

Sauru dzimtas

„Zvanītāji“

Dunīk

JAURU DZIMTAS
“ZVANĪTĀJI”

I daļa

JAUNIE LAIKI
“ZVANĪTĀJOS”

II daļa

Rucava 2022

Dunika.lv

PRIEKŠVārds

Pirmajā brīdī varētu domāt, ka grāmata ir tikai par rucavniekiem un tāpēc paredzēta rucavniekiem. Taču tā nebūt nav. Rucavas izloksne, novada virtuve, godu un svētku svinēšana glabā atmiņas no senās Kursas, tāpēc noteikti būs saistoša visiem kurzemniekiem. Rucavnieku neatlaidība kopt un uzturēt tradīcijas ir labs paraugs visiem Latvijas novadiem. Cilvēks bez pagātnes zināšanas ir tāds viendienas tauriņš, kas paķer te tur, te šur, pazūdot neviena lāgā nepamanīts un nenovērtēts. Savulaik dzejniece Nora Kalna, dzimusi rucavniece, pārsteidza, publicēdama “Literatūrā un Mākslā” (1986) dzejoļu kopu “Piemineklis izloksnei” rucavnieku mēlē. Vieni brīnījās, otri raustīja plecus, bet trešie ņēma piemēru, lai godā celtu arī savas dzimtas puses izloksni un tradīcijas.

Pateicoties divu neatlaidīgu Rucavas sievu – Annas Rogas un Sandras Aigares – pūlēm lasītāji nu var tuvāk iepazīt Rucavu tās pagātnē un tagadnē, kur “vēl gandri plezdinās, pluncī naģes lec, zimbā vapsines, kuitos knauši kož.” (N. Kalna) Grāmatas pirmo daļu uzrakstījusi Anna Roga. Tā aptver Jauru dzimtas stāstu vairāku paaudžu garumā, ietverot to Rucavas apkaimes ielogā. Grāmatas otro daļu veidojusi Sandra Aigare, secīgi apkopojot un izceļot divdesmit gadu laikā Rucavas kultūras dzīvē nozīmīgo.

Abas daļas saliedē vienotā veselumā un kultūras pārmantojamības sajūtu nodrošina grāmatā daudzkārt pieminētās “Zvanītāju” mājas, kas kopš senlaikiem bijušas Annas Rogas senču īpašumā, bet ar īpašnieku gādību nodotas Rucavas kultūras kopējiem. “Zvanītāji” ir mājas, kas nodrošina gan fizisko, gan garīgo pajumti visiem rosīgajiem rucavniekiem.

Kā pirmo, tā otro grāmatas daļu bagātina rūpīgi atlasīts un izvēlēts fotomateriāls, kurā redzam rucavniekus un viņiem tuvos cilvēkus no citiem Latvijas novadiem un Rīgas.

Janīna Kursīte,
Latvijas Universitātes profesore

Roga, Anna Ilona; Aigare, Sandra. *Jauru dzimtas "Zvanītāji"*. Rīga : SIA Adverts, 2022.
274 lpp.

Grāmatas tapšanu atbalsta Valsts Kultūrkapitāla fonds, Rucavas novada dome
un Rucavas tradīciju klubs.

Vāku noformējums: priekšpusē Annas Rogas zīmējums "Zvanītāji".

Uz aizmugurējā vāka Jauru dzimtas divas villaines: baltā izšūtā un rūtainā mārģine – abas glabājas Tradīciju namā "Zvanītāji" un pasākumos tās uzlika Rucavas tradīciju kluba priekšdziedātāja, teicēja Olga Dūrēja. Uz villainēm piecas saktas divās čupās, ko savulaik nēsājušas Helēna Jaure un Milda Šēpere, tās mantojusi Mildas mazmeita Līga Dejus. (Foto: Samanta Kalēja)

Fotogrāfijas grāmatas I daļā: vairums seno fotogrāfiju no Annas Rogas personiskā krājuma, daļa fotogrāfiju (arī publikāciju kopijas) no Rucavas pagasta bibliotēkas novadpētniecības krājuma. Savas ģimenes fotogrāfijas uzticējuši Velga Cobele, Vilnis Jauris, Baiba Balode, Dzintars Jauris, Evita Jaure, Māris Jauris, Nora Huntley, Līga Dejus, Jānis Patars, Indra Krūmberga un Terēze Grietēna

Fotogrāfiju autori grāmatas II daļā: Sandra Aigare, Arnolds Aigars, Māra Tapiņa, Dainis Ģelzis, Varis Sants, Ilmārs Znotiņš, Edvīns Sveilis, Ruslans Šulga, Uldis Veisbuks, Debalds Bitenieks, Ziedonis Safronovs

Grāmatas izdevējs: Rucavas tradīciju klubs

Grāmatas sastādītāja: Sandra Aigare

Grāmatas I daļas autore: Anna Ilona Roga

Grāmatas II daļas autore: Sandra Aigare

Grāmatas priekšvārda autore: Janīna Kursīte

Dzimtas koku sastādītāja: Gita Vanaga

Korektore: Anita Helviga

Fotogrāfiju korektors: Andis Aigars

Maketētāja: Samanta Kalēja

Drukātava: SIA Adverts

ISBN 978-9934-23-548-1

Anna Ilona Roga

JAURU DZIMTAS "ZVANĪTĀJI"

I daļa

Rucava 2022

Dunika.lv

Mirējums

Ļā gribētos zināt, kas bijāt jūs,
Kas dzīvojāt pirms vairākiem gadiem simtiem,
Kas bijāt pēdējā paaugļa dzimtnieks?
Pēdējā gaismas kas dzīvojis vērs:
Un nātnē drēbēs karājus tēpa.

Ļā gribētos zināt, kas bijāt jūs,
Kas spīdēja nēla un lomasūs kalā,
Kur mūsu izcelšme, kur ir tā mala?
Kur sēpuli kāra un skanēja dziesmas,
Vai jūta tad leģat un pēroja lišmas?
Kas bijāt jūs, kas aizgājuši,
Mēs gribam zināt,
bet jūs - apklusuši...

[Handwritten signature]

JAURU DZIMTAS AIZSĀKUMI

“Zvanītāji”. Kas bija “Zvanītāji”, kam tie piederēja, un, kas par cilvēkiem tur dzīvoja, pirms šī māja kļuva par Rucavas Tradīciju namu? Cilvēki, kuri zināja, ka man ar to ir kāds sakars, jautāja.

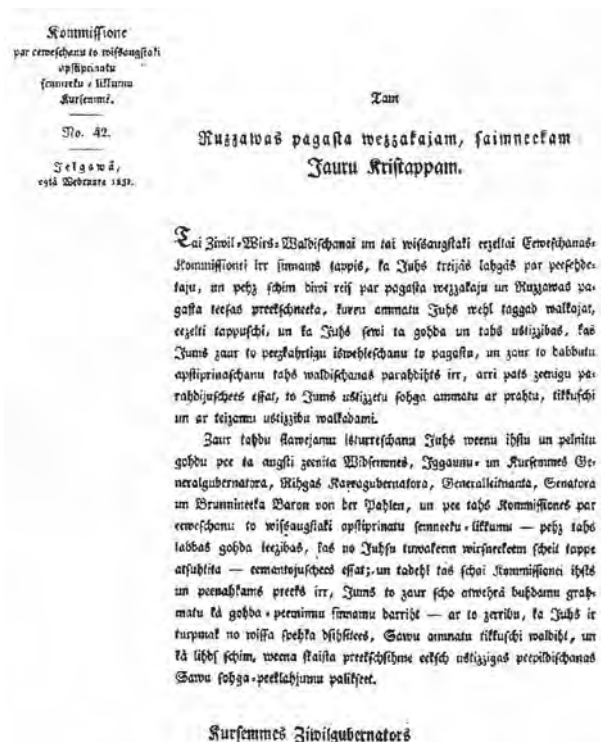
Skats uz “Zvanītāju” sētu no augšas. “Zvanītāji” attēla labajā stūrī – ceļa labajā pusē. Kreisajā ceļa pusē redzami “Švermeri” un “Bites”, tieši pretim “Zvanītājiem” kokos – “Bitteri”, tālāk redzama baptistu baznīca.

Ceļš uz Paurupi. Pa kreisi – “Zvanītāji”. Pa labi, otrpus ceļam – “Bitteri”. Ceļa galā redzams Paurupes baznīckroga gals.

Šī ir ļoti sena ēka, celta apmēram ap 1830.–1840. gadu, tur bija dzimis manas vecmamma vectēvs. Es kā pieturas punktu ņemšu savu vecmammu, kura arī dzimusi šajā mājā 1886. gadā – **KATRĪNA JAURE**. Viņas vecmamma bijusi baltvāciete no Bitteru dzimtas, kuru māja atradās turpat pāri ceļam preti “Zvanītājiem”. Katrīnas vectēvs **Juris** cēlies no zviedriem, no kāda, pēc kara palikuša, zviedru karavīra. Manas vecmamma tēva **Miķeļa** brālēns **Kristaps** bijis Lilles (Vidussila) muižas *hofrāts* (muižas pārvaldnieks). Savukārt viņa tēvs – **Jaura Kristaps** (manas vecmamma vectēva Jura Jaures brālis) ir bijis Rucavas pagasta vecākais.

Kad 1832. gadā Jelgavā Kurzemes Zemnieku likuma ieviešanas komisija apstiprināja Goda grāmatu (apbalvojuma) piešķiršanu, arī Jaura Kristapam tāda tika.

Tam Rucavas pagasta vecākajam, saimniekam Jauru Kristapam.

Tai civil Virs-valdīšanai un tai virsaugstāki ieceltai Ievešanas Komissionei irr zinnams tappis, ka Jūs treijās lāgās par peesēdetaju, un pēc šim divi reiz par pagasta vecakaju un Rucavas pagasta tiesas priekšnieka, kuŗru ammatu Jūs vēl tagad valkajat, iecelti tapuši, un ka Jūs sevi ta goda un tās usticibas, kas Jums caur to pieckārtigu isvēlšanu to pagastu, un caur to dabutu apstiprinašanu tās valdīšanas parādīts ir, ari pats cienigu parādijusies esat, to Jums usticetu soģa amatu ar prastu, tikuši un ar teicamu usticibu valkadami.

Caur tādu slavejamu isturešanu Jūs vienu īstu un pelnitu godu pie tā augsti cienīta Vidzemes, Igaunū un Kurzemes Ģeneralgubernatora, Rīgas Karagubernatora, Ģeneralleitnanta, Senatora un Bruņinieka Baron von der Pālen, un pie tās Komisiones par ievēšanu to visaugstaki apstiprinatu zemnieku-likumu – pēc tās labas goda liecibas, kas no Jūsu tuvakiem virsniekiem šeit tape atsūtita – iemantojusies esat; un tādēļ tas šai Komissionei īsts un pienākams prieks ir, Jums to caur šo atvēra būdamu grāmatu kā goda- piemiņu zinamu darīt – ar to cerību, ka Jūs ir turpmak no visa spēka dzīsities, Savu amatu tikuši valdīt, un kā līdz šim, viena skaista priekšzīme iekš usticigas piepildīšanas Savu soģa-pieklājumu paliksiet. Kurzems Civilgubernators Siktērs.¹

Līdzīgi vēstija arī Latviešu Avīzes (1832. gada martā) un nedēļas laikraksts Tas Latviešu Draugs.

“Zvanītājos” dzīvoja **Jaura Juris** ar savu ģimeni.

“Zvanītāji” bija celti pēc to laiku pieņemta projekta – ar manteļskursteni, nelielu virtuvi (jeb *ķēķi*) ar mazu lodziņu un maizes krāsni. Viena istaba bija liela – ar 5 logiem. Tajā liela maizes krāsns glazētiem podiem, kuri vesti no Prūsijas, ar mūrīti, kas sila no virtuves puses kurētās krāsns. Mūrīša tuvumā pie sienas piestiprināts bijis skalu turētājs.

Katrīnas vecmammai paticis sēdēt uz mūrīša, viņa vienmēr ģērbusēs vācu stilā, parasti bija apmetusi ap pleciem balto *prūseni*. Tā sauca tamborētu lielu lakatu.

¹ Tam Rucavas pagasta vecākajam. *Seniespiedumi latviešu valodā 1825–1855: kopkatalogs*. Rīga: Latvijas Nacionālā bibliotēka, 1999.

Otra bija mazā istaba ziemeļu galā, kur uzturējās tēvs ar māti. Tur piedzima bērni. Kad bērns *mazliet paspruka* (paauga), lika viņa šūpulī lielajā istabā, lai pārējie bērni viņu šūpina un auklē. Kādu iecēla šūpulī iekšā, nosēdināja galā un lika šūpot.

Pretī virtuvei bija liels pieliekamais, kuram plāna vidū bija apaļa bedre, kur glabāja kartupeļus un saknes.

MUIŽAS

Tolaik Rucavas pusē bija vairākas muižas: Rucavas muiža, Lilles (Vidussila) muiža, Papes, Būtiņģes, Ķāķišķes un Meirišķes muiža.

Vairāk apdzīvotā vieta bija ap **Rucavas muižu**, kura atradās no tagadējā Rucavas centra uz Lietavas pusi apmēram seši kilometri. Tā bija skaistā vietā, augstā kalnā pie pašas robežupītes Sventas. Lejā, ievu ieskauds, tecēja avotiņš, no kura muižkungs kalpam līcis katru rītu nest svaigu avota ūdeni.

Zelta kāzu svinības Lilles muižā.

Saimniekiem, kas dzīvoja muižas teritorijā, bija jāiet muižas klaušās. Pie muižas bija arī kalpu māja un pat nabagmāja. Bija divi uzkalniņi – Gaidine un Karine, kas dēvēts arī par Karātavu kalnu.

Lilles muižas pārvaldnieks bija manas vecmamma tēva Miķeļa brālēns **Kristaps Jaure**. Muižas īpašnieks bija vācietis, muižā ieradās reti. Kristapa sieva **Lilija** bija muižas īpašnieka māsa. Jauru ģimenē bija divas meitas – **Gabriela** un **Lora**, kuras arī vairāk dzīvoja Vācijā. Lilles muižas nosaukums, kaut arī senāks

izcelsmes, labi piestāvēja muižai Kristapa sievas vārda (Lilija) un arī viņas jautrā rakstura dēļ – muižā bieži tika rīkotas dažādas svinības.

Muižā atradies arī pasta zirgu nomaiņas punkts, bet pērkonā izraisītā ugunsgrēkā nodega muižas staļļi. No astoņiem zirgiem divi gāja bojā. Sadega arī četras no muižas govīm.

Meirišķes muiža atradās netālu no Paurupes, arī kalnā. Pāri ceļam atradās staļļi. Viena ēka saukta par vāgūzi, kur turēja muižkunga braucamo inventāru. Tā bija liela ēka, biezām mūra sienām ar salmu jumtu un tai viņā galā atradās kučiera dzīvoklis, kurā bija jāiet caur vāgūzi. Lejā bija kalpu māja ar dīķi. Te arī apkārtējiem zemniekiem vajadzēja iet muižas klaušās – no katras mājas vienam bija pēc kārtas jāiet: tika nēsāta tāda koka nūjiņa no mājas uz māju, kam nākamā dienā jāiet strādāt uz muižu (ziņas devējus sauca par desmitniekiem).

Vecā koka baznīca – zīmējums, litogrāfija.

PAURUPE

Visa saimnieciskā rosība notika **Paurupē** – tā tolaik sauca Rucavas centru. Tāds nosaukums Paurupei esot no upītes, kas tek tai cauri. Tai savukārt tāds nosaukums tādēļ, ka tur – upītes malā, pļaviņā no iepriekšējiem kariem mētājušies daudz galvaskausu – pauri. Upīte citviet saukta arī par Ziņģa upi – no tā, ka upītes malā “Ērgelnieku” mājās bijusi draudzes skola, ko vadījis ērgelnieks un priekšdziedātājs **Kristaps Šēnbergs**, bet ērgelnieks tautā saukts par ziņģi.

Paurupes centrā atradās koka baznīca, kas beidza darboties līdz ar jaunās baznīcas uzcelšanu un atklāšanu 1874. gadā.

Tolaik Paurupē sanākušie baltvācieši, saukti par skalu vāciešiem jeb prūšiem, nodarbojās ar amatniecību. Tāds bija **Kārlis Volgemūts**, kurš vēlāk bija slavens podnieks, pat bija zināms un godalgots ārzemēs. Tur gan ir cits stāsts, ka apbalvoto pusdienu servīzi gatavojis viņa mācekļis Freimanis – jauns, talantīgs cilvēks. Viņš saindējies ar svinu, ko pielietoja

Jaunā baznīca, atklāta 1874. gadā.

trauku izgatavošanai, un jauns nomira. Volgemūti bija trīs brāļi. Bez Kārļa bija **Jūlijs** jeb kā viņu sauca – Jūlis. Tas bija *slakteris* (lopu kāvējs), staigāja ar makstī ievietotu garu dunci, kas bija piestiprināts pie jostas, un to nēsāja visur, kur gāja – uz tirgu vai krogu. Tā esot “cunftes zīme”. Trešais brālis **Gusts** bija desmitnieks jeb ziņnesis.

Podnieku bija vairāk – vēl **Rudovici, Šihtu un Lausi, Augusts, Hincs un Freimanis**.

Šulcs Žanis bija rēderis, kas izgatavoja zirgu iejūgus.

Bija kalēji – **Kleins** u. c.

Bitteru ģimenē vīrs bija galdnieks, sieva – glauna šuvēja. Dēli arī nodarbojās ar galdniecību. **Harijs** bijis labs mākslinieks, labi zīmējis un noformējis, apgleznojis mēbeles: drēbju skapjus, lādes un dvieļu plauktus. Meitas strādājušas rokdarbus. Vecākā meita **Emma** apprecējusies ar latvieti – skolotāju Jāni Pūpēdi, skolotājas Zentas Visminas tēvu, Astrīdas Visminas vectēvu. Bitteru meita **Laura Brace** nodarbojās ar vilnas audumu apstrādi – krāsoja, spieda lauku saimnieču izaustos vilnas audumus – vadmalas.

Švermeru meitas tamborējušas lauku sievām *spices* (mežģīnes) spilvendrānām un dvieļu galiem.

Zemes baltvāciešiem bija maz, bet visi kaut kā iztika. Arī “Zvanītāju” Jauriem tās nebija daudz, bet bija lopi – govīs, cūkas un 2 zirgi. Ganības bija aiz upītes meža pusē un pļava sienam. Zirgus Jauri izmantoja kravu pārvadāšanai baltvāciešiem, braukuši pat līdz Tilzītei. Tuvākie braucieni – Skoda, Palanga, Kretinga (Palanga, Būtiņģe toreiz vēl bija pie Latvijas). Uz Liepāju braukuši caur Papi, tad gar jūrmalu līdz Bernātu kāpām, kur izbraukuši uz ceļa, kas vedis uz Liepāju.

Paurupē bijuši arī daži veikali – viens ebreju un divi vācu. Vairāk skanējusi vācu valoda, ja dzirdēja kādus sarunājamies.

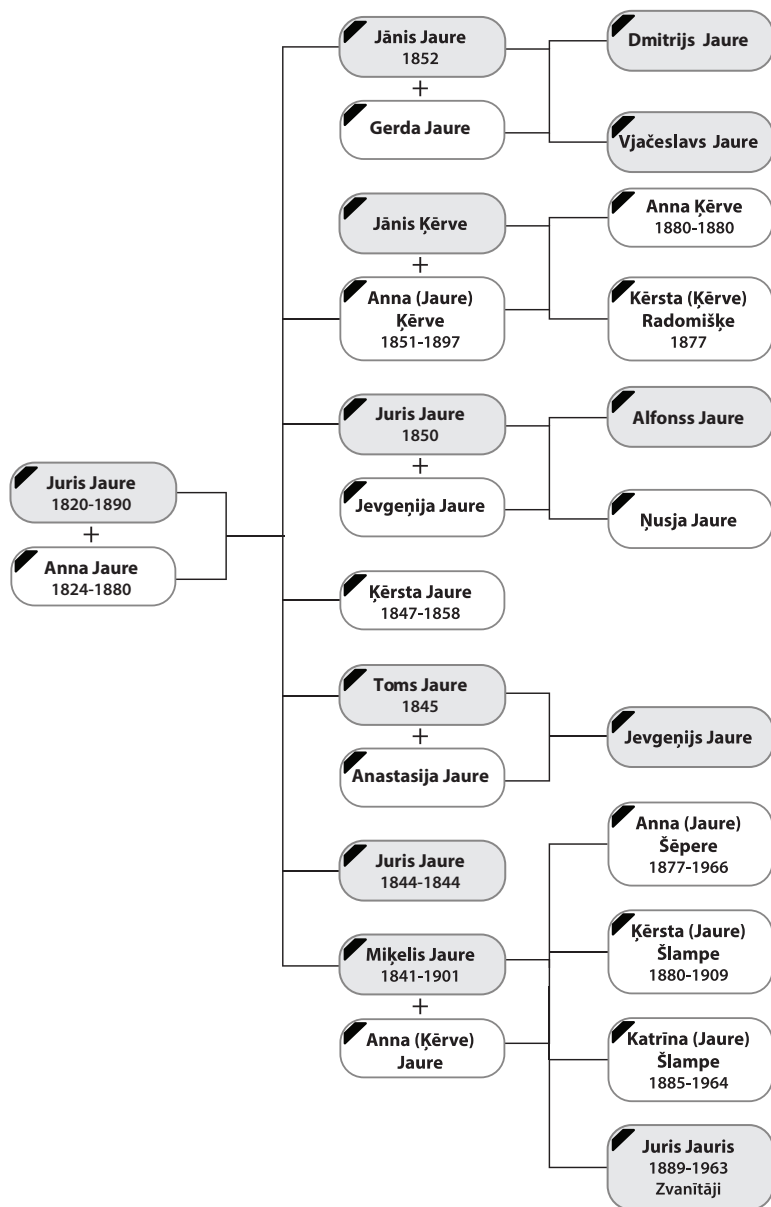

Paurupes centrs ar veikaliem un tirgus laukumu.

Ēka pretim baznīcai, kurā bija krogs, kooperatīvs “Pašpalīdzība”, vēlāk Rucavas patērētāju biedrība, kantoris, veikals, lasītava, saietas zāle ar skatuvi. Ēka nodega 1944. gada oktobrī.

SKOLOŠANĀS. JAURA DĒLI – TELEGRĀFISTI

Jauru Dzimtas koks. Vecie Jauri.

“Zvanītāju” Jauriem ģimenē bija 4 dēli un 1 meita. Vecākais dēls **Miķelis**, jaunākie – **Jānis**, **Toms** un **Juris**. Meita **Anna**.

Tanī laikā Rucava bija izslavēta ar savām skolām, kuras bija Kristapa Šēnberga pārziņā. Jaura dēli gan izskolojušies, gan kļuvuši par prasmīgiem telegrāfistiem.

Telegrāfa linijas vilkšanā caur Paurupi iesaistījās visi Jaura dēli. Ar zirgiem un darbarīkiem vajadzēja doties uz Palangu. Tikušiem līdz **Ģigām**, Miķelim palicis ļoti slikti ar veselību – vaidējis, nevarējis paiet. Tuvumā nekādas mājas nav bijušas, nekādu palīdzību nav varējis dabūt. Brāļi nedrīkstēja kavēties. Miķeli atstāja uz tur tuvumā esošiem kapiem (Ģigu kapi). Viņiem nebijis citas izejas – domājuši, ka kāds brauks kapiem garām, pamanīs brāļi un aizvedīs atpakaļ. Tādu neradās. Miķelis, kapos guļot, pārslimoja, saņēma spēkus, pārnāca pats un palika savas dzimtas mājā “Zvanītājos”.

Gan par skolu, gan Jauru dēliem, gan to, kā viņi organizējuši tēva bērēs fotografēšanu, tolaik (1890. gadā) rakstīja *Latviešu Avīzes*.

Rucavas draudze var gan laimīga teikties, ka viņas vidū atronās krietna augstaka skola, kur tie ļautiņi, kam maz pie rokas un kas neiespēj tālu uz pilsētu savus bērnus sūtīt skolā, par lētu maksu likt tos labi jo labi izskolot. Šī augstākā skola, kuŗā bērnus līdz ģimnazijas terciņas klasei iespēj skolojot aizvest un kuŗai ir 2 lieli, jauni nami, ceļa malā, ērģelnieka mājai iepretim, ar 6 skolotajiem, un kas jau pastāv pāri par 35 gadiem, ir “Šönberga kga skola”. Šai teicamā skolā tapa arī Rucavas baznīcas ērģeļu plēšu mineja Jaura visi dēli krietni izskoloti. Trīs izskolojās un nolika savus eksamenus par telegrafistiem. Tas jaunākais nomira; bet tie 2 vēl stāv šo baltu dien’ Krona dienestā par telegrafa ierēdņiem Iekš-Krievijā un izpilda krietni savu amatu. Kad nu priekš Lieldienām vecais Jauris Rucavā nomira, tad tie 2 telegrafisti atlaida vecakajam Rucavā ziņu, lai liek tēvu zārkā nobildet, un atsūtīja priekš tam un bērēm naudu. No Liepajas tika fotogrāfs pārvests, kas līķi zārkā, ap kuŗu 8 cilvēki, nelaiķa īstenieki, stāveja, nobildeja. Bēru dienā, kad veco Jauri, kas pāri par 40 gadiem bija par baznīcas

kalpu Rucavā, un bija pie visas draudzes piemīlību un cienību atradis, uz kapiem pavadīja, bija ļaudis satecejuši no malu malām, viņam pēdejo godu un mīlestību parādīt. Pie kapa papriekšu runāja Rucavas cien. mācītājs Riemsneidera kgs un tad ērgelnieks un skolotājs Kr. Šönberga kgs. – Galā pielikšu vēl klāt piezīmējumu tiem tautiešiem, kas arī no tālānes vēlētos šai slavenā “Rucavas Šönberga kga skolā” savus bērņus sūtīt, ka skola tāļējiem caur dzelzsceļu viegli sasniedzama un lēti pie-eijama; jo tur vien, man domāt, ir par katru bērnu par visu cauru gadu, skolas un ustura naudu kopā, 115 rubļ. jamaksā. Kaimiņš.²

Kurzeme

Ruzavās draudze var gan laimīga teikties, ka viņas vidū atradās kreeta augstāka skola, kur var arī tee lautini, kam maļ pee rolas un kas ne-espēj taglu us pilsehtu savus bērņus sūtīt skolā, par lehtu maļšu lilt tos labi jo labi isskolot. Šai augstākā skola, kurā bērņus lihts gimnāzijas terzijas klasei espēj skolot aismēt un kurai ir 2 leeli, jauni nami, zeta malā, ehrgelneeta mahjai epretim, ar 6 skolotajem, un kas jau pastahv pahri par 35 gadeem, ir „Šön-

berga kga skola”. Šai tejamā skolā tapa arī Ruzavās bānizās ehrgetu plehsču mineja Jaura wiš beht kreetni isskoloti. Trihs isskolotahs un nolika savus eksamenus par telegrafistem. Tas jaunakais nomira; bet tee 2 wehl slahw scho baltu deen' Krona deeneslā par telegrafa eerehdneem Gelsch-Kreewija un ispilda kreetni fawu amatu. Kad nu preesčh Reelbeeahm wegais Jauris Ruzavā nomira, tad tee 2 telegrafisti atlaida wegalajam brahlim Ruzavā siņu, lai leel tehwu sahrkā nobildet, un aisuhtija preesčh tam un ehrehm naudu. No Reepajas tika fotografs pahriwešs, kas lihts sahrkā, ap kuru 8 žilweki, nelaika ihsteneki, slahweja, nobildeja. Behru deenā, kad wego Jauri, kas pahri par 40 gadeem bija par bānizās kalpu Ruzavā, un bija pee wišās draudzes peemihlibu un zeenību atradis, us lapeem pawadija, bija laudis fetezejuschi no malu malahm, winam pehdejo godu un mihlestību parahdit. Pee kapa papreksču runāja Ruzavās zeen. mahjizājs Riemschneidera kgs un tad ehrgelneeks un skolotājs Chr. Šönberga kgs. — Galā peeliksču wehl slahw peehhjemumu teem lauteeschem, kas arī no tālānes wehletos šai slavenā „Ruzavās Šönberga kga skolā” savus bērņus sūtīt, ka skola ir tahlejem zaur dselzsceku weegli sašneedsama un lehti pee-eijama; jo tur til ween, man domāt, ir par katru bērnu par wišu zauru gadu, skolās- un ustura nauda kopā, 115 rubļ. jamaksā. Kaimiņš.

Latviešu Avīzes

18.04.1890 Nr.16 3.lpp.

No tā laika saglabājusies fotogrāfija ir nozīmīga ar to, ka tajā redzams pats nelaiķis zārkā, ap kuru stāv tuvākie piederīgie. Fotografēts pēc aizgājēja jaunāko dēlu – Toma, Jura un Jāņa – pasūtījuma, kuri nevarēja piedalīties bērēs. Fotografēts mājas priekšā ceļa pusē. Redzams mājas viens gals, aiz tā saimniecības ēka.

“Zvanītāju” vecā saimnieka Jaura Jura bēres. Foto no Liepājas muzeja.

1. Mirušajam znots, meitas Annas vīrs.
2. Dora – aizgājēja sievas māsa.
3. Anna (Jaure) Ķerve – aizgājēja vecākā meita.
4. Ķersta Ķerve – aizgājēja mazmeita, Annas meita.
5. Miķelis Jaure – aizgājēja dēls.
6. Anna (Ķerve) Jaure – aizgājēja vedekla, Jaura Miķeļa sieva, Annas Rogas vecāsmātes māte.
7. Juris Jaure vēl mazs, mātei uz rokas – aizgājēja mazdēls, Miķeļa un Annas dēls.
8. Anna Jaure (vēlāk Šēpere) – aizgājēja mazmeita, Miķeļa un Annas meita, Annas Rogas vecāsmātes Ķersta un audžu vecāsmātes Katrīnas māsa, Jāņa Pūka vecāmāte.

² Kaimiņš. Kurzeme. *Latviešu Avīzes*, Nr. 16, 1890, 18. apr., 3. lpp.

9. Ķērsta (Kristīne) Jaure – aizgājēja mazmeita, Miķeļa un Annas meita, Annas Rogas vecāmāte.

10. Katrīna Jaure – aizgājēja mazmeita, Miķeļa un Annas meita, Annas Rogas audžu vecāmāte.

Jaura dēli – Toms (Tomass), Jānis un Juris (Georgs) bija tālu tikuši ar telegrāfa iekārtu ierīkošanu. Viņi gāja cauri Krievijai līdz pat Ķīnai un Japānai, tika atzīti un apbalvoti, iecelti par lieliem ierēdņiem. Dzīvot sākuši Krievijā – Vladivostokā, Pēterburgā, Habarovskā. Viņiem bija ģimenes. Telegrāfu meistariem bija dažādi likteņi.

Toms (Tomass) Jaure bija precējies ar **Anastasiju**. Dēls – **Jevgeņijs (Žeņa)**. Pēc daudziem nostrādātiem gadiem Krievzemē, Tomass atgriezās mājās ar lielu bagātību un uzcēla lepnu māju.

Tomass Jaure.

Tomasa Jaures sieva Anastasija ar dēlu Jevgeņiju (saukts Žeņa).

Juris (Georgs) Jaure bija precējies ar **Jevgeņiju**, dzīvoja Habarovskā, bērni – **Ņusja** un **Alfonss**, viņi arī vairākkārt atbrauca ciemos uz Latviju.

Georgs Jaure no labās ar dēlu Alfonso.

Georga sieva Jevgeņija.

Georga dēls Alfonso.

Georga meita Ņusja.

Georga meita Ņusja no kreisās ar draudzeni.

Aptiekārs Vīze. Labajā pusē Ņusja.

No kreisās pirmais – Jura dēls Alfons, blakus Jāņa dēli – Dmitrijs un Vjačeslavs.

Jānis bija precējies ar **Gerdu**, dzīvoja Vladivostokā, abi dēli – **Dmitrijs** un **Vjačeslavs** – bija Jūras skolas kadeti, bet dzīvi beidza traģiski – noslika Dņeprā, viens otru glābjot.

Jan jeb Jānis Jaure ar sievu Gerdu.

Jāņa sieva Gerda.

Vidējais – Toma dēls Jevgeņijs, blakus abi Jāņa dēli – Dmitrijs un Vjačeslavs.

Jaura dēli, dzīvodami Krievzemē, tomēr nezaudēja saikni ar tuviniekiem – viņi sarakstījās ar saviem radiem Latvijā.

“ZVANĪTĀJI”

Toreiz mājas sauca tikai pašu īpašnieku vārdā. Tā arī “Zvanītājus” – Jaura māja bija “**Jauri**”. Par “Zvanītājiem” tos sāka saukt ļaudis, tādēļ ka Jauri bija baznīcas cilvēki: pērminderi, zvaniķi. Jau vecais saimnieks – Jaura Juris bijis baznīcas ērgelēm plēšu minējs. Juris Jaure (seniors) bijis zvaniķis, pērminderis, saimniecības daļas vadītājs, viņa sieva Ķērsta – baznīcas kalpotāja. Juris Jaure (juniors) arī bijis pērminderis, draudzes kasieris. Tomass Jaure, būdams jau pensijā, bija pat baznīcas priekšnieks.

Baznīcas iekšskats ar ērgelēm. Uz kāpnēm sēž Jaura Juris, Miķeļa dēls – baznīcas kalpotājs.

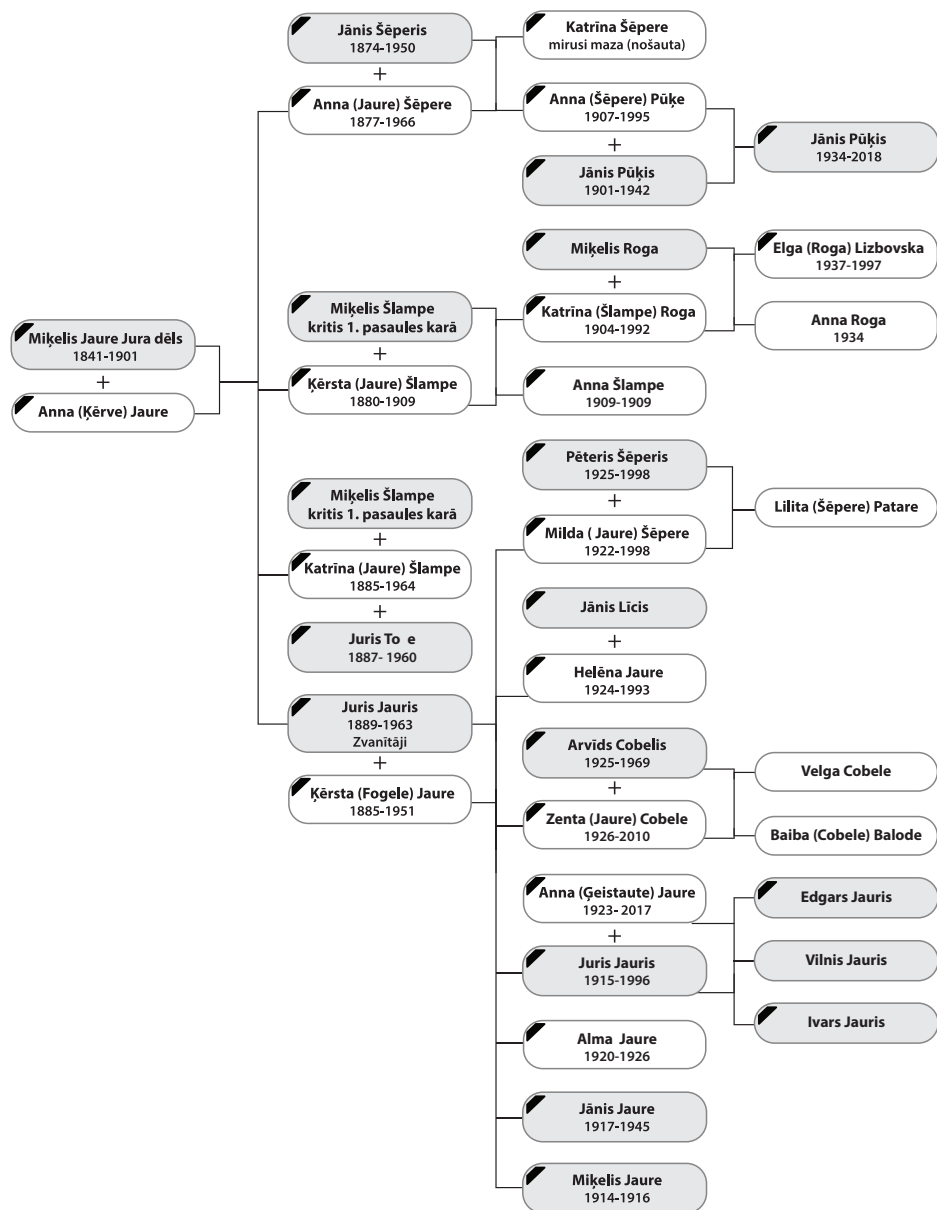
Pārējās mājas sauca tikai pēc uzvārda. Bija “**Rudovici**”, “**Braci**”, “**Bitteri**”, “**Augusti**”, “**Švermeri**”, “**Šulci**”, “**Hūvēji**”, “**Vendēji**”, “**Kriģeni**”, “**Lausi**”, “**Šihtī**”, “**Hempeļi**”.

Cilvēki, no tālienes atbraukuši uz baznīcu, bieži iebrāuca Jauru sētā padzirdīt zirgus. Meitas esot gājušas pie akas spogulēties – vai matiņi kārtībā. Tanī laikā meitas visas staigāja ar gariem matiem, stingri sapītiem garās bizēs. Bieži iebrāuca arī kāzinieki vai krustūbnieki, kuri no “Zvanītājiem” uz baznīcu gāja goda gājienā. Ievedēji, krusttēvi, krustmātes priekšgalā. Kāzinieki, kuri bija ievēdēji, tika apdāvināti ar baltiem rakstainiem linu dvieļiem. Pēc baznīcas sanāca “Zvanītājos” iekšā – uzklāja galdu, atpūtās pirms ceļa, dziedāja kāzu vai krustūbu dziesmas un dziedādami lustīgi brauca mājās. Kāzas parasti svinējuši pa 3 dienām, bet pēc nedēļas – atkāzas.

Pat bēres esot svinētas ar galda dziesmām un rotaļām. Viena bijusi tāda. Divi nostājas katrpus durvīm, turot augstu paceltu dvieļi, un bērinieki visi, rokās sadevušies, garā virknē iet cauri un dzied, tikai tā dziesma bijusi lietuviski “Ai, ko nori žaļi vari”. Dvieļa turētāji bija iepriekš vienojušies, kurš būs dievs, un kurš – velns. Pienākot pie dvieļa turētājiem, dalībniekiem vajadzēja izlemt, kurā pusē palikt. Kad visi izgājuši, dvieļa turētāji tikai tad atklājuši, kurš no viņiem ir kas – kurš nokļūs debesīs, kurš nonāks ellē.

JAURA MIĶELIS

Jauru vecākais dēls Miķelis, pārnācis mājās pēc telegrāfa vilkšanas, apprecējies ar saimnieku **Ķērvju meitu Annu** no Likuma ciema, kas atradās pie Lietuvas robežas. Pāri upei bija Laukzemes muiža. Savukārt Ķērvju saimnieka dēls par sievu paņēma Jauru meitu Annu, kura aizgāja par saimniecei “Ķērvjos”. Kāzas abiem pāriem notikušas reizē – 1876. gadā 24. oktobrī. Tās bijušas bagātīgas, vairāk dienas svinēts! Kāzinieki braukuši garā rindā aizpušķotiem ratiem un dziedādami.

Jaura Miķeļa dzimtas koks.

Jaura Miķelis bijis sabiedrīks – dziedājis kori, ir bijis dziedāšanas biedrības biedrs, turējis runas gan Rucavas dziedāšanas svētkos 1873. gadā, gan dziedāšanas biedrības gada jubilejā 1874. gadā, par ko bijuši raksti arī *Latviešu Avīzēs*.

Rucavas dziedāšanas svētki

16. septembrī. 1873.g.

Pēc dievkalpojuma mācītāja muižā ... Pēc mācītāja runas dziedāja „Dievs svēti Ķeizaru”. Pēc tam atkal par mazu brīdi M. Jaura kungs, dziedātāju biedrs, kas arī mūsu, priekš kāda 1 ½ gada no cienītā mācītāja apgādāto Latviešu lasamu grāmatu krātuvi piekopj, nostājās runātāju vietā, izsacīja to prieku, ka dziedāšanas svētku dienu piedzīvojuši un pateica Dievam par viņa palīdzību un izsacīja pateicības vārdus mūsu visužēlīgam kungam un Ķeizaram, pateicās arī visu dziedātāju vārdā pie cienīgā mācītāja par viņa lielu pūliņu, ka savus latviešu draudzes bērnus sirsnīgi mīlēdams, arī uz dziedāšanu māca un mudina.

Arī savus biedrus Jaura kungs mīļi paskubināja, ar dziedāšanu no sirds tikuši uz priekšu dzīties un zināt, ka grūtumu neredzējis vieglumu nebaudīs.

Daži tādēļ dziedāšanu atstājuši, ka baidījušies no citu piezobošanas, kas sakot, ka ēmoti izskatoties, kad meitas baznīcā uz kori ejot dziedāt, tie nu gan nebūšot nekur tālāk bijuši, ne redzējuši, ka pilsētās un uz zemēm pa malu malām sen jau tā notiek.

Tad vēl lūdza mīļus vecākus, lai neaizliegtu bērniem dziedāšanu mācīties, kam luste uz to ir un cienīgus kungus un citus klausītājus, lai nejaunotos, ja pie dziedāšanas šīn reizē vēl kāda vaina rastos.

Pēc šīs runas, kas it labi patika, atkal dažādas 4-balsīgas dziesmas, vienu divbalsīgu it jauki dziedāja. Pret beigām dziedāja 4-balsīgi. Lai Dievu visi lūdž u.t.i.p., ar stiprām balsīm un tad Jānis Trumpiks, Rucavas Trumpik saimnieka tēvs, vēl stalts vīrs, gan no kādiem 70.gadiem, runāja. Pateicās, ka piedzīvojis dziedāšanas svētkus Rucava utt.

Atvadišanās dziesma „Labu dienu, mieru, veselību” – tad vakara maltīte un danči. Cienīgi kungi un muižu vadītāji saskandināja glāzes ar zemniekiem, jaunie dziedātāji dancoja ar muižu preilenēm. Visā viesības laikā ne vārdu nedzirdēja, kas otram kaut kā sirdi būtu aizķēris.

Būvīte J. Rucavā - Latviešu Avīzes 1873. g. 10. okt.

Raksts par Rucavas dziedāšanas svētkiem *Latviešu Avīzēs*, 1873. gada 10. oktobrī.

Jaura Miķeļa ģimenē bijušas trīs meitas un dēls: **Anna, Kērsa, Katrīna** un **Juris**. Bērni jau no mazām dienām bija visi radināti strādāt.

Katrīnai (manai vecmammai) četru gadu vecumā likts ganīt *gūžas* (zosis). Viņa ar vicīti rokā stāvējusi pie ceļa un ganījusi savu zosu bariņu. Garām braucis kāds pajūgs kariatē, kučieris sēdējis priekšā ar pātagu rokā. Katrīnīte pārskrējusi mājās raudādama, onkulis esot viņai kaut ko teicis un ar *pāteigu* rādījis. Vēlāk izrādījās: tie bija caurbraucēji un bija iebraukuši arī pie Jauriem. Katrīnīte iebēgusi istabā un paslēpusies zem gultas. Kučieris paskaidrojis, ka viņš esot piedāvājis, vai ganiņam nevajag pātagu, ar ko zosis ganīt.

Lielākajām māsām – Annai un Kērstai – ir bijis uzdevums kopt puķu dārzu un slaucīt sētu. Viņas arī gāja pušķot un tīrīt baznīcu. Bet viņu brālim Jurim arī bija savi pienākumi – bija jāgatavo skali. Māja tika apgaismota vairāk ar skalu uguni. Bija jau arī petrolejas lampas, bet tās dedzināja mazāk, jo petroleja bija dārga. Meitenes viņu bieži apcēlušas. Vienreiz, kad tikko uzsnidzis sniegs, savēlušas bumbiņas un pabāzušas zem segas brāļa gultā. Kad gājis gulēt, tās jau bija izkusušas un gulta slapja. Viņš gan izlicies, ka nekas nav noticis un licies gulēt. Māsas paklusām smējušās. Bet, kad no rīta gājušas no istabas ārā, viņu tupelītes visas bijušas slapjas, varēja nojaust, no kā. Ar āra apaviem istabās nestaigāja. Tie tika atstāti priekštelpā pie istabas durvīm. Istabā gāja tikai ar zeķēm – vilnas dziju adītām kapzeķēm. Kad meitenes paaugās, tām vajadzēja jau mācīties vērpt un spolēt saivas, līdzēt mātei sagatavot aušanai dzijas.

Ja vecāki gāja kādos godos, bērni tika atstāti mājās. Meitenes bija dusmīgas, ka vecāki ar radiem no Bitteriem divzirgu pajūga ratiem brauca svinībās pie *Hofrāta* Jauriem. Viņas vienreiz, tos mājās gaidot, bija sasēdušas uz dārza galda, šūpojušas kājas un dziedājušas dziesmu: *Trīs jaunas māsas sēž rožu dārzā*.

Juris bijis tāds vairāk uz visādiem stiķiem. Bijušas Lieldienas. Tad bija pieņemts, ka Lieldienu rīta agrumā bija ar pūpolu vai kādu citu zaru jāceļ augšā vēl gulošu un jānoper, lai vasarā dunduri nekož. Juris ar puīšiem

staigājuši pa nameļiem, modinādami un pērdami, par ko nopērtajiem jādod olas. Visur jau tikuši ielaisti, bet Šulca Žanis nav iekšā laidis. Puīši izcēlušī logu un caur to Žani ar garas kārts galā piesietu kadīga zaru nopēruši. Žanis pat nebija vēl paspējis uzvilkt bikses.

JAURA ANNA UN JĀNIS ŠĒPERIS

Jaura Miķeļa vecākā meita Anna (Pūķa Jāņa vecā mamma) bija precējusies ar **Jāni Šēperi** no Pampāļiem.

Viņi uzcēla māju no muižas izlozētā un izpirktā zemes gabalā. Tas atradās blakus mana vectēva Miķeļa Šlampses, arī no muižas izpirktam, zemes gabalam. Māja bija diezgan liela ar plašu virtuvi, pieliekamo, divām mazākām un vienu lielu (trīs logiem) istabu.

Vidū Jānis Šēperis ar sievu Annu (Pūķa Jāņa vecvecāki). Tēvam blakus meita Anna (vēlāk – Pūķa Jāņa mamma), mātei Annai blakus jaunākā meita Katiņa, kuru nošāva.

Viņiem bija divas meitas – **Anna** un **Katrīna**. Tādi toreiz Rucavas pusē bija vairāk pieņemtie vārdi.

Šēperi dzīvoja diezgan turīgi – bija speciāls cūku stallis, kur turēja sivēnmātes. Bija divi zirgi, trīs četras un vairāk govīs. Veda uz Liepāju tirgot lauku produktus, brauca ar zirga pajūgu. Parasti uz tirgu brauca Anna. Vienreiz, kad bija aizbraukusi, notika neiedomājama, prātam neaptverama nelaime. Šēperim bija medību ierocis. Viņš to bija

tīrijis un pielādētu liciš ganu puikam ienest iekšā. Tani brīdī Katrīnīte nesusi iekšā malku. Tur bijusi arī Jauru Katrīna, cepusi maizi. Puika, iekšā nesot, pacēlis ieroci uz mazo Katrīnīti un teicis: *Es tevi nošausu!* Un nospiedis gaili. Noticis sprādziens, Katrīnīte kritusi un nočukstējusi: *Miči, Miči, tu mani nošāvi!* un bijusi pagalam. Ganu zēns aizmucis. Jaura Katrīna paņēmusi šaujamo un iemetusi krāsni. Tās bija šausmas, ko, mājās pārbraukusi, māte ieraudzīja. Viņai uz nervu pamata savilka kāju, un visu mūžu viņa bija kliba.

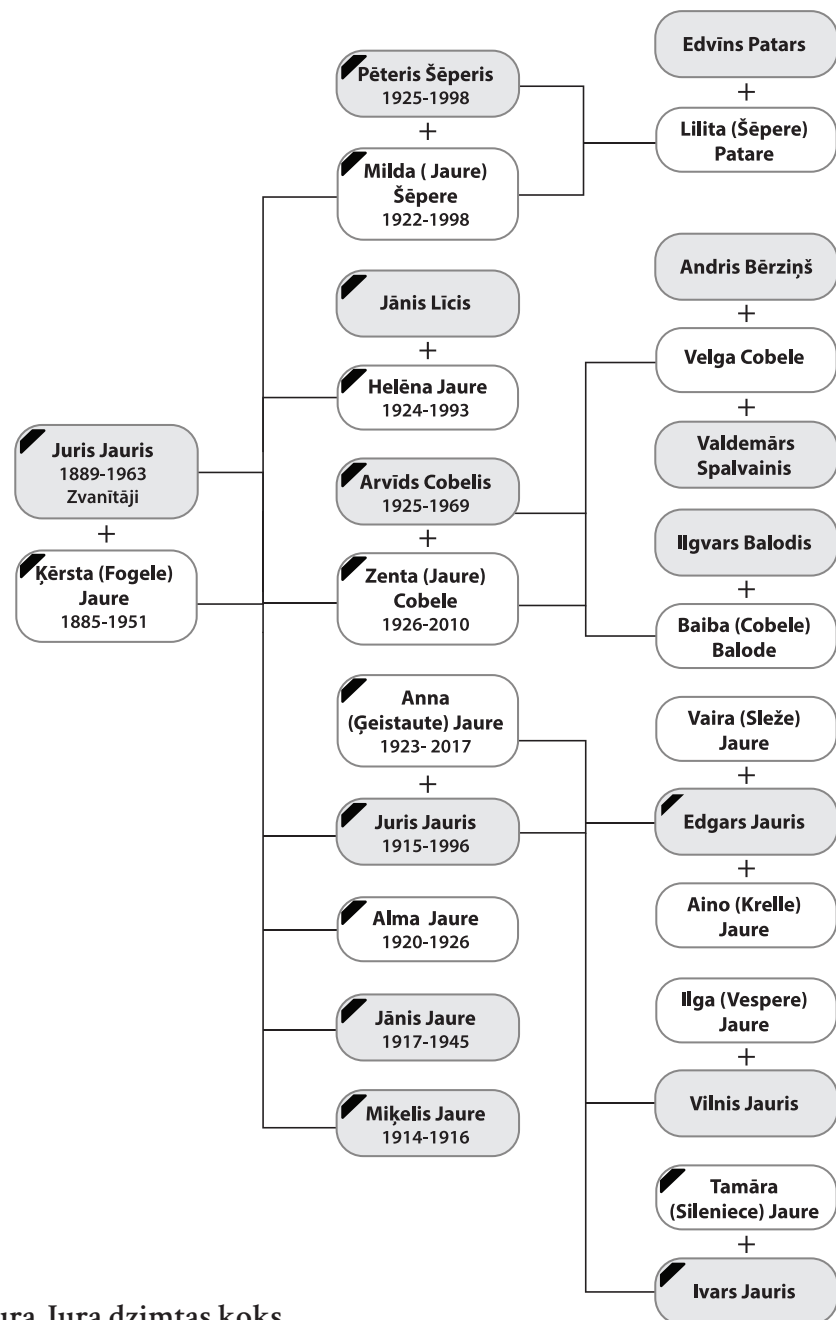
Jaura Juris un Ķēresta Fogeļe

Un nu vairāk par **Miķeļa dēlu – Jaura Juri**.

Viņš arī pieaudzis, bijis uz visādām blēņām. Paurupē bijušas kāzas. Un, kā jau uz kāzām pieņemts, uz laimi sita traukus. Šis ar pārējiem puisiem sarunā, ka ies pie podnieka Volgemūta un varbūt tur kādas lauskas dabūs. Aizgājuši redz, ka tieši izņemts ceplis un visi žogi apkarināti ar podiem žāvēties. Viņi tos visus nokabin, ķerrā aizstumj un tiem kāziniekiem tik klapē durvju priekšā tos podus. Volgemūts, no rīta izgājis, gandrīz dabūn sirdstrieku – nav no visa cepla neviena poda! Zēni sapratuši, ka joki nav, paši gājuši pieteikties un visu samaksājuši, un atvainojušies.

Vēl gadījums. Kādai mājai aizbāzuši skursteni. Tie nevar saprast – nesen iztīrīts, bet nemaz nevelk!

Toreiz tikuši svinēti daudz svētki: visi baznīcas un pārējie. Arī Rucavas muižā tā bijis, ka Jura tēvs Miķelis Jaure ar saviem federu ratiem bieži aicināts atvest uz muižu no Būtiņģes un Palangas ciemiņus un aizvest atpakaļ. Būtiņģē bijusi kāda jauna sieviete, kas izslavēta kā laba saimniece godu rīkošanai. Bieži tikusi aicināta uz godiem Rucavas muižā. Bijis jābrauc viņai pakaļ. Šoreiz braucis Juris un, kad vajadzējis vest atpakaļ, nav braucis cauri Paurupei, bet zirgu iegriezis “Zvanītāju” sētā un aicinājis ienākt iekšā. Kad iegājuši, viņš mājniekiem stādījis priekšā un teicis: *Ne muižniekam vien, man arī vaig labu saimnieci!* Un tā arī bija – viņi apprecējās. Sieva ienāca par

Jaura Jura dzimtas koks.

saimnieci “Zvanītājos”. Viņu sauca **Ķērsta Fogele**. Kāzas bijušas kuplas. Todi, svētdienā, kad viņi laulāti, baznīca bijusi pilna. Jaunlaulātie, ejot ārā, zvanam skanot, sagaidīti, un visi baznīcēni, kad izgājuši pa vārtiem, jauno pāri gājienā, kāzu dziesmām skanot, pavadījuši līdz pat “Zvanītājiem”.

Saglabājusies ir nozīmīga fotogrāfija ar Pūķa Jāņa komentāriem uz tās no Jura un Ķērsta kāzām – redzams gājiens no “Zvanītājiem” uz baznīcu.

Kāzas Jaura Jurim ar Ķērstu Fogeli 1914. gadā. Kāzu gājiens no “Zvanītājiem” uz baznīcu. Pa priekšu iet divas meitenes – lielākā Anna (vēlāk Pūķu Jāņa māte), mazākā – viņas māsa Katiņa, kuru mazu negadījumā nošāva. Aiz meitenēm jaunais pāris – Jaura Juris ar Ķērstu Fogeli. Gājienam pa pašu priekšu (ar atstarpi) iet Jānis Šēperis – mazo meiteņu tēvs (vēlāk Pūķa Jāņa vecaistēvs).

Ķērsta un Jura ģimenē auguši bērni: **Juris, Jānis, Milda, Helēna** un **Zenta**. Bijuši vēl divi bērni – **Miķelis** un **Alma**, kas mazi miruši.

Juris bijis strādīgs, par ģimeni ļoti gādājis. Pats nodarbojies ar meža darbiem, sastrādājis zāgmateriālus celtniekiem.

Jaunais pāris – Jaura Juris ar sievu Ķērstu savās kāzās, 1914.

Jura un Ķērsta meitas pie fotogrāfa. Priekšā Zenta, pa labi Milda, aizmugurē Helēna, 1928.

Mazpulki. Jaura Zenta – 1. rindā 1. no labās, 1936.

Jauru meitas. No kreisās pirmā – Milda, otrā – Zenta, ceturtā – Helēna. 3. no kreisās – meiteņu draudzene Vēra Krule (vēlāk Lauksarga).

“Zvanītāju” sētā.
Zenta (1. no labās) ar draudzenēm.
Labi redzama “Zvanītāju” koptā sēta – puķu dobe un baltā taciņa no mājas durvīm uz saimniecības ēku.

Jaura Juris ar sievu vecumdienās.

Vectēvs Jaura Juris vecumdienās pie “Zvanītājiem” ar sunīti Čali klēpī.

TOMASA MĀJAS LIKTENIS

Vēl Krievijā strādādams, **Jauru dēls Tomass** cēla māju. Māja atradās ceļa pagriezienā uz tagadējo Rucavas skolu. Mājas būvei tika meklēti labākie celtnieki. Būvdarbus vadīja **Miķelis Šlampe** no Liepājas – speciālists celtniecībā.

Tika ierīkots dārzs ar eksotiskiem kokiem – Japānas ķiršiem un visu citu, ko Tomass pats bija pārvedis.

Māja bija liela, skaisti izgriezta koka mežģīnēm gar logu apmalēm. Tā bija pirmā māja Rucavā, kur iekštelpās bija tualete.

Tomasa māja, kura celta Miķeļa Šlampes vadībā. Juntā izbūves (*frankšpīse*) ierīkotas laika gaitā.

Tomass sievu Anastasiju pārveda tikai tad, kad māja bija līdz galam uzcelta un iekārtota. Visas istabas bijušas tikai ar ārzemju iekārtu. Lielā istaba jeb zāle bijusi iekārtota tikai Japānas stilā. Logiem aizkari, bijušas gleznas un apzeltīti trauki. Divas lielas griestu lampas (petrolejas) ar gaišzaļiem zīda abažūriem, kam gar malām zeltītas bārkstis. Lampas bijušas tādas uzpumpējamas, ļoti gaišas, iedegtas mazliet sīkušas tādu kļušu skaņu. Zālē bijis liels ovāls galds, kurš svētkos lūzis no pārpilnības. Omas atmiņās, ka Ziemassvētkos uz galda bijis cepts sivēns.

Tomasa sieva Anastasija bijusi no krievu aristokrātiem, izglītota sieviete, par Tomasu daudz jaunāka un ļoti kaprīza. Kādās mājas viesībās, kad Tomass kaut ko pateicis, kas viņai nav patīcis, tā no galda piecēlusēs, gājusi prom. Ejot gar Tomasu, iesplāvusi tam šķīvi. Ar Tomasa radiem gan sarunājusēs vācu valodā un bijusi laipna.

Par cik Tomasa darba lauks bijis līdz pat Ķīnai un Japānai, pārbraucot brīžiem mājās pārvedis radiem no turienes dāvanas. Mūsu mājā bija arī tāda griestu lampa, tikai mazāka, mamma ar viņu prata apieties, bet mēs dedzinājām tikai galda lampu. Dāvanā bija arī divi lieli biezi albumi – viens ar ādas vākiem, otrs ļoti grezns melna marmora ar perlamutra ziediem un

zelta stīgām. Pirmajās (ļoti biežās) lapās bija dažas viņu ģimenes bildes. Bija arī kāda ļoti dārga miniatūra porcelāna apgleznāta tējas servīzīte ar ļoti mazam tasītēm un šķīvīšiem ar zeltītām maliņām. Japānā no tādām dzēra tēju, bet mēs ar mūsu Elgu uzskatījām, ka tās ir leļļu spēlīetas. Mums neļāva viņas ņemt, bet mēs nelikāmies mierā, lūdzāmies, lai dod mums tikai drusku paspēlēties. Mūs neuzklausīja, bet mēs caurām dienām mammai plijāmies virsū, līdz vienreiz tomēr izkaucām. Mums atļāva paņemt tikai dažus trauciņus. Drīz tējkanniņai jau nebija snīpīša, krūzītēm osiņas un beigu beigās – kā gadījās, kā ne – no visas servīzītes palika tikai daži trauciņi.

Kad Tomass Jaure nomira, viņa sieva Anastasija ar dēlu Jevgeņiju aizbrauca un pēc tam vairs ne reizi neatbrauca. Māja bija norakstīta Katrīnai Jaurei "Šlompēs". Viņa bija uzticējusi dokumentus nokārtot Jānim Pūpēdim, kurš tos noblēdīja un pateica, ka pazuduši. Bet patiesība atklājās vēlāk citāda. Blakus Tomasa mājai viņš cēla savu namu, tur bija kāpa ar dažām priedēm un zemes nemaz nebija – tikai balts neliels smilšu pleķis. Viņš piesavinājās Tomasa zemi un to nokārtoja uz sevi.

Tomasa Jaura nams palika bez īpašnieka. Vēlāk tur bija skola. Interesanti, ka tur bija dzimusi Katrīna Šlampe un vēlāk pate tur mācījās. Vēlāk tika uzcelta cita skola – Rucavas pamatskola.

Rucavas sešklasīgā pamatskola 20. gadsimta 30. gados.

JAURA ĶĒRSTA UN MIĶELIS ŠLAMPE

Tomasa mājas būvdarbus vadīja **Miķelis Šlampe** no Liepājas – speciālists celtniecībā.

Miķelis Šlampe.

Miķeļa Šlampses māsa ar draudzeni rucavnieču apģērbā.

Tomasa Jaura krustmeita bija viņa brāļa **Jaura Miķeļa meita Ķērsta**. Tomass bija viņu uzaicinājis pie sevis, lai piepalīdzētu sievai saimniecības darbos. Pēc mājas uzcelšanas Tomass piedāvāja Miķelim Šlāmpem palikt par mājas pārvaldnieku un iedeva dzīvokli otrajā stāvā. Šeit dzīvojot, viņš sapazinās ar Ķērstu, tā viņi apprecējās.

Miķelis ar saviem darbiem bija Rucavā iecienīts. Bet viņš bija sapņojis uzcelt arī savu māju. Tolaik tika izpārdota Meirišķes muižas zeme, un Miķelis bija iesniedzis lūgumu pirkšanai. Viņu pat ievēlēja muižas Zemes dalīšanas komisijā. Tur notika lozēšana. Miķelim bija piedāvāts pirmajam lozēt, bet viņš atteicies – kura loze paliks pēdējā, tā būs viņējā. Un tā bija

muižas paša nomale – lejā, meža malā, pie upītes, krūmiem aizaugusi pļavas mala, kas rudenos pārplūda un ziemā pārklājās ar ledu. Bet viņš ar to bija mierā un cēla tur ēkas – nelielu dzīvojamo māju, kūti un siena šķūni. Zeme bija 12,84 ha.

Meirišķes muižas Zemes dalīšanas komisija. Miķelis Šlampe (vēlāk Katrīnas Rogas tēvs) 1. rindā 3. no kreisās.

Dzīvoja laimīgi. Piedzima meitiņa **Katrīna** (mana mamma).

Katrīna ar vecākiem – Ķērstu un Miķeli Šlāmpem (Annas Rogas vecvecāki).

Katrīna Šlampe (vēlāk Roga), dzimusi 1904. gadā – Annas Rogas mamma.

Mazā Katiņa jau bez mamma, kopā ar tanti.

JAURA KATRĪNA – ŠLAMPJA KATRĪNAS AUDŽUMAMMA

Miķelim Šlampem pienāca steidzīgs paziņojums, ka jāiet karā. Tas viņu galīgi satrieca – kas būs ar bērnu? Tam jau mātes nav un nu nebūs arī tēva. Kas notiks ar saimniecību? Izmisumā viņš ņēma bērnu un gāja uz “Zvanītājiem”.

Jaura Miķeļa jaunākā meita Katrīna bija mazās Katrīnas krustmāte. Būdama pavisam jauna, tikai astoņpadsmit gadus vecāka par mazo Katiņu, viņa gādāja par krustmeitu un bieži vien ņēma pie sevis uz “Zvanītājiem”.

Miķelis Jaure noteica, ka Miķelim Šlampem jāprec Katrīna: *Kad pārņaksi,*

Bet nu sākās arī nedienas. Katrīnai piedzima maza māsiņa, bet viņa agri nomira.

Notika vēl cita nelaime. Katrīnas mamma Ķērsta bija izmazgājusi veļu un nesa upē skalot. Bija aprīļa beigas, un ūdens ļoti auksts. Viņa tur pārsala, saslima ar cūciņām smagā formā un maija sākumā nomira.

Miķelis ar Katrīnīti palika vieni. Vēlāk gan atnāca kāda tante viņiem palīdzēt. Meitiņa bija gudra – Katrīnai vēl pat četri gadi nebija, kad jau lasīja tētīm avīzes priekšā.

varēsit izšķirties! Katrīna bija sašutusi, jo viņa jau bija saderināta ar Juri Toži, kurš arī bija dienestā. Bet tēvs teica: *Šis ir nepieciešamības gadījums. Juris ir prātīgs cilvēks, saprašanās!* Un Katrīna vairs neko iebilst neuzdrīkstējās. Toreiz vēl bija tādi laiki, ka vecāki noteica, ar ko bērniem jāprecas. Un tas bija

Virsmežzinis, kura vārdu diemžēl neizdevās noskaidrot – Šlampju ģimenes draugs, mazās Katrīnas krusttēvs.

patiešām nepieciešams, lai bērns paliktu ģimenē, nevis ļautu svešiem adoptēt. Par Katiņu jau pēc viņas mātes nāves bija ieinteresējies viņas krusttēvs un Šlampju ģimenes draugs – virsmežzinis, kurš bija turīgs cilvēks, kam pašam bērnu nebija, viņš bija gatavs par Katiņu gādāt un skolot. Vecajam Jaurem tas nebija pieņemams.

Otrā dienā Jaura Miķelis atnāca ar mācītāju un Šlampses Miķeli salaulāja ar Katrīnu bez jebkādam kāzu svinībām. Katrīna ļoti pārdzīvoja, vai Juris viņai to piedos. Tas jau gan bija tikai fiktīvs darījums, un viņa sevi bija saglabājusi, ne ar vienu netiekoties. Tika noslēgts līgums, ka Katrīna uzņemas aizbildniecību par krustmeitu Katrīnu tēva prombūtnes laikā.

KATRĪNA AR MAZO KATIŅU SAIMNIEKO “ŠLAMPJOS”

Jau nākošā dienā **Katrīna** salika savas mantas ratos un brālis Juris viņas abas ar mazo Katrīnīti aizveda uz *palaņķi* (purvainā, slapja vieta meža tuvumā – lanka jeb pļava) uz Šlampju mājām. Viņām tur gāja grūti ar darbiem. Vecāks zirdziņš, pie kura tika audzēts jauns kumeliņš – jau tīri paaudzies, divas govīs, telītes un cūciņas.

Katrīna bija prasmīga saimniece, viņa krāja produktus – sviestu, olas, krējumu – un veda uz Liepāju tirgot.

Reiz viņai uz tirgu pienākusi čigāniete un par visu varu uzplijusēs pazilēt, lai parādot roku. Katrīna nav varējusi atrunāties un ļāvusi zilēt. Čigāniete teikusi, ka viņa zaudēsot vienu jaunu lopu, kurš aizies bojā. Pārbraukusi mājās, viņa ieraudzīja jauno zirdziņu ar pāršķeltu krūti. Viņš bija lēkājot uzskrējis virsū asam kārts galam žoga savienojumā.

Uz Liepāju vajadzējis braukt gar jūrmalu. Tajā pašā reizē, kad viņa brauca mājā no tirgus, tur jūrmalā no kāpām izskrējis plīks vīrietis, pieķēries pie ratiem un skrējis lielu gabalu līdz. Viņa bija pārbijusēs.

Ar tādām nelaimēm sākās dzīve “Šlampjos”. Katrīna no “Zvanītājiem” bija līdz paņēmusi savu mīļo balto runci, kurš milēja gulēt stallī. Arī to vienreiz zirgs bija nogulējis.

Pienāca laiks mazajai Katrīnītei iet skolā. Skola bija “Ērgelniekos”. Krustmāte Katrīna viņu labi gērba un pucēja, jo pate bija Liepājā mācījusēs par šuvēju un drēbes visas viņa šuva pate. Bija ziema, mazai Katrīnai viņa bija uzšuvusi siltas drēbes, arī veļu – rozā flaneļa siltas biksītes. Bet ar to bija noticis kuriozs. Katrīnīte ar meitenēm starpbrīdī gājušas uz āra tualeti. Tur meitenes ieraudzījušas viņas rozā biksītes. Skrējušas viņai pakaļ, kleitiņu celdamas un smiedamās. Tas bija vēl tāds laiks, kad sievietes citviet bikses zem svārkjiem vēl nav gērbušas. Mājās pārnākusi, viņa stāstījusi, ka citām meitenēm laikam bikšu zem svārciņiem neesot.

Katrīnīte ļoti gaidīja tēti pārnākam, bet notika citādi. Miķelis Šlampe

nepārnāca – krita karā pie Polijas robežas.

Pēc ilgāka laika pārnāca Jaura Katrīnas saderētais **Juris Tožis**, latviešu strēlnieks, cīnījies Nāves salā, dienējis Cēsu 13. kājnieku pulkā, Ložmetējkalnā piedalījies Ziemassvētku kaujās (par ko apbalvots ar Jura krustu). Ticis ievainots un nokļūvis vācu gūstā. Gūstekņi dzīti kājām uz Vāciju. Tur *vaņģībās* (gūstā) bijis pavadījis vairākus gadus. Turēti *lēģeri* (ieslodzījuma nometnē), ļoti grūtos apstākļos dzīvojuši, bijuši pusbadā, ēduši pavasarī pat nātres. Pārnācis samekleja Katrīnu, un pārmetumu nekādu nebij'. Palika “Šlampjos”. Kopa zemi un darīja visus darbus, vēl strādāja ceļa darbos.

Līgumā bijis teikts, ka tad, kad Katrīnīte paliks pilngadīga, ja Miķelis Šlampe neatgriezīsies, īpašums jāpārraksta uz viņas vārda. Tas ļoti nav paticis Jurim Tožem un dzērumā viņš bieži to pieminējis, tas Katrīnīti ļoti satraucis. Toreiz, kad gājis jau vilciens uz Liepāju no Rucavas, viņa pa nakti paņēmusi nepieciešamās mantas un aizgājusi uz vilcienu, pate nezinādama, kur braukt. Aizbraukusi uz Liepāju, tālāk uz Gaviezi, vienkārši iegājusi kādās lielās lauku saimnieku mājās un piedāvājusi, vai nevajag strādnieces. Cilvēki labprāt viņu pieņēmuši un viņai tur nebija slikti gājis, darot visādus mājas darbus. Krustmātei Katrīnai aizrakstījuse vēstuli. Pēc laika saņēmusi atbildi ar lūgumu viņai atgriezties mājās. Tožis bija dabūjis dzīvokli Paurupē, un viņi tur pārcelšoties, lai Katrīna braucot atpakaļ.

KATRĪNAS ŠLAMPES DZĪVE

Pārbraukusi mājās, **Katrīna** sāka viena saimniekot “Šlampjos”, ar visu tikusi galā. Pate uzšuvusi Rucavas tautas tērpu. Viņa gāja korī un gatavojās uz Dziesmu svētkiem. Dziesmu svētki Rīgā bija liels notikums Katrīnai. Viņa saņēma diplomu par skaistu un pareizu Rucavas tautas tērpu. Vēl tāds atgadījums. Bijis jāiet gājienā pa diviem. Viņa gājusi blakus ar kādu rucavnieci. Vienā brīdī viņas izšķir un paņem kāds zem rokas. Katrīna redz, ka tas ir pats prezidents – Kārlis Ulmanis! Spēlējis orķestris, un viņi

gājuši. Vēl Katrīna padzirdusi, ka viņu kāds pasauc, tā bijusi aizmugurējā dalībniece. Viņa rādījusi zīmi, ka gājienu filmē. Patiešām viņi toreiz filmēti, un tie kadri vēl saglabāti, tos reizēm parāda uz svētkiem pa televizoru.

Kora dalībnieki pie baznīcas. Vidū skolotājs Pūpēdis, kreisajā pusē Pūpēdim Katrīna Šlampe (vēlāk Roga). Vīru rindā 2. no kreisās Juris Pūķis (Pūķa Jāņa tēva brālis), priekšā viņam Pūķa Jāņa māte Anna Šēpere (vēlāk Pūķe).

Mūzikas un dziedāšanas biedrības koris Rīgā
7. Vispārīgajos Latviešu dziesmu svētkos 1931. gadā.
3. no labās – Annas Rogas māte Katrīna Šlampe (Roga).

Dziesmu svētki Rucavā svētdien, 1932. gada 17. jūlijā. Katrīna Roga augstāk tautiskajā tērpā Rucavas korī. Sēž sešu koru vadītāji.

Mūzikas un dziedāšanas biedrības koris. Vidū diriģents Krīgens, blakus pa kreisi – Katrīna Šlampe (Roga).

KATRĪNA UN MIĶELIS ROGA

Katrīnai jaunībā bijis kāds draugs – Jānis no Kalnišķiem. Bet te pa vidu jaucies tāds **Miķelis Roga** no Papes, kurš Katrīnu diez ko neinteresēja. Bet viņš vienkārši atnācis, iejūdzis zirgu arklā un sācis apstrādāt zemi. Katrīna negribējusi to pieļaut, bet viņš tikai darbojies. Katrīna viņam likusi iet prom, viņš tikai atteicis: *Te vēl ir tik daudz darāmā!* Nav viņu klausījis un prom nav gājis. Un tā – līdz viņi tomēr apprecējušies.

Katrīna, jau vēl viena dzīvodama, pate domāja par jaunu māju, bija pat projektu uzzīmējusi – māju ar diviem dzīvokļiem. Baļķus celtniecībai Jauru vīri no “Zvanītājiem” jau bija sagādājuši no viņas pašas meža.

Miķelis bija Papes turīgā saimnieka – **Rogas Miķeļa** dēls no “Attīķu” mājām. Zemi viņa tēvs pa daļām bija atpircis no Papes muižas. Kopā ar savu bija 32 hektāri, vēl zeme bija tīrelī, un arī mežs. Viņiem vienīgiem

Papē bijuši trīs zirgi. Mājas atradās, braucot iekšā Papē, pie paša ezera, un bijušas vēl ezera pļavas arī. Miķelis bija vecākais dēls, viņam tēvs norakstīja mājas, pārējiem dēliem – **Jānim, Jurim un Tomam** – viņu daļu atmaksāja naudā, bet vēl kādu laiku viņi visi tur dzīvoja.

Bija vēl meita **Mārgieta**, tai iedeva naudu viņas ģimenes mājas celtniecībai. Mārgieta apprecējās ar zvejnieku **Niklāvu Boži**. Dzīvoja pašā jūras malā. Jaunajā Božu ģimenē auga divas meitas un pieci dēli: **Miķelis, Toms, Juris, Roberts, Gusts**. Bet, kad vecāmāte

Anna divarpus gadus veca.

prasīja, lai kādu laiž pie mums par ganu, nebija, kas nāk: viņi visi tika audzināti darbam pie jūras. Vecāmāte no Papes atveda vienu citu zēnu. Tas interesanti runāja, lokot valodu – *jūūra*. Ēduši pusdienas, zēns, sēžot pie galda, teicis: *Jumis te i katrame sava šķīvis, mumis mamma iedeva pa kaŗoti i sasēdināja pa dui pie viena šķīja. Tēs a maŗo koka samtēnu ēde no visa skutula.*

Pēc pārs gadiem Katrīnas un Miķeļa ģimenē piedzima meiŗa, tāds *ķērķis* (brēkulis), un tā biju es – **Anna Ilona Roga**.

MANA BĒRNĪBA

Tajā laikā Rucava diezgan uzplauka, cilvēki arī palika turīgāki. Darbojās divas dzirnavas – centrā un Lankuča, bija divas smēdes, pienotava, Sprūda drēbju veltuve, kurpnieku darbnīca un gateris – zāģētava. Bija vairāki veikali, Alksņa namā “Monopols” – tējnīca. Trešdienās notika tirgus, kur sabrauca daudz tirgotāju. Bija uzceltas tirgus būdas, sīca patvāris, vārīja karstas desiņas. Tirgus laukums bija pilns ar pajūgu ratiem, kuros tirgoja sivēnus, mājlopus un putnus. Podnieks Volgemuts tirgoja savus māla traukus.

Laukums Paurupē starp krogu un tirgu.

Tie bija laiki, kas vairāk sakrita ar manu bērnību.

No spilgtākām atmiņām atceros sevi, kad dzīvojam vēl vecajā mājiņā, kura bija domāta kā pagaidmāja ar vienu istabu, nelielu virtuvi ar ļoti mazu lodziņu. Atminos, ka gulēju vēl šūpulī, kurš atradās istabā netālu no loga. Logiem toreiz aizkarus nelika. Redzēju baltus, mirdzoša sniega laukus, spožu mēnesi un bija dzirdamas suņu rejas. Uz galda dega lampa, kas man ļoti spīdēja acīs, bet es to nemācēju pateikt. Šūpulis bija pārvests no “Zvanītājiem”, tur jau bērni bija lieli. Es biju pēdējais bērns, kas šajā šūpulī gulēja. Tas tika aizvests atpakaļ uz “Zvanītājiem”, kur atrodas vēl šobrīd (2021. gadā).

Tad man bija no klūdziņām pīti augsti bērnu rati, vēlāk gulēju baltā dzelzs gultiņā ar augstām malām.

Kad biju jau sākusi staigāt, mani vajadzējis ļoti pieskatīt. Tāpēc pie mums atnāca Papes vecāmāte. Tā bija mana tēva māte no “Attiķu” mājām. Biju ļoti kustīga un visur gribēju iet līdz. Biju paņemta līdz mūsmāju pļavā, kur grāba sienu. Pļavā bija tādas lielas, dziļas bedres (*dumbēri*), pēc lietus pilni ar ūdeni. Es pie viena biju piegājusi, man paslīdēja abas kājas un es atmuguriski ieslīdēju iekšā zem ūdens. Piecelties nevarēju. Dzirdēju, ka kāda grābēja sauc: *Kur Anniņa, kur Anniņa palika?* Cita: *Kur tas bēr's, kur tas bēr's?* Bet es nevarēju neko pateikt, man likās, ka mani kāds velk atpakaļ, ja mēģinu piecelties. Grābējas saskrējušas mani izvilka un pārnesa mājās. Visi bija pārbijušies.

Bērnībā man nebija bail ne no vardēm, ne sliekām, ne arī no kādām vabolēm. Visus ņemu rokās. Bijām aizbraukuši uz paizeres pļavām vākt sienu, kuru te grāba un krāva uz *klāstiem* (tādām koka sastatnēm, kuras bija diezgan paaugstu no zemes). Bija pienācis pusdienlaiks, zālē tika noklāts galdauts, uz kura salika visu ēdamo. Es turpat tuvumā staigāju un ieraudzīju lielu vardi, tā mierīgi tupēja un nebēga. Ieritināju viņu savā priekšautiņā un nesu. Visi jau bija sapulcējušies ap galdu un sauca arī mani, piegāju un atlaidu vaļā priekšautiņu. Varde izripoja tieši uz galdauta blakus maizes kukulim, kurš stāvēja uz galdauta stūra. Visas tantes, to ieraudzījušas, sāka kliegt: *“Krupis, krupis, tas jau ir krupis! Vai, bēr's, ko tu dari!”* un spruka prom

no galda. Tad viena tante paņēma grābekli un aizvāca to prom. Attapušies visi ļoti smējās.

Biju ļoti nemierīgs un pļāpīgs bērns. Gadījās arī kuriozi. Papes vecāmāte tēvam līdz pūrā bija iedevusi govi, tādu savādas krāsas – zilgani pelēku. Tādu nekad vēlāk nekur neredzēju. Viņa bija arī dūsmīga – gandrīz bija sabadījusi ganu zēnu, kurš pie mums ganīja govīs. Kādu dienu mamma gāja slaukt govīs, kuras bija piesietas uz druvu. Man lika stāvēt uz taciņas un nedrīkstēju tuvoties. Govi sauca Marga. Man arī no viņas bija bail. Ar to iesākās mani bērnības atgadījumi. Man bija tāda zaļa vilnas adīta jaciņa, un tai kaut kā bija uz pusi pārsprāgusi viena podziņa. Kaimiņiem, kuri dzīvoja kalnā, tuvākais ceļš, ejot uz mežu, bija caur mūsu sētu. Ja dzirdēju rejam suni Ektoru, skrēju skatīties, kas tur iet un rādīju visiem jaciņu, kā man Marga pārdūrusi pogu. Cita tante iztaisīja bēdīgu seju, juta man līdz, cita knapi valdījusi smieklus.

Bet gadījās atkal nelaime. Katru dienu mani lika gulēt pusdienu. Parasti blakus ņēmu arī lelli, bet vienreiz ieraudzīju, ka viņa turpat pie gultas lejā ir, pārlicies pāri margām, domāju – sasniegšu, bet pārkritu pāri. Uzkrītu ar celīti uz leļļu ratu asās malas. Celītis bija pārsists, ļoti sāpēja. Mani steidzīgi aizveda pie ārsta, bet tas mani lika vest uz Liepāju, vajadzēja rentgenu. Mani ielika slimnīcā, pēc tam sūtīja uz sanatoriju, kura atradās Karostā (vēlāk virsnieku nams). Sanatorijā bijām daudz bērnu lielā zālē. Manu kājiņu ielika ģipsī. Ģipsi ņemot nost, palikušas bija asiņainas vietas, kas bija ar kaltu pārsistas. Ģipsis asiņains. Man tur daudz bija jācieš.

Vecāki pie manis brauca bieži – gan tētis, gan mamma, katrs pa reizei.

Atminos, bija atbraucis tētis, raudāju, kad gāja prom un aizbrauca mājā. Vienreiz atkal, kad bija atbraucis tētis, pagadījās, ka tūliņ jāiet diendusā. Tur bija liels balkons, kur reizēm jaukā laikā mūs izstūma pagulēt pusdienas laikā. Lūdzos, lai viņš neiet prom, un paņēmusi turēju viņa roku, bet, kad atmodos, protams, viņa vairs nebija.

Kad varēju no sanatorijas atgriezties mājās, man pakaļ atbrauca mamma. Rucavā pie vilciena mani sagaidīja mana krustmāte Jaura tante

ar ļoti skaistu ziedu pušķi. Tētis bija ar zirgu atbraucis pretī. Iebraucām vēl apciemot mammas audžumāti (Katrīnu Jauri Šlampi) un audžutēvu (Juri Toži). Viņš bija atguvis sava tēva mājas netālu no centra pie Papes ceļa. Mājas sauca “Mārki”. Viņi ar mums labi satika, es tur bieži ciemojos un saucu viņus par omi un opi. Vienreiz paliku paciemoties ilgāk.

Opa māju tuvumā bija liela smilšu kāpa, kur apkārtējie iedzīvotāji bija ierīkojuši pagrabus, tur glabāja ziemā kartupeļus. Mēs ar omi aizgājām pēc kartupeļiem, viņa pārslasja kartupeļus, es ar savām ragaviņām tur braukāju. Bērni no skolas nāca no kalna braukt lejā. Atnākušas bija vecāko klašu meitenes tāpat uz kalna, tikai paskatīties. Viņas, mani ieraugušas vienu pašu ar ragutiņām, sāka iztaujāt. Man patika runāt ar vārdiem, kā runā pieaugušie, kaut arī nezināju, ko tie nozīmē. Viņas man prasa: *Vai tu viena esi?* Es atbildēju: *Nē, pagrabā vēl ir mana nelaiķe oma.* Viņas brīnījās, neko nesaprata, prasīja: *Kas tev ir tai pagrabā?* Es dusmās uzbļāvu: *Nelaiķe oma, nu!* – un aizgāju.

Vienu dienu atbrauca tētis un teica, ka man tagad būšot maza māsiņa. Es nopriecājos, bet, ieejot istabā, ieraudzīju tādu knauķi ar knupi mutē, un tas man nemaz nepatika. Es prasīju: *Kur te tāds radies?* Man atbildēja, ka stārķis atnesis. Bet es biju lauku bērns un zināju, ka stārķis ir tikai vasarā, un viņu teikto apstrīdēju. Pie mums atnāca Papes vecāmāte, lai mūs vāktu. Sāka spriest – kā to māsiņu saukt, kādu vārdu dot. Visi gudroja, bet man jau bija skaidra bilde – viņu sauks **Elga!** Tāds vārds bija sanatorijā blakus gultiņā gulošai meitenei, kura vēl palika, kad mani pārslaida mājās. Vārds tika vienbalsīgi pieņemts. Māsu nokristīja par Elgu Mariju. Marija bija krustmāte, kaimiņu Bētu meita.

Kādu dienu mamma ar vecomāti bija ārā pie lopiem, mazais tobrīd gulēja, ielikts gultā, un sāka brēkt. Es gribēju paauglēt, paņemt rokās, bet nevarēju noturēt, biju izvilksusi uz gultas malu. Knapi turējās tikai vēl galviņa uz pašu malu, jutu, ka tūliņ izkritīs. Sāku arī brēkt. Par laimi viņas abas bija ienākušas jau mājā, dzirdot tādu duetu. Ieskrēja mamma un mazo paņēma, mani sarāja. Es par to uz bērni sadusmojos.

Otrreiz tāds gadījums: atkal mazais bļauj, mierinu visādi, rādu lelli, bet viņa pat neskatās, tikai bļauj. Man pat ausis jāspiež ciet. Paņemu mazo spilventiņu, uzlieku viņai uz muti un piespiežu, lai klusē. Viņa sāka kaut kā rīstīties. Tad palaidu, vairāk tā nedarīju.

Man bija ap kādiem pieciem gadiem, kad tika uzskatīts, ka man jāvēc mazā māsa Elga. Tas man bija apnikums. Prasījos pie omas un reiz tur arī atstāja mani paciemoties. Oma ar mani spēlēja riču-raču, dažreiz arī Grauduža Jānis, opapa māsas dēls, kurš skolas laikā ziemā tur dzīvoja. Viņu mājas bija tālu – pie pašas Lietuvas robežas, pretī Lenķimkiem. Vienu vakaru es sēžu uz mūriša un skatos bildes, turpat sēž arī Jānis – kaut ko ļoti citīgi lasa pie sevis, kaut ko klusi atkārto un cenšas iegaumēt. Izskatījās dikti bēdīgs. Man paliek viņa ļoti žēl, pievirzos tuvāk, uzlieku roku uz pleca un saku: *Nu nebēdājies tik dikti, kad es izaugšu liela, tevi apprecēšu!* Tas laikam bija dzirdēts no pasakām – “viņi apprecējās un dzīvoja laimīgi”. Jānis gandrīz izmeta grāmatu no rokām, platām acīm uz mani paskatījās un sāka skaļi smieties. Tieši tad ienāca oma, un viņš tai arī to izstāstīja. Abi aizgūtnēm smējās. Man bija liels kauns, nezināju, ko darīt. Ieskrēju otrā istabā un gultā ielīdu zem pēles. Kad dzirdēju, ka neviena nav, domāju un kalu plānus, kā tam Jānim atbēgt. Iegāju atpakaļ tai istabā, piegāju pie viņa gultas un nogāzu uz grīdas abus spilvenus, vēl ar kāju sabakāju. Tad atgriezos savā, palīdu atkal zem pēles. Dzirdu, ka ienāk Jānis un sāk skaļi smieties. Es izliekos, ka guļu aizmigusi. Sāku pat krākt, kā opis pa miegam, kad ir dzēris. Pēc šī incidenta es vairs “Mārkos” negribēju palikt. Kad ieradās mamma, es viņai prasījos līdzī uz mājām, teikdama: *Pietiek ciemoties, gribu mājās!*

Kad pārrados mājās, vairs nebija mana labā drauga, melnā sunīša Ektora. Kad prasīju, man teica, ka aizskrējis uz mežu un nav pārnācis. Es dienām gāju, tupēju uz tiltiņa un viņu gaidīju. Nācu mājās raudot bez viņa. Viņš mani ļoti sargāja. Kad ārā gulēju pusdienu, viņš sēdēja blakus. Mājās viņš neko neaiztika, bet apmeklēja pa naktīm kaimiņus. Kas bija pavirši pamests, pievāca – gan tupeles, kāstuvjus, gan ārā uz galda atstātas pavārnīcas. Mammās māsiņai bija pazudusi viena kurpe, viņai vajadzēja

iet uz baznīcu, bet kurpes nebij. Visi jau zināja, ka viņš tāds, visu savilka vienā vietā krūmiņā pie egles. Ja kādam kas pazuda, gāja tur meklēt. Arī kurpi tur atrada. Tikai vēlāk uzzināju, kas ar Ektoru noticis. Viņš bieži mēdza paskraidīt pa mežu un vienreiz nepārnāca. Tētis bija jājis ar zirgu pa mežiem viņu meklēt, neatrada. Pēc kāda laika pats pārnācis, izbadējis, vārgs, uz trim kājām. Bija iekļuvis malu mednieku zvēriem izliktās lamatās. Netiekot ārā, pats sev atgrauzis kāju. Tādas briesmīgas sāpes nabadziņš bija izcietis un viņu bijis jānošauj. Vai tiešām viņam nevarēja ļaut dzīvot arī tā? Es par to ļoti pārdzīvoju, vēl šobrīd atceros.

Nelaime notika arī ar tēti. Viņš bija aizvedis nodot divas cūkas, un stacijā, tās dzenot iekšā vagonā, viena gribējusi skriet ārā. Durvis jau taisītas ciet, un tētis viņu gribējis pastumt atpakaļ, bet viņam vagona durvīs iecirta roku. No tā sākās kaulu tuberkuloze. Ārstējās Dikļu sanatorijā, vēlāk arī Karostā – tanī pašā, kur es. Tagad tā bija pieaugušo kaulu tuberkulozes sanatorija. Pārbrauca mājā, bet pēc laika viņam atkal tur vajadzēja atgriezties.

Mamma dažreiz aizbrauca viņu apciemot. Vienreiz viņa sajuta tādu savādu izturēšanos. Bijis mazrunīgs un nervozs. Viņa sapratusi, ka kaut kas viņu satrauc, prasījusi, kas noticis. Parasti viņš to līdz Karostas tiltam pavadījis, tagad apstājies pusceļā un tad arī teicis, ka viņš šķiršoties, bērniem alimentus maksāšot, bet mājās vairs neatgriezīšoties – viņam esot cita sieviete, ar ko sanatorijā iepazinies.

Pat roku nav piedēvis, gājis atpakaļ. Mammīte bijusi izmisumā, apstājusēs uz tilta un domājusi: *Metīšos pāri margām!* Tad atgriezies saprāts, ka mājās gaida bērni un saimniecība. Kad pārbrauca, dikti raudāja, bet mums neko neteica. Iedeva mums pārvestās konfektes un lika, lai ejam ārā spēlēties. Viņas ar vecomāti palika abas istabā. Arī vecāmāte bija noraudājusēs, kad mēs ienācām. Mamma palika viena ar visām rūpēm, drīz bija jāgādā malka, kas gāja uz beigām. Pilns stallis ar lopiem, daudz darāmā. Arī laiki sāka jau palikt nemierīgi.

Pie mums atnāca radiniece **Irma Brace** atvadīties, teica, ka brauc prom uz Vāciju. Tad bija vāciešiem jābrauc, varēja palikt tie, kuri bija precējušies

Irma Brace pirms aizbraukšanas uz Vāciju (dzīvoja "Bielēs", Irmas māte – Laura no Bitteriem).

Pēc ilgāka laika no tēva pienāca vēstule, kurā viņš lūdza mammai sagaidīt viņu stacijā. Tās bija marta beigās 1940. gadā. Viņš jūtoties slikti, veselības stāvoklis kritisks. Viņa māte visu šo laiku bija dzīvojusi pie mums un ļoti lūdza, lai mamma viņu sagaida. Viņi pārbrauca, un mēs ar māsiņu bijām ļoti priecīgas: *Tētis mājās!* Bet viņš bija tik slim, ka tikai gulēja gultā un bija jau kopjams, lūdza, lai ataicin' mācītāju ar dievgaldu – svēto vakarēdienu. Mācītājs atnāca 9. aprīlī, tieši manā dzimšanas dienā. Tas bija mācītājs Kamols. Man viņš uzdāvināja dziesmu grāmatiņu ar ierakstu, no kuras dziedāja. Mēs ar vecomāti un māsu uzturējāmies gala istabā. Tad ienāca mamma un lika mums ienākt, jo tētis lūdzot. Kad iegājām, piegājām pie tēta gultas, viņš mūs nogludīja un teica: *Bērni, klausat mammīti!* Atvadījās, pagrieza galvu uz sienas pusi un visā

ar latviešiem. Rucavā palika Emma Bitere-Pūpēde ar dēlu un meitu, pārējie radi visi aizbrauca. Tas bija 1939. gads. Mammai viņi toreiz lika, lai savāc viņu mantas, bet viņa tikai savāca grāmatas vācu valodā un kaudzīti modes žurnālu, un vēl kādus nieciņus suvenīrus. Viņa ļoti mīlēja lasīt grāmatas, bija pilna lāde sakrātas. Vācu grāmatas bija interesantas ar bildēm. Man ļoti patika viena, kas bija par Kenigsbergu – tur bija skaisti skati, arkas, pieminēklis ar karalieni Luīzi zārkā. Un daudzas krāsainas bilžu grāmatas bērniem. Mamma bija mācījusēs šuvēja, tāpēc paņēma modes žurnālus, jo tur bija labas piegrieztnes.

apziņā nomira. Tas bija 13. aprīlis. Viņam bija tikai 33 gadi. Par notikušo sanatorijā es uzzināju tikai pusmūžā. Mamma nav gribējusi, ka mums būtu par tēvu sliktas atmiņas, un visu to noklusēja. To es tikai uzzināju no savas krustmātes Annas Pūķes, vēlāk arī mamma atzinās.

IZVEŠANAS

Tad jau sākās baigie gadi. 1940. gadā ienāca krievi, 1941. gadā sākās cilvēku aresti un izsūtīšana (14. jūnijā). Ieskrēja pie mums meitene Ieva Kovaļska, kas tobrīd dzīvoja pie radiem – virsmežziņa **Pūķa Jāņa** “Krūmkalnos”. Raudādama teica, ka Pūķus nupat aizveda ar smago mašīnu krievu karavīri ar šautenēm. Viņa skrēja pie Annas Pūķes vecākiem Jāņa un Annas Šēperiem, kuri dzīvoja “Mežstrautos”, mums kaimiņos. Tā bija vecīšiem briesmīga vēsts. Vienu meitu jau bija zaudējuši, kuru nošāva viņas bērniņā, tagad aizveda prom otru. Tolaik no Rucavas tika aizvestas vairākas ģimenes – aizsargu un lielāku saimnieku.

Pūķu ģimene – Pūķa Jānis ar vecākiem Annu un Jāni Pūķiem pirms izvešanas uz Sibīriju.

KARA GADI

Notika apšaudes. Gaisā kauca krievu lidmašīnas. Tuvojās karš. Jūnijā sākās trauksmais rīts, bija dzirdama šaušana. Mežā, kas bija no mūsu mājām ap 200 metri, bija dzirdama tehnikas darboņa un troksnis no šaujamočiem. Laidās krievu lidmašīna un mežā atskanēja bumbas sprādziens. Mūsu mājai no šī trokšņa izkrita istabai viens loga priekšlogs. Aizgājām pie Šēperiem, un tikko bijām tur, sākās apšaušana, spindza lodes, mamma mūs noguldīja zemē pie žoga – pie kastaņa koka. Kad sapratām, ka apšaušana nāk no meža, mamma mūs aizveda aiz mājas un noguldīja pie pamata. Tad mēs redzējām, ka Attes kalnā krievi rok tranšejas. Tas bija tikai pus kilometru no mums, varēja redzēt uzstādītus ložmetēju stobrus. Tuvumā notika sprādziens.

Kad pieklusa, mēs gājām atpakaļ un ieraudzījām – vietā, kur gulējām, bija granātas bedre! Liktenis mūs bija sargājis. Kad iestājās klusums, gājām mājās. Mamma ar lāpstu paraka dziļāku vietu – tas bija tuvu mājai, ar alkšņiem aizaudzis grāvis. Iznesa spilvenus, pēli, segas un kanniņu ar ūdeni. Lopi visi bija ganībās piesieti. Suni Čali atstājām iekšā. Ap pusdienas laiku sākās apšaušana: gan no meža, gan kalna. Mēs bijām uguns joslā. Pāri mums lidoja lodes, un karstas patronas krita no koku zariem mums virsū. Mēs raudājām, mamma lūdza Dievu.

Bija jūtama liela deguma un dūmu smaka. Lopiņi trakoja, zirgi zviēda un govīs bauroja, sunītis istabā kauca. Lodes šķindēja bez pārtraukuma. Kad pieklusa, gribēju redzēt, kas notiek. Mazliet pacēlu segas malu, ar ko biju pārsegta, mamma neļāva bāzt galvu ārā, bet dabūju jau redzēt drausmīgu skatu. Šēperu ganības bija turpat blakus, tur bija nošauta viena govī un viens zirdziņš ievainots, nevarēja piecelties. Kalnā dega Sproģa māja, leļā Sležu māja blakus “Šēperiem”. Ik pēc brīža atkal atkārtojās apšaušana, un tā gāja četras stundas, beidzās vakarā ap sešiem. Kalnā vairs neko nemanīja, bet mežā bija trokšņi. Šēperu ganībās gulēja nošauts viens baltais zirgs, viņiem tādi bija divi. Un viena gotiņa beigta, viena sašauta kājā. Mamma gāja vākt mūsu lopiņus. Zirdziņš bija palicis dzīvs, būdams pie paša meža,

gotīnai bija sašauta kāja, viņa pārnāca klibodama. Kad aizgājām zirgam pakāļ, tajā vietā, kur zirgs bija piesiets, bija kā uzarts ķēdes garumā melns izdobots aplis, kā bija plēsies! Līdz pat vēlām vakaram bija pazuduši divi mazie telīši, tie atradās tikai no rīta, bet tad pārradās paši – dzīvi un veseli! Aitiņas arī visas bija pārnākušas.

Mamma slauca govīs, tikko nesa iekšā pienu, sētā ienāca divi bruņoti vācu karavīri. Mēs ar māsiņu iesprukām istabā un pievācām suni. Mamma palika sētā stāvēt. Viņa bija pārbijusēs un apmulsusi. Vācieši sāka ar viņu runāt, viņa perfekti pārvaldīja vācu valodu, bet tai brīdī sākusi kaut ko pa krieviski teikt. Tikai pēc brīža atjēgusēs, ka tie ir vācieši. Mēs ar māsu izgājām pie durvīm, dzirdējām viņus sakām: *Rusiš niht, rusiš kaput!* Viņi runāja ar mammu, prasīja pienu – viņiem pat līdz bija tāds plakans katliņš. Mamma izkāsa un lēja viņiem pienu. Viņi aicina mūs ar māsu klāt, prasa kā mūs sauc, deva mums šokolādi, mēs neņemām. Māsa gribēja ņemt, es teicu, lai neņem, ka ir *sajiftēta* (saindēta). Nezināju, ka viņi to sapratīs, jo smējās un teica: *Niht gift, niht gift!* Mamma ielēja viņiem pienu, un viņi gribēja maksāt, bet mamma teica, ka nevajag, un naudu neņēma. Vienā pusē ceļam dega mežs. Nakti pavadījām mājās. Gulējām neizģērbusās, jo nezinājām, kas būs tālāk. Kara šausmas, tās ir briesmīgas, tas nav aprakstāms. To tikai zina tas, kurš izjutis blakus virmojam nāves elpu.

No rīta viss bij' kluss, šāvienus nedzirdējām, tikai vēl dega mežs, vāciešu vairs nebija. Mēs gājām pie omas. Gājām gar kapiem, un tieši blakus mūsējiem bija radušies septiņi balti bērzu krusti ar kapu kopīnām. Uz krustiem bija samauktas ķiveres. Mājai, kas blakus kapiem, bija izgrauta daļa šķūņa ķieģeļu sienas un izgāzta malkas kaudze. Vēlāk zināja teikt, ka bijis noslēpies krievu snaiperis, bet laikam saspridzināts. Bija liels apjukums, cilvēki vēl nevarēja aptvert, kas noticis.

Viss palēnam sakārtojās, tikai viss bija grūti dabūjams veikalos. Vēlāk ieviesa kaut kādus kuponus, punktus, bija valstij jānodod zināms daudzums lauku produktu – olas, sviests. Pienu nodeva pienotavā. Pēc iegūto punktu skaita varēja kaut ko nopirkt.

1941. gada vasarā bija tāds gadījums. Vienu rītu mamma bija aizvedusi uz pienotavu pienu. Mēs piecēlušās izgājām ārā. Pa nakti bija ļoti lijis lietus – visa sēta bija ar pelķēm. Aizgājām līdz upei, tur bija kāpies ūdens. Apsēdāmies uz tilta malas. Es varēju ar kājām šlakāt ūdeni, māsiņa arī mēģināja sasniegt un pēkšņi iekrita iekšā. Viņa nogrima dibenā, tad uzpeldēja ar piepūtušos kuplo kleitiņu uz augšu. Es dabūju tikai knapi aizķert aiz kleitiņas. Tilts bija slapjš un slidens, vilku viņu, pašu nemaz neredzot, uz malu, kur viņu izvilku krastā. Abas bijām šausmīgi pārbijusās. Viņa vēma, bet nesaprata, ka bija sākusis slikt. Pārgājām mājās, es viņu pārģērbu. Mammai baidījās teikt. Kad pārnāca mamma, Elga gan teica: *Es upē peldēju*. Bija pierasts, ka mēs vairāk dzīvojām pa upi, kā mājās bijām. Mamma pat nevarēja iedomāties, ka Elga gandrīz noslika. Ja viņai nebūtu bijusi tā kuplā kleitiņa, es viņu nebūtu izglābusi.

Anna Roga 7 gadu vecumā kopā ar trīsarpus gadus veco māsiņu Elgu un suni Čali 1941. gada vasarā “Šlampjos”.

To gadu (1941/1942) uznāca ļoti auksta ziema. No mežniecības varēja iepirkt kokus malkas sagatavošanai. Arī mamma pieteicās. Mums blakus mājām bija valsts mežs, bet koki tika ierādīti tālu uz Liepājas pusi mežos pa kreisi no lielceļa. Mums nebija, kas palīdz. Mammīte mani sagērba silti, iejūdza zirgu ragavās, paņēma zāģi un mēs braucām divas vien. Tie bija izbrāķēti koki. Sniegs bija dziļš – man līdz jostai! Līdzēju mammītei vilkt zāģi un laist kokus. Man bija tikai astoņi gadiņi, gāja ļoti grūti. Biju no sniega visa izmirkusi, pārsalusī.

Saslimu. Malku dabūja, sarunāja divus vīrus, kas sazāgē, bet tas bija uz pēcāpmaksu.

Mums nebija galīgi nekādu ieņēmumu. Gotiņas bija cieti, piena produktu nekādu, visticamāk nedēja. Tuvojās Ziemassvētku laiks. Mammīte sazāgēto malku saskaldīja viena pate. Lai kaut ko bērniem nopirktu uz svētkiem un samaksātu zāgētājiem, nolēma vezumu malkas aizvest uz Liepājas tirgu. Brauciens bija ilgs – lai būtu rītā uz tirgu, bija jāizbrauc no vakara. Mēs palikām pie omas. Mājās no rīta kopt lopus nāca kaimiņiene. Mammīte devās ceļā viena. Dažreiz braukuši pa vairāk pajūgiem kopā, bet tagad nebija, kas vēl brauktu. Izbraucis cauri tā sauktam Sārmata likumam pirms Ječiem, zirdziņš pēkšņi sācis šņākt un skriet rikšiem. Viņa nav sapratusi, kas notiek. Tad ieraudzījusi mēness gaismā, ka otrpus grāvim skrien vilks gar jaunaudzies malu. Zirdziņš skrējis, cik varēdams. Mamma saukusi un kliegusi, sākusī ar pātagas kātu klapēt pa malkas *īgarņiem* (lieli tīklu maisi), kuri bija stingri piesieti pie ragavām. Vilks skrējis līdz lielu gabalu, bet pēc laika vairs manāms nebija. Zirdziņš tā arī bez apstājas gandrīz līdz pat Nīcai skrējis. No viņa garoja, viss bija slapjš palicis. Šausmas pārņēma jau iedomājoties vien, kas varēja notikt. Sieviete viena mežu vidū nakts laikā uz ceļa ar tā jau kara pārbiedēto veco zirdziņu un asinskāru vilku aiz grāvja skrienam blakus! Tirgus bijis pilns ar malku par lētu naudu. No tās naudas tik vien sanāca, kā samaksāt par zāgēšanu, bērniem ciema kukulītim uz svētkiem un gabalam flaneļa auduma, no kura mums pašuva siltus nakts kreklīņus. Pēc šī brauciena mamma nekad vairs ar zirgu uz Liepāju nebrauca.

Bija Ziemassvētku vakars. Mēs bijām uzaicinātas “Zvanītājos” uz eglīti. Braucām cauri Paurupei, viss centrs bija gaišs, pa logiem bija redzamas eglītes ar sveču liesmām. Skolā bija Ziemassvētku brīvlaiks.

Rucavā tajā laikā sadzina krievu gūstekņus un netālu no centra, pretī kapiem meža pusē cēla lēģerus. Apjoza ar dzeloņstieplu žogu. Gūstekņus katru dienu dzina meža darbos, bet, kad nācu no skolas, viņi jau bija atpakaļ. Viņi bija talantīgi, izgatavoja dažādas lietas. Kad cilvēki gāja garām, skrēja

pie žoga, piedāvāja tās mainīt pret produktiem.

Tas bija laiks, kad gāju skolā, 2. klasē. Bija ļoti slikti laika apstākļi – sācis kust sniegs, ceļš viss tajā šļūdonī izkusis. Jau no rīta, ejot uz skolu, kājas bija slapjas. Tādēļ es to nedēļu uzturējos pie omas, jo tuvāk skola. Kādu dienu ar klases biedriem sadomājām, ka jāiet uz staciju paskatīties, kā aiziet vilciens. Stacijā daudz cilvēku – citi atbraukuši, cits gatavojas aizbraukt. Man arī tā gribētos ar vilcienu braukt! Saku savai klases biedrenei Veltai: *Pavizināsimies līdz Pūcei!* (pirmā pietura aiz Rucavas) *Kāpsim tur laukā un nāksim atpakaļ!* Viņa atbild, ka mamma rāsies. Nospriežu: *Labi, ka man tas atkrīt, mana mamma par to neko nezinās.* Ieeju stacijā iekšā, nopērku biļeti līdz Pūcei un lepnī kāpju vagonā iekšā. Stāv bariņš pavadītāju, starp tiem opapa māsa Priedes tante. Es viņai vēl pavīcinu ar roku, kā jau atvadoties, un braucu. Pūcē jākāpj ārā, bet negribas. Neko darīt, izkāpju un eju pa to drausmīgo sniega šķīstošo ceļu. Kājas slapjas, salst arī. Šito gabalu! Skolas soma arī vēl jāstiepj. Ceļā paiet ilgs laiks, kamēr pārrodos. Ieeju pie omas sētā, ieraugu – stāv mamma, oma un Priedes tante. Visas panikā. Priedes tante teikusi: *Ko tu, Katrīna, bērnu vienu laidī braukt uz Liepāju? Vai tur mātei nebij' jāpaliek trakai?*

Arī vasarā mēs ar māsiņu Elgu šad tad uzturējāmies pie omas. Mūs tur vilināja balto smilšu kāpa. Tikai par to mums iznāca karot ar skolas darbinieku trīs zēniem. Vieni to ieņēma, citus nelaida. No meitenēm man bija tikai viens sabiedrotais – Ausma, kura dzīvoja turpat tuvumā. Kādu rītu mēs to kāpu ieņēmām pirmās un aizstāvējāmies. Mūsu visu munīcija bija tādi cieti, sažuvuši smilšu bumbuļi. Atnāca zēni, bruka mums virsū, mēs varonīgi cīnījāmies. Māsiņa bija vēl maza, mēs viņu kaujā neiesaistījām. Viņa mums *piegādāja munīciju*. Zēni un mēs ar Ausmu visi bijām no 2. klases un sitāmies uz nebēdu, bet viens puika – Kaugerta Ivars man trāpīja pa aci ar cieto bumbuļi. Tā iekaisa, sāka sāpēt. Mamma mani veda uz Liepāju pie acu ārsta un izrādījās, ka acij bija skarta radzene. Mamma Rucavas centrā nejauši satika Ivara māti, skolotāju Kaugerti, runājušas par notikušo. Viņa atvainojusies, tikai noteikusi: *Vai meitenei ar zēniem jākaujas?* Uz Liepāju

acs dēļ braucām vairākreiz, bija ļoti laba daktere, ebrejiete – iejūtīga un sirsnīga, ļoti zinoša. Viņai pie krūtīm baltajam virsvalkam bija piesprausta emblēma ar Hitlera ģimetni. Kad aizbraucām nākošā reizē, viņas darbā vairs nebija. Mammai tika pačukstēts, ka dakteres māte vesta uz nošaušanu, viņa tai labprātīgi devusēs līdz.

Arī Rucavā bija vairāki ebreji. Tāds Buršteins Izaks ar ģimeni bija uzcēlis divstāvu māju un ierīkojuši veikalu. No vietējiem iedzīvotājiem iecienīti cilvēki. Bet viņi ar bērniem (viens no tiem bijis pavisam maziņš zīdainītis) sadzīti smagajā mašīnā un aizvesti Ignātu mežā – nošauti! Citi sadzīti turpat kāpās aiz skolas – nošauti! Tāds briesmīgs bijis Hitlera rīkojums – iznīcināt visus ebrejus.

Līdz pavasarim viss bija bez pārmaiņām, bet tad kaut kur sāka parādīties privātie krievi ar ģimenēm un lopiem – vairākām govīm. Viņi it kā bija domāti dzīt uz Vāciju, bet aizkavējās Rucavā, centrā, kur bija brīvi dzīvokļi. Viņus arī iedalīja pie saimniekiem. Tur viņus uzturēja, bet centrā bija grūti iztikt, gāja nabagot, prasīja ko ēšanai. Viņiem arī ierīkoja nometni Vendeļu (“Vinkalnu”) mājā pašā centrā ar *drāšu* (stieplu) žogu apkārt, otu tādu nometni uztaisīja aiz dzirnavām, tur bija vairākas barakas, apkārt arī ar dzeloņdrāšu žogu.

Blakus izdegušajam mežam uz Rucavas pusi sāka gāzt mežu, un tur strādāja no citurienes atdzītie ebreji. Viņiem pat bija atļauts pa kādam iet pie cilvēkiem un prasīt ēšanai kaut ko. Viņi gāja caur mūsu sētu. Cilvēki deva arī. Kad nāca atpakaļ, viņiem bija maisi ar āboliem. Mamma katru dienu izvārīja katlu kartupeļu ar visu mizu, sataisīja ar krējumu lielu bļodu sēnes. Tas pa dienu bija tukšs. Mežu izcirta gandrīz līdz kapiem. Barakas bija palikušas tukšas. Kur palika krievu gūstekņi un kur ebreji, nav zināms. Barakās sanāca privātie krievi. Krievu sievietes tur pat ietaisīja skaistus puķu dārzus. Bija arī gadījumi, kad kādi no viņiem mira – vairāki bērni un vecie cilvēki. Man, ejot uz Rucavas pusi caur mežu, ceļš gāja gar kapiem. Reiz, nākot no skolas ar citiem bērniem, redzējām, kā glabā vecu onkuli. Kad paglabāja, uz kapa uzlika bļodu ar vārītiem rudzu graudiem. Visi ņēma ar sauju un ēda.

Kad izcirta mežu, mēs no mājām varējām redzēt lielceļu un visu, kas tur notiek. Cilvēki joprojām bēga uz Vāciju. Bija jūtama frontes tuvošanās. Pēc izcirstā meža mēs palikām redzami kā uz delnas. Bija pat savādi tur uzturēties. Vismaz uz kādu laiku gribējās kaut kur prom. Aizcēlāmies uz Fondiem, Brušvītu ciemā – pie ezera Bodnieka mājās.

Bija sākts bombardēt Liepāju. Tur pa naktīm laida tādu apgaismojumu, ka Rucavā varēja redzēt. Oma arī bija pie mums. Atnāca opis, pateica, ka Rucavā ir krievi ienākuši. Šaušanas bija maz. Pārcēlāmies atpakaļ mājās.

Rucavā bija uzspridzināta stacija. Spridzinātājs pats turpat bija saspridzinājies, uz stūra izejot. Telefona stabā ilgi karājās drēbes un miesas asiņaini gabali. Turpat bija arī viņu aprakuši. Pie viņa bijusi planšete ar plānu, kas jāuzspridzina Rucavā – vēl bez stacijas bija dzirnavas, skola, veikals, bet veikals jau bija aizdedzies pats.

“Mārkas” mājā pie opja dārzā sabrauca visādas mašīnas ar kara tehniku. Turpat, vienā kaimiņa cūku stallī, ierīkoja smēdi, kur metināja sabojātās tehnikas daļas. Viena daļa atbraucēju dzīvoja uz mašīnām uzceltās būdās. Blakus māja, kur saimnieki bija aizgājuši, bija pilna ar karavīriem. Opja mājā iekārtojās trīs karavīri – virsnieki. Kad gājām skolā, bieži sliktākā laikā uzturējāmies pie omas. Tagad tas bija grūti. Tur vēl ieradās bēgļu ģimene ar bērnu.

Arī mūsu mājā sanāca karavīri. Tie bija strādnieki, kas vilka platsliežu dzelzceļu no Lietuvas puses caur Rucavu līdz frontes līnijai. Mūsu māja palika līdz galam neierīkota, kad tētis nomira. Bija tikai apdzīvotas divas caurstaigājamas istabas vienā galā, vidū virtuve, aiz tās vēl viena istaba otrā galā. Mammai bija paziņots, ka jābrauc no frontes līnijas vest bēgļus. Viņa izbrauca no rīta, nepārbrauca vēl līdz vakaram. Mēs ar māsiņu raudājām, jo tur notika kaujas. Pārbrauca ap vienpadsmitiem vakarā, arī bēgļi ar savu pajūgu un govī. Stallī lopi bija ļoti saspīesti kopā. Bēgļu ģimeni ielaida gala istabā, mēs palikām divās istabās mājas galā, vidū sanāca pilns ar kara strādniekiem. Tie pārsvarā bija diezgan veci vīri – jau pēc dienesta, bet mobilizēti darbam. Uz grīdas noklāja salmus un tur viņi gulēja. Dzīvoklis

piesmirda ar mahorku dūmiem un mitru neizžuvušu drēbju smaku. Otrpus lielceļam bija celtas barakas, tur viņiem gatavoja ēst. Pārāk ilgi viņi pie mums neuzturējās – gāja tālāk, dzelzceļu taisot. Tad ieradās divi virsnieki un pavārs, kas viņiem gatavoja. Tad vēl kāds zaldāts tika atsūtīts ar visu slimu zirgu. Tam bija kāda ēde, ko zaldāts smērēja ar tādu smirdošu smēri. Stallī vairs vietas nebija un viņu turēja šķūnī.

Mums skolu slēdza. Tur bija kara hospitālis, kur ārstēja ievainotos. Daudz arī mira, turpat kapos bija izrakta gara bedre, kur visi tika atnesti un aprakti, uzstādīja tādus sarkanā krāsā finiera tornīšus ar zvaigzni galā.

Pa ierikoto dzelzceļu sāka nākt lokomotīves divstāvu māju augstumā, milzīgas, vilka vagonus ar lielgabaliem.

Ļoti tika bombardēta Liepāja, tā bija vienās ugunīs. Jaura Jura meita Milda (no “Zvanītājiem”) bija Liepājā, mācījās Pedagoģiskajā skolā un palika aplenkumā. Mēs visi ļoti pārdzīvojām, un visu laiku neko nevarēja zināt.

Reiz mēs bijām pie omas, kad nakti atskrēja kaimiņiene brēkdama, ka krievi no staļļa vedot ārā gotiņu un gribot turpat kaut nost. Opja mājās nebija, tikai oma un bēgļi, un tie virsnieki. Visus sacēla kājās. Viens no virsniekiem izgāja ārā, piedauzīja pie tās mašīnas, kurai tā būda, un lika tiem iet līdz tai tantei. Kad viņi sāka iet, izbrauca smagā mašīna no kaimiņienes sētas. Iegājuši sētā, redzēja pie staļļa durvīm lielu asins pelķi – gotiņas vairs nebija. Atgriezušies teica, ka bijusi kaut kāda mašīna *Stutbeker*.

Pavisam drīz notika atkal nelaime – pie citas, turpat tuvumā esošās mājas. Tur arī dzīvojuši karavīri. Vienu vakaru tur atnākuši vēl citi, un sākusies dzeršana. Kad tie atnācēji gājuši prom, izcēlies skandāls, sākuši šaudīties. Kāds no tiem atnākušiem šāvis uz palikušiem. Rubežu saimnieces meita Anna gadījusi pie durvīm un tikusi ievainota. Vainīgie aizbēguši, bet viens no tiem, kas tur dzīvoja, aizskrējis uz hospitāli skolā un atsaucis ārstu, kurš paņēmis līdz sanitārus ar nestuvēm. Tie Annu aiznesuši uz to hospitāli. Ievainojums bijis smags, tūlīņ operēta. Tikai pēc vairāk mēnešiem viņa pārnāca mājās. Bijusi ielikta vienā telpā ar karavīru, kuram nav bijis vairs ne roku, ne kāju. Viņš tikai esot labi barots un no viņa ņemtas asinis

pārliešanai ievainotajiem karavīriem. Visām māsiņām un dakteriem, visiem, kas vien ienākuši – arī Annai, karavīrs lūdās, lai dod ziņu mammai, lai viņa atbrauc. Adresi viņš pateica, bet neviens nelikās ne zinīs.

1944. gada vasara bija trauksmaināka. Cauri Rucavai sāka plūst bēgļu pajūgi, kuri devās uz Vāciju. Ceļa putekļi neizklīda – brauca dienām un naktīm. Mums atrakstīja vācu radi un aicināja braukt pie viņiem. Mamma negribēja un mēs palikām Latvijā. Dzīvojām kā parasts.

Kādu svētdienu gāju pie omas un, izgājusi uz lielceļa, ieraudzīju, ka uz ceļa kaut kas deg. Kad biju tuvāk, sapratu, ka tā ir tā sauktā Zaļā māja, viena no bijušajām skolām, kur mācījušies Jauru dēli, telegrāfisti. Man pretī nāca bariņš cilvēku, pārsvarā vīrieši, kurus pavadīja piederīgie un visus apsargāja bruņoti karavīri. Tajā barā bija **Jaura Jānis**. Viņu pavadīja mamma ar Jāņa māsām. Mēs ar Jāni atvadījāmies, un tā bija pēdējā reize, kad viņu redzēju. Nebija nekādu ziņu, kur viņu aizdzina un kas ar tiem cilvēkiem notika.

Jaura Jānis 25 gadus vecs, 1942.

Viņu vairs mājās nesagaidījām. Tas bija pēdējais iesaukums karā.

Ejot garām gar degošo māju, bija dzirdams – iznākušās krievu virsnieku sievas runā, ka mazgājušas veļu un bēniņos to vārījušas uz trijkāja, un no tā apakšā pakurtās malkas ugunsgrēks izcēlies. Vai tas bija prāta darbs – bēniņos kurt uguni?

Pavasaris sākās silts – martā pie mums atnāca viena krievu ģimene no tiem atdzītajiem. Vīrs ar sievu – jau padzīvojuši, ar divām pieaugušām meitām Marusju un Žeņu, un jaunāko, piecpadsmit gadus veco Naģeždu. Viņi dzīvoja šķūnī. Meitas strādāja hospitāli. Mūsu bēgļi pārcēlās tuvāk

savām mājām. Viņi bija bezkaunīgi. Mamma jau viņus tā baroja, visu ko deva, bet vēl patvaļīgi bija gājuši pie kartupeļu stirpas un pasvieduši vaļā, neaiztaisot atveri ar salmiem un visu *kapši* (uz lauka iezīmoti kartupeļi) sasaldējuši. Kartupeļi bija sasaluši, un tiem bija pretīga, salkana garša. Maizes arī vairs nebija, jo bija beigušies rudzi, no kā samalt miltus. Kad gājām uz skolu, nebija maizes, ko paņemt līdz. Mamma no tiem sasalušajiem *rāciņiem* (kartupeļi) izvārija rīvētus kukulišus, un tos mēs nesām kanniņā līdz uz skolu. Viss bija izgājis, citus barojot, arī kūka tika kopīgi apēsta, un mūsu tik grūti vāktais siens barots viņu lopiem. Opja mājā bija pārāk pilns sagājis ar karavīriem un viņi pārcēlās pie mums, gala istabiņā.

Opis brauca līdzēt lauku darbos mūsu radiem, Ķērvju saimniekiem Līkuma ciemā. Oma arī sadomāja, ka vajadzētu viņus apciemot. Nolēma aizbraukt un mūs paņēma līdz. Tur mūs lepni uzņēma, bija visādi labumi, un medu varēja ēst, cik tik grib. Pie viņiem bija arī saimnieces meita ar ģimeni – Katrīna ar mazu meitiņu Vēsmu. Viņi uzturējās tur pagaidām, jo viņu māju bija aizņēmuši karavīri. Jaunajiem Ķērvju saimniekiem arī bija maza meitene – Dzidra. Abas divas bija māšīcas un abām divi gadi. Man teica: *Dabūsi nākt par aukli!* Es atbildēju, ka esmu ar mieru. Tā medus dēļ to varēja darīt.

Pārbraukusi mājās, pastāstīju, kā mēs tikām uzņemti un ka mani aicināja par aukli. Mamma negribēja laist. Teicu: *Tev jau arī būs miers no manis!* Sapakoju vajadzīgās drēbes un pirmdien ar opi aizbraucu. Nāca jau nedēļas beigas, bet no medus ne smakas! Pakoju atkal drēbes, teicu, ka braukšu atpakaļ, ka vedīšu izmazgāt un vēl šis tas jāatved. Bet jau zināju: *Atpakaļ vairs nebraukšu!* *Lai tad zina, ko zaudējuši. Skopuļi tādi.* Kad ar opi pārbraucām sētā, sastapām Jaura tanti no “Zvanītājiem”. Viņa, mani ieraugot, smējās: *Nu, Annīt, vai tad tev jau Jurģi? “Zvanītājus”* arī bija aizņēmuši zaldāti, un Jauri dzīvoja kaimiņos mums tuvumā – pie Šēperiem.

Mamma bija apsolījusi vienai sievietei, ka palīdzēs viņai nocirpt aitas. Viņa aizgāja no rīta, bet mūs pieskatīt bija atnākušas Jaura meitas – Helēna un Zenta. Mēs bijām piecēlušas un brokasti paēdušas. Skatījām bildes. Helēna paņēma birsti un sāka slaucīt mums istabu, bet es domāju: *Kāda*

mulķe, neviens viņai neliek un viņa to dara! Man jau to nekādi nesanāca izdarīt bez trīs četrām reizēm mammas atgādinājuma.

Reiz no darba hospitālī pārnāca tās krievu meitenes, kas pie mūs ar ģimeni dzīvoja. Pricīgās lēkāja – hospitālī bija uzzinājušas, ka karš beidzies. Viņu ģimene no mums aizgāja prom, bet palika dzīvot Rucavā, Augustiem prom braucot, pamestā, tukšā, mazā mājiņā ar vienu istabu un virtuvīti.

Visu laiku notika apšaudes, un Liepāju vēl bombardēja. Jaura Milda no Liepājas pārnāca kājām.

Tas bija briesmīgi šo laiku pārdzīvot Jaura Jura ģimenei – tādā neziņā par bērniem: Jāni un Mildu.

PĒCKARA GADI. PADOMJU LAIKS

Krievu karaspēks vēl ilgi uzturējās Rucavā, apbruņoti automātiem, karavīri klīda pa mājām, cilvēkus baidīdami. Kad opis ar omu aizgāja atpakaļ uz “Mārkiem”, mēs ar mammu dzīvojām trīs vien. Kādu dienu viens tāds ar automātu ienāca sētā. Suns sāka riet, viņš to automātu kratīja uz suņa pusi. Es pieskrēju un suni aiz siksnas ievilku istabā. Viņš staigāja pa visām telpām, apdzina mūs apkārt mājai, kur otrā pusē bija durvis uz vēl neietaisītiem diviem dzīvokļiem. Tur stāvēja pie bēniņiem pieslieta trepe. Viņš lika mammai pirmai kāpt pa priekšu augšā. Mamma palika stāvēt kā ar ūdeni aplieta, nekustējām no vietas. Par laimi pienāca pie mums Šēpera onkulis, kurš tai brīdī to bija redzējis, ka mūs dzen. Viņš bija plāvis labību, kas bija tieši pie mūsu robežas aiz sētas. Tad mūs vairs netrenkāja, bet lika iet atpakaļ virtuvē un pieprasīja paēst. Pats nosēdās istabā pie galda un gaidīja. Mamma uzcepa speķi ar olām, nolika maizi un jaunos gurķīšus. Tad viņš pieprasīja dzert. Mamma ienesa krūzi ar bērzu sulām, jo mūsu putru jau viņš nedzertu. Dakšiņu viņš nelietoja. Visu laiku tikai bakstījās ar nazi. Paēdis, noslaucīja taukainās rokas mammas tamborētā galda sedziņā, savāca savu automātu un aizgāja.

Annas Rogas mācības Rucavas Valsts pamatskolā, 1946. Klases audzinātāja Vēra Krule (vēlāk Lauksarga), Anna Roga 2. rindā 5. no kreisās.

Rucavas skolas deju kolektīvs, 1946. Deju kolektīva vadītāja – skolotāja Zenta Vismiņa. Anna Roga 1. rindā 5. no kreisās.

Pienāca rudens. Skola bija atkal brīva un varēja atsākt mācības. Es gāju ceturtā, māsiņa – otrā klasē. Viņa bija sākusi iet skolā nepilnu septiņu gadu vecumā. Sākumā viņu negribēja uzņemt, jo skaitījās tikai seši gadi veca. Bet viņa mācījās labi, bija viena no labākajām klasē. Pārējie divi labākie bija Aina Pagraba un Juris Graudužis. Tuvākais ceļš uz skolu mums bija pāri pa tiltu, pa nelielu aizaugušu meža ceļu, kas vairāk atgādināja kājām ejamu taku, gar krūmiem aizaugušu mežmalu. Tā gāja līdz pat kapu žogam. Tad izgāja uz lielceļa, aiz kura jau tuvumā bija skola. Rītos ar māsiņu gājām reizē, bet viņai stundas beidzās ātrāk. Kad negribēja mani gaidīt, gāja viena.

Mēs jau no pat mazām dienām, pie meža dzīvojot, pie tā bijām pieradušas – gājām vienas gan sēnēs, gan ogās. Ejot pa šo ceļu, jāiet bija garām no kara laika palikušiem diviem lieliem bunkuriem – lielgabalu ligzdām. Bijām drošas, ne no kā nebaidījāmies. Man nekad nenāca prātā atskatīties atpakaļ. Bet te it kā viens man liek atskatīties, ieraugu – ātrā gaitā man seko zaldāts ar automātu. Es biju tikusi tieši līdz tam otram bunkuram, sāku bēgt. Viņš arī skrēja rikšiem. Apmulsu, ieskrēju tai bunkurā, bet sapratusi, ka viņš to redzējis, izlīdu pa vienu lūku ārā un iebēgu krūmos, kuri bija uz manu māju pusi. Bet it kā kāds mani dīdīja, ka jāredz, kur tas krievs palika. Aizslēpusēs aiz krūmiem, redzēju, ka viņš skraidīja gar bunkura ieeju un uz visām pusēm skatījās. Šī vieta bija pārplūdusi, un labi, ka bija uzsalis ledus, ka tiku pāri.

Dikti baidījās par māsiņu, kas ir ar viņu. Pārnācu mājās, bet viņa jau sēdēja istabā pie grāmatām. Biju pārbijusies drausmīgi, bet nevienam neko neteicu, jo zināju, kā mamma uztrauktos. Viņai jau tā ir bijis daudzjāpārdzīvo. Prasīju māsiņai, pa kurieni viņa pārnāca. Teica, kā mēs te saucām – pa Meža taku. Nezinu, kas būtu noticis, ja manā vietā būtu gadījies viņa – viens bērns mežā un pakaļ dzītos krievs ar automātu! Šis gadījums man visu mūžu neizgaist no atmiņas, bieži naktīs rādās murgi, ka man pakaļ dzenas zaldāts ar automātu.

Iedzīvotājiem tika uzlikti visādi nodokļi un tā sauktās meža normas, kur jāiet meža darbos un arī ceļa darbos, grantu pievešanā. Arī vasarā bija daudz darba, un mums gāja grūti. Mūs pa retam apciemoja cilvēks, kurš mammu

gribēja jau jaunībā. Jāņa onkulis no Kalnišķiem tā arī bija palicis neprecējies. Māsiņa bija vēl maza un visam bija ar mieru, bet es to necietu. Kad redzēju viņu ar riteni atbraucot, raidīju viņam suni. Vienmēr viņš atveda mums pa konfekšu tūtai, bet es to demonstratīvi aizsviedu tā, ka visas konfektes izbira. Māsiņa salasīja un vēlāk uzciņāja arī mani. Es labāk biju ar mieru vergot, mājās svešu cilvēku negribēju. Vedām rudzus, mamma dakšoja, mēs ar māsiņu pa divām vilkām vienu rudzu pēdu un krāvām vezumu. Šķūnī atkal krāvām pantā. Vienu dienu gan Jāņa onkulis mums līdzēja savest sienu, tur grūti jādakšo un pļavā *kūģu* bija daudz. Strādājot pienāca novakare, un viņš pēc vakariņām grasījās braukt prom. Mamma vēl veda uz lauka netālu no mājas piesiet zirgu, bet viņš vilkās līdz. Mēs gribējām dzirdēt, ko viņi runā. Aizlīdām aiz grāvja un rāpojām. Zāle bija mitra, kā jau vakarā. Lienot nejauši saķēru kaut ko aukstu, slapju, glumu un kustošu. Iekliedzos, ka visa apkārtnē skanēja. Ar to arī tiku atklāta un spiegošana beidzās vienas vārdes dēļ. Paliku dusmīga un uzstādīju ultimātu mammai: *Ja viņš mūs neliks mierā un mamma viņu pieņems, es ielēkšu upē un noslīcināšos! Vot!*

Vai nu tas bija mūsu dēļ, vai kas cits, mamma viņam atteica, un mēs turpinājām ar māsiņu atkal vergot. Pēc tā meža izciršanas cismā bija saaugusi lekna zāle. Mēs tur ganījām lopus. Tur arī dzina savus lopus bērni no centra. Mielaviņiem bija vairāk ganu nekā to lopu. Četri bērni un divi tie lopī – balts zirgs un viena govys. Tad vēl Everta Alma ar lielu krēma krāsas govī, ko viņas mamma bija atpirkusi no tiem privātajiem krieviem. Tie vairāk savus lopus ganīja otrpus ceļa. Pašā ceļa malā bija sakrauti balķi. Tur mēs tupējām kā zvirbulēni. Mums to lopu bija vairāk – divas govys, tele un kādas septiņas aitiņas, un tie ganījās tai cismā. Mums garām lēnā gaitā pabrauca tāds bobiks ar vairāk zaldātiem un mašīnā bija redzami salmi. Pabraukusi mums garām, mašīna piebremzēja. Viens karavīrs izlēca un pāri grāvim ar automātu devās uz cismu. Mēs sākumā ar māsiņu domājām, ka tas ies uz mūsu mājām un ka ir kāds no bijušajiem zaldātiem, kas pie mums dzīvoja, bet tad es sapratu, ka viņš iet uz aitām. Noņēmis automātu, dzen viņas uz priekšu. Viņam pretī stājās mūsu buciņš Dzirdulītis, kas izauga ar

piena pudelīti kā bērns, un mēs viņu bijām iemācījušas badīties. Viņam bija liela plata piere ar lieliem apaļiem ragiem. Zaldāts tam sita ar automāta galu un spēra ar kāju. Es skrēju pakaļ, kļiedzu un viņu panācu. Viņš man blāva: *Molči! Zamalči!* Bet es tik brēcu un kļiedzu, un skrēju aiz viņa. Pa lielceļu tanī brīdī brauca vaļēja smagā mašīna, kura bija pilna ar vācu karavīriem – gūstekņiem. Tā sāka bremsēt. Un krievu bobiks, kurš stāvēja pie meža stūra un gaidīja, kad tas krievs atdzīs aitas, signalizēja un sauca to dzinēju atpakaļ. Viņš mūs pameta un aizskrēja, ielēca tajā un aizbrauca laupījumu meklēt citur. Manu kliegšanu bija sadzirdējuši. Atskrēja mamma un cilvēks, kurš tobrīd pļāva pie mums sienu. Tas bija tās krievu ģimenes galva, kuri pie mums uzturējās līdz Uzvaras dienai. Uzzinājis par notikušo, viņš ļoti sašuta un nosauca tos krievus par bandītiem. Es visa trīcēju un drebēju no uztraukuma. Mamma savāca mūs ar lopiem un veda mājās. Ilgi pēc tā nevarēju atgūties.

Manus kļiedzienus bija sadzirdējis kaimiņš Jānis Bēts, kurš pļavā pie meža bija pļāvis sienu. Kad pārradāmies, viņš stāvēja mūsu sētšvidū, nesaprazdams, kas noticis, domāja, ka atgadījies kas ļauns – mājai visas durvis vaļā un neviena nav iekšā!

Vēl jau bija jūtamas visādas kara sekas. No mūsu klases ar atrastu granātu bija saspridzinājies Trankaļa Vilnis. Mēs, visa klase, gājām uz Vidussila kapiem izvadīt. Visapkārt vēl mētājās visādas kara trofejas, kara tehnikas daļas, pat viena vācu vieglā automašīnīte. Aiz skolas bija izrakumi un vairāki bunkuri, mēs pa tiem ložņājām. Papes ceļa malā bija ļoti augsta kāpa, kurai puse atrakta, ņemot smiltis. Atlikušajā pusē mājaja simtiem bezdelīgu, bija ligzda pie ligzdas. Aiz kāpas atradās visādas bedres, un mēs vienā atradām tā saukto kalašņikova automātu ar disku. Šī municija mūs ļoti ieinteresēja. Disks bija tukšs, vajadzēja patronas. Atcerējāmies, ka tādas mētājās bunkuros un gājām tās meklēt. Tur atradām arī divas rokas granātas, tās izskatījās kā lieli priežu čiekuri – ar galā piestiprinātu aukliņu. Tās mēs neņēmām. Savācām tikai vienu pilno kārbiņu ar lodēm un gājām ar domu tās pielietot. Atradām aiz kāpas mūsu noslēpto automātu,

kārtīgi to izstudējām, kamēr atradām, kā lodes ielādējamas apaļajā diskā, un gatavojāmies uz šaušanu. Bet, kad dzirdējām no Papes puses pa ceļu braucam ratus un braucējus sarunājamies krievu valodā, iemetām automātu atpakaļ bedrē un bēgām prom.

Tanī laikā vēl Rucavā uzturējās daudz krievu karavīru. Rucavā kāda vienība bija apmetusies otrajā mājā aiz baptistu baznīcas, tā sauktā vecā aptiekā pa kreisi uz Liepājas pusi. Sākumā tie bija zaldātu, vēlāk jūrnieku formās tērpti.

Papē tika izveidots pat vesels robežsargu garnizons, bet mazākas grupas Nidā un Kalnišķos. Rucavā bija milicija, kurā priekšnieks bija krievs – augumā plecīgs, liels vīrs Trjapkins, esot bijis arī ļoti prasīgs un stingrs, bet drīz viņš gāja bojā autoavārijā. Toreiz klīda runas, ka speciāli sabraukts. Milicijas pakļautībā tika nodibināta tāda istrebiķeļu vienība, formēta no vietējiem. Tie bija salasījušies visādi, kuri negribēja iet armijā un visādi citādi slaisti bez jebkādas izglītības. Karš sen jau bija beidzies, kara gūstekņi apmainīti. Kādu dienu pa Papes ceļu istrebiķeļi ar ieročiem dzina divus vācu karavīrus – pavisam jaunus puikas. Tie tika aizdzīti uz mežu aiz Augustu mājām un nošauti, turpat aprakti.

Sākās padomju propaganda. Skolā tika nodibinātas pionieru un komjauniešu organizācijas. Un šīm organizācijām par vadītāju bija iefiltrējušies tāda Laima Veisbuka (vēlāk Zābaka), kura sadarbojās ar bandītiem. Lai bērnus pievilinātu, viena skolas klase tika atbrīvota speciāli pionieru istabas ierīkošanai. Tur bija dažādas galda spēles un novusa galds, bet brīv' bija tur ienākt tikai pionieriem vai komjauniešiem. Durvis speciāli turēja vaļā, lai pārējie bērni to redzētu un tikai žēli noskatītos. Liepājā bija jānotiek pionieru salidojumam, uz kuru jāierodas arī Rucavas pionieriem. No rīta, kad visi bija sapulcējušies, un bija jābrauc, Rucavas patērētāju biedrības šoferis Rancāns, kuram bija jāved, pēkšņi paziņoja, ka automašīnu nevar iedarbināt – sabojājusies. Viņam licies aizdomīgi, ka esot teikts, ka Ignātu mežā vajadzēs apturēt un bērni jāizlaiž paskraidīt. Vēlāk izrādījās, ka aizdomas bijušas pamatotas – bērnus bijis paredzēts visus apšaut.

Veisbuku pēc tam atmaskoja un apcietināja, piespriežot daudzus gadus izsūtījumā. Bet bandīti turpināja uzdarboties, pa naktīm klīda pa mājām, aplaupot cilvēkus, bet dienā slēpās mežā. Lai ļaudis iebaidītu, viņi nošāva finansu aģentu Šimi. Bandas priekšgalā bija Juris Dejus (saukts par Žubri). Kādu sestdienu viņi vienai saimniecei Annai Baltrus (vēlāk Zaķe) pavēlējuši izkurināt pirti, bet tur viņi tikuši izsekoti un divi no viņiem nošauti. Tie bijuši Trankalis un Vecvagars. Pēc tam viņi aizvesti uz Rucavas centru un noguldīti tirgus laukumā. Trankalis bijis apakšveļā, bet Vecvagars kažokā, kas atņemts laupīšanas laikā Viļņa Kūpeļa tēvam. Te viņi bija nolikti atpazīšanai. Vecvagara māte noliedza, teica, ka nepazīst. Saimnieci, kura izkurināja pirti, apcietināja uz daudziem gadiem cietumā. Vēlāk pārlaida mājās.

Rucavā sāka attīstīties ražošana, tika nodibināts rūpkombināts, kurā ietilpa dzirnavas, zāgētava, drēbnieku artelis ar kādiem sešiem drēbniekiem, kurpnieku darbnīca, galdnieku darbnīca, Sprūdu drēbju (vadmalas) veltuve un elektroģenerators, kurš deva Rucavai apgaismojumu. Plauka kultūras dzīve, tika noorganizēts deju kolektīvs, kuru vadīja skolotāja Zenta Vismina. Dibinājās arī jauktais koris, dirigents bija ērgelnieks Miķelis Bergmanis. Iedzīvotājiem tomēr klājās grūti. Bija uzliktas lielas meža normas un grantu vešana ceļa remontam. Ik pa brīdim mājās ieradās desmitnieks, mūsposē tas bija Jānis Atte, kurš atnesa paziņojumus par darba normām. Tad vēl bija kaut kādi nenormāli nodokļi un nodevas. It kā valsts iepirkumā bija uzrādīts, ko obligāti vajadzēja no saimniecības nodot. Finansu nodaļai – zemes un apdrošināšanas. Tad vēl tāds nenormāls izgudrojums – mazgimeņu jeb bezbērnū nodoklis. Tādu uzlika sievietēm līdz noteiktiem gadiem, kam bija mazāk par trīs bērniem. Mūsu tēvs bija miris, mamma palika ar diviem mazgadīgiem bērniem, arī viņai bija uzlikts šis stulbais slogs. Mums, bērniem, tika atrauts no produktiem, kas bija jāpārdod, lai segtu šo nodokli – īstu bezjēdzības izgudrojumu! Valsts iepirkumā bija jānodod normas: piens, olas, sviests, kartupeļi, aitu vilna un *Zagodzerno* (graudu iepirkšanas punkts) – graudi. Bija speciāls sagādes aģents, kas organizēja un kontrolēja šīs nodevas. Nodokļus iekasēja finansu aģents.

KOLHOZU LAIKI

Tad pienāca laiks, par kuru mums stāstīja viens no vecajiem vīriem, kas būvēja to kara dzelzceļu un frontes līniju cauri Rucavai.

Viņiem Ukrainā bija spiests iestāties kolhozā, ticis atņemts viss – zeme, lopi un viss, kas klēti un pagrabos. Kuri pretojušies, pret tiem vērsušies fiziski. Čekā tikuši spīdzināti. Viņam izsisti zobi. Pārrodoties mājās, ieraudzījis, ka nodedzināts viņa rudzu lauks.

Un tiešām sāka arī te braukt visādi pilnvarotie un tika sasauktas sapulces par stāšanos kolhozā, notika liela aģitācija, bet cilvēki negribēja. Kādu dienu no skolas pārskrēja māsiņa raudādama, ka paņemta viņas klases audzinātāja skolotāja Mētra un klases biedrene Ausma Ūdre (vēlāk Zemke), un vēl citi bērni aizvesti. Cilvēki tika iebaidīti ar Sibīriju un bija spiesti iestāties. Mēs lūdzām mammu, lai neparakstās, mums bija žēl mūsu lopiņu, ka atņems. Bet iestāšanās notika. Tika atņemta zeme, lopi, darba rīki. Atstāja tikai pushektāra zemi. Rīkotajā kopsapulcē nolēma kolhozu nosaukt “Plašā druva”. Par priekšsēdētāju izvirzīja Jāni Ģirni no “Medulājiem”.

Mums vajadzēja nodot lopus, mājās atstājot tikai vienu govī, cūku, dažas aitas. Lopu fermas tika ierīkotas izvesto saimnieku mājās. Govis vajadzēja vest uz “Kurzemniekiem”. Tur aizvedām vienu teli un nabaga sašauto gotiņu Zvaigznīti. Kādu rītu nesmukā laikā, slapjdraņķī mamma dzird, ka bauro govīs. Ieraudzīja pa logu pie staļļa durvīm Zvaigznīti. Izmirkusi, aiztecējušām acīm. Mamma pamodināja mūs, un es gāju līdzēt viņu vest atpakaļ uz fermu. Arī kaimiņi Šēperi bija tur noveduši gotiņu, un, tā kā mums agrāk ganības bija blakus, arī govīs bija saradušas. Viņas pat vēlāk esot ganībās turējušas kopā. Zirgus vajadzēja vest uz “Zundēm”.

Ar asarām atvadījāmies no jaunas staltas ķēvītes **Mīcītes**, kuru no maza kumeliņa izaudzinājām. Kad mammīte izveda Mīcīti no staļļa, mēs ar māsiņu vienās kleitiņās izskrējām ārā, balsī raudādamas, pārsalušas stāvējām pie mājas stūra, kamēr vien varēja redzēt, ka viņas aiziet.

Mīcīte bija ļoti strauja – pat smagus vezumus velkot, gāja ātrā gaitā. Otra

tāda bija kaimiņu Sležu ķēvīte Spīdola no “Zemarāju” mājām. Abas kādu laiku bija saliktas kopā kā “uguns zirgi” – tā viņas sauca, jo bija ugunsdzēsēju aprīkojuma smagu ratu vilcējas. Ratos bija uzstādīts smags koka ūdens sūknis ar šļūtenēm. Vēlāk Mīcīte bija kāda lauku brigadiera rīcībā.

Mīcīte savu dzīvi beidza traģiski. Tas jau bija vēlākos laikos, kad dzīvoju Liepājā, bet biju brīvdienās atbraukusi uz Rucavu. Braucu ar prieku, ka atkal satikšu draugus, bet mani pārsteidza šausmīga vēsts, ka traģiski nobeigta mūsu straujā, staltā ķēve Mīcīte. Izrādījās, ka Mīcītes saimnieks nodarbojās ar nelegālu darbu – spekulēja ar būvmateriāliem, tos pārdodot Lietuvā Palangas iedzīvotājiem. Dzenot kārtējo smago dēļu vezumu, uz ielas no aizmugures kravai uzskrējusi smagā mašīna. Visa krava uzgāzta un sadzīta zirgam mugurā. Mīcīte, salauzta un sakropļota, palika guļot zem kravas, tādēļ uz vietas nošāvuši. Cienot pārējos ģimenes locekļus, šī alkatīgā vīra vārdu neminēšu. Toreiz, pārbraukusi no Rucavas, par šo drausmīgo ziņu jutos ļoti satriekta. Nezināju, kā mammai pateikt. Nolēmu klusēt. Bet tad viņa man pajautāja: *Nu, kā tad Rucavā?* Nenoturējos un sāku raudāt. Tad viņa saprata, ka zinu, un sacīja, ka arī zinot, jo centrā satikusi rucavniekus, kuri viņai pateikuši.

Kolhoza “Plašā druva” kantoris tika ierīkots izvesto saimnieku Jaunciemu mājā “Urbāni”. Tur bija arī liela lopu ferma, cūku ferma. Māja liela, daudzām telpām un vairāk dzīvokļiem, kurus apdzīvoja grāmatvedis ar ģimeni, Veisbūks Toms, dārznieks Kozulis ar ģimeni, divas slaucējas un cūkkopējas, vasarā – lopu gans. Mūsu mamma Katrīna Roga tika nozīmēta par graudu klēts noliktavu klētnieci. Viņa viena pati pārzināja sešas klētis, kas cita no citas atradās vairāku kilometru attālumā: “Sviļos”, “Dravās”, “Kurzemniekos” un citur.

Gadījās, ja kūla divas kuļmašīnas dažādās vietās, man, pārnākušai no skolas, vajadzēja iet uz kādu klēti pieņemt graudus. Pārnācu mājās tumsā. Mācīties vajadzēja pa nakti. Cilvēki toreiz bija apzinīgi, strādāja no agra rīta līdz vēlam vakaram, stundas neskaitot. Mūsu mamma cēlās jau piecos no rīta, lai sakoptu lopus un pagatavotu mums brokastis, tūlīņ devās prom.

Pārnāca tikai vēl vakarā. Mums ar māsiņu, pārnākušām no skolas, vajadzēja saraut un izvārit kartupeļus cūkām, sanest ūdeni, padzirdīt govīti. Labi, ka pie mums bija atpakaļ atnākuši dzīvot oma ar opi. Oma mums izslauca govi, bet pārējo visu vajadzēja paveikt mums. Mamma klēts darbos no rudens līdz pat vasaras sākumam bija aizņemta ar graudu izdošanu sejai un sēklas kodināšanu. Vasarā viņai bija iedots noravēt liels gabals cukurbiešu. Mēs ar māsiņu gājām palīgā.

Tā kā mūsu mājas atradās upītes malā pie paša meža, kaimiņu bērni bieži nāca te izskraidīties – spēlēt bumbu, spēlējām paslēpes. Mums bija jauns sunītis Dingo, ļoti sabiedrisks, visur gribēja piedalīties. Viņš mūs gaidīja, sēdēja pie mājas stūra un vaktēja, no kuras puses mēs nāksim no skolas, ieraudzīja pa lielu gabalu, skrēja pretī, vienalga – kāds laiks. Parasti vienos pārnāca māsiņa. Sagaidījis viņu un pārnesis viņas somu, gaidīja mani. Viņš zināja vārdus visiem mūsu kaimiņu Ģirņu bērniem. Kad spēlējām paslēpes, mums ar māsiņu atlika tikai pateikt: *Dingo, meklē Daini!* Viņš to uzreiz atrada, tāpat Māru un Uldi. Māra vienreiz sadusmojās un aizgāja prom.

Kolhozā ritēja lauku darbi. Kādu dienu pie mums mājās atnāca priekšsēdētājs Jānis Ģirnis un prasīja man, vai nevaru palīdzēt uztaisīt kolhoza sienas avīzi, nosaukums bija “Sisenis un skudra”, jo bija nākušas prasības par uzskatāmo aģitāciju. Skolā mani uzskatīja par labu zīmētāju, un Ģirnis tanī laikā strādāja arī par skolotāju. Es 4. klasē biju sadzejojusi pantīņu par Ziemassvētku vecīti un to uzzīmējusi. Mana klases audzinātāja skolotāja Vēra Krule (vēlāk Lauksarga) to paņēma un bija iedevusi, lai ieliek skolas sienas avīzē. Sestā klasē mani iesaistīja šīs avīzes redkolēģijā, kuru gandrīz man vienai pašai arī nācās noformēt. Zīmēšanas skolotājs Kārlis Stārasts man ieteica, ka jāiet uz mākslas skolu.

Es ar to zīmēšanu sevi nemaz tā nereklamēju un man nepatika, ka citi bērni bāzās man virsū, lai viņiem kaut ko uzzīmē. Nu bija jau gan tā, ka man no mazotnes vilka uz zīmēšanu. Ģimenes albumā visām dāmām ar zilu tintes zīmuli pārzīmēju frizūras un onkuļiem piezīmēju bārdas.

Nu kolhozam to sienas avīzi palīdzēju noformēt, un to novietoja kolhoza

“Plašā druva” kantorī “Urbānos”. Tieši tai laikā atkal par sevi atgādināja Žubra meža brāļi, piedzērušies naktī ielaužoties “Urbānos”. Sacēlušies kājās visus iedzīvotājus, sadzinuši kantora telpā vienā stūrī, likuši nomesties ceļos un skaitīt pātarus. Cilvēki pārbijušies līdz nemaņai. Izālējušies visādi, prom ejot vēl saplēsa to sienas avīzi.

Kolhozu drīz vien apvienoja ar “Kolektīvo spēku” un to nosauca Raiņa vārdā. Tā kantoris atradās centrā “Matīsos”. Par priekšsēdētāju tika atsūtīts no rajona latviešu izcelsmes krievs Anatolijs Bidziņš – jau gados vecāks cilvēks, runāja latviski. Lai apsekotu kolhoza darbus, jāja ar zirgu, cilvēki viņu cienīja. Pēc apvienošanas “Plašās druvas” kantoris palika ceturtās brigādes saiešanas vajadzībām. Nekas nebija mainījies, palikuši bij’ tie paši nodokļi. Kolhozā par izstrādes dienu maksāja maz, pat ne naudā, tikai kādus gramus graudu. Bet cukurbiešu ravēšanas laikā deva algā cukuru. Cilvēki pārtika no tā, ko paši izaudzēja. Maizi gan pirka, ko Rucavā ceptuvē cepa uz vietas un tirgoja veikalā. Pārtikas veikals bija diezgan labi apgādāts, ar rūpniecības precēm bija grūtāk – maza izvēle.

Anna (no kreisās) ar mammu Katrīnu un māsu Elgu 1949. gada vasarā.

IZVESTIE ATGRIEŽAS NO SIBĪRIJAS

Tas bija 1950. gadu otrā pusē, kad ļāva atgriezties uz Sibīriju aizsūtītajiem. Mājās pārradās Jaura Jura (seniora) māsas meita **Anna Pūķe**.

Grūti bija klausīties, kas cilvēkam bijis jāizcieš. Palikusi viena ar puiseļi Jāni. Vīrs **Jānis Pūķis** aizdzīts uz lēģeri, strādājis meža darbos, aukstumā, salā un badā saslimis, ievietots dēļu būvētā kazarmā, kur plašas telpas vidū bijusi viena krāsns, ar slapju malku kurināta. Tualete – atklāta bedre, tikai nelielu dēļu jumtu, tālu no kazarmām. Vajadzējis brist pa aizputinātu taku. Ne kārtīgu apavu, ne drēbju nav bijis. Slimojuši ar dizentēriju, un tā Jānis Pūķis nomiris.

Anna ar bērnu sākumā bija ielikti pie vietējiem ierobežotos apstākļos. Tur viņus apsūkājuši par fašistiem. Tad Anna kopā ar citiem atvestajiem dzīvojusi bunkurā, ko paši izrakuši. Pa dienu bijis jāiet strādāt taigā, jāzāgē koki. Dienas iztikas norma bijusi 200 gramu maize – ķieģelis. Vēlāk bijusi par sargu aitu fermā, kurai telpas nemaz nav bijis, tikai dzeloņdrāšu aploks. Naktīs vajadzējis kauties ar vilkiem, kuri metušies pāri žogam aitas plēst. Viņa savu zemnīciņu centusies daudz maz mājīgāk iekārtot – kaut kur dabūjusi ietināmā papīra lielu lapu, nezin kur dabūjusi krāsas un uzgleznojusi savu “Krūmkalnu” māju, no kuras izvesti. Ienākusi kāda vietējā, skatījusies un teikusi: *Da kulak atstajotsa kulakom!* (kulaks paliek kulaks)³.

Anna bija laba zīmētāja, viņa pat Rucavas teātrim bija gleznojusi lielas dekorācijas. Kad viņa vairāk iepazinusies ar vietējiem krieviem, tiem uzticējusies. Kāds piedāvājis, ka var izkārtot braukšanu mājās. Vienojusies par samaksu, bet, kad tas ieradies pēc naudas, bijusi klāt policija. Annu saņēmuši ciet, iesēdinājuši smagā mašīnā un veduši prom. Dēls, vēl mazs puika būdams (8 gadus vecs), kliegdam skrējis mašīnai pakaļ, nokritis uz ceļa un raudājis. Kā viņš izdzīvoja viens svešā malā vairākus gadus? Annu

³ Kulaks (krievu val. кулак) tulkojumā no krievu valodas – budzis, bagāts zemnieks, kam pieder liela saimniecība un kas izmanto algotu darbaspēku.

atbrīvoja tikai tad, kad nāca visu izsūtīto atlaišana.

Annas dēls Jānis (tautā iecienītais muzikants **Pūķa Jānis**) pārbrauca vēlāk. Pūķu dēlēns no mazotnes bija ļoti talantīgs. Piecu gadu vecumā, noskatījies no žurnāliem, uzzīmēja Brīvības pieminekli ar sardzi. Ienākot krieviem, pēcpadomju laikrakstā noskatījies, uzzīmēja Staļinu kā dzīvu. Tad viņam bija seši gadi. Nebūtu izsūtīti, viņš būtu tālu ticis. Kad atgriezās Latvijā, viņam bija tikai tas, kas mugurā – krekls, tāds liels pāri biksēm, sasiets ar kaut kādu auklu, galvā *kepka* (līdzīga beretei) un padusē *garmoška* (ermoņika). Vēlāk atbrauca Jāņa sieva **Olga** ar divus gadus vecu meiteni **Taņu**. Bet Olga šeit nevarēja iedzīvoties un aizbrauca atpakaļ.

Jānim Liepājā dzīvoja tēva māsas, un viņš aizgāja uz Liepājas autoskolu mācīties par šoferi. Ieguvis tiesības, strādāja Rucavas patērētāju biedrībā. Rucavā viņš iepazinās ar jaunu skolotāju Elitu. Viņa aizgāja tālāk studēt angļu valodu Rīgas Universitātē. Vasarās dzīvoja pie saviem vecākiem Liepājā. Jānis sāka strādāt Liepājas piena kombinātā uz tādu savādu mašīnu – *cisternu* (sauktu par mucu), ar kuru brauca no lauku pienotavām savākt pienu. Ar Jāni gadījās dažādi kuriozi. Liepājā bija pārbraukusi Elita, un viņš piedāvāja viņai ekskursiju pa savu maršrutu. Jāizbrauc bijis ļoti agri – pulksten piecos no rīta. Tikko izbraukuši no Liepājas, Grobiņas pagrieziena viņus cenšas apturēt divi jauni puisi. Jānis aptur mašīnu un teic: *Vai tad jūs neredzat, kas šī ir par mašīnu, kur tad es jūs sēdināšu?* Čaļi lūdzoties ar asarām – vienam no viņiem jābūt darbā uz kombaina, kur būs arī smagā mašīna, kura vāks graudus, un, ja viņš nokavēs, būšot slikti. Esot vakar atbraukuši uz Grobiņu, uz restorānu “Jūrpils” un nav tikuši atpakaļ. Teikuši, lai bāž viņus mucā. Visi izsmējušies un beidzot Jāni pierunā. Brauc arī, bet vienā ceļa krustojumā apstājas milicis ar motociklu un signalizē Jānim apstāties. Viņš paķer savus dokumentus, izkāpj no mašīnas un iet viņam pretī. Milicis skata dokumentus un sāk pētīt tiesību apliecības vāku ar Jāņa noformējumu – zīmējumu ar vilku uz motocikla. Jānis pamet acis uz mašīnu un ierauga, ka tie divi bāželē arī galvas no cisternas. Milicis pētīdams vākus, to nebija pamanījis. Aizbraukuši, nu tiem jākāpj ārā, Jānis uz viņiem lamājas: *Ko jūs*

tur bāzāt tās galvas laukā?! Šie saka – domājuši, ka ir jau atvesti.

Jānim bijusi slikta nojauta par šo gadījumu, un viņš no tā piena kombināta pārgājis uz maizes kombinātu, strādājis uz tādu mazu mašīnīti, kura konditorejām pieved konditorejas izstrādājumus. Es tai laikā jau dzīvoju Liepājā. Ejot redzu – piebrauc Jānis un apstājas pie konditorejas uz Zivju ielas stūra, ceļ ārā tortes, vairākas kastes, citu uz citas. Kā viņš ņem nest, augšējā paslīd un nokrīt uz bruģa, vāks nolido un torte rodas, pāršķēlusies uz pusēm. Jānis pārējās ātri ieliek atpakaļ mašīnā, savāc vākā zemē nokritušo, virsū tai uzliek pārējās un skaļi nolamājas krievu valodā: *Eķi torti kak bremennije babi!* (tās tortes tā kā grūtas sievas!), un nes konditorejā iekšā.

Jānis, būdams Liepājā, mācījās arī Mākslas skolā, apguva mākslinieka noformētāja specialitāti. Tas uzraksts LIEPĀJA, iekšā Liepājā braucot no Rucavas puses, bijis gatavots pēc Jāņa diplomdarba skicēm.

Uzraksts LIEPĀJA (gatavots pēc Pūķa Jāņa diplomdarba skicēm), braucot iekšā Liepājā no Rucavas puses, joprojām saglabājies, 2021.

Jāņa mamma pa šo laiku pārcēlusies uz Rīgu pie savas māsiņas. Arī Jānis aizbrauc uz Rīgu, strādā Rīgas lidostā par dizaineri. Rīgā viņš kļūst par ielu muzikantu. Tur viņu ievēro danču kopas “Dandari” vadītājs Ernests Spīčs, kurš uzaicina Jāni spēlēt dančus “Dandaros”. Tur Jānis apgūst latviešu tautasdziesmu un danču melodijas. Vēlāk arī pats Jānis atzīst, ka tā viņam ir bijusi laba skola, pirms tam viņš vairāk spēlējis Sibīrijā apgūtos melodiņus.

DARBA UN SABIEDRISKĀ DZĪVE

Man arī bija vēl sapnis par Mākslas skolu, bet visur vajadzēja līdzekļus. Domāju – iešu strādāt, drusku sapelnīšu un gan jau vēl paspēšu. Tieši tad mani uzaicināja kolhoza galvenais grāmatvedis Jānis Vismiņš strādāt grāmatvedībā par algu tabeļvedi. Tur visu aprēķināja tikai izstrādes dienās, man tās bija 22 dienas mēnesī un ar mazu apmaksu. Nu labi, piekritu, domāju: varbūt vēlāk gadīsies kāds cits – valsts darbs.

Tajās pašās kantora telpās atradās bibliotēka (vadītāja Viktorija Kuršinska, krievu-poļu tautības). Es ņēmu lasīšanai grāmatas. Viņa vienreiz ienāca kantorī, kad līdzēju kolhoza *kultordzei* (kultūras darbiniece) noformēt sienas avīzi kādai kolhoza brigādei. Toreiz kolhoza kultordze bija Anna Ķestere (vēlāk Seļivānova). Pamata darba vieta viņai bija Rucavas vidusskolā kā grāmatvedei. To ievēroja Kuršinska un lūdza, lai viņai arī palīdzu noformēt kādu tur plakātu. Vienreiz viņa man jautā, vai esmu komjauniete, atbildēju, ka nē. Viņa saka: *Anniņ, tu tāda laba meitene, daudz lasi un vēl tik labi zīmē, tev vajag iestāties!* Es savā naivumā atbildēju: *Par ko es stāšos komjaunatnē, ka mana krustmāte Sibīrijā mirst badā!* To viņai tikai vajadzēja dzirdēt, mani sāka saukt un pratināt visādi partijas instruktori – gan vietējie, gan no Liepājas rajona partijas komitejas. Toreiz mani uz atklātu sarunu izsauca partorgs Kuršinskis, kurš bija arī tobrīd ciema padomes priekšsēdētājs, un bija vēl divi partijnieki no Liepājas. Un man noprasīja, kādi man ir politiskie uzskati, vai es vēlos nokļūt pie savas krustmātes vai

iestāties komjaunatnē. Biju izmisumā, mājās baidījos to stāstīt. Man bija dots trīs dienu laika apdomāties.

Nebija pagājušas ne trīs dienas, kad mani kabinetā iesauca priekšsēdētājs un lika apsēsties pie galda. Nolika man priekšā lapu, lai uzrakstu iesniegumu VĻKJS Liepājas rajona komjaunatnes komitejai, otru – vietējai komjaunatnes organizācijai, trešā lapa – anketa jau bija ar visām partijas biedru rekomendācijām. Biju ļoti satraukusies. Viņš teica: *Paraksti, ja gribi, lai dzīvē tev iet labāk!* Trīcošu roku parakstīju un gāju ārā. Drīz bija sasaukta komjauniešu sapulce ar trīspadsmit biedriem, un visi nobalsoja par to, ka biju uzņemta komjaunatnē.

Mājiniēki uzzināja tikai tad, kad vajadzēja braukt uz Liepājas rajona komiteju. Pārdzīvoju, gribējās kaut kā izklaidēties un tieši gadījās, ka klubā bija kino. Uz to aizgājām ar draudzeni Rutīņu, kura dzīvoja no centra tālāk aiz manis, bet uz to pašu pusi, kur es. Rucavā elektrību deva no 8.00 līdz 24.00. Pēc kino jaunieši gribēja dejot, bet atļauts tikai līdz 24.00. Viens puisis ar cepuri apstaigāja zāli, mēs sametām naudu, lai viņš iet uz dzirnavām un uzpērk kurinātāju, lai viņš turpina kādu stundu ilgāk kurināt krāsni, kura darbināja elektrogeneratoru, kas deva elektrību (krāsni kurināja ar zāģu skaidām). Tas izdevās, un liksmība gāja vaļā.

Pēkšņi ieraudzīju pie zāles durvīm, jauniešu bariņā stāvošu, grozoties un apkārt skatoties: *Kā jūs domājat, ko? Mana mamma!* Labi, ka atsākās atkal dejas, es steidzos uz durvju pusi, pat aizmirstot par Rutīņu, paslidēju mātei garām. Viņa nāca aiz manis. Izgājām cauri priekštelpai. Izejot ārā, pamanīju, ka viņa paņēma kluba aizdurvī atstātu pagaru koka nūju. Biju dusmīga, sabļāvu: *Ko tu man taisi kaunu, es esmu pieaugusi!* Viņa: *Cikos tev vajadzēja būt mājās?* Nelīdzēja mana taisnošanās par elektrību.

Vēl tāds komisks atgadījums. Anna Ķestere aizgāja strādāt par kluba vadītāju. Un, kad mani ielika par kultorgu, mammai smējos, ka tagad viņa nevarēs nākt uz klubu un mani dzīt mājās. Man ierādīja darba kabinetu kantora telpās. Tur bija plaša istaba ar lielu galdu, uz kura varēja zīmēt pat lielus plakātus un lozungus. Prasības bija gana lielas, vajadzēja izdot kolhoza

sienas avīzi reizi mēnesī un tāpat pa brigādēm. Laikraksts *Leņina Ceļš* bija izsludinājis konkursu par kolhozu sienas avīzēm. Mēs iesniedzām savu, un mūs atzina par labāko – pirmā vieta. Un pats galvenais redaktors Fricis Arnis pasniedza man balvu – grāmatu (Dž. Kronins “Zvaigznes raugās lejup”) ar ierakstu un zīmogu.

Kultūras darbā sadarbojos ar kluba vadītāju. Organizatoriskā darbā lielākā slodze bija man. Viņa vadīja deju kolektīvu, man bija jānoorganizē jauktais koris. Tas izdevās, jo bija jau vīru koris, kurš gan transporta dēļ skaitījās pie kolhoza “Padomju Latvija”. Sievietes labprāt iesaistījās. Kopā sanāca ap četrdesmit dalībnieku. Organizējam dažādus pasākumus, bija arī dramatiskais kolektīvs, kuru vadīja A. Ķestere. Iestudējām viencēlienu, divcēlienu ludziņas. Uzstājāmies klubā, skolā un pa brigādēm – “Zundēs”, “Urbānos”. Kultūras dzīvē aktīvi iesaistījās arī komjaunieši.

Bijušajā mācītāja mājā 1945. gadā iekārtots klubs, kurā notika pasākumi un kurā arī strādāja Anna Roga.

Kādā sapulcē pret pašas gribu mani ievēlēja par sekretāri. Tas uzlika daudz pienākumus, vajadzēja organizēt komjauniešu–jauniešu talkas kolhoza darbos: siena savākšanā, cukurbiešu ravēšanā. Jau pat pirmajos kolhoza gados lopiem fermās pietrūka barības, līdz pavasarim nepietika. Atkal bija jāorganizē talkas. Veda mājās no meža *silus* (viršus), egļu zarus, ko kapāja un deva lopiem. Neorganizētības dēļ uz laukiem palika zem sniega kupenām nenoņemtas bietes.

Liepājas sērkokciņu fabrika skaitījās kā šefi. Brauca talkās, kopā ar vietējiem ar dakšām raka sasalušās bietes ar visām lapām, kuras tik ļoti būtu nepieciešamas lopiem. Kolhoznieki pat smējās par sevi, dziedot tādu dziesmu:

*Pār kolhoza drūmajiem laukiem,
Zem sniega, kur bietes vēl aug,
Iet kolhoznieks, lādēdams dzīvi,
Ar dakšu pār pleciem viņš iet.*

(melodija “Pār Baikāla drūmajām stepēm”)

Kolhozs veda no Liepājas eļļas fabrikas lopiem raušus – no izspiesto saulespuķu sēklu čaumalām. Tie gan bija ierobežotā daudzumā, tika sadalīts pa fermām. Bet bija nekaunīgas lopkopes – slaucējas, kuras tos nobēdzināja un nesa mājās saviem lopiem. Kādu dienu mani sameklēja kolhoza revīzijas komisijas priekšsēdētājs Jānis Vilkaulis, kuru pazinu kā kārtīgu un godīgu cilvēku. Lūdza mani ap pulksten pieciem būt Rucavas centrā un braukt līdz revīzijas komisijas uzdevumā pārbaudīt kādu lopu fermu. Man vajadzēšot rakstīt protokolu. Bija ziema, braucām ar kamanām. Tā izrādījās govju ferma “Pomaros”. Aizbraucām, kad kopējas jau nāca slaukt. Paskats bija briesmīgs – govīm priekšā tika pamesti tikai salmi un kāda dakša siena uz visām. Vairākas govīs nebija spējīgas pašas piecelties. Tās fermas strādnieks un slaucējas ar striķiem cēla lopus augšā. Vilkaulis rosināja apskatīt šķūni. Tur bija salmi, viņš pacēla tos no apakšas, kur atradās, promnešanai sapakoti un noslēpti, tā sauktie lopu rauši, kurus slaucējas bija nolikušas saviem lopiem.

Tolaik komjauniešu vairākums atradās kolhoza vidienē, ap ceturtās

brigādes centru, tie bija “Urbāni”, tur strādāja liellopu fermā trīs no viņiem, pārējie apkārtnē mehanizatori un citi. Tāpēc gada atskaišu sapulce notika “Urbānos”. Sapulces beigās jaunieši vēl neizklīda, bet tā kā manas mājas bija tālu, gāju prom. Bija jau vēls. Izejot gar mājas galu, bija jāiet cauri sētai – starp kūti un malkas šķūni. No apgaismotiem logiem sēta bija gaiša. Pēkšņi redzu, ka kāds, apbruņojies ar šauteni pār plecu, ātri aizslēpjas aiz šķūņa. Momentā sastingu, nezināju, ko iesākt – varbūt skriet atpakaļ? Tad savaldījos un izlikos, ka neko neesmu ne redzējusi, ne manījusi. Drebošu sirdi gāju. Šķūņa galā sajutu cigarešu dūmus. Sniega nebija, tikai čirkstēja apsalusi zāle. Jutu, ka man seko. Bija jāpāriet novadgrāvī pāri mestai laipai, uz kuras atbalsojās smagi soļi. Mugura man svila kā uguni, visa drebēju. Taka gāja cauri “Dzelzkalnu” Krežu sētai gar pašām āra durvīm. Man momentā ienāca prātā: *Iešu iekšā, palūgšu nakti pārļaut.* Paraustīju āra durvis, tās bija cieti, un gaismas iekšā arī nebija. Man cits nekas neatlika, kā turpināt draudīgo ceļu. Aiz manis atkal pa gabalu sekoja, un tā līdz mājām. Ar bailēm gaidīju brīdi, kad atskries suns, jo tad sazin vien kas notiktu. Bet par laimi, mamma vakarā suni bija pabarojusi, pati pārgurusi bija piesnaudusies, un tā tas suns bija palicis iekšā. Āra durvis bija vaļā. Gandrīz ar krišanu iekritu mājā un no iekšas puses aizbultēju durvis. Suni ārā nelaidu, tas, juzdams troksni ārā aiz logiem, brīžiem ierējās un smilkstēja. Gaismu neiedegusi, mammai pačukstēju, lai klusē. Saprātu, ka tas bija kāds no Dejus meža brāļiem. Tie tobrīd vēl klīda, cilvēkus baidīdami, izspiegot, ko runā. Mēs ar mammu tobrīd bijām mājās vienas.

Atkal tāds gadījums. Māsa Elga bija iestājusies tehnikumā un aizgāja mācīties uz Liepāju. Kad viņa bija atbraukusi pa brīvdienām mājās, tieši tai laikā sāka ļoti snigt un saputināja lielas sniega kupenas. To taciņu un ceļa gabaliņu, pa kuru varēja taisni uz centru aiziet, aizputināja. Bet man vajadzēja vakarā septiņos būt klubā. Nācās brist pa mežu līdz lielceļam. Paņēmu līdzī mūsu uzticamo gudro suni Dingo, lai drošāk iet. Bijām jau uz lielceļa, un tam bija izbraukts tikai vidus mašīnas platumā. Dingo bija no manis mazliet atpalicis, skraidīja gar malu, kad pēkšņi no centra

puses brauca smagā mašīna un ieslēdza spilgtās ugunis. Dingo apstulba un iekļuva mašīnas gaismas starā, skrēja tieši mašīnai pretī un pakļuva zem tās. Dzirdēju tikai kādu atsitienu un suņa spalgu kaukšanu un smilkstēšanu, mašīna nebremzēja, uzbrauca tieši tam virsū un aizbrauca. Suns kaukdams vāļājās uz ceļa, nevarēja piecelties, pakalējās kājas neklausīja. Pēc ilgākas mocīšanās, vienu kāju gar zemi vilkdams, otru pieklibodams, lēnām centās smilkstēdams vilkties uz māju pusi.

Biju ļoti uztraukusies, bet man vajadzēja būt klubā. Tur esot, visu laiku pārdzīvoju, vai suns tika līdz mājām, vai palika kādā kupenā. Pārnācu mājās, Dingo gulēja istabā zem galda un smilkstēja. Mamma un māsa uz mani bija ļoti dusmīgas. Sunim uz vienas gūžas bija redzami iespiedušies riteņa ķēdes nospiedumi. Viņam bija smags audu izplūdums tajā vietā. Zinošais vetārsts Moločajevs viņu izārstēja. Dingo nodzīvoja 19 gadus, jo augot mēs dalījāmies ar vitamīniem – hematogenu un mežrozīšu sīrupu.

Tuvojās rajona dziesmu un deju kolektīvu skate. Cītīgi strādājām pie skates repertuāra apguves. Mums braukšanai uz Grobiņu tika norīkotas divas vaļējās smagās automašīnas. Toreiz kolhozam cita transporta nebija. Manā pārziņā bija koristi, kluba vadītājai Anniņai – dejotāji. Tiem bija viena mašīna no Raiņa vārdā nosauktā lauksaimniecības arteļa ar šoferi Juri Pērkonu. Man ar koristiem otra mašīna no lauksaimniecības arteļa “Padomju Latvija” ar šoferi Modri Zulģi. Abās mašīnās dalībnieki brauca dziedādami, gāja jautri! Es sēdēju kabīnē, šoferitis bija tāds kluss un nerunīgs. Man kļuva garlaicīgi, nolēmu, ka, atpakaļ braucot, sēdēšu augšā.

Skate notika Grobiņas pilskalnā. Guvām labus rezultātus. Braucām atpakaļ caur Bārtu un tikko bijām pagriezienā uz Bārtas ceļa gar Grobiņas diķi. Tajā vietā ceļš bija no bruģakmeņiem. Pēkšņi notika avārija – ķēde, ar kuru bija sastiprinātas abas mašīnas malas, pārtrūka. Viena mašīnas mala, kura bija uz grāvja pusi, pavisam atvāzās. Es jutu, ka krītu ar galvu uz leju un redzēju tik mašīnas aizmugurējo riteni. Man parādījās vīzija, ka esmu mājās, redzu mammu, māsu, mājdzīvniekus, tad parādījās kaut kāda ļoti spilgta gaisma ar garu tuneli. Zuda samaņa. Atjēdzos, kad biju pārnesta

pāri grāvim un mani modināja augšā. Atgriezās apziņa, bet baidījies atvērt acis, jo nezināju, vai man ir rokas un kājas. Sāpēja galva un izsists bija plecs. Smagi cietuši bija koristi: Stadgaļa kundzei lauza roka, Vasiļevam smadzeņu satricinājums. Man kritiens bija samērā laimīgs, es pat pie dakteriem negriezos.

Cietušie pēc avārijas savas traumas dziedēja un turpināja vēlāk atkal piedalīties pašdarbībā. Arī es turpināju strādāt, bet mani gaidīja pārmaiņas. Kluba vadītāja Anna Ķestere mainīja darbu, aizgāja strādāt uz mežniecību. Rucavas ciema padomes priekšsēdētājs Jānis Uldriķis aicināja mani strādāt viņas vietā. Kādu laiku es arī strādāju. Tajā laikā man bija iespēja mācīties Rīgā kultūras darbinieku – klubu vadītāju kursos.

Kursos gūtās zināšanas varēju likt lietā, organizējot dažādus pasākumus kā Rucavā, tā citur. Kad pēc saslimšanas ar plaušu karsoni nonācu Vaiņodes sanatorijā, arī tur kopā ar citiem kultūras darbiniekiem veidojām uzvedumu.

Bet man joprojām bija vēlšanās iet uz Liepājas Mākslas vidusskolu. Kad uzzināju, ka tur ir dekoratīvās mākslas (noformēšanas, dizaineru) vakara nodaļa, tur arī pieteicos.

Kursi kultūras darbiniekiem – klubu vadītājiem Rīgā, 1956.
Anna Roga 2. rindā 1. no labās.

Uzvedums Vaiņodes sanatorijā, 1957. Anna Roga – 1. rindā 2. no kreisās.

Anna Roga kopā ar Voldemāru Timbru un skolotāju Liliju Siseni Rucavā 1955. gadā.

Anna Roga pirms aiziešanas uz Liepāju 1958. gadā.

LIEPĀJAS LAIKS

Bija pienācis laiks īstenot savu sapni par mācībām Liepājas Mākslas skolā. Liepājā satiku kādu paziņu, ar kuru biju kopā sanatorijā. Viņa strādāja Liepājas Cukurfabrikas grāmatvedībā un piedāvāja arī man tur strādāt algu daļā. Vienlaicīgi mācījos Mākslas skolā un pabeidzu dekoratīvās noformēšanas kursu. Toreiz dažādas iestādes un uzņēmumi Mākslas skolai prasīja piedāvāt māksliniekus noformētājus. Tāds iesniegums bija ienācis arī no Rucavas lauksaimniecības valdes, jo tur pašreiz tika celts jaunais kultūras nams. Skolā zināja, ka es esmu no Rucavas un piedāvāja man izstrādāt zāles noformējumu. Toreiz bija modē apdares ar dzelzs izkalumiem. Vajadzēja tikai skices un izmērus. Aizbraukusi uz vietas, veltīju daļu sava atvaļinājuma un uzrasēju dabīgā lielumā garo izkaluma joslu sienai. Atlika tikai uzlikt uz dzelzs loksnes un izkalt, bet tas netika izdarīts – neesot, kas izkaļ tik daudz. Izkalumi tika vienīgi ventilācijas lūkām abpus skatuvei un lūkam zāles griestos, kas vienīgā vēl tur ir saglabājusies. Sienas gan bija pēc noteiktā toņa krāsotas, bet skatuves aizkars – kādu varēts dabūt. Mani apsveica toreizējais Rucavas padomju saimniecības direktors Jāzeps Rubīns ar naudas balvu. Žēl, ka nebija varējuši tā izdarīt, kā bija paredzēts manā diplomdarbā, kuru bija pieņēmusi komisija.

Liepājas Mākslas skolas dekoratīvās noformēšanas nodaļas izlaidums, 1965. Anna Roga 1. rindā 1. no kreisās.

Cukurfabrikā bija dažādas nodarbības, ko varēja apmeklēt. Es izvēlējos kulinārijas kursus, kurus vadīja daudz pieredzējusi pasniedzēja no agrāko laiku Kaucmindes skolas. Vēlāk apmeklēju arī zīmēšanas kursus Mākslas skolā. Bet tad kadru daļā bija atklājuši, ka esmu strādājusi klubā. Toreiz, iestājoties darbā, prasīja autobiogrāfiju, no kuras varēja redzēt, par ko agrāk strādājis. Mani izsauca arodbiedrības priekšiece un aicināja par kluba vadītāju *dekretā* (kas gaida bērnu) aizgājušās kluba vadītājas vietā. Tur bija liels klubs sen celtā sarkanu ķieģeļu ēkā, ļoti augstiem zāles griestiem. Tas bija arī kā kinoteātris piecas dienas nedēļā. Otrdienās, piektdienās bija lekcijas un citi pasākumi. Darbojās dažādi kolektīvi – dramatiskais (teātra), deju kolektīvs, pūtēju orķestris, estrādes ansamblis. Viss gandrīz te notika vairāk krievu valodā.

Pilsētas mērogā notika dažādas skates, kurās bija jāpiedalās. Viena tāda bija veltīta Uzvaras dienai – devītajam maijam. Uz to bija izsludināts

Cukurfabrikas kluba vokālais ansamblis. Priekšā pa kreisi – ansambļa vadītāja Mārīte Māgo, pa labi – kluba vadītāja Anna Roga, 1967.

Cukurfabrikas deju kolektīvs 1.maija demonstrācijā. Vidū Anna Roga, 1966.

konkurss, kurš kolektīvs iegūs pirmo vietu, tiks uzstāšanās laikā filmēts. Koncerts notika Flotes namā (tagad Latviešu biedrības nams) un visi tie, kuri ieguva pirmo vietu, bija mūsējie no Cukurfabrikas kluba – vokālisti, deju kolektīvs, ģitāristi un daiļlasītāji. Un tiešām tikām filmēti un parādīti pa televizoru.

Rīkojām arī izbraukuma koncertus, darba bija daudz. Toreiz bija ļoti karsta vasara, un mēs sarunājām pēc mēģinājuma, kurš notika dienā, jo daudzi pašdarbnieki strādāja maiņās fabrikās, aiziet uz Zaļo birzi pasauļoties un upē izpeldēties. Aizgājām pie upes, spēlējām bumbu un citi gāja upē peldēt, puikas speciāli vilka meitenes upē iekšā. Es pateicu, lai mani neaiztiek: *Es peldēt neprotu!* Bet viens puisis neklausīja, paņēma mani un ierāva upē, ievilka pašā upes vidū un palaida mani vaļā. Tā upe bija diezgan bīstama, tur jau daudz bija aizgājuši. Pēkšņi es vairs nejutu pamatu zem kājām un

mani it kā ar vilkšanu pavilka zem ūdens. Kad uzniru augšā, ieraudzīju – visi spēlē bumbu, tas puisis, kas mani ievilka, mierīgi stāv un skatās uz upi. Gāju jau otrreiz uz leju, dzirdēju, ka kāds sauc: *Anniņa slīkst, Anniņa slīkst!* Tad dzirdēju citu saucam: *Anniņ, es tevi glābšu, bet tikai neķeries man klāt!* Es biju pie apziņas un sapratu, ja vēlreiz uznākšu augšā un mani neviens neizglābs, palikšu te. Un pēkšņi atkal man parādījās tā pati vīzija, kas auto avārijā. Tad sajutu, ka kāds no aizmugures ap vidu saņem ar rokām un uzceļ augšā. Mani noguldīja zālē, ļoti vēmu, bija dikti slikti. Vainīgais – tas puisis, kurš mani ievilka upē, stāvēja un nesaprata, kas notiek. Mani aizveda mājās ar izsaukto taksi. Lielu pateicību esmu parādā par manas dzīvības glābšanu mūsu kluba deju kolektīva dalībniekam Ansim Aleksānam.

Reiz bijām izbraukumā ar koncertu uz Bārtu. Jutu, ka daži muzikanti brīžiem kaut kur pazūd. Kad atgriežas, ir runīgi un pārāk jautri. Gatavojamies koncertam, kad pie manis pienāca Bārtas kluba vadītājs un teica, ka mani pie durvīm aicina pienākt kāds karavīrs. Nesapratu, kas par karavīru, es neko tādu nezinu. Tas, kurš mani pie durvīm sagaidīja, bija rucavnieks, mūsu kaimiņu zēns Dainis Ģirnis, kuru no viņa mājām “Medulājiem” izvadījām armijā. Izrādās, viņš dienēja kara daļā Bārtas tuvumā. Esot atnākuši paklausīties mūsu koncertu, un viņš gribējis mani satikt. Ar viņu bija vēl divi puisi, tie esot muzikanti. Koncerts norisinājās bez starpgadījumiem. Bet, dejām sākoties, mani muzikanti palika arvien nevarīgāki, protams – piedzērās. Ļoti pateicos Dainim un viņa puisiem, ka tie dejas nospēlēja līdz beigām.

Daudz mums vēl notika dažādu pasākumu. Cukurfabrikas klubā es nostrādāju piecus gadus, līdz mani no pilsētas kultūras nodaļas uzaicināja strādāt Rietumu elektrotīklu (RET) klubā. Man tas bija izdevīgi, jo atradās pilsētā, Kaiju ielā. Kad tur sāku strādāt, tieši bija jāgatavo Bērniņas jeb Vārda došanas svētki iestādes bērniem. Tur kluba darbu ļoti atbalstīja priekšniecība, pats TEC direktors Edgars Birkāns, ar kuru arī kopā novadījām šos svētkus.

Klubā notika tematiski vakari, kur demonstrēja dokumentālas filmas un bija tikšanās ar ievērojamiem cilvēkiem. Kādu dienu, kad kinofilmu

Vārda došanas svētkus vada Anna Roga kopā ar TEC direktoru Edgaru Birkānu, 1973.

iznomāšanas kantorī biju aizgājusi plānot kārtējo filmu, tur sastapu pilsētas kinodirekcijas priekšnieku Tultājevu. Viņš mani uzaicināja strādāt kinoteātrī “Sarkanā bāka” par administratori. Bet, kad sāku strādāt kino direkcijā, man vēl pielika klāt kinoteātri “Uzvara”. Nākošā gadā, savā atvaļinājuma laikā, man iznāca būt kopā ar slavenajiem “Līviem”, kurus dibināja un tolaik vadīja Juris Pavītols – biju viņiem izbraukumu administratore, organizēju “Līvu” koncertus pa visu Latviju.

Tanī laikā cēla lielāko kinoteātri Baltijas valstīs, tas bija platformāta kinoteātris Liepājā, un tā arī viņu nosauca “Liepāja”. Zāle bija liela – ap 800 vietām! Tam bija jau jābūt uzceltam pēc uzlikta ieņēmuma plāna mēnesi iepriekš, bet viss aizkavējās. Mani pārcēla uz turieni strādāt, komplektēt kadrus no pārējiem kinoteātriem un no malas. Darbinieku štats bija liels – ap četrdesmit cilvēku! Kad iekārtas bija samontētas, zāle, foajē un kases telpas arī otrā stāva foajē un bufete iekārtoti, kinoteātri atvēra. Palikušas bija vēl daudz telpas nepabeigtas, lejā administratora kabinets un ceturta

stāvā direktora, grāmatvedības, tehniskā vadītāja, arodbiedrības un administratora kabinets bija vispār vēl bez grīdas. Darbaspēks tur daļēji bija sakomplektēts no *nosaātajiem* (cietumnieki, kas izcieš sodu, strādājot). Tie tikai tur vilka laiku. Vairākas dienas prasīju, lai ierīko grīdu. Sola: *Rītā būs!* Atnāku darbā – viņi divi sēž stūrī, prasu, kāpēc nestrādā, atbild, ka gribot ēst. Aizvedu viņus uz Pasta ielas kafejnīciņu, pabaroju, tad tikai ķērās pie darba. Kinoteātris bija ļoti apmeklēts, tur notika tikšanās ar slaveniem Krievijas un pašu latviešu aktieriem.

Toreiz par kinomehāniķa profesiju interesējās daudzi jaunieši. Blakus mācībām skolā, nāca pieteikties par mācekļiem. Savienojot darbu ar mācībām vidusskolā, atnāca arī mana krustmeita **Iveta Zvaigzne**. Pēc tam viņa beidza Rīgas 3. tehnisko skolu, ieguva kinomehāniķa diplomu. Vēlāk Iveta jau strādāja par kinomehāniķi kinoteātrī “Dzintars”.

Pēdējā darba vieta man bija Liepājas rajona Komunālo uzņēmumu kombināts Grobiņā. Kultūras iestāžu darbiniekiem toreiz algas nebija pārāk lielas, un, tuvojoties pensijas vecumam, man vajadzēja pelnīt vairāk, lai kaut cik būtu pietiekoša pensija. Strādāju tur par sagādes inženieri ar daudz maz normālu algu. Arī šis laiks saistīts ar piedzīvojumiem.

Nedēļā vismaz 2–3 reizes vajadzēja braukt uz Rīgu kārtot dokumentus ministrijā un uz bāzēm pēc pasūtītajiem materiāliem. Šīm vajadzībām tika iedalīta smagā, ļoti liela automašīna *IF* ar tikpat garu, lielu piekabi. Šoferis Dainis bija ar pieredzi, zināja Rīgā visas tās bāzes. Braucām ārā ļoti agri no rīta – ap pieciem. Reiz, kad viņš bija atbraucis pēc manis uz Liepāju, bija tāds ļoti satraucies, stāstīja, kā nupat vienam šoferītim gājis, kurš braucis ar tukšu smago mašīnu. Viņš Brocēnos apturēts, likts paņemt kravu ar ķieģeļiem vešanai uz Rīgu. *Ja mūs aptur, mēs līdz pusdienai Rīgā neaizbrauksim!* Viņš zinot vienu lauku ceļu, pa kuru Brocēnus apbraukt. Nolēmām tā arī darīt. Nogriezāties kaut kur pa kreisi. Nezinu, kur tas bija, bet, iespējams, gar Ventas malu, tādu krūmiem aizaugušu, slapju vietu, pa šauru dubļainu ceļu. Riteņi buksēja, nevarēja pabraukt, līdz beidzot pavisam iestigām. Dainis lauza un svieda zarus, man arī nekas cits neatlika, kā iet palīgā. Biju

apgērbusēs, kā jau braucot uz Rīgu – labākām drēbēm, smukiem aveneskrāsas zābaciņiem, tādu pat krāsas šifona šallīti ap kaklu. Ar lielām pūlēm mašīnu izdevās izbraukt, bet es biju drausmīgi apšļākta ar dubļiem. Vienam zābaciņam saplīsa rāvējslēdzējs un zābaka stulmis atkrita līdz lejai kā paplāte. Tas nemaz nav smieklīgi! Sāku raudāt, nezināju, ko iesākt. Prasīju Dainim, vai viņam nau kāds stieples gabals. Tāds atradās, ar knaiblēm tas tika sakniebts mazākos gabaliņos. Tos izdūru caur rāvējslēdzēja malu, savilku kopā ar pretējo un sasēju. Nu, paskats bija briesmīgs, bet ko darīt – braucām! Dainis mierināja: *Būsim apžūjuši un Daugavmalā notīrīsimies*. Tā arī darījām. Rīgā, pārbraucis pār tiltu, Dainis mašīnu piebrauca pašā ūdens malā zem tilta. Nomazgāju seju, notīrīju mēteli, bet zābaki palika tādi paši – ar drāti sasiesti. Laiks bija kaut kur ap deviņiem, vajadzēja jau sen būt ministrijas grāmatvedībā, aizņemt rindu, kārtot dokumentus. Eju pa Smilšu ielu pāri Doma laukumam. Pretī nācēju nav daudz, neviens virsū neskatās. Bet te kāda sievietes balss saka: *Ko tu te dari?* Pēc britiņa atkal: *Ko tu te dari?* Domāju, ka tas nav man – kur te, Rīgā, kādu satiksi? Eju neatskatīdamās, bet te pēkšņi man ceļu aizšķērso manas māsas meita Indra ar savu studiju biedreni. Mēģināju nostāties tā, lai no viņu puses to zābaka iekšpusi neredz. Varu iedomāties, kas būtu noticis, ja viņas to būtu ievērojušas – no smieklīgu laukuma vidū apsēstos!

Todien dokumentus nokārtoju ātri, braucām uz bāzi Maskavas ielā, bet tur allaž sanāca kādi starpgadījumi. Vienreiz ar ministrijā izsniegtiem dokumentiem aizbraucām uz bāzi, bet tur pirms vārtiem liela mašīnu rinda. Sargs staigā šaipus vārtiem, vaļā neslēdz. Visi sašutuši. Prasa, kas par lietu. Izrādās – tur no ķēdes norāviens sargsuns, kurš ir ļoti nikns un skraida pa teritoriju, visi no viņa baidās. Pie viņa var pieiet tikai viens no sargiem, kas todien nestrādā. Esot aizbraukuši viņu meklēt. Kad nu pēc laika sargu atrada un atveda kā kungu, tad arī suni piesēja, vārtus atslēdza un beidzot visas mašīnas tika iekšā un ārā.

Citreiz, kad aizbraucām uz bāzi (tā bija diena pirms Ziemassvētkiem, bet tolaik jau Ziemassvētkus nesvinēja), mums vajadzīgā noliktava bija ciet –

kaut arī darba laiks, neviena nav. Ejam uz citu, kuru arī mums vajadzēja – arī tur neviena nav, durvis ciet, bet blakus noliktavā iet jautri – pie galda sēž bariņš darbinieku, skan glāzes un dzied: *V ļesu raģilas joločka (Reiz mežā dzima eglīte)*. Saka, ka šie jau atzīmējot “mūsu Ziemassvētkus” (kaut arī pārsvarā tie bija krievu cilvēki).

Kādu laiku mans darbs saistījās ar akmeņkaļu darba organizēšanu. Darbā bija pieņemti divi brāļi, tā sauktie “grūti audzināmie”, kam darbs nebija pirmajā vietā. Gadījās, ka pasūtītājs atnāk pēc pasūtījuma, bet darbs nav līdz galam padarīts, jādomā, kā iziet no situācijas. Reiz bija pasūtījums mūžībā aizgājušam mežsargam – priedes zars ar čiekuriem. Nojauta nevīla – kad aizgāju apskatīties, cik tālu darbs paveikts, ieraudzīju, ka iekalts kapakmenī tikai teksts, bet zīmējums nebija izkalts, jo tāda trafareta nebija. Tad nu nekas neatlika, kā ņemt pašai kalto rokā un izkalt to zaru ar čiekuriem.

MĀSAS ELGAS DZĪVE

Elga pirms došanās uz mācībām Liepājā. 1956. gads.

Elga darba pārtraukumā Zivju kombinātā. 1956. gads.

Elga agri aizgāja uz Liepāju, mācījās tehnikumā. Strādāja Zivju konservu kombinātā, sākumā cehā par fasētāju, vēlāk – grāmatvedībā. Tajā laikā no iestādēm jauniešus sūtīja ražas novākšanas darbos uz jaunapgūstamajām zemēm. Arī Elga strādāja tādos darbos Kazahstānā. Interesanta sagādīšanās. Tur tolaik strādāja arī puisis no Rucavas – Ernests Tapiņš.

Elga uz kombaina Kazahstānā. 1957. gads.

Indra vēl maza. 1961. gads.

Elga apprecējās ar **Valdi Ernestu Pundiku**, puisi no Bernātiem, kurš strādāja zvejnieku arteli “Boļševiks” un brauca jūrā uz kuģiem kā traļmeistars. Viņu ģimenē auga sprigana meitiņa **Indra**.

Pavisam maziņu Indru mēdza aizvest ciemos uz Rucavu pie vecmāmiņas *palīdzēt saimniecībā* – Indra palīdzēja barot cāļiņus un

no pudelītes dzirdīt aitas nepieņemto mazo jēriņu. Indra bija gudrs bērns – divu gadu vecumā, rotaļājoties ar mājas bērniem, bija apguvusi krievu valodu un varēja brīvi sarunāties. Ziemā gāja līdz vecākiem uz slidotavu Daugavas stadionā, kas atradās turpat pie mājām, un viņa varēja jau stingri noturēties uz slidām, tikai necentās braukt – gribēja, lai kāds viņu velk.

Kad man bija jābūt Liepājā uz semināru, vakarā kopā gājām uz slidotavu, jo gribējām paslidot, bet mums vajadzēja Indru vākt līdz. Tobrīd slidotavas vidū bija atstāts sniega *šlūpis* (no koka dēļiem sniega tīrāmais). Mēs viņu uz tā nosēdinājām un likām, lai mūs gaida. Kad aizslidojām līdz apļa galam, ieraudzījām ap šlūpi sapulcējušos lielu baru slidotāju. Nezinājām, kas noticis, ļoti uztraucāmies, jo tur taču palika Indra. Kad piesteidzāmies, ieraudzījām tādu skatu: skaļās stadiona mūzikas pavadībā, stāvot uz vietas kājās Indra dejo, visi aplaudē un smeļ tai. Viņai mugurā bija tāds silts, tumši brūns, pūkains kombinezoniņš ar kapuci – izskatījās pēc maza lācēna. Ilgi ap viņu vēl pulcējās slidotāji, un viņa tiem patika.

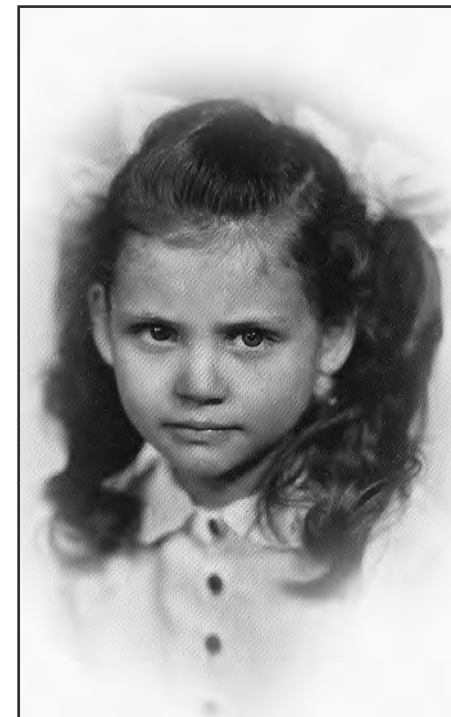
Pēc laika šī ģimene izjuka, un bērns to ļoti pārdzīvoja. Reiz, pēc futbola spēles beigām, kad visi nākuši ārā, pēkšņi Indriņa ieraudzījusi tēti kopā ar draugiem nākam ārā. Viņa pameta pārējos bērnus un sekoja tēvam. Aizgājusi līdz centram, tālāk pa Imanta Sudmaļa ielu līdz pat ezermalai, kur viņš iegriezies kādā sētā, tad viņa gājusi atpakaļ. Labi, ka tāds mazs bērns neapmaldījās. Savai mammai par to neko nav teikusi, bet vecmammai pateikusi: *Omīt, es tagad zinu, kur tētis dzīvo.*

Pēc kāda laika arī māsas dzīvē bija sācies jauns pavērsiens. Nav zināms, vai vispirms ar Indriņu vai viņas mammu sadraudzējās, nozīmēts darbā Zivju konservu kombinātā par konservu ceha priekšnieku, latgalietis **Anatolijs Lizbovskis**. Māsa ar viņu apprecējās. Atplauka arī bērna mazā sirsniņa. Viņa bija sajūsmā, ka viņu vizina ar motociklu un priecājās, ka viņai atkal būs tētis.

Pēc laika ģimenē pieteicās otra meitiņa – Indras mazā māsiņa **Aiga**, kura jau no mazām dienām bija ļoti ņipra. Kad Indra no skolas bija pārnākusi

Elga ar otro vīru Anatoliju Lizbovski. 1968. gads.

Elgas un Anatolija meita Aiga bērniībā.

mājās, Aiga arvien mēģināja aizsniegt galdu un kaut ko noraut.

Reiz, kad Indrai uz galda bija priekšā uzdevumu burtnīca, atskanēja durvju zvans. Indra steidzās tās atvērt. Tikmēr Aiga, paņēmusi zaļas krāsas flomāsteri, bija uzkāpusi uz krēsla un kārtīgi izlaboja māsas uzdevumu burtnīcu. Viņa Indru noveda līdz asarām.

Raksturi meitenēm bija ļoti atšķirīgi, Indra bija iecietīga un klusa, bet Aiga – ar azartu. Reiz meitene pārnākusi no bērnudārza ar pārsistu degunu. Mamma prasījusi, kā tas noticis, vai viņa kritusi, vai kāds ko izdarījis. Aiga tikai pie sevis kaut ko murminājusi, mīdijusies no vienas kājas uz otru un neko nav pateikusi. Vēlāk, kad iegājusi omas istabā (oma – tā bija mūsu mamma, kura nupat bija atnākusi dzīvot Liepājā), oma

Indra dejo "Vaduguns" deju kolektīvā.

prašājusi: *Kā tad tur bija? Kas tad tev to izdarīja? Un tu neko?* Aigas atbilde bijusi ar visiem žestiem: *Es, ka viņu ggrrrūdu pa tām trrepēm!* Tad arī kļuva skaidrs, ar ko tas notikums sācies un ar ko beidzies.

Skolā abas meitenes mācījušās labi. Indraī vairāk bija interese pa kultūras līniju. Viņa gāja "Vadugunīs" deju kolektīvā, patika dejojot un dziedāt. Viņa dejoja vienā kolektīvā ar skolas biedru – tagad slaveno žurnālistu Jāni Šipkēvici un uzstājās pasākumos. Aiga vairāk bija tendēta uz sportu. Jau mazākās klasēs gāja basketbola treniņos.

Indra saņem balvu par dalību rokdarbu konkursā.

Pieaugušas abas Elgas meitas – Indra un Aiga.

Elga ar abām meitām – Aigu (pa kreisi) un Indru (pa labi). Elgas 55 gadu jubilejā. 1992. gads.

Elgas un Anatolija Lizbovsku meita **Aiga** bija gudra un talantīga, mācījās un ieguva divas augstākās izglītības, dzīvoja Liepājā un strādāja svarīgā valsts darbā atbildīgā amatā. Apcecējās ar **Raimonu Gāliņu**, kurš strādāja zvejnieku artelī "Boļševiks", gāja jūrā.

Viņu ģimenē piedzima meita **Terēze**, kuru man dažreiz bija jāaizved uz sagatavošanas klasi skolā. Vienreiz izkāpjām pieturā pie skolas, viņa pusriķsus dodas uz skolas pusi, saucu, lai pagaida, bet viņa atbild: *Tu man neseko tik tuvu. Cilvēki vēl domās, ka es nezinu, kur skola!*

Vēl cits gadījums. Pavisam maza būdama, Terēze parādīja savas organizatora spējas. Mēs tikko bijām atguvuši savus īpašumus Rucavā. Māsas Elgas ģimene apsēja lielu lauku ar kartupeļiem, un pienāca laiks, kad tie jānovāc. Viņa man lūdza (tanī laikā uzturējos Rucavā), vai ir iespējams sarunāt kādus palīgus no Rucavas, ja gadienā paši visi nevar atbraukt.

Aizgāju pie kaimiņienes pazvanīt, jo tolaik jau vēl mobilā telefona nebij'. Piezvanu, pie telefona mazā Terēze. Lūdzu, lai pasauc omu. Viņa atbild: *Oma i vituvē. Omu tā neval laustīt!* Saku: *Man jāzin, cik cilvēku no Rucavas vajadzēs kartupeļu talkā.* Man atbild: *Lutavas cilvēki evaig, cilvēki bū Liepāja. Un vailāk nau ko lunāt!* Un noliek klausuli.

Terēze ar mammu
Aigu. 1995. gads.

“Laumas” basketbola komanda. Aiga 1. rindā
2. no labās. Vidū Aigas meita Terēze. 1995. gads.

Indra aizgāja mācīties uz Latvijas Valsts universitāti neklātienē. Toreiz bija likumi – neklātienē varēja iestāties tikai, ja bija darba vieta, tādēļ Indra tūlī pēc vidusskolas 17 gadu vecumā aizgāja strādāt par skolotāju Vaiņodes internāta pamatskolā. Tur arī viena viņas audzēkne bija meitene, ar kuru bērībā spēlēja.

Indra apprecējās ar savu skolas biedru no Liepājas 1. vidusskolas **Daini Krūmbergu**. Viņš mācījās Rīgā Fizikultūras institūtā. Indra pārcēlās uz Rīgu, kur Dainim bija dienesta dzīvoklis. Daini institūta laikā iesaistīja papildus strādāt policijā. Kad beidza institūtu, viņš jau policijā bija nostrādājis vairākus gadus un ieguvis virsnieka pakāpi. Viņu nozīmēja uz Jūrmalas policijas Kauguru iecirkni. Pārcēlās tur arī uz dzīvi. Viņu ģimenē auga divi bērni – **Agnese** un **Linards**. Indra vēl pēc tam iestājās Liepājas Universitātē un ieguva maģistra grādu vēstures un sociālo zinību programmā.

Puča laikā mīklainos apstākļos iet bojā Indras vīrs, bērni Agnese un Linards paliek bez tēva. Bijām toreiz kapličā. Indras bērni bija piespiedušie viņai klāt. Linardiņam sirsniņa sāp – nav vairs tēta. Mamma raud. Dzirdu viņu klusītēm sakām: *Mammīt, es strādāšu...* Tuvāk stāvošie, to dzirdot, sāka skaļi raudāt.

Indras un Daiņa
kāzas. Priekšā Indra
un Dainis. Aizmugurē
vēdēji – Daiņa brālis
Ojārs ar sievu Ivetu.
1979. gads.

Indras vīrs Dainis.
80-to gadu beigas.

Mazā Agnese rūpējas
par brāli.

Linards un Agnese bērībā.

Indras un Aigas mamma – mana māsa **Elga** tolaik strādāja Liepājas tirdzniecības pārvaldē par Dienvidrietumu Klaipēdas ielas pārtikas veikalu nozares direktori. Tieši tolaik cēla Klaipēdas un Liedaga ielas stūrī lielveikalu “Klaipēda”. Bija gada beigas, celtniecības darbi aizkavējās, bija jāgādā iekārtas un jānokomplektē kadri. Apkures arī vēl nebija. Elga pārsala un saslima, vakarā bija 39o temperatūra. Gadījos tur, biju aizgājusi un redzēju, ka viņa dega kā ugunī, bija atnākusi arī daktere. No rīta piezvanu, pie telefona mūsu mamma. Jautāju, kā Elgai, viņa atbild – Elga aizgāja šorīt uz darbu. Elga neatlaba. No mums aizgāja, nesagaidījusi, kā augs viņas mīļie mazbērniņi – meitu Indras un Aigas bērni.

Tādi esam. Arī es sevi visu atdevu, strādājot kultūras darbā – bez brīvdienām, dažreiz pat bez atvaļinājuma, kuru reti varēju izmantot. Tā izjuka arī mana personīgā dzīve. Vēlie vakari, mēģinājumi un izbraukumi, viss jākārtu un jāorganizē.

Manā dzīvē pārāk daudz ir bijis dažādu traģisku pavērsienu, kur dažu sekunžu laikā ir izšķīries liktenis – būt man vēl vai nebūt. Kā šīnī gadījumā, kad biju sanatorijā Dzintaros. Nolēmu apciemot māsas meitu, manu krustmeitu Indru, kura ar ģimeni dzīvoja Kauguros. Bija jau vēls vakars, kad braucu atpakaļ. Dzintaros izkāpu no autobusa, kurš nogriežas pa gaisa tiltu pāri dzelzceļam. Man bija jāiet pa tilta apakšu, tas balstījās uz lielām betona kolonnām. Lai es tiktu uz savu sanatoriju, man bija jāiet pa neapdzīvotu gabalu, kura tikai pašā galā, pagriezienā pa kreisi, bija viens neliels veikaliņš un blakus neapdzīvots kādas sanatorijas korpuss. Man vēl bija jāiet uz priekšu – cauri mežam uz jūras pusi.

Ejot cauri kolonnām, dzirdēju divus vīrus sarunājamies, bet viņi nebija redzami. Gabalu pagājusi, atskatījos, jo nesapratu, kur viņi ir. Ieraudzīju, ka tie klusi, ātrā gaitā man seko. Sāku skriet, viņi sauca, lai pagaidu, bet es bēgu. Kad pagriezos, aiz stūra ieskrēju tajā sanatorijas sētā pa vārtiem. Tur nebija, kur paslēpties, visa sēta bija slēgta, apjozta ar augstu dēļu žogu. Bailēs drebot, piespiedos tikai pie sienas blakus sētas durvīm. Zināju, ja viņi šeit

nāks, mani atradīs. Nostāvēju labu laiku, apkārt bija klusu, tie noteikti bija svešinieki, jo nezināja, ka sanatorija nestrādā, droši vien domāja, ka esmu iegājusi iekšā. Brīdi vēl nostāvēju, piegāju pie vārtiem, nevienu neredzēju, steidzos uz mežu, caur kuru pārnācu savā sanatorijā.

No rīta atnākusi medmāsiņa stāstīja, ka naktī izsaukts viņas vīrs, kurš bija policists. Piederīgie izsaukuši, teikuši, ka pazudusi sieva. Tā bijusi daktere, kura kopā ar kolēģiem atzīmējusi medicīnas darbinieku dienu tilta galā esošajā kafejnīciņā, un pēc tam nebija pārradusēs mājās. Viņa atrasta turpat aiz sliedēm nežēlīgi sakropļota un nogalināta. Tad arī sapratu, ka tie, kas man dzinās pakaļ, ir tie paši, kas pastrādājuši šo briesmu darbu.

Anna (no kreisās) ar māsu Elgu un mammu Katrīnu (vidū) viņas 70. jubilejā. 1974. gads.

JAURA JURA DZIMTAS TURPINĀJUMS

Jaura Juris, Miķeļa dēls nu jau bija seniors, bērni precējušies. Seniors jau gan, bet humora dzirksts vēl sprēgāt sprēgā. Vienu dienu viņš nāk no baznīcas, apzvanījis kādu aizgājēju, un satiek kaimiņu, kurš nāk uz centru.

Kāzas Jura Jaura dēlam Jurim ar Annu Ģeistauti. 1943. gads.

Jaunais pāris – Juris ar Annu.

Juris ar sievu Annu un trim dēliem. 1960. gads.

Nu, ko šodien apzvanīji? Juris seniors nosauc viena dūšīga drukna vīra vārdu. Kaimiņš brīnās: *Kas tad tam varēja notikt? Pār's dienas atpakaļ redzēju šo pie sudmalu ceļam ratos miltu maisus vezumā.* Abi ļoti nožēlo, un katrs iet uz savu pusi. Kaimiņš ieiet krogā iedzert kādu glāzīti par aizgājēju, kas sēž ar vīriem pie galda un dzer alu.

Juris juniors uz tādiem *bitkiem* (jokiem) nebija.

Jaura Juris (juniors) apprecējās ar **Annu Ģeistauti**.

Jurim dēli būtu četri, kā apmēram pirms 100 gadiem – toreizējā Jauru dzimtā, bet viens dēliņš nomira. Tad piedzima **Ivars, Vilnis** un **Edgars**.

Juris bija apguvis mehanizatora specialitāti Grobiņas MTS un strādāja par traktoristu kolhozā. Dēli, jau knapi izķepurojušies no šūpuļa, sēdēja, viņam arot zemi, blakus uz traktora, un tās iemaņas viņus uz tehniku ievirzīja vēlāk dzīvē. Jau 7 gadu vecumā viņi droši varēja vadīt traktoru.

Jura dēli uz traktora. 1960. gads.

Trīs brašuļi auga un pieņēmas gudrībā. Gadījās jau arī pa kādam nedarbam. Esot pagrabā iespundējuši bijušo "Jurjānu" mājas saimnieci, veco Bāliņtanti. Bet, kam negadās!

Vilnis vienreiz sasitis termometru, un zina, ka labi nebūs. Aizbēdzis un paslēpies kartupeļu laukā, nogulās vagā. Diena jauka, saulīte silda un Vilnītim uznāk silts snaudiens. Viņu pamodina brāļu saucieni: *Eu, Vilni, kur tu esi? Tev nekas nebūs, nāc iekšā! Tētis nav mājās, mamma arī pie lopu un siksna vēl karājas turpat.*

Pieauga visi trīs **Jura un Annas dēli**.

Brāļi Jauri. No kreisās Ivars, Edgars un Vilnis. 1975. gads.

Ivara un Tamāras kāzu bilde. 1977. gads.

Ivars ar sievu Tamāru un bērniem – Evitu un Māri. 1986. gads.

Ivars Jauris bija apguvis šofera profesiju un mācījās vēl par autoatslēdznieku, ieguva diplomu un bija 3 mēnešus Maskavā ZIL autorūpnīcā praksē. Apprecējās ar **Tamāru Silenieci**, kura bija izmācī-

jusies un strādāja par skolotāju. Ivars ar ģimeni dzīvoja Aizputē un strādāja meliorācijā. Tamāra vēlāk bija Aizputes izpildkomitejas priekšsēdētāja. Ģimenē auga meita **Evita** un dēls **Māris**.

Edgars Jauris jau armijā bija ieguvis šofera tiesības, strādāja Rietumu elektrotīklos (RET) “Aizputes ceļinieks” uz dažādām speciālām darba automašīnām. Bija divreiz precējies. Viņam bija divas meitas – **Gita** un **Nora**.

Edgars ar meitu Gitu (2 gadu un 11 mēnešu vecumā) 1987. gada jūnijā.

Vilnis ar sievu Ilgu un dēlu Dzintaru. 1985. gads.

Trešajam dēlam **Vilnim Jaurim** bija iepatikusēs **Ilga Vespere**, kura pēc vidusskolas beigšanas iestājās Rīgas Kooperatīvā tehnikumā preču nodaļā, ieguva noliktavas pārziņa diplomu, un strādāja Rucavā pārtikas preču veikalā par pārdevēju, vienmēr smaidoša un laipna pret pircējiem. Ilga ar Vilni sapazinās deju kolektīvā. Apprecējās un audzināja dēlu **Dzintaru**.

Jaura Ivars – 1. no kreisās. Jaura Vilnis – 1. no labās. Vidū vecmammai Annai klēpī mazdēls Dzintars. Vectēvam Jurim klēpī mazmeita Evita. Pa vidu augšā – Ivara dēls Māris. 1982. gada augusts.

Dēli Vilnis, Ivars un Edgars kopā ar māti Annu viņas 80. dzimšanas dienā. 2003. gads.

Jaura Jura (seniora) dēls Jaura Jānis no kara tā arī neatgriezās. Pieauga un apprecējās **Jaura Jura (seniora) meitas**.

Jauru dzimtas saktas, kuras mantojusi Mildas mazmeita Līga.

Jaura Jura un Ķērstas meitas – Helēna un Zenta Rucavas tautas tērpos. 1947. gads.

Meitas **Mildas** vīrs bija **Pēteris Šēperis**, kurš bija ceļa meistars Nīcas–Rucavas ceļa daļai.

Milda (arī viņas vīrs Pēteris) aktīvi piedalījās Rucavas pašdarbības kolektīvos – dziedāja kori un Rucavas etnogrāfiskajā ansamblī. Strādādama Rucavas skolā par skolotāju, vadīja deju kolektīvu – apģērba visus dejotājus Rucavas tautas tērpos, aizveda dejotājus uz Skolēnu Dziesmu un deju svētkiem. Milda godam nesusi Rucavas tautas tērpu, viņu braukuši intervēt un fotografējuši žurnāliem un avīzēm. Avīzē rakstīts: *Milda Šēpere greznojusies klasiskajā tautas tērpā. Trīs plecu segas saspraustas ar divsimt gadus vecām sudraba saktām* (Garamantu paspārnē, Štāls A. – “Leņina ceļš”, 1988.06.24.). Meita Lilita zināja teikt, ka Mildai bijušas no dzimtas sievietēm mantotas 5 saktas divās čupās, kas saturējušas kopā trīs villaines uz labās rokas – šobrīd tās glabājas pie mazmeitas Līgas.

Helēna mācījās Liepājā tehnikumā, kur apguva grāmatvedības darbu vadību. Kad Helēna atgriezās Rucavā, strādāja Rucavas patērētāju biedrības kantorī par grāmatvedi.

Rucavas
jauktais koris
1974. gadā. Vidū
kora diriģente
Anna Mago.
Blakus viņai
pa kreisi
Milda Šēpere.

Rucavas
etnogrāfiskais
ansamblis
1985. gadā.
Vadītāja
Staņislava
Skudiķe.
Milda Šēpere –
2. no labās.

Helēna bija precējusies ar **Jāni Līci** no Papes. Helēnai laulībā neveicās – 1950. gadā vīru apcietināja un izsūtīja uz 25 gadiem par kādu tur politisku pārkāpumu. Toreiz visiem, kas bija precējušies ar apcietinātajiem, nācās laulību šķirt. Tāds bija likums. Lai Helēna varētu palikt darbā Rucavas patērētāju biedrībā par grāmatvedi, vēlāk valsts iepirkuma sagādes pārzini, viņai bija dots uzdevums no vīra šķirties. Helēna aktīvi piedalījās Rucavas

pašdarbībā – dejoja tautisko deju kolektīvā, spēlēja teātri – tolaik tikusi uzvesta precību aina ar dziedāšanu un īstiem zirgiem. Gatavojusi goda vārtus kāziniekiem. Kādu laiku Helēna ir bijusi kluba vadītāja. Arī Helēna mantojusi no dzimtas tautas tērpa piederumus: *“Es šajos Dziesmu svētkos apaušos savas vecvecmāmiņas korpēs, rāda misiņā kaltas, vairāk kā simts gadus vecas Rucavas novada kurpes dziedātāja Helena Jauris”* – tā raksta R. Caune laikrakstā “Komunisti” (Nr. 156, 03.07. 1948.) par Rucavas kolektīvu gatavošanos Dziesmu svētkiem Grobiņā.

Rucavas deju
kolektīvs
1947./1948. gadā.
Helēna –
2. no labās.

Kāzu uzveduma
dalībnieki
1967. gadā.
Helēna stāv
labajā pusē
blakus zirgam.

Zentai vīrs bija **Arvīds Cobelis**. Zenta mācījās Liepājā baleta skolā. Dzīvoja Liepājā, strādāja Liepājas Mūzikas un baleta teātrī.

No labās Zenta, Pēteris, Milda. 1946. gads.

Zenta ar vīru Arvīdu uz ceļa (aiz muguras, labajā pusē redzama "Zvanītāju" saimniecības ēka) pirms "Zvanītāju" saimniecības ēkas ugunsgrēka. 1967. gads.

Un tad bija laiks, kad Jauru dzimtā nāca turpinājums. **Mildas** ģimenē piedzima meita **Lilita**. **Zentas** ģimenē piedzima meitas **Baiba** un **Velga**.

Māsiņas Velga (no kreisās) un Baiba. 1961. gads.

Velga četrus gadus veca (no kreisās) un Baiba septiņus gadus veca. 1965. gads.

Jaura Juris ar meitu Mildu, znotu Pēteri un mazmeitu Lilitu. 1960. gads.

Trīs māsas: no kreisās Helēna, Milda, Zenta. Priekšā no kreisās Baiba (Zentas meita), vidū Lilita (Mildas meita), Velga vēl tikai būs. 1960. gads.

Bērni apkārt Helēnai. Vidū – Velga, augšā pagriezusies – Baiba. 1965. gads.

Baiba (no kreisās) un Velga pie Helēnas. Aizmugurē saimniecības ēka, kas nodega 1967. gadā.

Kad Zentas ģimene dzīvojusi Liepājā, meitas Baiba un Velga vasarās vestas uz “Zvanītājiem”. Velgai bērnība gaišā atmiņā:

Ai, skaistās bērnu dienu atmiņas. Neaizmirstamas ir “Zvanītāju” mājas, kas piepilda sirdi ar maigumu un mīlumu. Vēl atceros šūpoles lielajā kļavā..., arī mājas smaržu, kur tumšajā ķēķī tika vārīti cūku rāciņi, un es, mazais cilvēkbērns, lūkojos pa mazo ķēķa lodziņu. “Zvanītājos” pulcējās prāvs bērnu pulciņš, un goda istabā tika spēlētas spēles un teijāteris... un vēl – lielā pūra lāde, izberztās dēļu grīdas un noslēpumainie bēniņi... Mūsu mīlā Lēnas tante, kura mūs apbūra ar savu mīlumu un humora izjūtu. Mājas lieliskā aura ir saglabājusies vēl šobaltdien.

Pieauga **Mildas** un **Zentas** meitas.

Mildas un Pētera Šēperu meita **Lilita** izmācījās Liepājas Pedagoģiskajā institūtā un strādāja par skolotāju, apprecējās ar **Edvīnu Pataru**, dzīvo Liepājā. Viņu ģimenē augs bērni **Līga** un **Jānis**.

Lilita kopā ar vīru Edvīnu, dēlu Jāni, meitu Līgu. 1978. gads.

Lilita – skolotāja. 1.septembrī, uzsākot pirmo darba gadu Liepājas 5. vidusskolas jaunajā skolas piebūvē. 2006. gads.

Zentas un Arvīda Cobeļu meita **Baiba** apprecējās ar **Ilgvaru Balodi**, dzīvo Liepājā, ģimenē izauga divi dēli – **Kristaps** un **Uldis**. Baiba ir šuvēja, brīvajā laikā dejo Liepājas Latviešu biedrības nama senioru deju kolektīvā – tad arī esot iespēja uzvilkt Rucavas tautas tērpu.

Zentas un Arvīda otra meita **Velga** pabeidza Liepājā Mūzikas skolu, iegūstot kordirģenta specialitāti, aizgāja dzīvot uz Rīgu. Viss aktīvais darba mūžs pagājis dziedot – strādājusi gan Latvijas Valsts Filharmonijā, gan Valsts Akadēmiskajā korī, dziedājusi kā Operetē, tā Operā. Ir precējusies – vīrs **Valdemārs**, dēls **Edgars**.

Baiba ar vīru Ilgvaru un dēliem Uldi (pa labi) un Kristapu (priekšā). 1998. gads.

Edgara 1. dzimšanas diena. 1993. gads. Edgars klēpī vecmāmiņai Zentai. Stāv mamma Velga.

JAUNIE LAIKI – JAURU DZIMTA TURAS

Pagājušā gadsimta beigas bija tāds trauksmais laiks – sākās atmoda, notika valsts varas dalīšanās, Latvija kļuva brīva. Bet vēl šeit turējās krievu karaspēks, vēl bija tā sauktais puča laiks. Valsts sāka atdot cilvēkiem atpakaļ zemes un īpašumus. Mums dzimtā māja Rucavā bija pārdota, un mēs – es ar māsu Elgu par pajām privatizējām kolhoza laikā celtā mājā divus dzīvokļus, lai būtu kur savējiem atbraukt.

Uz Rucavu no Rīgas pārcēlās **Pūķa Jānis** un centrā nopirka dzīvokli, gāja uz “Zvanītājiem” muzicēt, mācīja jauniešiem spēlēt kokli un citus instrumentus, bija viens no kapelas “Paurupīte” un Rucavas tradīciju kluba dibinātājiem. Sākotnēji “Zvanītāju” mazajā istabiņā izlika savu mūzikas instrumentu kolekciju, vēlāk patērētāju biedrības ēkā ierīkoja mūzikas instrumentu izstādi, kuru apmeklēja tūristi. Jānis bija “Eiropas gada pilsonis 2013” un “Rucavas gada pilsonis 2013”. Latvijā viņu pazina daudzi. Viņš sevi apzinājās kā piederīgu pie Jauru dzimtas un dzimtās puses Rucavas. Jānim

Pūķa Jānis muzicē kopā ar mācekli.

bija dabas dots Skolotāja talants, viņš prata ap sevi pulcināt ļaudis – vienam iedeva cītaru, citam stabuli vai kādu sitamo, un pēc brīža visi muzicē vai danco Jāņa ermoņikas pavadībā!

Kad pēdējā “Zvanītāju” saimniece Lēna (Jaura Jura meita Helēna) bija devusies mūžībā, māju mantoja Mildas meita **Lilīta Patara**. Jauru pēctečiem radās doma iztīrīt un sakārtot “Zvanītājus”, lai dzimtai būtu kur sanākt.

Pavisam drīz – 1995. gadā – sakoptajos “Zvanītājos” notiek **Jauru dzimtas pirmais saiets**.

Jauru dzimtas saiets. Pirmajā rindā no kreisās – Anna Roga, Zenta Cobele, Pēteris Šēperis, Milda Šēpere, Elga Lizbovska, viņai priekšā mazmeita Terēze. Otrajā rindā no kreisās – Lilita Patara, Tamāra Jaure, Lilitas meita Līga, Ivara meita Evita, Ilga Jaure, Baiba Balode, no viņas pa kreisi – dēls Uldis. No Baibas pa labi – Indra Krūmberga, viņai priekšā dēls Linards, zemāk – Baibas dēls Kristaps. Blakus Indrai – meita Agnese, galā – Elgas vīrs Anatolijs Lizbovskis. 3. rindā no kreisās – Lilitas dēls Jānis, Ivars Jauris, Elgas meita Aiga Gāliņa, viņai aiz muguras – vīrs Raimonds Gāliņš, tālāk Ivara dēls Māris, Vilnis Jauris, Viļņa dēls Dzintars. 1995. gads.

Rucavas kultūras dzīvi būtiski ietekmēja **Vispasaules rucavnieku saiets** 1999. gadā. Zinot, ka sabrauks daudz rucavnieku no tālākām un tuvākām vietām, kas ilgi nav bijuši savā dzimtajā pusē, vietējie savāca vienkopus vērtīgas no paaudzes paaudzē mantotas lietas, arī “Zvanītājos” sanesa vērtīgās lietas un iekārtoja izstādi.

Jau tūdaļ pēc saieta “Zvanītāji” kļuva par sava veida muzeju. “Zvanītājus” izrādīja interesentiem, tūristiem. Viens no šādiem pasākumiem bija 2002. gadā tolaik Liepājas kultūras nodaļas vadītājas Ilgas Skābardes

organizētais Liepājas rajona novadpētnieku seminārs, uz kuru sabrauca novadpētnieki no visa rajona, bet vietējie entuziasti – bibliotekāre **Gunta Timbra**, Jauru dzimtas pēcteči **Pūķa Jānis** un **Rogas Anna** – izrādīja “Zvanītājus”.

Rucavnieki – bibliotekāre Gunta Timbra (1. no kreisās) un Pūķa Jānis (vidū) – izrāda “Zvanītājus” Liepājas rajona novadpētniekiem.

Anna Roga pie dzimtas šūpuliša “Zvanītājos” (kurā pati kā pēdējā gulējusi). Fotografija bukletā “Rucavas Annas”, 2008. gads.

Pūķa Jānis izrāda tūristiem sviesta kuļamo kasti.
Pa kreisi Sandra Aigare. 2002. gads.

Jauru dzimtas pēctece Anna Roga iepazīstina
interesentus ar Jauru dzimtas koku. 2002. gads.

Pašvaldība tās priekšsēdētāja **Jāņa Veita** vadībā atrada līdzekļus, lai apšūtu māju un salabotu jumtu, skursteni un maizes krāsni. Rucavas entuziasti un Jauru dzimtas pēcteči – **Lilita Patara**, **Anna Roga** un bibliotekāre **Gunta Timbra** bija apņēmības pilni iekārtot muzeju: ataicināja pat muzeju speciālistu **Mārtiņu Kuplo**, kas deva vērtīgus ieteikumus darbu uzsākšanai.

“Zvanītāju” remonts – bojātais šindeļu jumts tiek
nomainīts pret šifera jumtu. 2000. gads.

Lilita Patara, Anna Roga un Jānis Veits pie
izremontētās mājas. 2000. gads.

Laiks iet un Jauru dzimtā paaudzi nomaina paaudze – aug jaunā paaudze.
Ivars un Tamāra Jauri abi agri aizsteigušies Viņā Saulē (2019. gadā).

Vecmammās Annas 85. jubilejā. No kreisās – vedekla Tamāra, mazdēls Dzintars, vidū – dēla Viļņa sieva Ilga. Labajā pusē – dēls Ivars. Pa kreisi no viņa – meita Evita, pa labi – dēla Māra sieva Aļesja. Priekšā no labās – Māra un Aļesjas meita Samanta, blakus pa kreisi – Evitas meita Keita. 2008. gads.

Ivara un Tamāras meita **Evita** Liepājas Universitātē ieguvusi bakalaura un maģistra grādu pedagoģijā, strādā Rīgas Stradiņa Universitātē Liepājas filiālē par biroja vadītāju un lektori. Viņai ir meita **Keita**, kura mācās Liepājas 10. vidusskolā, un vēl nav izlēmusi, par ko kļūt.

Evita ar meitu Keitu viņas 9. klases izlaidumā 10. vidusskolā. 2020. gads.

Māris ar sievu Aļesju, dēlu Ralfu un meitu Samantu viņas izlaidumā Liepājas 1. ģimnāzijā. 2021. gads.

Ivara un Tamāras dēls **Māris** beidzis Aizputes vidusskolu, strādā Ventspils zvejnieku kompānijā “GRIFS”, nodarbojas ar zvejniecību, iet jūrā. Ir precējies ar **Aļesju Nesterčuku**, dzīvo Liepājā. Ģimenē aug meita **Samanta** un dēls **Ralfs**.

Edgars Jauris arī jau Viņā Saulē.

Edgara vecākā meita **Gita** dzīvo Londonā, ir precējusies, ģimenē aug trīs meitas – **Anna, Johanna** un **Ieva**.

Edgara jaunākā meita **Nora** uzticēja mums savu stāstu:

Mācoties Liepājas 8. vidusskolā, sāku nodarboties ar sporta dejām, kas piepildīja manu ikdienu ar spilgtām izjūtām... Pēc 9. klases aizbraucu mācīties uz Londonu, iestājos City of Westminster koledžā, kur apguvu zināšanas par tūrismu. Kad atgriezos Latvijā, studēju Liepājas Universitātē spāņu valodu. 2018. gadā

aizbraucu strādāt uz ASV rietumu piekrastes pilsētu Los Andželosu. Šeit iepazīnos ar savu mūža mīlestību Jason Huntley, ar kuru šā gada jūlijā apprecējos... dzīvojam Wyomingas štatā...Joprojām man patīk dejas un sports. Esmu Taizemē pabeigusi un ieguvusi jogas treneres sertifikātu. Es vienmēr esmu gribējusi apceļot pasauli un tagad man ir iespēja piepildīt savu sapni.

...Mans vīra kungs strādā pārdošanā, viņš tirgo bankām bankomāta mašīnas, ļoti modernas, kas tuvākā nākotnē būs visās pasaules bankās.

...Jā, es diemžēl vairs nedomāju Latvijā atgriezties. Esmu iemīlējusi šo valsti un jūtos laimīga šeit.

...Nekad jau neko nevar zināt, varbūt kādā brīdī man arī mainīsies domas un vēlēšos atgriezties.

Nora ar vīru Džeisonu. 2021. gads.

Dzintars ar sievu Zaigu, dēliem Miku un Gustu, audzumeitu Samantu. 2021. gads.

Līgas ģimene pie "Zvanītājiem". No kreisās vecākais dēls Kristiāns, vīrs Sandris, Līga, jaunākais dēls Jānis. 2021. gads.

Viļņa un Ilgas Jauru dēls **Dzintars** beidza Rīgā 34. arodskolu un ieguva audiovizuālo iekārtu meistara specialitāti, strādāja Liepājā veikalā "Šautra" ilgus gadus, bet vēlāk par šoferi. Ir precējies – sieva **Zaiga**, dēli **Mikus** un **Gusts**, audzumeita **Samanta**. Dzintaram ir tāda no senčiem mantota humora dzirksts kā vecvectēvam Jurim Jaurim (senioram). Dzintaram reiz jautā draugs un sūdzas, cik slikti, ka automašīnai dzesēšanas sistēmas radiatorā sasalst ūdens. Dzintars prasa: *No kurienes tu ņem to ūdeni? Vajag ņemt no avota – tas neaizsalst!*

Lilītas un Edvīna Pataru meita **Līga** precējusies ar **Sandri Deju**, dzīvo un strādā Rucavā, ir divi dēli – **Kristiāns** un **Jānis**. Kristiāns studē un strādā IT jomā. Jānis mācās DALP 5. vidusskolā.

Lilitas un Edgara dēls **Jānis** dzīvo Bārtā, precējies ar **Mariku Antošinu**, abi strādā savā piemājas saimniecībā. Meita **Elīza** beigusi Liepājas Valsts tehnikumu, strādā uzņēmumā “Ducis” par konditori.

Jānis Patars ar sievu Mariku un meitu Elīzu viņas izlaidumā, beidzot Liepājas Valsts tehnikumu. 2019. gads.

Velgas Cobeles dēls **Edgars** ir mācījies Rīgas daiļamatniecības pamatskolā un Rīgas amatniecības skolā. Dzīves ceļš aizvedis uz svešzemēm. Dzīvodams Londonā, apguvis pavārmākslas arodu. Šobrīd dzīvo Spānijā – Barselonā.

Velga Cobele 2019. gadā.

Velgas dēls – Edgars Bērziņš. 2019. gads.

Arī Baibas un Ilgvara Baložu abi dēli – **Uldis** un **Kristaps** dzīvo un strādā Anglijā.

Uldis (no labās) un Kristaps. 2014. gads.

Pieauguši ir arī Indras Krūmbergas bērni. Meita **Agnese** beigusi Rīgas Viegļās rūpniecības tehnikumu, ir ģimene – vīrs **Normunds** un divi dēli – vecākais **Rainers** un jaunākais **Raiens**.

Indras dēls **Linards** beidzis Rīgas Amatniecības vidusskolu, pats labprātīgi pieteicies dienestam armijā. Pārnācis strādāja “Līvu” akvaparkā par glābēju, vēlāk sāka strādāt par šoferi – taksistu Rīgā un Jūrmalā.

Indras meitas Agneses ģimene – Agnese ar vīru Normundu, dēlu Raienu (priekšā) un vecāko dēlu Raineru (pa labi). 2018. gads.

Indra (no labās) ar dēlu Linardu, mazdēliem Raineru un Raienu Indras dzimšanas dienā. 2020. gads.

Indras māsa **Aiga Gāliņa** dzīvo Anglijā. Aigas meita **Terēze** ir beigusi Liepājas Universitāti, dzīvo Liepājā. Viņai ir savs skaistumkopšanas salons. Terēzei vīrs ir **Mareks Grietēns**. Viņu ģimenē aug meita **Lote** un dēls **Mariss**.

Terēze (no labās) kopā ar mammu Aigu DALP 5. vidusskolas izlaidumā. 2010. gads.

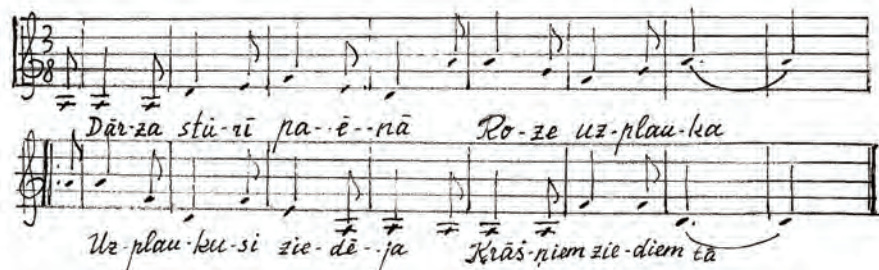

Terēzes ģimene 2020. gada Ziemassvētkos. No kreisās – vīrs Mareks, Terēze, meitiņa Lote, klēpī Terēzei dēliņš Mariss.

Jauru dzimtas ozolam ir spēcīgas saknes, un tā zari zaļo un salapo, vijas cauri gadsimtiem caur paaudžu paaudzēm.

BRĪNUMROZE

Bērņībā man ļoti patika omes stāstīta pasaciņa par brīnumrozi. Vēlāk es par viņu sacerēju dzejoli, pēc tam piekomponēju melodiju, lai tā kļūtu par dziesmu.

Dārza stūrī paēnā
roze uzplauka,
Uzplaukusi ziedēja
krāšņiem ziediem tā.

Roze jutās vientuļa,
visu aizmirsta,
Vienīgi balts taurenīts
to reizēm apciemo.

Trakojoša viesuļvētra
rozi izrāva.
Aiznesa to tālumā
un nomet ceļmalā.

Tur arī roze uzplauka
ar ziediem brīnišķiem.
Un visi, kas tai garām gāja,
viņu apbrīnoj.

Garām brauca princese
glaunā karietē.
Tā ar savu ceļabiedru
rozei pienāca.

Jauneklis bij' sajūsmā
par rozi brīnišķo,
Bet princesi tas sadusmo
un ļauna kļuva tā.

Tā sāka rozei zarus lauzt,
ziedus zemē bērt.
Un pašu rozi pārvērta
par ērkšķu krūmu tā.

Par ērkšķu krūmu pārvērsta,
kļūst roze bēdīga.
Un viņu tik vairs apciemo
mazs baltais taurenītis.

NO MĀJĀM AIZEJOT

(rakstīts 1959. gadā)

Šeit paliek mani skaistie bērnu dienu rīti,
Tie izgaist zilā tālē, vien sapņu pavadīti.
Tik daudz šeit lēkāts, skriets ar kājām basām,
Tik daudz šeit bradāts rīta sudrabrasā.

Pirms projām eju, apstājos, kur siena zārds.
Šeit ganu launags, ko māte nesa, bij tik gards.
Lūk, arī lielais bērzs ar kara šautām brūcēm, pie kura gāju
Tāpat vien parunāties vai tad, kad māte rāja.
Bet nu tas paliek vientuļš, noskumis un sērs.

Ā, sveiks paliec, lielais akmeni,
Kur tupējām kā zvirbulēni.
Tu biji patīkami silts, kad vakari bij rēni.
Ardievu, upīte, cik tu ar ūdensrozēm pilna!
Es eju pasaulē, jā, sveika arī tu,
Mana draudzene – dzilna.

Vēl šorīt atvadīties gāju no mazā pilādziša sila malā –
Tas tur, kur lielais celms ar brūklenāju.
Liekas nodreb zilie zvani pļavas malā,
It kā brīdina, ka dzīvē vieglu ceļu nava.

Ir mazliet bail man iejukt ļaužu drūzmā,
Žēl atstāt arī mīļās mājas, māti skumjās.
Es atskatos un sāpes sažņaudz sirdi,
Un klusi saku sev – gan atgriezīšos, dzirdi!

SVĒTAVOTS jeb BALĀDE PAR RUCAVAS MUIŽU

Kalnā balta muiža – bagātu ļaužu,
Gaiši logi, spodras grīdas.
Pie kamīna glauna, kur ogles gail,
Sēž muižas freilene
Un tamborē kaut ko no zīda.

Bet lejā kalpu namiņā
Kalpu sieva linus vērpj.
Tur māla klons,
Plīts priekšā pelnos
puisēns rotaļājas.
Un kaktā sirmgalvis
no māla bļodas
putru strebj.

Tie laiki sen jau izzuduši, nebūtībā aizgājuši,
Vien vēju naktīs dzirdēt var,
Ka rati klauz un zirgi zviedz,
Un muižas kungs uz muižu trauc,
Kā karātavu kalnā priedes vaid...
Un pāri Sventai
Leišu mežos naktīs vilki kauc.

Un daudz ko stāstīt varētu
Tur Sventas upes malā, ievu ieskauds, mazais Svētavots,
Pie kura veldzējies gan vācu bruņinieks,
Gan zviedru karavīrs.
Pēc ūdens šī pats leišu kunigs mūkus sūtījis.
Un muižkungs savu kalpu

Gan sniegputenī, lietū,
Ik rītu, lai nestu tam viņš skaidru ūdeni.

Vēl agros miglas rītos
To sastapt varot Sventas pļavās klistam
Ar māla krūzi rokā
Un rasā izmirkušām vīzēm.

NEBĒDNIS VĒJŠ

Re, kāds vējš gar mežmalu skraida –
Viņam uznācis dullums.
Rauj kokiem lapas, ber upē un zemē svaida,
Dažas vēl ilgi virpuļo gaisā.
Tad nokrīt tepat uz laipas
Gan zaļas, gan dzeltenas.
Varēja jau palikt vēl!
Ko trako, nebēdni, –
Vai pašam tev tās nemaz nav žēl?
Tāpat kā vēja rautas,
No sienas pazūd kalendāram lapas.
Tā arī nezinām, kur vējš mūs aiznesīs,
Jo paši šūpojamies mēs uz dzīves laipas.

RUDENS NOSKAŅA

Ugunīga kļavas lapa,
Rudens vēju rauta,
Pieplok mana loga rūtij,
Lietus lāsēm skauta.
Iesmeldz sirdī skumja sāpe,
Lido dzērvju kāsis,
Paliek mana loga rūtī
Tikai lietus lāses.

DZĪPARU GROZIŅŠ

Stāv dzīparu groziņš
Māmuļas istabas kaktā,
Cik daudz to ieadīts cimdos,
Cik daudz tie ieausti sagšās.

Bet vēl tur dziju kamoliši
Dažādas krāsas,
Un divas mazas zeķītes –
Vienādas kā māsas.

Siltas, mīkstas, baltas
Ar rakstiņu galā.
Domātas mazbērniem,
Lai kājas tiem nesaltu salā.

Daudz mīļu nodomu
Tur salikts adot,
Bet nepaspēja māmuļa
Tās mazbērniem atdot.

Klusi pārtrūka dzīvības dzīpars,
Satumsa māmuļas skats.
Palika istabas kaktā,
Dzīparu groziņš viens pats.

ZIEMSVĒTKU VAKARS

Sniegs mirdzoši baltu sagšu klāj zemi,
Tālēs skan baznīcu zvani, nolaižas svētvakars kluss.
Pat zvaigznes, liekas, šovakar nemirgo,
Vien mierīgi, mierīgi pie debesīm dus.

Slīd lēni sniegpārslas,
Gurkst sniegs zem ragaviņu sliecēm,
Tik piesnigušā mežā dzidri
Skan zirgam zvārgulīt's pie ilksīm.

Caur piesnigušo meža stigu
Uz māju pusi
Zin ceļu sirmais bērītis,
Ietipin sētā, piestāj un nobubin klusi.

Istabā siltā jau māte mūs gaida,
Tur kūpoši spēkrauši, karsta tēja –
Pēc liepziediem smaržoja,
Un māte to tasītēs lēja.

Pēc ilgiem gadiem vēl jūtu
Šo liepziedu smaržu,
Gan lauku klusumu,
Gan pavarda dūmu garšu.

Tie bērņības skaistākie Ziemsvētki man,
Un „Klusā nakts, svētā nakts”,
Tovakar baznīcā dziedāta,
Visā mūžā līdzī man skan.

PĒCVĀRDS

2020. gada Annās **Rogas Anna** pulcēja savus tuvākos – radus un draugus. Neskatoties uz savu 86 gadu nastu, Anna bija gana moža. Visa pasākuma organizēšana bija Annas vadībā – viņa “diriģēja”: kādi trauki liekami galdā, kā ēdiens jādekorē, iepriekš tika sagatavotas dziesmu lapiņas ar dziesmām no seniem laikiem, kas arī tika izdziedātas Annas vadībā, arī Annu norise bija pēc Annas scenārija, Anna pati kavējās atmiņās un stāstīja par veciem laikiem – par Jauru dzimtu un “Zvanītājiem”.

Sandra Aigare

Annū sveic
Jaura Vilnis
ar sievu Ilgu.

Annū sveic māsas Elgas
meita Indra –
Annas krustmeita.

Pie galda. No kreisās – Agneses vecākais dēls Rainers,
Indras dēls Linards, Agneses vīrs Normunds, Indras
meita Agnese.

Pie galda. Viesi dzied senās Rucavas dziesmas Annas
vadībā. No kreisās – Indras meita Agnese ar jaunāko dēlu
Raienu, māsas Elgas meita Indra. Galda galā Anna.
Pa labi mācītājs Ainars Jaunskalže.

Stāv no kreisās Annas otra krustmeita Iveta Zvaigzne – palīdz saimniecēm Annās. Stāv no labās – “Zvanītāju” saimniece Ruta Ķestere. Pie galda sēž Vija Stepanova (no kreisās), blakus – Vija Bēta.

Anna kā allaž moža – gan stāstus stāstot un Rucavas senās dziesmas dziedot, gan pēc saieta Annās kopā ar viesu dāvatājiem ziediem.

Sandra Aigare

JAUNIE LAIKI “ZVANĪTĀJOS”

II daļa

Rucava 2022

PRIEKŠVārds

2018. gadā **Rucavas baltais sviests** tiek ierakstīts Eiropas aizsargāto produktu ģeogrāfiskas izcelsmes norāžu reģistrā – AĢIN.

2019. gadā **Rucavas tradicionālā kultūrtelpa** tiek ierakstīta Latvijas Nacionālajā Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā.

2020. gadā **Sandrai Aigarei** tiek piešķirts augstākais Valsts apbalvojums – Triju Zvaigžņu ordenis.

Nekas no visa tā nebūtu bijis iespējams, ja to visu nebūtu paveikuši darītāji – Rucavas tradīciju kopēji.

Tāpat kā Anna Roga ir uzcēlusi pieminēkli savai Jauru dzimtai, tā arī es gribu teikt PALDIES un mēģināju uzcelt pieminēkli visiem darītājiem – Rucavas mantojuma glabātājiem, sargātājiem un tradīciju turpinātājiem, kuri bijuši kā mazi ķieģeļi 20 gadu garumā tās pils būvniecībā, ko saucam:

RUCAVAS
TRADICIONĀLĀS
KULTŪRAS
MANTOJUMS.

Nu tā pils ir augšām cēlusies!

Sandra Aigare

AIZSĀKUMI

Tas bija pirms vairāk nekā 20 gadiem, kad uz Rucavu kopā ar savu vīru Arnoldu atnāca **Sandra Aigare** un sāka saimniekot "Lipšu" mājās – kopa zemīti, cepa sātīgu lauku rupjmaizi.

Tomēr Sandrai – profesionālai pedagoģei, izbijušai Liepājas Pedagoģiskā institūta pasniedzējai un studentu izveidotā Folkloras kluba vadītājai – tā vien gribējās izrauties no mājām, iziet sabiedrībā.

Kad Rucavā notika **3 x 3 Saiets** (2001), ne tikai Sandra, bet arī daudzi rucavnieki gāja uz latviskajām ievirzēm: mācījās dziedāt un dancot, apguva amatu pamatus. Saieta dalībnieki labprāt pirka vietējos ražojumus – pie skolas izdevās sapazīties ar otru maizes cepēju, kā vēlāk izrādījās, labu Rucavas teicēju, Rucavas dziesmu zinātāju – **Olgu Dūrēju** un zeķu adītāju – **Mirdzu Ārentu**, tur arī notika pirmā iepazīšanās ar bibliotekāri **Guntu Timbru**.

Iespaidi bija tālejoši – gribējās to visu turpināt, darīt to, kas ir sirdslieta: dziedāt tautas dziesmas, iet rotaļās, svētīt gadskārtu svētkus. Iespējams, notika maza alošanās, jo 3 x 3 Saiets notika vasarā, kad sabraukusi bija arī studējošā Rucavas jaunatne, šķita, ka Rucavā ir ļoti daudz ļaužu, kam interesē tautas tradīcijas, folkloru.

Bet doma urda – vajag sasaukt tos cilvēkus kopā, kuriem ir interese par folkloru. Top pirmais uzsaukums – aicinājums ģimenēm, kurām ir vēlšanās apgūt folkloru, tikties Miķeļtīrgū, 29. septembrī, maizes tirgošanas vietā. Kad tas negūst lielu atsaucību, top otrs uzsaukums – aicinājums apmeklēt Rucavas folkloras kluba pirmo nodarbību Mārtiņos, 10. novembrī, Rucavas bērnudārza zālē.

Kluba pirmā nodarbība izdevās! Pavisam sanācām 21 – **Maksakova Aleksandra ar dēlu Miķeli, Vītola Kārlis ar Liliju, Ozola Elga ar dēlu Arti, Dūrēja Olga ar dēlu Jāni, Mirdza Ārenta, Gunta Timbra, Valda Stadgale, Juris Trumpiks, Pūķa Jānis, Šēpera Zelma, Aigaru ģimene** un vēl daži ciemiņi. Pirmajā reizē vairāk stāstīju par sevi – kas esmu, kādas

Sandra Aigare
(dzīvo Rucavas pagasta "Lipšos")
CEP MĀJAS RUPJMAIZI

AICINA UZ TIKŠANOS ĢIMENES,

kurām ir vēlšanās
APGŪT FOLKLORU
(tautasdziesmas, rotaļas, dejas u.c.)
un ar to saistītās ieražas,
lai pēc to visu varētu
IZMANTOT SAVĀS MĀJĀS,
svētot gadskārtas svētkus,
bērnu audzināšanā,
ģimenes godos - kāzās, krustabās,
bedībās, veļu laikā utml.

Tiksimies **Miķeļtīrgū,**
29. septembrī plkst. 12.00
maizes tirgošanas vietā.

Afiša – aicinājums uz ģimeņu tikšanos 2001. gada Miķeļos.

Sestdien, 10. novembrī, plkst. 16⁰⁰
Rucavas bērnudārza zālē
darbu uzsāks

RUCAVAS FOLKLORAS KLUBS

Klubā nav vecuma un spēju ierobežojuma.
Klubs domāts **KĀIŅAM RUCAVIETIŅIEM**, kam tuva un mīļa senā tautasdziesma, patīc rotaļas un dejas. Piecēsimies par ievēri ģimeni. Īpaši gaidīti enerģiski jaunieši. Apgūsim senās gadskārtu, ģimenes godu, bērnu audzināšanas tradīcijas. Kopīgi svēsim Mārtiņus, ziemas un pavasara saulgriežus, Nātesus u.c.

PIRMĀ NODARBĪBA - svētku reize:

- savstarpēja iepazīšanās,
- ieskaits Mārtiņu tradīcijās,
- nedaudz veļu laika naskarās

Ja ir vēlšanās, lūdzī var ņemt "groziņu" (ābolus, bumbierus, nautus, cepumus, zirņus, pupas utm.l.)

Kluba org. Sandra Aigare

Afiša – aicinājums uz folkloras kluba izveidi 2001. gada Mārtiņos.

Rucavas folkloras (vēlāk – tradīciju) kluba pirmā nodarbība jeb kluba dibināšana PII "Zvaniņš" zālē Mārtiņos 2001. gada 10. novembrī. Pirmā no labās – Sandra Aigare.

ir manas vērtības, dziedājām kopīgas dziesmas, gājām rotaļās, baudījām cienastu, ko paši bijām atnesuši. Spriedām par lietām, ko varētu visi kopā nākotnē darīt. Pats galvenais – svētīsim Ziemassvētkus kopā ar Rucavas Etnogrāfisko ansambli Rucavas kultūras namā: etnogrāfiskais ansamblis būs mājinieku lomā, bet kluba dalībnieki ies ķekātās, tādēļ nākamajās nodarbībās bija paredzēts apgūt Ziemassvētku dziesmas. Tikko izveidotā danču kapela Imanta Pričina vadībā solīja piespēlēt dančus.

Darījām, ko varējām, lai vietējo sabiedrību informētu par nodarbībām un gaidāmajiem Ziemassvētkiem. Ar **Sanitas Uldriķes** gādību (viņa tolaik pašvaldībā bija projektu vadītāja un vietējās avīzes *Rucavnieks* veidotāja) iznāca *Saulgriežu vēstis*, kuras reizē ar individuāliem uzaicinājumiem uz pasākumu izplatījām ar pasta starpniecību. Ziemassvētkus plaši reklamēja laikraksti *Kurzemes Vārds* un *Kursas Laiks* – žurnālisti un fotogrāfi **Pēteris Jaunzems, Dace Balode, Ilze Vainovska, Anda Pūce**. Ar grūtībām informāciju izdevās ielikt vietējā avīzītē *Rucavnieks* – tur pirmajā lappusē plaša informācija par Ziemassvētkiem baznīcā, pēdējā lappusē – par mūsu latviskajiem Ziemassvētkiem.

Pirmie Ziemassvētki Rucavas kultūras namā kopā ar Rucavas etnogrāfisko ansambli. 1. no labās – Sandra Aigare vada Ziemassvētku goda mielastu. 5. no kreisās – ansambļa vadītāja Staņislava Skudiķe. 2001. gada 21. decembrī.

SAULGRIEŽU VĒSTIS

*Ai, bagāti Ziemassvētki
Lejīnāi nogājuši.
Teht, jauni, teht, veci.
Velkat svētku kalnīnā.*

*Pūti, pūti, Ziemeļti,
Ziemas svētku vakariņi,
Pāt laukā ienaidiņi
No maļiņu maļiņām.*

*Sintiem cepu kukulišus,
Ziemas svētkus gaididama
Sintīns nāca danču bērnu
Ziemas svētku vakarā*

“... Nams bez stingriem pamatiem drīz vien sagrūst. Tauta bez savu tikumu un tradīciju godāšanas degradējas, izšķūst bez pēdām lielo tautu jūrā. Mācīsimies savas tautas gudro ziņu, tad ar pavisam citām acīm skatīsim to pasaules kultūras tradīciju kopainā. Tad arī daudz dziļāk izpratisim citu tautu garīgumu. Izsenis zināms, ka Ziemassvētku naktī brīnumi notiek. Lai brīnums notiek ar mums visiem, aiztraucot nost svešos sārņus, lai kļūstam tie, kas bijām – garā brīvi, ļaudis brīvā zemē”
Tā rakstīja Helmī Stalte 1989.gadā *Atmodas* laikā. Vai esam brīvi?

Ziemas Saulgriežu svētku norises:

22.decembrī -
plkst. 9:00 - Rucavas Lielais Tirgus
plkst. 12:00 - tirgus laukumā jautrību ienesīs ķekatas
plkst. 13:00 - vilksim bluķi ap Rucavas centru
plkst. 19:00 - **Saulgriežu sagaidīšana un pavadīšana**
Rucavas klubā ar dziesmām, rotaļām, dančiem, ķekātām, interesantām spēlēm un zīlēšanu pie bagātīga saimes galda puzuriem rotātā namā.
Kulminācija – bluķa dedzināšana.

**SAULGRIEŽI –
Svētki visiem, svētki ikvienam !**

“Ai, bagāti Ziemassvētki,” – ne tikai Ziemas Saulgrieži, arī citi godi latvietim izsenis bijis savas bagātības, sava vērtuma rādītājs. Bagātība – tas nav tikai mantas un naudas rādītājs. Bagātība Saulgriežos – tas viss, ko esam pa gadu sakrājuši (šobrīd varbūt arī pa visu savu mūžu sakrājuši) – cik gudrāki, veiksmīgāki, prasmīgāki palikuši.

Ar kopīgām pūlēm būs sarūpēts bagātīgs saimes galds. Ja arī Tevī ielikts tikums strādāt tik, lai tiek pašam un citiem arī, neskopojies, liec arī Tu kopīgajā galdā: nesam raušus, cepumus (vēlams saules vai mēness formā), vārtus zirņus, pupas, ābolus utl. jau ielikts savā traukā (māla vai pitā).

Ar Agitas padomu un mīlīgu darbu kluba telpa tiek rotāta puzuriem – pārvērsta pasaku valstībā. Arī Tu vari līdzēt to padarīt krāšņāku un bagātāku līdzī gēmot kādu tautisku segu, linu galdasegu, lielu māla svečturi, krūzi, arī mazākas māla krūzītes vai kausiņus, bļodiņas, protams, ja nav žel...

Pirmā lappusē pirmajā izdevumā *Saulgriežu Vēstis* par Ziemassvētkiem. 2001. gada decembris.

Saulgriežu sagaidīšana Rucavā

Sandra Aigare svinību viesus ciena ar pasceptiem sklandrausiem.

Pēteris Jaunzems

*Pāti, pāti, Ziemēlī,
Ziemas svētku vakariņi;
Pati laukā ienaidīni
No malīņu malīņām.*

Kaut arī putenis todien patiešām bija nolēmis zemi sajaukt ar debesīm, lai cilvēki paslēptos mājās un nebātu galvas ārā no silti izkurinātajām istabām, Saulgriežu sagaidīšanas sarīkojums Rucavā tomēr notika. Bija ķekātās iešana un haļķa vilkšana, notika

Bluķa vilcēji, cauri putenim ejot, pastudināja rucavniekiem atmodas atnākšanu.

ari liela ballo puzurim rotātājā Kultūras namā ar spēlēm, ar zīlēšanu pie sklandrausiem, zirņiem un pīrājiem klāta galdā.

Kā "Kurzemes Vārdam" pastāstīja svētku organizatore Sandra Aigare, šī diena pirms Ziemassvētkiem, kad Saule pagriežas, lai atgrieztos atkal ar savu gaismu un siltumu aplaimot mūs, esot izraudzīta, lai sarīkotu Rucavas folkloras un etnogrāfisko kolektīvu darba skati. Tas darīts ar nodomu, lai iedzīvotāji varētu gan no sirds izpriecāties, gan pārliecināties, ka viņi atrodas Rucavā, kas ir ne tikai tradīcijām bagāts pagasts, bet arī vieta, kur tautas senos tikumus, pieredzi un ierāšas veicina un joprojām tur godā.

"Ķekātās iešanai piemīt maģisks spēks, tā ir vislabākais veids, kā cilvēkam pašatbrīvoties un celt savu pašapziņu. Bet bluķa vilkšana un dedzināšana veicina visa labā atmodu, reizē noveldama no mūsu pleciem aizritējušā darba celiena smagumu," teica Sandra Aigare, reizē pasāstot, ka seno tradīciju atdzīvināšanā pieaugušajiem šoreiz aktīvi līdzdarbojušies mazie rucavnieki Jānītis, Lauma, Kristis un Ieva, bet par Garo sievu pārtapusi Līga.

Saulgriežu sagaidīšana esot tikai pats sākums. Folkloras kluba projekts paredz, ka tautas tradīciju godāšanas sarīkojumi Rucavā turpināsies puseda garumā. Nākamā pulcēšanās paredzēta Meteņos – Papē, Klibo mājā. "Tā ir ļoti burvīga māja, ar senatnīgu aru, ar rakstainām segām," puteni pārsluši, bet moza un sajūmināta stāstīja Sandra Aigare. Tur varēšot sarīkot visas ar šiem senajiem svētkiem saistītās tautas izdarības. Kaut nu tikai iedzīvotāju atsaucības nepietrūku. Pēc tam – marta otrajā pusē Svētās dienas ielejā kādā no saimniecībām paredzēta atzīmēt Lielās dienas atnākšanu, ar rūpēm, bet ar olu ripināšanu, ar rūpēm. Bet Jāņu ligošanai Sandra Aigare atvēlēšot savu sētu Līpēs.

Viņa cer, ka projekta īstenošanas gaitā izdosies izpētīt ne tikai tās senatnes vērtības, kas vēl kur glabājas pagasta sētās, bet arī uzzināt, kādus tēvu tēvu amatus vēl iedzīvotāji pieprot, lai šos atkal celtu godā un vairotu. "Tas projekts ir jāpiepilda ar iekšēju saturu," teica Sandra Aigare un piebilda, ka izdošanās ir atkarīga tikai un vienīgi no pašu iedzīvotāju rosmes un vēlēšanās līdzdarboties.

Ziemassvētku tradīcijas

Jautrajiem un raibi gērtajiem ķekatniekiem netrūcēja ne spalvais saiss, ne milzīgās sniega kuponas. Dziedāšana sīta augstu virni, kaut arī klausītāju rindas bija krievi vien patūkās.

FOTO: VILNIS KUMPIJS

DACE BALODE

RUCAVA. Sērdien, kad sniegs putināja visā novadā, tas krievi vien pabaidīja pagastā iecerētā Ziemas saulgriežu sagaidīšanas pasākuma apmeklētājus. Kaut arī centra tirgus laukumā bija plānota īstēni latvisku lauku labumu pārdošana, pat tirgotāji neieradās pilnā sastāvā. Un uz agru pēcpusdienu, kad pie tirgotājiem ciemos posās ķekatnieku raibais gājiens, tirgotājus un pircējus vai uz vienas rokās pirkstiem varēja saskaitīt.

Kursas laiks 2001.g. 27. dec.

Šogad Ziemas saulgriežu sagaidīšanas pasākums bija pagasta folkloras kopu, etnogrāfiskā ansambļa un jaunveidotā danču kluba tādas kā kopīgas ugunskristības. Ziemassvētki tiek gaidīti katru gadu, bet tik vērienīgi iecerēti vēl nav bijuši.

"Mēs vēl esam jauniņi un pašam nedaudz dziedājūši, bet šai pasākumā cjam ķekātās ar senču Ziemassvētku dziesmu dziedāšanu un bluķa vilkšanu. Kā iznāks, tā iznāks, jo tā ir mūsu pirmā reize. Mēs pat nesam ansambli: vienkārši kopā sanākuši dziedātgrīboši cilvēki, kuriem interesē kādreiz senču

pickoptās latviskās tradīcijas," stāstīja Sandra Aigare, pasākuma galvenā organizatore.

Vakarpusē sarīkojums notika kultūras namā. Tur nama saimnieku godā bija vietējais etnogrāfiskais ansamblis. Notika jautra dziedāšana, miklu mīnēšana, teiku stāstīšana, rotaļās iešana un latvisku danču dejojšana, jo Rucava tagad var lepoties ar savu danču klubu. Jaunas meitas varēja izizlēt, kāds būs viņu nākamais vīrs, talkā ņemot slotas kāta žaģariņus. "Uz saimes galdā bija tradicionālais cīkass šņukurs, spēkarausis, sklandrausi, apaļas formas cepumi, ku-

ri atveido saules formu, pupas, zirņi, kvass, maizīte ar medu," atklāja etnogrāfiskā kolektīva vadītāja Staņislava Skudīķe.

"Rucavniekiem dalās domas, kā svinēt Ziemassvētkus: senlatvisku vai kristiešu garā. Tomēr latviešiem šīs visas lietas ir bijušas saistītas. Jau pirms kristietības ieviešanas latviešu tauta Ziemas saulgriežos gāja ķekātās, dedzināja bluķi. Tomēr katrs svētkus var atzīmēt pēc savas pārliecības," uzskata S. Skudīķe. Viņa atzīst, ka Rucavā šī varētu kļūt par tradīciju: kopā visiem satiekies gan Ziemas, gan Vasaras saulgriežos. ○

Daces Balodes publikācija *Kursas Laikā* (27.12.2001.) par Ziemassvētkiem Rucavā.

Žurnālista un fotogrāfa Pētera Jaunzema publikācija un fotogrāfijas laikrakstā *Kurzemes Vārds* (27.12.2001.) par Ziemassvētkiem Rucavā. Publikācijā redzamo fotogrāfiju ar ķekatām P. Jaunzems kā mākslas fotogrāfiju uzdāvināja Rucavas tradīciju klubam atmiņai no kluba pirmsākumiem.

Tomēr bija kaut kā dīvaini: jo tuvāk nāca Ziemassvētki, jo mazāks kļuva dalībnieku pulciņš, Ziemassvētki un ķekatu gājiens draudēja izgāzties. Par spīti visam – ķekatas bija, sniega un puteņa pavadītas! Atbalstīja **Agita Laugale** ar visiem trim bērniem, **Aleksandra** ar mazo **Miķeli**, māsas **Madara** un **Ieva Grenovskas**, **Gunta** un **Olga** (tieši pēc 20 gadiem

saulgriežos – 22. decembra rītā Olga ir devusies Mūžībā). Tikai pēc svētkiem dabūju zināt, ka mācītājs no kanceles un skolēniem svētdienas skolā teicis, ka kristīgiem cilvēkiem neklājas vilkt blūči un iet ķekātās Ziemassvētkos. Vēl pēc pāris gadiem, kad bija baznīcas jubileja un avīzē bija garš raksts pa visu atvērumu, nāca atklāsme, ka Rucava ir kristīgs pagasts – pagastvecis ir reizē arī draudzes priekšnieks, skolā visi skolotāji – kristīgi cilvēki, un daļa arī kalpo baznīcai, kas nozīmē, ka skola pēc savas būtības ir kristīga. Tad arī kļuva skaidrs, kādēļ manas aktivitātes tika uzņemtas ar lielu pretestību, tika uzspiesta pat publika diskusija – man bija jātaisnojas, ka neesmu dievture, kas Rucavā skaitījās neatbalstāmi, bet gan folkloriste. Tika izplatīts mīts, ka “Zvanītājos” ir trešā baznīca – Sandras vadītā dievturu!

Tas bija ļoti smags pārbaudījumu laiks. Mans grēks, kā tagad to saprotu, bija tas, ka Dievatziņu, savu pasaules uzskatu, atradu latviešu folklorā, dabas filozofijā, ka dziedāju latviešu tautas dziesmas par Dievu, Laimu, Māru, Sauli. Mācījos pati. Jā, ļoti daudz ieguvu zināšanas arī no tiem pašiem nīstajiem dievturiem, kuri lielākā daļa bija ārzemju latvieši un kuri uz Latviju sūtīja visu iespējamo literatūru par latviešu Dievatziņu, tikumiem, latviešu svētkiem un godiem, kāda bija izdota galvenokārt Latvijas pirmās brīvvalsts laikā un kura mums ilgu laiku nebija bijusi pieejama. Mācījos pati un visu, ko uzzināju, devu tālāk: gan nodarbībās, gan svētkos, gan *Saulgriežu Vēstis*, gan daudzās savās tā laika publikācijās. Folkloru biju apgūsi jau Liepājā no radio raidījumiem, ierakstot dziesmas kasetēs un tiekoties ar folkloras kopām “Skandinieki” un “Dandari”. Bijām tā apgūsi gadskārtu svētku folkloru, ka spējam kopā ar studentiem novadīt Ziemassvētkus (iesaistot dziedāšanā un rotaļās visus klātesošos) vienas nedēļas laikā ap 120 vietās Liepājā. Tas bija 1988. gadā.

Rucavnieks

2 Viedokļu krustpunkti Ne karš, bet kopīga rūpe!

Ir palikami un apsvaicami, ka mūsu pagasta sabiedrības sašķelšana "latviešos" un "kristiešos" būtu mulsinoša un neapšaubāmi saglabāt un iedzīvīnāt gan visas latviešu tautas, gan mūsu novada ļaužu savdabīgo dzīvesziņu un tradīcijas. Gribētos vienīgi, lai šī rosība nekļūtu "karojoša", pretstāvoša baznīcai. Tāda pagasta sabiedrības sašķelšana "latviešos" un "kristiešos" būtu mulsinoša un neapšaubāmi saglabāt un iedzīvīnāt gan visas latviešu tautas, gan mūsu novada ļaužu savdabīgo dzīvesziņu un tradīcijas. Gribētos vienīgi, lai šī rosība nekļūtu

cilvēka ceļšanai augstākā, cildenākā apjēgā par savu sūtību pasaulē. Tādas domas vadīts, "Rucavnieks" publicē Sandras Aigares un mācītāja Ainara Jaunskālzes rakstus.

Edvins Šņipkis

Rucavnieks

RFK Kopjam latvietību

Man liekas savā ziņā interesanti, ka visā Rucavas folkloras kluba (RFK) pastāvēšanas laikā par tā darbošanos nopietni interesi nav izrādījuši neviena atbildīga pagasta kultūras un izglītības sistēmas persona. Drīzāk gan otrādi – atsevišķi cilvēki jeteikuši darboties mazāk un retāk. Arī "Rucavnieks" ir piedāvājis izteikt savu attieksmi pret RFK darbību mācītājam, bet dienjamais gan drīznieks mūsu klubā nav ne reizi pat ieskatījies.

Tā kā man atvēlētā vieta avīzē ir visai niecīga, saīdinot ar RFK plašo darbību un ar tradicionālās kultūras problēmu vispār, atradu par iespējamo atbildēt tikai uz diviem jautājumiem, kuri bija galvenie, kad "Rucavnieks" uzaicināja mani publicēties šajās slejīgās.

Ar ko nodarbojas RFK?
RFK mērķis – veidot interesi, sniegt zināšanas par latviešu tradicionālo kultūru (kas neapšaubāmi veido latvietības pamatu) dažādu paaudžu cilvēkiem, celt šīs kultūras prestižu cilvēku apziņā.

RFK cenšas aizpildīt to tukšumu, kāds tradicionālās kultūras izpētē, apgūvē popularizēšanā bija padomju laikā un diemžēl turpinās joprojām, cenšas risināt problēmu, ko neinsona un tuvākajā nākotnē nav paredzēts risināt valstiski.

Kluba darbības galvenā metode, veids – dot iespēju ikvienam interesentam iestāties tradicionālās kultūras vidē, saistot latvietim raksturīgo dzīves veidu, darba un sadzīves tradīcijas ar attiecīgo folkloru un ļaut pašam izvēlēties, kas no visa tā derīgs mūsdienu cilvēkam. Paredzētas arī lekcijas, pārunas, literatūras apskats u.tml.

RFK nākotnes iecere – pārtapt par mūsdienīgu, reģionālu tradicionālās kultūras centru, kas nodarbotos ar tradicionālās kultūras mantojuma apzināšanu, apgūšanu, popularizēšanu; veidotu kultūrizglītojošas programmas kultūras, izglītības, tūrisma iestādēm.

Kas kopīgs RFK ar dievturim?
Kopīgs ir mūsu kultūras mantojums – lieši darba un sadzīves tradīcijas, kuru pētīšanā un popularizēšanā dievturi (E. Brastlīšs, M. Grīns u.c.) devuši neatsveramu ieguldījumu. Man personīgi nav pieņemams dievturu praktizētais veids senās dievības atjaunošanā. Taču jāņem vērā, ka tas radās kā protests tiem, kuri apgalvoja, ka latviešiem nav savas dievības, un – kā jebkurš patiesības meklējuma ceļš – tas ir atbalstāms.

Sandra Aigara, RFK vadītāja

Vēsture Kristietība un latviskās tradīcijas

Tas, ka folklorā tiek zinātniski pēti ir tikai apsvaicami, jo tas palīdz mums saprast mūsu kultūru un tradīcijas. Tur nav nekā nosodāma, ka etnogrāfiskie un folkloras ansambļi rūpējas par mūsu tautas gara mantu saglabāšanu. Un lieai daļai no viņiem nekad nav pat radusies doma, ka kristietība un tautas tradīcijas nebūtu savienojamas. Viena daļa no viņiem ir praktizējoši kristieši. Un tur nav nekā pret kristietību, ja mēs dziedam mūsu tautas dziesmas vai dejojām dejas, tas nav pretrunā ar kristietību, ja mēs ejam rotaļās un lasām mūsu tautas teikas. Tamdēļ, ka mēs esam kristieši, mēs nepazaudējam savu latvisko identitāti. Galu galā dievkalpojumi mums ļau notiek latviešu valodā, Sv. Rakstus lasām tautas valodā. Kristietība ir universālā reliģija, kurā vieta ir daudzām tautām. Grieķi, itāļi, spāņi nav pazaudējuši nekad savu kultūru, lai gan kristietība tur pastāv no pirmajiem gadsimtiem. Armēģi vienmēr ir lepojušies par savu piederību kristietībai, kas atnesa viņiem augstāku kultūru. Arī mūsu tautu īstenībā kristietība izveidoja kā vienotu nāciju, pagānisma laikmetā bija tikai savstarpēji naidīgas baltu ciltis, kas karoja viena ar otru. Kristietība mūs ieveda Eiropas kultūras pasaulē, kurā tagad mēs gribam atgriezties pēc okupācijas gadiem.

Uzskatu, ka kristietības un latvisko tradīciju attiecības ir mērķslēģi uzkurināta problēma, ko radījuši cilvēki, kas pārstāv dievturu kustību. Parasti, kristietībai ienākot kādā zemē, tiek respektētas vietējās tradīcijas. Daudz kas no vietējā tiek pārņemts dievkalpojumu praksē. Arī viduslaiku Livonijā netika pilnībā ignorētas vietējās tradīcijas. Par to pētījumus ir veicis Romā dzīvojošais Dr. Stagislaivs Kučinskis. Vēlākos laikos tiešām sveštautiņu vadībā esošā baznīca ne vienmēr ņēma vērā latviešu tautas vēlmes, kas tad arī noteica latviešu tautas grūto saaugšanu ar kristietību. Bet šī saaugšana vēstures gaitā notika – kristīgā tradīcija ienesa pārmaiņas latviešu kultūrā. 18. un 19. gadsimtā notika kristietības un latviešu tautas pilnīga saaugšana laukos, īpaši Vidzemē Brāļu draudžu kustības ietekmē. Kristīgā pārliecība pilsētas iedzīvotāju vidū bija jau nostiprinājusies viduslaikos. Tāpēc latviešu folklorā atrodamas nelikai atmiņas par pirmskristietības laiku, bet ir daudz uzskatu, ko ir atnesusi kristietība. Ir pat tādas tautas dziesmas, kas pilnībā pauz kristīgo pārliecību. Diemžēl 19. gadsimta politika, kas Latvijā raksturojās gan kā pārvācošanas, gan pārkrievošanas politika, radīja lielu sarūgātājumu latviešu tautas kultūras un izglītības darbinieku vidū. Arī Luteraņu Baznīca, kas atradas vācu tautības vadītāju pārzīņā, veicināja pārvācošanu un negribēja atbalstīt latviešu tautas centienus. Nedaudz latviešu tautības mācītāji nevarēja daudzko panākt. Latviešu tautības romantiski noskaņotie kultūras darbinieki jūsmoja par tautas pagātni, tai skaitā par senlatviešu reliģiju. Bet šādas kustības bija vērojamas arī Rietumeiropā – īpaši Vācijā. Mēģinājums atjaunot senlatviešu reliģiju turpinājās arī 20. gadsimtā, kad izveidojās dievturu kustība. Tomēr tā nav īstā senlatviešu reliģija, ko nevar atjaunot vien tāpēc, ka pietrūkst rakstisku avotu. Atjaunot senlatviešu reliģiju vadoties tikai no folkloras, nevar, jo tā lielākoties saglabājusies no 17. un 18. gadsimta, kad latviešu folklorā ir jau jūtama kristietības ietekme. Bez tam dievturu uzskatos ir jūtama 19. gadsimta beigu un 20. gadsimta sākuma kristīgās teoloģijas ietekme. Protams demokrātijas apstākļos cilvēkiem ir tiesības uz šādu pārliecību, tikai – piederība dievturu kustībai nav savienojama ar kristīgu pārliecību.

Mācītājs Ainars Jaunskālze

Sandrai Aigarei uzspiestā diskusija laikrakstā Rucavnieks 2002. gadā.

Kādi bija tā laika ieguvumi? Mazs, bet uzticams kluba biedru pulciņš! Tie bija **Gunta Timbra, Mirdza Ārenta, Olga Dūrēja, Šēpera Zelma un Pūka Jānis**, arī meitenes – **Laura Liniņa un Kristīne Paupere, Laugale Agita** ar bērniem – **Laumu, Jāni un Kristu**.

Kultūras virzību Rucavā tolaik būtiski ietekmēja Sorosa fonda aktivitātes Latvijā: entuziasti varēja rakstīt nelielus projektus – Sorosa fonds deva 300 latus, pašvaldība – otrs 300 latus. Tolaik **Gunta Timbra** vairākus tādus projektus uzrakstīja – guvām vērtīgas zināšanas projektu rakstīšanā, biznesa uzsākšanā, komandas darbā profesionālas pasniedzējas **Anitas Mežinskas** vadībā, izzinājām vēsturi – skatījāmies **Debalda Bitenieka** uzņemtās filmas, klausījāmies **Ģedimina Salmiņa** interesantos stāstus par Rucavas vēsturi, kopā ar **Gunti Eniņu** apzinājām un mērījām Rucavas dižkokus. Bet, pats galvenais – no Rīgas atbrauca **Latviešu Folkloras krātuves (LFK)** vadītāja un pētniece **Māra Viksna** ar biezu Rucavas folkloras materiālu (tolaik vēl rokrakstos) mapi un klāt vēl kasetes, kurās bija ierakstītas Rucavas teicējas, dziedot Rucavas tautas dziesmas Rucavas balsos!

Mārai Viksnai ir īpaši nopelni Rucavas garamantu apzināšanā – 2008. gadā grāmatā **“Rucavā, tur Paurupē”** nāk klajā M. Viksnas raksts “Folkloras vākumi Rucavā un Sventājā”, kas mums – rucavniekiem kalpoja kā vadošais dokuments mūsu turpmākajā darbā. Ar Māras gādību ir sastādītas grāmatas – **“Rucavas garamantas – I”** (iznāk 2019. gadā) un **“Rucavas garamantas – II”** (paredzēts izdot 2022. gadā). Mēs esam patiesi lepni, ka Mārai Viksnai ir piešķirts Valsts augstākais apbalvojums – Triju zvaigžņu ordenis (2021). Viņa to godam ir nopelnījusi, ceļot augšā ne tikai Rucavas, bet daudzu citu novadu mantojumu.

Grāmatas “Rucavas garamantas – I” vāks. Rīga: Zinātne, 2019

Māra Viksna prezentē LFK mājas lapu www.garamantas.lv. Grāmatas “Rucavas garamantas – I” atvēršana Rucavā. 2019. gads.

Mums tas bija vesels atklājums, kas pilnībā izmainīja mūsu darbošanos – sākām studēt šo folkloras materiālu, mācījāmies dziedāt dziesmas no kasetēm, rīkojām kopīgas nodarbības ar kasetēs dzirdēto teicēju radiem. Iepazinām dižo Rucavas teicēju **Katrīnu Grabovsku**, dziedājām kopā ar viņas abām meitām – **Annu Veitu un Kati Janevicu**, un viņas meitu **Santru Sermoliņu**. Iepazinām **Guntas Timbras** dzimtas koku, dziedājām viņas vecās mammas **Katrīnas Timbras un Kalnišķu etnogrāfiskā ansambļa** dziesmas, kas arī bija ierakstītas kasetēs. Bet pats galvenais – tā bija iespēja piesaistīt folkloras klubam jaunus dalībniekus, tādus, kam interesē sava Rucavas mantojuma apgūšana.

Rucavas bibliotēkā - novada izpētes centrā iespējams iepazīt Latviešu folkloras krātuvē esošos Rucavas novadā iegūtos ekspedīciju materiālus, kas pie mums nonākuši novadpētniecības projekta laikā.

16. februārī plkst. 15.00

bibliotēkā

Folkloras kluba kārtējā nodarbībā:

- klausīsimies 1961. gada ekspedīcijā iegūtos skaņu ierakstus ar Rucavas un Kalnišķu etnogrāfisko ansambļu dalībnieku dziesmām (J. Sležis, K. Grabovska, H. Jaure, A. Korna, K. Timbra, A. Zvirbule, A. Pesse, M. Gausēna, K. Vespere, M. Sprūde, M. Vecvagare, J. Sprūds, u.c.)
- iepazīsim Rucavas teicēju senāko dziedāšanas veidu (kāzu un krustību balsus) un jaunākās dziesmas
- dziedāsim paši, šoreiz tikai Rucavas dziesmas!

pkst. 17.00

bērnudārza zālītē

Debalds Biteniēks

demonstrēs paša veidotās filmas: 8 minūtes gara mākslas filma "Rucavietis" un daudzas dokumentālas īsfilmas, kurās iemūžināti rucavnieki, bijušās mājas, lauku darbi, ainavas, etnogrāfija ...

Afiša – aicinājums uz folkloras kluba nodarbību un Debalda Biteniēka filmu skatīšanos 2002. gada 16. februārī.

Folkloras kluba nodarbība Rucavas bibliotēkā 2002. gada 23. februārī. Iepazīstam teicējas Katrīnas Timbras devumu, dziedam teicēju teiktās Rucavas dziesmas. Ap galdu (no kreisās) Sandra Aigare, Laura Liniņa, Sintija Finka un viņas māsa Solvija, Zelma Šēpere, Kate Janevica, Mirdza Ārenta, Zenta Virbala, Jānis Dambeniēks, Mārtiņš Drungils un Gatis Dambeniēks.

Folkloras kluba nodarbība pie Kates Janevicas viņas mātes – dižās Rucavas teicējas Katrīnas Grabovskas dzimtas mājās "Brastiņi" 2002. gada 6. aprīlī. Priekšā Anna Veita (Katrīnas Grabovskas meita), aiz viņas pa kreisi – Santra Sermoliņa (Kates meita), vēl pa kreisi – Kristīne Paupere. Vidū – Kate Janevica (Katrīnas Grabovskas meita). Aizmugurē no kreisās – Sandra Aigare, Jānis Laugalis, Laura Liniņa, Gunta Timbra.

Arī mēs varam būt lepni ar saviem pirmajiem, tiem pašiem Sorosa fonda projektiem. Tādi bija divi: “Rucavas Folkloras kluba izveidošana” (2002) un “Tradicionālās kultūras skola” (2002). Abu projektu lielākais ieguvums bija **Rucavas folkloras kluba izveidošanās un sava darbības lauka, galveno darbības virzienu apzināšanās**. Bet pats galvenais – tieši ar šiem abiem projektiem **Rucavas folkloras klubs uzsāk savu darbību “Zvanītājos”**.

GADSKĀRTU SVĒTKU SVĒTĪŠANA

Pirmie Meteņi Rucavas bibliotēkā 2002. gada 2. martā. Ap galdu no kreisās – Laura Liniņa, Sintija Finka, Gunta Timbra, Zelma Šēpere, Kate Janevica, Jānis Dambeniēks. Stāv no kreisās – Kristīne Paupere un Sandra Aigare. Fotografē Agita Laugale. Fotografijā redzami viņas bērni – Lauma (stāv pirmā no labās) un Kristis (priekšā).

Projekta laikā (2002. gadā) tika svētīti teju visi gadskārtu svētki, sākot ar Meteņiem (bibliotēkā), beidzot ar Ziemassvētkiem Bārtā. Lai godam aizvadītu Lielo dienu, talkā brauca folkloras kopa **“Saknes”** no Liepājas. Pirmos Jāņus svētījām “Lipšu” mājās pie Aigariem, Mārtiņus – lielajā “Ģibiešu” mājā Palaipē, bet Ziemassvētkus – Bārtā kopā ar citiem Liepājas rajona folkloras kolektīviem. Tika veikts liels izglītojošais darbs – notika nodarbības folkloras apgūvē, regulāri tika izdotas *Saulgriežu Vēstis*. Ieguvām vērtīgu pieredzi un sapratni: **no gadskārtu svētku svētīšanas neatteiksimies, tos svētīsim šaurākā lokā, kopā ar tiem, kam tas interesē**. Pavisam drīz kļūvām par tādu kā metodisko centru – bijām pirmie visā Liepājas rajonā, kas svēta latviešu gadskārtu svētkus, tādēļ nākamajos gados braucām dalīties savā pieredzē uz Bārtu, Aizputi, Vērgali u. c.

Gadu no gada pacietīgi un neatlaidīgi **ejam Saulītes ceļu** tā, kā to darījuši mūsu senči – balti: svētām Lielo dienu tieši Saulstāvjos – 20. (21.) martā, Jāņus – vasaras saulgriežos 20. (21.) jūnijā, Ziemassvētkus – ziemas saulgriežos 20. (21.) decembrī, un pilnīgi noteikti Mārtiņus – 10. novembrī, jo tad ir Rucavas tradīciju kluba (RTK) dzimšanas diena. Reizēm izdodas saorganizēt arī citus gadskārtu svētkus – Meteņus, Ūsiņus, Miķeļus.

Kas visiem svētkiem ir kopīgs? Tas ir **Goda mielasts**, kad liekam galdā pašu sarūpētu cienastu, atbilstošu katriem svētkiem. Ziemassvētkos neiztrūkstoša ir cūkas pusgalva, vārīti lielie pelēkie zirņi ar sātīgu kūpināta cauraudža un krējuma mērci. Lielajā dienā tās ir olas un apaļi rauši. Nu jau par tradīciju kļuvis gadskārtu svētkos likt galdā Rucavas Agritas cepto trīskārši apaļo kliņģeri. Kad mājas sapostas - izberztas, sakārtotas, izrotātas (Ziemassvētkos un Lielajā dienā tie ir puzuri – no niedrām un pūpolu zariem, eglu, kadiķu un pūpolu zari, Jāņos – meijas, vaiņagi un vītnes), laiks klāt galdu ar baltu galdautu, māla traukiem, likt galdā cienastu, sēsties pašiem ap galdu. Vispirms tiek atdots gods Dievam, Laimai, Mārai, dziedot vissenākās, viedākās un skaistākās dziesmas. Tad seko galda dziesmas – par pašiem ēdājiem un to, kas likts galdā, sākot ar stiprajām maltuves un maizes

dziesmām un neiztrūkstoši ar Sventajā un Bārtā pierakstīto galda dziesmu “Kālabadi galdiņam”, kuru no galvas zina nu jau vai visi rucavnieki. Un arī ārzemnieki, uzmanīgi klausoties un skatoties dziedātājiem mutē, droši dzied līdzī (katra rindiņa taču atkārtojas, un meldiņš tiešām vienkāršs!). Tad tiek izdziedātas katriem svētkiem īpašās dziesmas – Rucavai ir savs Lielās dienas meldiņš, savas Jāņu melodijas un ir arī labas melodijas, kurām var pielikt atbilstošus vārdus par Ziemassvētkiem, Meteņiem u. tml. Protams, seko cienāšanās pārmaiņus ar visdažādāko tautasdziesmu izdziedāšanu – gan par Sauli un Mēnesi, gan Rucavas garo dziesmu dziedāšanu. Sākotnēji skaistās Ziemassvētku dziesmas un Jāņu ligotnes mums no Rīgas brauca mācīt **Anda Ābele** kopā ar savu folkloras kopu “**Laiva**”, tad šo darbu turpināja **Antra Prokofjeva** (vēlāk Piekalnīte) – Andas Ābeles mācekle kopā ar rucavnieku, nākamo “*Zvanītāju* vasaras skoliņu” vadītāju **Dzintaru Šustu** (vēlāk Vītols) un saviem draugiem Austras bērniem: **Inesi Sērdieni** (vēlāk Muižniece), **Simonu Raču** un **Jāni Rūci**. Tad, protams, tika izdziedātas arī skaistākās Imanta Kalniņa dziesmas.

Ziemassvētku goda mielasts “Zvanītājos” 2007. gadā. No labās – Antra Prokofjeva (vēlāk Piekalnīte), Dzintars Šusts (Vītols), Ruta Grauduža. No kreisās – RTK dalībnieces Valda Volkova, un Anna Strautmale, tālāk – Inese Sērdiene. Galda galā no kreisās – RTK dalībnieces Rasma Trumpika un Mirdza Ārenta. Viesos Tomasu pāris no Kuldīgas: Inese – 4. no kreisās un Rudolfs – galda galā blakus Mirdzai.

Ziemassvētku goda mielasts Dunikā kopā ar RTK dalībniecēm Annu Strautmali (5. no labās) un Rutu Grauduži (4. no labās) – abas Rucavas tautas tērpā; ar Austras bērniem – Dzintaru Šustu (Vītolu) (2. no labās) un Antru Prokofjevu (vēlāk Piekalnīti) (3. no labās). Galda galā – Sikšņu Tautas nama vadītāja Dace Ošeniece. 2009. gads.

Ziemassvētku ieskandināšana “Zvanītājos” kopā ar folkloras kopu “Laiva”. Priekšā vidū – spēlē kokli un dzied kopas vadītāja Anda Ābele. No labās – RFK dalībnieces Vilma Hehte, Olga Dūrēja un Zelma Šēpere. 2003. gads.

Ziemassvētki “Zvanītājos”. Kopīga dziesmu dziedāšana ar Austras bērniem – Dzintaru Vītolu (uz mūrīša), Lauru Vītolu (2. no kreisās), Inesi Muižnieci (3. no kreisās), Renāti Ķeiri (4. no kreisās) un Jāni Rūci (5. no kreisās). 2015. gads.

Lielās dienas goda mielasts kopā ar LTV “Panorāma” (“Panorāmas” jubileja “Zvanītājos”). Ap galdu RTK dalībnieki. No kreisās
1. – Rucavas teicēja, priekšdziedātāja Olga Dūrēja, 2. – Anna Strautmale,
3. – Mirdza Ārenta, 4. – Gunta Timbra. Galda galā 1. no labās –
Sandra Aigare, blakus viņai – Vija Knube, Rucavas etnogrāfiskā
ansambļa dziedātāja. Stāv – Jānis Pūķis. “Panorāma” filmē. 2008. gads.

Jāņu cienasts Jāņos Papes “Vītolniekos”. Vidū RTK dalībnieces daļa sieru. No kreisās – Sandra Roze (Vītola) un Rasma Trumpika. 2010. gads.

Kas ir atšķirīgs katriem svētkiem? Tās ir rituālās darbības, norises.

Metēnos ir labi, ja varam pabūt dabā, izbaudīt pēdējos ziemas priekus. Meteņiem raksturīga ciemos braukšana, tālu braukšana, laišanās no kalna, izklieģšanās, maskošānās (raksturīgi, ka sievas mēdza pārgērbties par vīriem, vīri – par sievietēm, dziedāja bezkaunīgas dziesmas, tā varēja izlādēties pēc garās un tumšās ziemas, Rucavā pēc Ziemassvētkiem *lēkuši bukos*), lielīšanās (braucot no kalna, sacensības, kurš tālāk aizbrauks, saucot, piemēram: *Manam tēvam gari lini!* Cits atsauc: *Manam vēl garāki!*), visdažādākās sacensības, bērnu izjokošana – spēle “Metēņa mīziens” (saaicina bērnus šķūņa vai kūts galā, saka, lai gaida – ka Metenis metīs pogas, sākumā arī met – konfektes, bet tad uz galvas uzber sniegu vai apsmidzina ar ūdeni). Metēnos arī goda mielasts ir simbolisks – ēdam koču jeb kūču (grūbu un kūpināta cauraudža virums) vai pupiņu zupu ar rupjmaizi, dzeram tēju, ēdam raušus. Pēdējos gadus ir izveidojusies laba sadarbība ar zirgaudzētavu “**Stiebrīņi**” Virgas pagastā. Esam rikojuši kopīgus Metēnos, iesaistot Rucavas bērnu dārza (PII “**Zvaniņš**”) bērnus ar vecākiem un bērnus un jauniešus ar īpašām vajadzībām no Liepājas

(biedrība “Cerība. Ticība. Mīlestība”). Tad var kārtīgi “izvēdināt plaušas”, braucot kamanās un dziedot skanīgās Meteņu dziesmas, laisties no kalna ar visdažādākajiem braucamrikiem un apēst pat to, ko mājās neēdam – par apetīti neviens nesūdzas, un viss šķiet ļoti garšīgs!

Meteņi Virgas “Stiebriņos”. Vizināšanās zirgu pajūgā. 2018. gads.

Meteņi Virgas “Stiebriņos”. Cienāšanās ar pupiņu zupu. Zupas vārītāja un dalītāja – RTK dalībniece Rasma Trumpika. 2015. gads.

Lielajā dienā rīts Rucavā noteikti sākas ar došanos uz Muižas kalnu un Svētavotu. Pirms saullēkta vēl jāpaspēj mute nomazgāt. Gaidot Sauli, gavilējam. Neiztrūkstoši ir olu ripināšana, šūpoļu iesvētīšana un šūpošanās.

Lielā diena pie Svētavota. Šūpošanos atklāj Sandra Aigare. 2016. gads.

Lielā diena pie Svētavota. Olu ripināšanā sacenšas Jana van der Vēna un Liesmas Graudužes bērni. 2018. gads.

Ūsiņi – skaistais pavasara laiks, 8., 9. maijs, kad dabā pirmais zaļums, bērziem sāk plaukt lapas, zied zeltstarītes. Laiks, kad zirgus pirmo reizi laiž pieguļā, tad arī ziedo Ūsiņam (parasti olas, maizi), gatavo pentāgu (olu kulteni ar olām, sagrieztu, saceptu cauraudi un pienu). Tad parasti braucam uz Kalnišķiem – vispirms uz Svētvietu pie akmens uz 9 āderēm, tad pie Dieva (savvaļas) zirgiem, pēc tam ciemojamies “**Magonēs**” pie **Kūpeļiem**: vārām pentāgu, dziedam, spēlējam spēles.

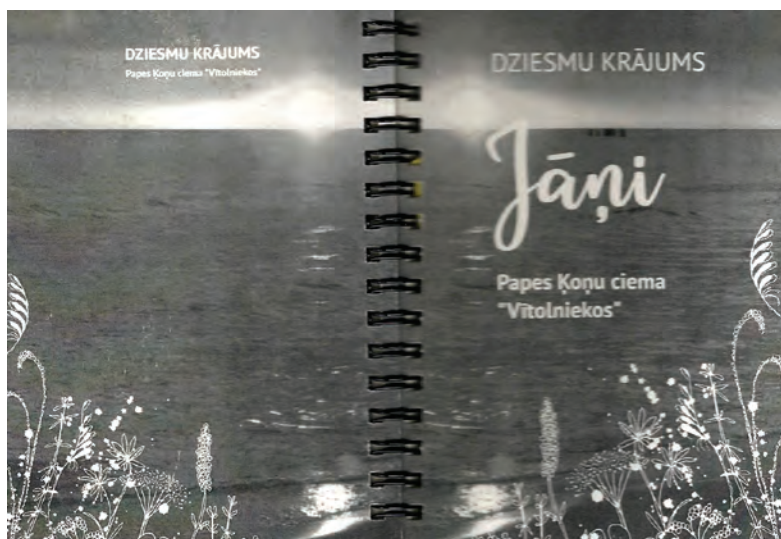

Ūsiņi Kalnišķu Svētvietā pie akmens uz 9 āderēm kopā ar Nīcas etnogrāfisko ansambli, Rucavas etnogrāfisko ansambli, Liepājas folkloras kopu “**Ķocis**”, Austras bērniem. Uz akmens ziedoņums Ūsiņam. Dzied Nīcas dziedātāji. 1. no labās – pasākuma vadītāja Sandra Aigare, 2. no labās – Agija Kaunese, Nīcas kultūras nama vadītāja. 2006. gads. Debalda Bitenieka foto.

Ūsiņi Kalnišķos pie Kūpeļiem “**Magonēs**”. Nīceniēki un rucavnieki pie ugunskura, gaidot pentāgu izvārāties. 2006. gads. Debalda Bitenieka foto.

Jāņus sākotnēji svētījām **Palaipe**, “**Ģibiešu**” mājās – ļoti jauka vieta, bet arvien grūtāk kļuva sētu sagatavot Jāņu svētišanai, tādēļ 2006. gadā nolēmām Jāņus svētīt pašu mājās – “**Zvanītājos**”. Sagadījās, ka tieši tajā laikā Papē viesojās zviedru tūristi – putnu vērotāji, kam bija ļoti liela interese par vietējām tradīcijām. Viņi zvana un prasa, vai mēs svētišot Jāņus un kur. Atbildam, ka “**Zvanītājos**”. Viņi vēl gribot aizbraukt līdz jūrai un tad mums pievienošoties. Saku, ka arī mēs labprāt aizbrauktu līdz jūrai pavadīt Sauli. Tas bija kaut kas vienreizējs un neatkārtojams! Saule un jūra mums izspēlēja burvīgas dabas ainas, mēs izdziedājām pašas skaistākās dziesmas par jūru un Sauli, jo dabas gleznas sakrita ar dziedāto. Viņi to visu filmēja. Mūsu dziedāto tulks tulkoja. Ne tikai viesiem, arī mums pašiem tas bija brīnumains piedzīvojums, ko gribējās atkārtot vēl un vēl. Tā radās doma svētīt Jāņus pie jūras – **Papes Ķoņu ciema “Vitolniekos”**. “**Vitolnieku**” Jāņiem nākamajā gadā apritēs 15 gadi. Nevar salīdzināt Jāņus 2007. gadā, kad līgotāju pulciņš bija pavisam neliels (ap 20–30), ar Jāņiem pēdējos gados, kad pulcējās ap 300 Jāņa bērnu no tuvākām un tālākām vietām (arī no Holandes, Kanādas, Vācijas un pat Japānas). Visa pamatā ir Jāņu izdziedāšana. Dziesmas savulaik apgūtas laikraksta *Diena* akcijā “**Piedzīvosim Jāņus!**” (2006). Tolaik folkloristi – **Ilga Reizniece** (kas bija šīs akcijas iniciatore un virzītāja), **Anda Ābele** u. c. – brauca uz dažādām Latvijas vietām interesentiem mācīt līgotnes. Gan *Diena*, gan Tautas Mākslas centrs (TMC) izlaida diskus ar līgotnēm. Mēs tās visas samācījāmies, sadrukājām uz dziesmu lapiņām atbilstoši norisēm – mācījām Jāņu skoliņā (pirms Jāņiem) un izdziedājām Jāņos. Esam īpaši ar to, ka Jāņos izdziedam teju 50 dziesmu, sākotnēji dziedājām no dziesmu lapiņām, bet nu esam izdevuši **Jāņu dziesmu grāmatiņu** (2021).

Dziesmu krājums “Jāņi Papes Ķoņu ciema “Vītolniekos””.
Vāka noformējums. 2021. gads.

Dziesmu krājums “Jāņi Papes Ķoņu ciema “Vītolniekos””.
Iekšlapas. 2021. gads.

Jāņu norises pamatā ir tradicionālas, vērā ņemam tikai īpašos apstākļus – gan to, ka Jāņi notiek jūrmalī, gan to, ka nereti tie notiek darbdienas vakarā, kad reti kurš spēj sagaidīt saullēktu, toties Jāņu vakaru pavadīt rotaļās un dziesmās gatavas daudzas ģimenes ar bērniem.

Jāņu norises Papes Ķoņu ciema “Vītolniekos” ir sekojošas: mājinieku un Jāņa bērnu gatavošanās svētkiem – sētas pušķošana, vaiņagu pīšana, galda klāšana, skābeņu zupas baudīšana; Jāņa bērnu došanās Jāņa sētā – “Jāņa bērnu koris”; sētā – Jāņa tēva un Jāņa mātes aplīgošana, cienāšanās ar sieru un alu, rotaļas; pie jūras – Saules pavadišana jūrā, mazās Jāņuguns iedegšana; došanās uz sētu ar aizdegtajām lāpām; sētā – ugunscura aizdegšana, spēka dziesmu dziedāšana, Jāņu nakts mielasts; un noslēgumā – Saules sagaidīšana.

Jāņi Palaipes “Ģībiešos” folkloras kopas “Laiva” vadībā. Jāņa bērnu pulka pirmajās rindās “Laivas” dalībnieki. 1. no labās – kopas vadītāja Anda Ābele. 2003. gads.

Vaiņagu pišana "Vītoliņu" priekšpagalmā. Jāņi Papes "Vītoliņkos". 2010. gads.

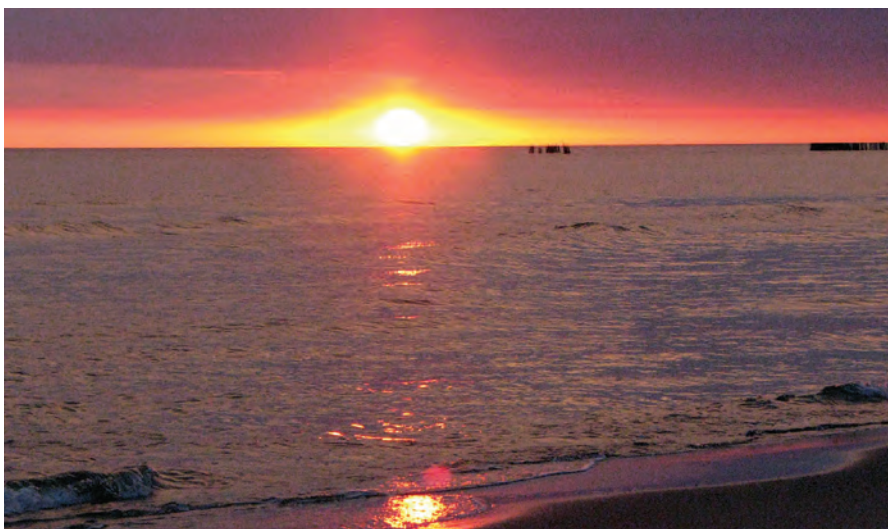
Rotaļas "Vītoliņu" sētā. Jāņi Papes "Vītoliņkos". 2013. gads.

Jāņa bērnu koris iemēģina balsis pirms došanās "Vītoliņu" sētā. Jāņi Papes "Vītoliņkos". 2015. gads.

Saules pavadišana jūrā, Jāņa saņemšana – mazās Jāņuguns iedegšana. Jāņi Papes "Vītoliņkos". 2010. gads.

Saulriets jūrā. Jāņi Papes "Vītolniekos". 2010. gads.

Ar lāpām uz Jāņa sētu. Jāņi Papes "Vītolniekos". 2013. gads.

Mārtiņos sākotnēji gājām mārtiņbērnos – ļoti bieži uz veco ļaužu mītni "Matīsos" tepat Rucavā, esam tos svētījuši kopā ar Liepājas jauniešiem ar īpašām vajadzībām, braukuši ciemos uz Vērgali un Kalētiem. Līdz ar "Rucavas sievu" darbības aizsākumiem svētām "Zvanītājās", tad arī kaujam gaili, vārām ķilķenu zupu, gaidām pie sevis mārtiņbērnus. Vienā reizē tās ir "**Aizjomietes**" no Jūrmalciema, citā reizē – "Rucavas sievu" krustbērnus – Tukuma folkloras kopa "**Avots**" (kurā dzied arī dižās Rucavas teicējas Katrīnas Grabovskas mazmeita, Annas Veitas meita Ilga).

"Rucavas sievu" 4 gadu jubileja Mārtiņos kopā ar folkloras kopu "Avots". Pirmajā rindā no labās - Pūķa Jānis un Rucavas sievas: Ruta Ķestere, Ausma Ašmane, Rasma Trumpika, Sandra Aigare, Videga Kāpostiņa, Rasma Paupere, Elga Ozola, Irēna Šusta (Riežniece). 2. rindā no labās – 1. – Lilija Vītola, 2. – Sandra Roze (Vītola), 3. – Dace Liparte. 2. rindā no kreisās Mirdza Ārenta un Vija Vārna. Pārējie maskās – folkloras kopas "Avots" dalībnieki. "Zvanītāji", 2014. gads.

Ziemassvētkos neiztrūkstoša ir maskošānās, ķekatu gājiens, blūka vilkšana. Ķekatu gājienā tiek izdziedātas daudzās ķekatu dziesmas Rucavas un Nīcas-Bārtas ķekatu balsos, kas šai pusē ir saglabājušās no seniem laikiem un ar ko var lepoties ne tikai rucavnieki, nīcenieki un bārtenieki, bet visa Dienvidkurzeme. Ziemassvētku laikā “Zvanītājos” esam rīkojuši arī Ziemassvētku tirdziņu, Ziemassvētku skoliņu u. c.

Ķekatas dodas ceļā. Ziemassvētki “Zvanītājos”. 2015. gads.

Ziemassvētku tirdziņš “Zvanītājos”. 2007. gads.

“ZVANĪTĀJU” VASARAS SKOLIŅA

Svinīgs notikums: pirmās “Zvanītāju” vasaras skoliņas atklāšana – Rucavas folkloras klubs uzsāk savu darbību “Zvanītājos”. Rogas Anna (2. no labās) kopā ar Pūža Jāni (1. no labās) – abi Jauru dzimtas pēcteči atver durvis un uztic “Zvanītāju” atslēgas skoliņas dalībniekiem: no kreisās – Austra Krīgena, Sandra Aigare, Mirdza Ārenta, Laura Liniņa, Olga Dūrēja, Anna Strautmale, Eduards Grenovskis. 2002. gads.

Nākamajā – 2022. gadā – “Zvanītāju” vasaras skoliņai (ZVS) apritēs 20 gadu. Sākumā bija projekts “**Tradicionālās kultūras skola**”. Tolaik jau tīri labi dziedājam, gribējās vairāk piedalīties folkloras pasākumos. Kultūras nama kolektīvi bija apgērbti tautas tērpos, mums bija pašam jāmēģina tikt pie sava tērpa. Sarēķinājām – ja pasūta grezno Rucavas sievu goda tērpu ar visām villainēm, izšūtajiem krekliem un saktām, sanāk ap 2000 latu katrai! Kur mums, sievēm, tādu naudu ņemt? Projekta mērķis bija formāls: dot iespēju tiem Rucavas folkloras kluba biedriem un citiem interesentiem, kuriem ir padziļināta interese par tradicionālo kultūru un novada vēsturi, to apgūt praktiskā, interesantā un intensīvā veidā. Prese atklāja mūsu patieso mērķi: mācāmieš, lai tiktu pie tautas tērpa! Vēl labu laiku tērpāmieš

“muzejiskos eksponātos” (kreklos, lindrukos, kādi bija “Zvanītājos”, novadpētniecības fondos un kādam arī mantoti mājās) un aizlienētos tērpos (no Rucavas etnogrāfiskā ansambļa), līdz 2006. gadā 6 sievas par Lielās folkloras gada balvas naudu (300 latu), katra no sevis pieliekot vēl 50 latu (6 x 50 = 300), varēja tikt pie sava tērpa – lindruka un vestes.

Vecas un jaunas rucavnieces darina tautas tērpus

Anda Pūce

Jau gandrīz nedēļu Rucavas pagasta “Zvanītājos” ik dienas kopā sanāk vecas māmiņas, sievas un jaunas meitas, kas darbojas Tradicionālajā kultūras skolā. Vīpas sāk darbu, ko turpinās vēl vismaz līdz nākamajai vasarai – darina sev Rucavas tautas tērpu.

“Zvanītāju” īpašā aura

Kā stāsta Rucavas folkloras kluba vadītāja Sandra Aigare, Tradicionālās kultūras skolas aktivitātes finansiāli atbalsta Baltijas – Amerikas Partnerattiecību programmas un Rucavas Pagasta padomes kopējais fonds, bet svarīgi, ka darbošanās nebeigsies pēc divām nedēļām, kad noslēgsies projekts. Visvairāk tikšot darīts garajos ziemas vakaros, un visi projekta rezultāti nebūs redzami agrāk kā pēc gada.

Ideja par kopīgu Rucavas tautas tērpa darināšanu radusies Rucavas folkloras klubā, un Sandra ķērusies pie projekta rakstīšanas, saņemts atbalsts, un tagad ķērusies klāt iecerēs īstenošanai. Par projekta norises vietu izraudzīta 18.gadsimtā celtā Jauru dzimtas māja “Zvanītāji” pagasta centrā. Kā stāsta Anna Roga, kas ir viena no dzimtas locekļiem, sākotnēji māja bijusi ar niedru jumtu, bet tad tā ugunsgrākā cietusi un atjaunota jau ar skaidu jumtu. “Agrāk tā bija viena no retajām latviešu mājām, kas bija pagasta centrā, jo te apkārt lielākoties bija židu un *skalu vāciešu* mājas,” stāsta A.Roga. Dzimtas vīri savulaik aizklidusi tālu plašajā pasaulē, dzīvojuši Krievijā. Šajā dzimtā bija ļoti daudz kristīgu ļaužu, arī pērminderi un zvanītāji, kas bija par iemeslu mājas nosaukuma izvelei. Jauru dzimtā apzinātas astoņas paa-

Garie ziemas vakari rucavniecēm paies adot cimdus un zeķes, kas ir patiesi greznas, smeļ Sandras Aigare viramāte.

Kristīne pirmo reizi apsēdusies pie stelēm un uzklausa zinošās Austras Krīgenas padomus.

Anda Ābele mazākajiem Tradicionālās kultūras skolas dalībniekiem māca kokles spēli un stabules pīšanu.

Andas Pūces raksts *Kurzemes vārdā* (08.08.2002.) par “Zvanītāju” vasaras skoliņu.

RTK sievas, saņemot Lielo folkloras gada balvu (tolaik vēl aizlienētos tērpos). Priekšā no kreisās Vilma Hehte un Olga Dūrēja. Aizmugurē no kreisās Mirdza Ārenta un Sandra Aigare. Lielās folkloras gada balvas pasniegšanas ceremonija, Rīgā Mazajā ģildē, 2006. gads.

Tas bija milzu entuziasms – par projekta naudu (600 latiem) varējām iegādāties vien dzijas un pārtikas produktus. Skolotāji (un tie bija izcili: LPI pasniedzēja, rokdarbu zinātāja **Velta Stepko**, tolaik labākā kokles spēles skolotāja **Anda Ābele** no Rīgas, mūsu pašu vietējās aušanas un adīšanas meistares – māsas **Austra Krīgena** un **Anna Rolle**, muzikants **Pūķa Jānis**, dzimtas stāstu un rucavnieku valodas zinātāja **Anna Roga**, saimnieces, vietējo ēdienu prasmīgas gatavotājas **Mirdza Ārenta** un **Vilma Hehte**, skoliņas vadītāja **Sandra Aigare**) strādāja divas nedēļas no rīta līdz vēlam vakaram bez atlīdzības un ceļa naudas kompensācijas (mūsdienu projektu rakstītāji un vadītāji šādā avantūrā pilnīgi noteikti neielastos!). Uztraukums bija liels: kā mēs, dažas sievietes, varēsim īstenot nopietnu projektu? Tomēr bažām nebija pamata – kā pirmo reizi uz savu pirmo skoliņu sanācām cilvēku 15–20 (kluba sievas un kaimiņu bērni un jaunieši), kad visas vietas ap saimes galdu aizņemtas, tā arī katru gadu!

Skolotājas pirmās “Zvanītāju” vasaras skoliņas atklāšanā. No kreisās – Austra Krīgena, Velta Stepko, Anna Rolle un Anda Ābele kopā ar savām meitiņām Paulu un Ilgu. Tradicionālās kultūras skola, 2002. gads.

Skoliņas pirmās brokastis. No kreisās Agita Laugale ar bērniem Kristu (klēpī) un Laumu, tālāk – Anna Roga, Anna Strautmale, Mirdza Ārenta, Arnolds Aigars. No labās – Velta Stepko, Laura Liniņa, Arta Reine, Pēteris Kleins un Rasma Kleina. Tradicionālās kultūras skola, 2002. gads.

Saimnieces – pusdienu gatavotājas kā pirmajā skoliņā (2002), tā otrajā skoliņā 8 nedēļu garumā (2003), un arī daudzās citās (līdz 2012. gadam) – Mirdza Ārenta un Vilma Hehte. Amatu nedēļas, 2003. gads.

Tā bija izcila veiksmē, ka Jauru dzimtas pēcteči – “Zvanītāju” mājas īpašniece **Lilīta Patara**, **Rogas Anna** un **Pūķa Jānis** – mums uzticēja “Zvanītājus”. Mums bija reāla vieta, kur varēja notikt nodarbības - telpas, galdi, darba rīki. Mums bija senatnīga vide, varbūt tieši tā bija “Zvanītāju” priekšrocība, ka tas nebija muzejs, kur “viss aiz stikla”, bet tur varējām dzīvot, iejusties, izzināt un izbaudīt, apgūt Rucavas tradicionālās vērtības ar visām maņām.

Kas ir raksturīgs “Zvanītāju vasaras skoliņai”, ar ko tā īpaša, kas veido skoliņas būtību? Atbildes uz šiem jautājumiem izkristalizējās jau mūsu pirmā projekta beigās, rakstot atskaiti: skoliņā **tradicionālā kultūra tiek apgūta tās veselumā** un to nodrošina **dzīvošana tradicionālajā kultūrvidē**, kurai nosacīti var izdalīt 3 nozīmīgas sastāvdaļas.

1. **Etnogrāfiskā vide** – senā, 19. gadsimta beigās celtā “Zvanītāju” ēka ar vēsturisko mantelškursteni, maizes krāsni, mūrīti, senajiem iedzīves priekšmetiem (galdi, soli, stelles, ratiņi, šūpulis, skapji, gultas, sviesta kuļamā kaste, tītavas u. c.), darbības ar šiem priekšmetiem (mielasts pie saimes galda, kas aplāts ar linu galdautu, ēšana no māla traukiem, sviesta kuļšana, kamolu tīšana, aušana), saimes istabā izvietotie tautas tērpi (kņoceņi – vestes, lindruki, krekli) un to daļas – villaines, austines, cimdi un zeķes.

2. **Folkloras vide** – to veido gan pašu dziedātās dziesmas, muzicēšana (kokles un stabules spēle), gan darbošanās blakus (citi auž, izšuj, ada, citi muzicē), gan folkloras skaņu ierakstu, videomateriālu klausīšanās un skatīšanās, gan tikšanās ar Rucavas teicējām. Muzicēšana uz dažādiem mūzikas instrumentiem, kopīga tautas dziesmu dziedāšana un dancošana ir pamattradīcija, kas sākusies līdz ar pirmo skoliņu un turpinās vēl līdz šai dienai.

3. **Īpašā cilvēku vide** – dzīvošana kopā dažādu paaudžu cilvēkiem vienā lielā “ģimenē”, “saimē”, kur katram ir sava loma.

Skoliņa ir **audzinoša** un **izglītojoša**. Tā ir viena no prasībām – lai skolotāji būtu ne tikai labi sava amata meistari, bet prastu iemācīt. Attieksmē pret bērniem valda vienotas prasības, kas balstītas senču audzināšanas tradīcijās. Problēmas, kādas rodas sadzīvē, tiek risinātas. Nereti tās kalpo par ievadu ētiskām sarunām kopīgās rīta dziedāšanas laikā, jo tikumus un netikumus var taču arī izdziedāt. Tā atšķiras no cita veida nometnēm tai ziņā, ka dalībnieki veic zināmu daļu **pašapkalpošanās** darbu, kas saistīti ar ēdināšanu un telpas kārtību un tīrību.

Neatņemama skoliņas daļa ir **atklāšana** un **noslēgums**, neiztrūkstoši ar noslēguma **koncertu** un paveiktā darba **izstādi**. Un, protams – **izzinošas ekskursijas dabā** – pie Papes zirgiem, uz Dunikas purva laipām, uz Muižas kalnu un Svētavotu, pie jūras. Esam priecīgi, ja pie mums atbrauc **ciemiņi** – folkloras kopas, muzikanti: “Atštaukas”, “Baļķi”, “Austras bērni”, “Laiva”, Maija Kalniņa u. c.

Kokles un stabules spēles apmācība Andas Ābeles (1. no labās) un viņas mācekles – Antras Prokofjevas (vēlāk Piekalnīte) (1. no kreisās) vadībā. Amatu nedēļas, 2003. gads.

Muzicēšana “Zvanītājos”. Amatu nedēļas, 2003. gads.

Skoliņas jaunieši tērpijas “Zvanītājos” esošajos Rucavas tautas tērpos, muzicē un dzied “Zvanītāju” viesiem. Amatu nedēļas, 2003. gads.

Mazo bērnu skoliņa Muižas kalnā – dabas izdziedāšana Andas Ābeles (stāv – no kreisās) un Antras Prokofjevas (vēlāk – Piekalnīte) (stāv labajā pusē) vadībā. “Zvanītāju” vasaras skoliņa, 2005. gads.

Mācāmies kult sviestu kuļamajā kastē.
1. no kreisās – skoliņas vadītāja un skolotāja Sandra Aigare. 1. no labās – Dzintars Šusts (vēlāk Vītols), nākamais skoliņu vadītājs (2010–2011). “Zvanītāju” vasaras skoliņa, 2005. gads.

Koka karošu grebšanas nedēļas noslēgumā skoliņā viesojas Liepājas folkloras kopa “Atštaukas”. Amatu nedēļas, 2003. gads.

Parasti skoliņa ilgst 1–2 nedēļas. Izņēmums bija 2003. gadā notikušais projekts “**Amatu nedēļas Rucavas Zvanītājos**”, ar kuru pirmo reizi startējām Valsts Kultūrkapitāla fonda projektu konkursā. Projekts bija grandiozs – iecerēts bija apgūt dažādu amatu prasmes 8 nedēļu (jeb 2 mēnešu) garumā. Piešķīra necerēti lielu, kā mums likās – milzu naudu: 1249 latus! Toreiz vajadzēja rekomendācijas no valstī atzītiem ekspertiem, ja gribēja, lai projekts gūst atbalstu. Lūk, ko ierakstīja rekomendācijā **Dainis Stalts**, pateicoties viņam arī izdevās īstenot šo projektu: “Mūžu dzīvo – mūžu mācies! Šo mūsu tautas gudrību godā un cieņā ceļot, šie ļaudis paši godājami kļūs un it īpaši mūsdienās, kad seno amatu prasmes katastrofāli iet mazumā. Dodot gūtais – neatņemams! – tā postulēja Rainis un tā dara Rucavas novada entuziasti, kuriem nav vienalga, kāda būs nākotne un kādi tie nākotnē (t. i. Eiropā) gājēji – vai ar pastieptu rociņu un kumpu muguru, vai lepmi par savu varēšanu! Atbalstu!”

Projekta aktivitātes visu 8 nedēļu garumā tika plaši reklamētas laikrakstos *Kurzemes Vārds* un *Kursas Laiks*, arī vietējā avīzē *Rucavnieks* bija afiša ar notiekošo 8 nedēļas – kādi meistari un ko mācīs. Ar pasta starpniecību izsūtījām skoliņas programmu, pirms katras nākošās nedēļas likām atsevišķas afišas – par meistarū un apgūstamajām prasmēm.

«Zvanītājos» mācās groziņu pīšanas pamatus

I. Kupšes raksts “Zvanītājos mācās groziņu pīšanas pamatus” laikrakstā *Kursas Laiks* (19.07.2003.) par “Zvanītāju” vasaras skoliņu.

3.amatu nedēļā- no 21. jūlija līdz 25. jūlijam mūsu skolotājs – **OSKARS KUPE** (Liepāja)

Pensionēts skolotājs. Liepājas lietiskās mākslas vidusskolā savulaik ieguvis koka tēlnieka specialitāti, ilgu laiku vadījis Liepājas pensionēto skolotāju kopu “Saknes, kuras dalībnieks viņš ir joprojām.

Neskatoties uz savu gadu nastu (72 g. v.), skolotājs ir laimīgs redzēt sev apkārt tik daudz ieinteresētu jauniešu, kam atdot savu pieredzi.

O. Kupem ir bijusi grūta bērnība, nācies agri pelnīt sev iztiku ganu gaitās, par ko skolotājs prot interesanti pastāstīt.

Mūsu zēniem nākas šo to pārvērtēt,- atklājas, ka vīrieši arī dzied un nemaz no tā nekautrējas. Skolotājs ar savu personīgo paraugu prot par daudz ko pārliecināt (kaut vai par to, ka salāti ir ļoti veselīgi un garšīgi)

Šajā nedēļā

- gatavojam vienkāršas koka lietas
- mācāmies apstrādāt dzintaru
- dziedam kopā ar skolotāju
- klausāmies viņa stāstus

Afiša par notiekošo 3. amatu nedēļā. Amatu nedēļas, 2003. gads.

Šī skoliņa bija īpaša ar to, ka izdevās pieaicināt patiešām augstas klases meistarū, labus skolotājus. **Velta Stepko** mācīja sagatavot stelles aušanai, aust audumu lindrukū, lupatu celiņus, aust prievītes un grāmatzīmes, izšūt un tamborēt sedziņas, **Juris Ventaskrasts** ierādīja groziņu pīšanas pamatus, **Oskars Kupe** mācīja ne tikai gatavot vienkāršas koka lietas un apstrādāt dzintaru, bet arī dziedāja dziesmas un stāstīja stāstus, **Pūķa Jānis** mācīja dziedāt, dancot un muzicēt ar dažādiem mūzikas instrumentiem, gravēt zīmes traukos, dedzināt rakstus kokā, gatavot klabatas, spīšanas (no niedrēm) un citus skaņu rīkus (pat no plastmasas pudelēm), **Vija Liepa**

un **Vita Bogana** mācīja knipelēšanas – smalko mežģiņu darināšanas – mākslu, **Ilgonis** un **Aigars Teļdrivas** mācīja gatavot koka karotes, **Anda Ābele, Laima Jansone, Vija Pimenova** ierādīja kokles un stabules spēli, savukārt **Arnis Neretnieks** – ģitāras spēli, bet **Anna Roga** mācīja gatavot izstrādājumus no ādas. Bija nedēļas, kad skoliņu apmeklēja pat 30–40 dalībnieku. Īpaši liela interese bija par groziņu pīšanu un knipelēšanu. Tika pagatavotas vērtīgas lietas. Projekta laikā uzsākām sadarbību ar rucavnieci, keramiķi **Zani Eltermāni**, viņa pagatavoja māla traukus Rucavas podnieka Volgemuta stilā, tie bija pirmie “Zvanītāju” māla trauki: krūzītes, šķīvji, bļodas un krūzes, ko iegādājāmies par projekta naudu.

Darba atmosfēra knipelēšanas meistarklasē 5. amatu nedēļā. Amatu nedēļas, 2003. gads.

Skolotāja Vija Liepa ierāda Kasparam un Edgaram smalko knipelēšanas māku. Amatu nedēļas, 2003. gads.

Skolotāja Oskara Kupes pirmā nodarbība skoliņā. Skolotājs iepazīstina ar sevi un izrāda savus darbus. Amatu nedēļas, 2003. gads.

4. amatu nedēļā skolotāja lomā Pūča Jānis, viņš ierāda zēniem muzicēšanu uz zāģa. Amatu nedēļas, 2003. gads.

Mirdzas Ārentas skoliņas laikā austie lupatu celiņi un adītās zeķes. Amatu nedēļas, 2003. gads.

Annas Strautmales skoliņā pagatavotie darbi. Amatu nedēļas, 2003. gads.

Rucavnieces, keramiķes Zanes Eltermanes darinātie trauki Rucavas podnieka Volgemuta stilā projektā “Amatu nedēļas Rucavas Zvanītājos”. 2003. gads.

Kad sievas pagura, sevi pieteica jauns zēns, Rucavas patriots **Dzintars Šusts** (vēlāk pārgāja dzimtas uzvārdā **Vītols**), kurš bija piedalījies skoliņā no pašiem pirmsākumiem. Viņš savā skolā uzrakstīja projekta darbu par skoliņu ar vēstījumu, ka tā noteikti jāturpina, jo tā daudz dod skolēnu izglītošanā. Kad Dzintars mācījās Liepājas ģimnāzijā, viņš rakstīja skoliņas projektus un arī vadīja tos. Tā kā viņš piederēja Austras bērniem, tad 2011. gada skoliņā pulcējās 70 Austras bērni, apgūstot arī ģitārspēli dažādas meistarības klasēs.

“Zvanītāju” vasaras skoliņa 2010. gadā. Austras Pumpures meistarklase. Vidū Austras Pumpure.

Skoliņas noslēgums. Vidū ar ģitāru rokās stāv Dzintars Šusts (Vītols) – skoliņas tā laika vadītājs. “Zvanītāju” vasaras skoliņa, 2011. gads.

Savukārt, kad Dzintars mācījās Anglijā, atkal sievas pārņēma skoliņas vadību. Sievas mācījās šūt gan Rucavas tautas tērpu, gan stilizētus kuršu tērpus vietējo meistarū – **Māras Tapiņas, Ingas Tapiņas** – un profesionālās šuvējas **Daces Prokofjevas** vadībā. Aušanu mācīja **Ilma Rubene** (TLMS “Kursa”, Liepāja). Tapošanu un vilnas filcēšanu mācīja un nodarbības “Mazo bērnu skoliņā” vadīja Rucavas skolas rokdarbu skolotāja **Aija Cinkmane**, dančus un rotaļas mācīja **Staņislava Skudiķe**. Izveidojās laba sadarbība ar skolas direktori, skolas folkloras kopas vadītāju **Lienu Trumpiku**. Viņa bija ieinteresēta, lai skolas folkloras kopas “**Ķocītis**” dalībnieki apgūtu kokles spēli, muzicēšanu ar dažādiem mūzikas instrumentiem, muzicēšanu kapelā, arī dančus un vienkāršas amatu prasmes. Viņa pati apmeklēja skoliņu un rosināja arī savus skolēnus. Bija laiks, kad prasmīgās skolotājas **Dinas Liepas** (Rīga) vadībā kokles spēles pamatus un muzicēšanu kapelā apguva 18 mācekļi – Rucavas skolas skolēni (pavisam Rucavas skolā mācās ap 60 skolēnu).

Kokles spēles apmācība Dinas Liepas (vidū) vadībā. “Zvanītāju” vasaras skoliņa, 2015. gads.

Muzicēšana kapelā Rucavas skolā. “Zvanītāju” vasaras skoliņa, 2019. gads.

Šūšanas meistarības mācēkles pašūtājās kopā ar meistari Daci Prokofjevu (5. no labās). “Zvanītāju” vasaras skoliņa, 2020. gads.

Tā kā joprojām Rucavas skolā nav ne novadu mācības, ne arī kādu citu mācību priekšmetu, kuros tiktu sniegtas zināšanas par vietējo mantojumu un baltu kultūru, tad skoliņā cenšamies iet dziļumā – dodam ievirzi baltu kultūrā, meklējam labākos meistarus un cenšamies tos labi atalgot (VKKF finansējums skoliņai 2020. gadā bija 2000 eiro, 2021. gadā – 3000 eiro). Tā 2021. gadā skoliņā strādāja Latvijā labākie meistari: kuršu rotu kalšanā **Andris Grebis**, ādas apavu (zābaciņu, pastalu, sandaļu) darināšanā **Agrita Krieviņa-Siliņa**, celošanā **Inese Krūmiņa**. Rucavas tradicionālos ēdienus mācīja gatavot un skoliņas dalībniekus baroja ar garšīgām pusdienām **Ruta Ķestere**. Pirmo reizi skoliņā strādāja **Inga Gūtmane** – tika uzpīti kārtīgi grozi.

Top sviests Rucavas baltā sviesta meistarības mācēkles Rutai Ķesterai (1. no labās) vadībā. “Zvanītāju” vasaras skoliņa, 2021. gads.

Skoliņas dalībnieki ar pašu gatavotajām rotām. “Zvanītāju” vasaras skoliņa, 2021. gads.

Uz galda vērtējumam nodoti pinumi. 1. no labās – groziņu pīšanas meistare Inga Gūtmane. “Zvanītāju” vasaras skoliņa, 2021. gads.

Celošanas meistare Inese Krūmiņa izrāda pašas celotās jostas. Pa labi – mācekle Staņislava Skudiķe. “Zvanītāju” vasaras skoliņa, 2021. gads.

TRADICIONĀLĀS KULTŪRAS PROGRAMMA “RUCAVAS GODA MIELASTS”

2003. gadā LTV folkloras programma “Klēts” uzņēma filmu “Kurzemes valoda”. Filmēšana notika “Zvanītājos”, un mums vajadzēja sarīkot fonu – saklāt galdu ar linu galdautu un māla traukiem, galdā likt rāciņus (kartupeļus) ar balto sviestu jeb leiti, kā arī ap galdu vajadzēja sasēdināt ēdājus. Tas nenācās viegli. Ja sešdesmitajos gados katram mājās bija daždažādas māla servīzes, tad nu – 21. gadsimta sākumā – pa visu Rucavu bija jāmeklē māla trauki. Visu saorganizējām, un ēdējos ataicinājām

sieviņas no tuvējā pansionāta. Pēc filmēšanas sēžam visi ap galdu, ēdam un dziedam. **Janīna Kursīte**, kura arī tai filmā runāja, saka: *Tas Jums būtu labs tūrisma piedāvājums. Vide jums te jauka – apkārt senas lietas. Sēdīniet ciemiņus ap galdu, cienājiet ar vietējiem ēdieniem, stāstiet par rucavniecisko, dziediet kopā dziesmas!* Jāpiebilst, ka Janīnai Kursītei arī turpmāk ir bijusi būtiska loma Rucavas mantojuma saglabāšanā – 2003. gadā viņa dod rekomendāciju projektam “Reģionāla tradicionālās kultūras centra izveide Rucavā”, 2007. gadā apzina un iekļauj savā grāmatā “Novadu vārdene” Annas Rogas un Zelmas Attes valodas materiālu, rosina Annu Rogu izdot savu apkopoto un radīto valodas materiālu grāmatā (un pirmais rezultāts jau ir, tā ir šī grāmata “Jauru dzimtas Zvanītāji”), 2019. gadā Janīna Kursīte piedalās ar referātu Rucavas konferencē.

Janīna Kursīte (1. no labās) ar Rucavas sievu (no kreisās 1. – Rasma Trumpika un 2. – Valda Volkova) dāvāto Sandras Aigares pašceptās maizes kukuli. Janīnas Kursītes grāmatas “Novadu vārdene” atvēršana. Rīga, 2007. gads.

Vai nu šā vai tā – piedāvājums patiešām tapa. Sākotnēji bija domāts, ka “Zvanītājos” būs muzejs. Tie, kuriem tādas lietas interesē, bija padzirdējuši, gribēja apciemot, paskatīties, vaicāja, ko mēs vēl varam piedāvāt. Tā kā pati cepu maizi un zināju piemērotas dziesmas, tad sākumā tapa **maizes rituāls** – cienājām viesus ar maizi un medu, pirms tam nodziedot stipras un senas maizes dziesmas. 2006. gadā, kad par tūrisma speciālisti Rucavas pašvaldībā bija **Liena Freimane**, kļuva par *Rucavas seju* – tika ataicināts Liepājas fotostudijas “FOTAST” vadītājs, fotogrāfs **Varis Sants**, kuram man nācās pozēt Rucavas tautas tērpā (tolaik vēl aizlienētā no Rucavas etnogrāfiskā ansambļa vadītājas Staņislavas Skudiķes) ar pašceptās maizes kukuli rokās. Tā tapa mākslas foto, kas greznoja Rucavas tūrisma bukletus, pastkartes un bannerus.

Liepājas fotostudijas “FOTAST” fotogrāfa Vara Santa uzņemtās Sandras Aigares fotogrāfijas Rucavas tūrisma reklāmai. 2006. gads.

Ap to pašu laiku prese sāka interesēties par tradicionālajiem rucavnieku ēdieniem – brauca pie Olgas skatīties, kā viņa cep saldskābmaizi, mums bija jārāda, kā taisa balto sviestu jeb leiti. Tā pirmā un nepārspēta baltā sviesta meistare bija **Mirdza Ārenta**, bet **Vilma Hehte** cepa gardāko riezi jeb kuģeli. Maz pamazām radās programma “**Rucavas goda mielasts**”, kurā viesi sēž ap galdu, cienājas (ar kartupeļiem un balto sviestu vai riezi, vai

rīvētu kartupeļu kukulišiem ar sātīgu krējuma mērci, saldajā – rupjmaizes kārtojums vai maizes zupa), mēs stāstām par Rucavas bagāto mantojumu, arī vienbalsīgo dziedāšanu, demonstrējam visus Rucavas godu balsus, iesaistot dziedāšanā arī ciemiņus.

Sākumā gan bijām piesardzīgas ar lielo barošanu. “Zvanītāji” tolaik nebija tā piemērotākā vieta ēdienu gatavošanai. Bet slava jau izplatās ātri. Un tā vienu reizi “Zvanītājos” ierodas Pārtikas un veterinārā dienesta (PVD) inspektors Čunka – it kā rucavnieks, bet leitīšs (tā mūsposē sauc lietuviešus). Viņš jau mūs tirgū abas ar Olgu bija tramdījis – tad vēl mēs nebijām oficiāli reģistrējušās kā maizes cepējas, bet tirgojām savu maizi vietējā tirgū. Kamēr viņš apstaigāja tirgu, mēs tirgojām “Zvanītāju” zeķes un cimdsus, kā viņš bija prom, tā – maizīti. Bet bija jau reizes, kad viņš griezās atpakaļ... Un nu tas pats Čunka stāv “Zvanītāju” durvīs un prasa, vai mēs barojot tūristus. Saku: *Nē! Reizēm tikai ar maizi uzciņāju*. Bet šis saka, ka esot viena grupa pie mums bijusi un visi *dabūjuši skrejamo*. Teica, ka par to mums esot jāmaksā sods 500 latu. Es saku: *Labi, bet kur lai ņemu tādu naudu?* Viņš saka: *Vienalga, tādos apstākļos nedrīkst ēdienu gatavot!* Prasu: *Ko lai daru?* Paldies Čunkam – lielo sodu neuzlika, bet ieteica: domes ēkā esot kafejnīcas telpas, kuras tajā brīdī neizmantoja. Lai mēs tos pasākumus novadot “Zvanītājos”, bet lai barojot tajā kafejnīcā. Nu vienu gadu jau mēs tā arī “atrakstījāmies”, līdz brīdim, kad PVD teicās braukt pārbaudīt. Tad teicu, ka vairs nebarojam, esam pārtraukuši. Bijām kļuvuši populāri, grupas brauca, īpaši 2008. gadā, bet “izlocīties” kļuva arvien grūtāk. Ar “Rucavas goda mielastu” devāmies arī izbraukumos. Visbiežāk cienājām ar maizi, sviestu, skābputru. Kaut kā novilkām līdz 2012. gadam, kad par LEADER projektu naudu gan izremontējām “Zvanītājus”, gan aprīkojām virtuvi ar nepieciešamo atbilstoši PVD augstākajām prasībām.

Bija arī avantūristiski pasākumi. 2013. gadā domes priekšsēdētāja **Līga Stendze** piedāvāja mums pabarot **Baltu vienības dienas** 300 dalībnieku, un vēl arī 30 abu valstu Saeimu pārstāvjus (VIP!), kuriem galds bija jāklāj atsevišķi. Viss tika smalki sarēķināts, atvestas teltis un galdi, iepirkti

trauki rupjmaizes kārtojuma gatavošanai. Gatavojām pa divām vietām – “Zvanītājos” un bērnodārzā. Visu paveicām godam, viesi apmierināti, guvām labu peļņu, par kuru aizbraucām ekskursijā uz Jelgavu un vēl sapirkām māla traukus vairumā.

Tā ir mūsu – “Zvanītāju” vizītkarte: galdi klāti ar linu galdautiem un māla traukiem (vismaz pasākuma sākumā). Ja ļaužu ļoti daudz (300–500), tad uz beigām atļaujamies lietot papīra glāzītes un šķīvīšus, bet maize, sviests, putra, kvass – māla traukos.

“Rucavas goda mielasta” baudītāji
“Zvanītājos” – tūristu grupa. Galdā likts
riezis jeb kūgelis. 2008. gads.

“Rucavas goda mielasts” Rucavas dienā
Brīvdabas muzejā. Priekšplānā “Zvanītāju”
vasaras skoliņu jaunieši, kuri Andas Ābeles
vadībā muzicēja rucavnieku programmā. No
labās 2. – Edgars Oļeiņiks, 3. – Dzintars Šusts
(Vītols). Rīga, 2005. gads. Ulda Veisbuka foto.

“Kurzemnieku goda mielasts” Brīvdabas muzejā
Kurzemes dienā – pabarojām ap 500 muzeja apmeklētāju.
Aiz galda vidū rucavniece Velta Oļeiņika, aiz viņas –
Santa Zuļģe, vēl tālāk – Sandra Aigare, pa labi no Veltas
Staņislavas Skudiķes meita Inga Skudiķe.
Rīga, 2008. gads. Ulda Veisbuka foto.

“Rucavas goda mielasts” Rucavas dienā Liepājas
Kungu ielas kvartālā. 2016. gads. Ruslana Šulgas foto.

RUCAVAS TEICĒJU APZINĀŠANA. RUCAVAI RAKSTURĪGO BALSU UN BAGĀTĀ DZIESMU PŪRA APGUVE UN PRAKTIZĒŠANA

Rucavas balsu apgūšana bija interesanta pieredze. Bijām pārsteigtas, cik prasmīgi šos balsus (kāzu, kūmu), dziedot kāzu un krustību dziesmas, lieto teicējas dzirdētajos skaņu ierakstos. Tolaik Rucavas etnogrāfiskais ansamblis vairāk dziedāja Rucavas garās, liriskās dziesmas, dziedāšanu balsos nepraktizēja. Nācās uzklaut teicēju pēctecus, lai saprastu, ka dziesmu teikšana balsos praktizēta gan Ulmaņlaikos, gan padomju laikos un ka joprojām Rucavā dzīvo teicējas, kuras to pieprot.

Kas tad ir **balsi**? Tās ir vienkāršas melodijas, ar kurām var izdziedāt gan kāzu un krustību norisi, gan visu dzīvi – no dzimšanas līdz miršanai, gan visu gadu – no sākuma līdz beigām. Joprojām nav pētījumu, bet var droši teikt, ka šis ir ļoti sens dziedāšanas veids, kas uzskatāms par savdabīgu valodu, komunikācijas veidu. Dziedājums balsos ir bijis arī citām pirmtautām un pilnīgi noteikti baltu ciltīm, katrā mazajā novadīnā, dzimtā ir bijusi atšķirīga dziedošā valoda, un mūsdienās to var skaidri redzēt pēc apdziedāšanās melodijām dažādos novados. Latviešu tautas dziesmu bagātais pūrs, ko var izdziedāt ar šiem balsiem, vedina domāt, ka parastā valoda nemaz nav bijusi vajadzīga. Pilnīgi noteikti šie balsi lietoti, lai izdziedātu vērtības, tikumus tiem piemērotā situācijā. Rucava ir unikāla ar to, ka tā spējusi saglabāt 4 vienkāršas melodijas – balsus. Rucavā joprojām ir teicējas, kas praktizē dziedāšanu balsos – tradīcija turpinās!

Spilgti atmiņā iespiedusies epizode no **Annū dienas** 2002. gadā. Tā bija pirmā reize, kad folkloras klubs tika aicināts piedalīties gan ar dziesmām, gan pūru vēdināšanu. Mēs pašas vēl nepratām saukt balsos, braucām uz "Vītoliņkiem" ar visiem pūriem. Iepriekš biju runājusi ar **Annū Veitu**, lai atbrauc līdz un padzied. Anna – neparko! Bet sagādījās, ka, turp braucot, satieku Annū Rucavas centrā un saku: *Anniņ! Brauc līdz!* Anna ar mieru.

Aizbraukušas kabinām visu bagātību uz žogiem, dzirdam – Anna dzied, un apkārt jau interesentu bariņš!

Otra epizode, kas palikusi prātā no dziedāšanas balsos, arī ir no 2002. gada. Lai varētu sajust, kā teicējas dīdijušas pādi krustībās, projekta noslēgumā sarīkojām improvizētas **Rucavas folkloras kluba krustības**. Uzaicinājām goda kūmās folkloras kopu "**Laiva**", kas pieprot pādes dīdīšanu, izmantojot dažādu novadu kūmu balsus. Saaicinājām visas teicējas, kuras pieprot teikšanu Rucavas balsos: **Annū Rogu, Annū Veitu, Margrietu Timbru, Zeltu Šēperi** u. c. Lūdzām paņemt līdzī savas burtnīciņas. Pārsteidzoši, kā šīs sieviņas atdzīvojās, organizējot pādes dīdīšanu, dalot pantus, kura ko dziedās!

Folkloras kluba krustības. Pādi dīda Anna Veita. 2002. gads.

Atklājām paši savu priekšdziedātāju – **Olgu Dūrēju**. Viņa ļoti ātri apguva no kasetēm dzirdētos pantus, teikdama, ka arī viņas vecāmamma tādus dziedājusi un ka ļoti ātri tādi panti rodoties galvā, kad viņa mašīnējot pienu. Kad "Zvanītājos" viesojās **Zaiga Sneibe**, etnomuzikoloģe, tolaik Kultūras ministrijas eksperte, viņas vērtējums bija nešaubīgs: *Jums ir pašiem sava teicēja – Rucavas vienbalsīgās dziedāšanas tradīcija turpinās!*

No Rucavas folkloras materiāla atlasījām tādas četrriņdes, kuras var teikt dažādās situācijā: darbu darot, apdziedot pie galda, pūrus vēdinot. Kopā ar Olgu dziedājām tās atbilstošās situācijās.

Rucavas folkloras kluba priekšdziedātāja, teicēja Olga Dūrēja daļa pašas sieto Rucavas lieso sieru un apdzied Jāņa bērņus. Jāņi "Gibiešos", 2003. gads.

• *Simboliska pūra atvēršana un dališana.*

Šorīta uzlēca
Sarkana soule –
Šorīta uzstēdza
Mūs' māsa pūru.
Nebija māšiņa
Miega gulējusi:
Bij aves cirpusi,
Zeķītes adīj' si.
(Anna Cinkus, 4032, LFK)

Kur, tautieti, tavi radi?
Man atlika dāvanīņu.
Vai man būs tevis dēļ
Žoga mietus kabināt?
Domājāti jūs, radiņi,
Ka visiem dalīsim? –
Cītam došu cimdus, zeķes,
Cītam knipi parādīšu.
(Anna Cinkus, 4033, LFK)

• *Pūra darināšana vai vakarēšana (darba process).*

aušana

Maģa, maģa mūs' māsēna
Kā ezera rauduvīte;
Tā izauda audekliņu
Kā ezera ledutīnu.
Tīšām dižā es neaugu,

Grūt' nedaru kumeļam:
Tālu bija mans iztietis,
Tālu mani vizinās,
Tālu mani vizinās –
Pār deviņi novadiņis.
(Niklāvs Bēis, 4224, LFK)

izšūšana

Rakstītāja man māšiņa,
Nerakstīta nenēsāja.
Ne kājiņu nenovāva,
Kad rakstiņu nerakstīja.
(Anna Cinkus, 4013, LFK)

adišana

Es cimdinus izadīju
Deviņiem rakstīniem –
Cīma puīši nemācēja
Ne silītes izkapāt.
Veģis manī caur cīminu –

Pašā cīma galinā,
Cīma meitas satecēs
Cīmdu rakstus raudzītīs:
Cītam būs saules stari,
Cītam – vaska ritulīni.
(Niklāvs Bēis, 4222, LFK)

Atlasīto un sakārtoto Rucavas tautasdziesmu piemēri Sandras Aigares rakstā "Rucavas tradīcijas mūsdienās" grāmatā "Rucavā, tur Paurupē", Liepāja, 2008. gads.

Pavisam drīz 3 dienu **Vislatvijas konferencē Rucavā** (2004) pirmo reizi iepazīnām tik ilgi nenovērtēto, Andas Ābeles un Ilgas Reiznieces atklāto un uz konferenci atvesto Rucavas teicēju **Annu Trautmani**. Sagādījās tā, ka dienā pirms gudenieču (Gudenieku etnogrāfiskais ansamblis) kultūras programmas Anda pienāca pie manis un teica, ka pansionātā bieži iegriežoties dziesmu zinātāja Anna Trautmane, būtu labi viņu atvest uz vakara kultūras programmu. Teicu, ka man nav laika par to domāt, un ko gan jaunu, vēl nepierakstītu tā teicēja zinās, bet, ja viņas grib un var, lai ved to Annu. Pārsteigums bija negaidīts. Gudenieces, kā parasti, spoži novada kāzu programmu, sāk visus apdziedāt, bet tieši tad pirmajā rindā pieceļas maza salikusi večiņa, baltu galvu, kā vēlāk izrādījās – teju 95 gadus vecā Anna Trautmane un sāk dziedāt gudeniecēm pretim. Vēlu vakarā zvana gudenieču vadītāja **Lidija Jansone** un prasa: *Nu, kā bija?* Saku: *Lieliski, kā vienmēr – spoži!* Bet jūtu, ka Lidija tāda domīga, īstenībā gudenieces bijušas neapmierinātas, jo to *punktu uz i* jeb pēdējo vārdu apdziedāšanā teica mūsu

Annas Trautmanes fotogrāfija žurnālā *Mājas Viesis* Ilzes Būmanes rakstā "Kā dzievāja dižā Rucava" (19.12.2008.). Anna 97 gadu vecumā – gadu pirms došanās Mūžībā. Valda Semjonova foto.

Annīte! Anna bija ļoti īpaša. Kamēr vien varēja, viņa dzīvoja savās mājās ar savu sunīti un kaziņu. Vaicāta, kā viņai izdevies tik garu mūžu nodzīvot un būt tik ņiprai, Anna atbildēja: *Kustēties vajag!* Un tā kustēšanās bija tāda, ka vakaros viņa apstaigāja Rucavu, reizēm savus 5 kilometrus noejot. Kad acis vairs labi nerādīja, nācās doties uz veco ļaužu mītni "Matīsi", kas ir pārsimt metru attālumā no "Zvanītājiem". Tad arī ņēmām Annu savā pulkā, rīkojām **vakarēšanas** (projekts "**Rucavas tradīciju skola**", 2006. gads), saaicinājām arī citas teicējas – Annu Veitu, Zeltu Atti, Kati Janevicu – un kopīgi ar viņām dziedājām viņu teiktās dziesmas.

Anda Ābele intervē Rucavas teicējas. No kreisās – Margrieta Timbra, Anda Ābele, Ķērsta Kurše, Anna Trautmane un Anna Tapiņa. “Zvanītāju” vasaras skoliņa, 2003. gads.

Mācāmies Rucavas teicēju teiktās dziesmas un ierakstām kasetē. Pirmā no labās – teicēja Olga Dūrēja, vidū teicēja Anna Trautmane. RFK dalībniece Vilma Hehte pirmā no kreisās. Rucavas tradīciju skola, 2006. gads.

Bukleta “Rucavas Annas” atvēršana Annas Tapiņas mājās “Sileniekos”. No kreisās – teicēja un Tapiņu pūra glabātāja Anna Tapiņa un teicēja Anna Trautmane. Stāv – folkloras kopas “Dimzēns” (Jelgava) vadītāja Velta Leja. 2006. gada Annās.

Annas Trautmanes 95 gadu un Rucavas tradīciju kluba 5 gadu jubileja (95+5=100) PII “Zvaniņš” zālē. Priekšā vidū – Anna Trautmane, pa labi – toreizējā RTK vadītāja Anna Strautmale. Otrajā rindā no kreisās – RTK dalībnieces, Rucavas teicējas – Kate Janevica, Anna Veita, Anna Roga, Zelma Atte un Vilma Hehte. 2006. gads.

2006. gads bija ražens. Ieguvām kā VKKF, tā Liepājas rajona padomes finansiālo atbalstu. Īstenojām tam laikam grandiozus projektus: “**Annas dienas Lejaskurzēmē**” (VKKF atbalsts – 1000 latu, Liepājas rajona padomes – 200 latu) un “**Rucavas Annas**” (1000 latu). Ar abiem šiem projektiem noorganizējām **Annas Liepājas rajona folkloras kolektīviem**, bet pats galvenais – kopā ar Liepājas Pedagoģijas akadēmiju un pētnieci **Gitu Girņu** izdevām bukletu “**Rucavas Annas**” un uzfilmējām videofilmas (garo versiju – 2 stundas, īso – 20 minūtes) par katru no 7 Rucavas Annām – Rucavas garantu mantotajām un tālāk nesējām. Gan šis, gan iepriekš veiktais darbs bija gana pārliecinošs, lai tajā pašā gadā Rucavas tradīciju klubs iegūtu **Lielo folkloras gada balvu**.

Bukleta “Rucavas Annas” vāka lapa un stāsts par teicēju Annu Trautmani. 2006. gads.

Stāsts par teicēju Annu Veitu bukletā “Rucavas Annas”, 2006. gads.

Cits stāsts ir par teicēju **Zelmu Atti**. Iepazinām viņu, skatoties LTV filmu “Kurzemes valoda” kā ienācēju Rucavā no Dunikas, kura zina daudz rucavnieku valodas vārdus. Sapazināmies. Izrādās, ka Zelmai ir pašai savs Rucavas tautas tērps – kņocinis, viņa ir ilggadēja Rucavas etnogrāfiskā ansambļa dziedātāja, bet, pats galvenais – viņai ir burtnīciņas ar kāzu un krustību dziesmām, kuras pati kādreiz dziedājusi godos. Bijusi cienīta un mīlēta – krustmāte 7 krustbērniem! Tad nu arī Zelmu aicinājām savā pulkā, pārrakstījām viņas dziesmas un kopīgi arī izdziedājām. Tas bija arī laiks, kad kāziniekiem piedāvājām tradicionālās kultūras programmu “**Ceļa maize kāzās**”. Un tur bez Rucavas kāzu dziesmu zinātājam neiztikt. Tad nu gan **Margrieta Timbra** savu reizi, gan **Zelma Atte** līdzēja mums kāziniekiem laiku pakavēt pirms došanās ceļā uz svinību vietu. 2013. gadā Zelmu Atti intervēja Latvijas Kultūras akadēmijas (LKA)

pētniece **Ieva Pāne**. Izmantojot modernās tehnoloģijas, Zelmas burtnīciņās pierakstītās dziesmas rādījām uz ekrāna, Zelma, tās lasot no ekrāna, iedziedāja videofilmā.

Teicēja Zelma Atte Rucavas tautas tērpā kopā ar etnomuzikoloģi Ievu Pāni ieraksta laikā. Projekts “Krustūbas Rucavā”, 2013. gads.

Nevar nepieminēt arī Sventājas teicēju **Ķērstu Balceri**, kuras dziedājumu iepazīnām, skatoties videofilmu, kas uzņemta LZA folkloras ekspedīcijā 1988. gadā. Skatījāties un mācījāties. Teicēja ir gan apbrīnas, gan atdarināšanas vērtā. Skatoties filmu, rodas iespaids, ka viņa dzied vienmēr un visur – vienmēr viņai pa rokai kāda četrriņde!

Šobrīd vienbalsīgās dziedāšanas tradīciju turpina **Inga Tapiņa, Dace Tapiņa, Aija Dejus, Maija Vajevska, Sandra Aigare, Rasma Trumpika, Liesma Grauduža** u. c.

Īpaši izceļama ir **Inga Tapiņa** – viņa dziedāšanas prasmi pārmantojusi no savas mammas un citām Rucavas teicējām. Folkloras krātuvē atradusi arī savas vecmamma teiktās dziesmas un stāstījumu, ko atšifrējusi krātuves rīkotajās folkloras talkās. Inga ir viena no grāmatas “Rucavas garamantas – I” (2019), arī “Rucavas garamantas – II” (ir sagatavota, tiks izdota

2022. gadā) manuskriptu rakstītājām. Ingai ir unikāla spēja, pārrakstot Rucavas folkloras materiālu, aizvien apgūt pa kādai jaunai un nedzirdētai četrriņdei, ko var likt lietā atbilstošā situācijā. Var teikt, ka Inga ir ne tikai pārmantojusi šo teikšanas prasmi no saviem tiešajiem senčiem, bet arī apguvusi šo seno tautasdziesmu teikšanu balsos atbilstoši situācijai – spēj gan reaģēt uz situāciju, veikli atrast piemērotu tautasdziesmu un pat radīt jaunu. Šobrīd Inga ir vienīgā Rucavas teicēja (no jaunajām), kas spēj stāties pretim kā bārteniecēm, tā nīceniecēm savstarpējos apdziedāšanās karos.

Inga Tapiņa apdzied ļergas tecinātājus. Festivāls “Āboļošana” Aizputē, 2016. gads.

Grāmatas “Rucavas garamantas – I” atvēršana Ķīpsalas izstāžu zālē. Rucavas kāzu un krustūbu dziesmas kāzu un kūmu balsos dzied no kreisās
3. – Maija Vajevska, 4. – Sandra Aigare, 5. (nedaudz aizmugurē) – Inga Tapiņa, 6. – Rasma Trumpika, 7. – Liesma Grauduža. Rīga, 2019. gads.

Noteikti jāpiemin visi tie, kuri ir pierakstījuši Rucavas teicēju dziedājumu, apguvuši Rucavas bagāto un savdabīgo dziesmu pūru un kopā ar rucavniekiem to izdziedājuši. Tie ir folkloras draugu kopa **“Skandinieki”** (**Helmī Staltes** un **Julgī Staltes** vadībā), **Iveta Tāle** kopā ar savu folkloras kopu **“Saucējas”**, Liepājas folkloras kopa **“Vēlava”** (vadītāja **Vija Laipeniece**, kopas repertuārā ir Sventājas teicējas Ķērstas Balceres teiktās dziesmas), **Anda Ābele** ar folkloras kopu **“Laiva”** (repertuārā Annas Trautmanes teiktās dziesmas), arī **“Austras bērni”** (vadītāja **Inese Sērdiene**, repertuārā Austras Pumpures dziedātās Rucavas tautas dziesmas), **Ilmāra Meža** ģimene (repertuārā Sventājas teicēju Kristīnes Albužes, Ķērstas Balčus, Andrēja Balčus, arī Ķērstas Balceres teiktās dziesmas) un **Rucavas etnogrāfiskais ansamblis** (vadītāja **Staņislava Skudiķe**, repertuārā pašu pierakstītās Rucavas teicēju Margietas Sisenas, Jāņa Slēža, Marijas Ģirnes u.c. dziesmas). Visi viņi ir bijuši liels atbalsts folkloras kluba darbības sākumā, kad tikai nojautām par Rucavas dziesmu vērtību un pašām Rucavas dziesmu dziedāšana vēl nevedās. Tikai kopā ar šiem Rucavas dziesmu zinātajiem, rīkojot **Rucavas dziesmu svētkus** Annās izdevās pārliecināt pašām sevi, citus rucavniekus un ciemiņus: **Rucavas dziesmu pūrs ir bagāts, Rucavas dziesmas ir skaistas un vērtīgas, un dziedāšanas veids ir īpašs!**

Cieša draudzība Rucavas tradīciju klubam ir ar **“Skandiniekiem”**. Kopas vēl pagājušā gadsimta 80. gados ekspedīcijās rūpīgi vāktais Rucavas materiāls ar lielu aizrautību vairāku stundu garumā tiek izdziedāts kopīgajās tikšanās reizēs kā Rucavā (2009), tā Rīgā (Dzīvesskola 2012). Atzīstami, ka to, ko savulaik iesāka **Helmī** un **Dainis Stalti**, turpina meita **Julgī**. Arī “Skandiniekos” nomainījušās paaudzes, bet Rucavas dziesmu vieta un īpašais skanējums “Skandinieku” repertuārā nav mainījies. Pārliecinoši Rucavas dziesmas izskanēja 2021. gada Annās Papes “Vītolniekos”.

“Skandinieku” viesošanās “Zvanītājos” – bagātā Rucavas dziesmu pūra izdziedāšana kopā ar rucavniekiem. Pirmā no labās – **Julgī Stalte**. Priekšā ar muguru pret skatītājiem – **Helmī Stalte**. 2009. gads.

Īpaša loma Rucavas vienbalsīgās dziedāšanas izpētē, apgūvē un popularizēšanā ir **Ivetai Tālei**. 2006. gadā Iveta intervēja Rucavas teicējas: Annu Veitu, Annu Trautmani, Margrietu Timbru, ierakstīja viņu teiktās dziesmas (projekts “Rucavas Annas”), sadarbībā ar LTV programmu **“Klēts”** (vadītāja **Ieva Freinberga**) tapa raidījums, kas pirmo reizi interesentiem deva priekšstatu par Rucavas savdabīgo dziedāšanas veidu un tolaik spilgtāko teicēju Annu Trautmani. Rucavas dziesmas apguva un kopā ar rucavniekiem Annās izdziedāja (2006., 2008.) Ivetas vadītā folkloras kopa **“Saucējas”**.

Savukārt **Ilmārs Mežs**, būdams vēl jauneklis, savulaik Sventājā pierakstījis Sventājas teicēju dziesmas un sadarbībā ar skaņu ierakstu studiju “Upe” tapis kompaktdisks **“Pa vējame es dziedāju”**, kas ieguva plašu popularitāti, jo arī pašu **Mežu ģimene** – Ilmārs ar sievu Jantu un meitu Ingridu diskā ierakstītas dziesmas diska prezentācijās arī izdziedāja.

Mežu ģimene no labās – Ilmārs, sieva Janta, meita Ingrida kopā ar Ivetu Tāli (1. no kreisās) sveic Annas, katrai veltot dziesmu no prezentētā Sventājas dziesmu diska “Pa vējame es dziedāju”, 2010. gada Annās Papes “Vitolniekos”.

Sventājas dziesmu diska “Pa vējame es dziedāju” vāka noformējums. Skaņu ierakstu studija “Upe”, 2010. gads.

Laura Liniņa izrāda no savas dzimtas mantotās Rucavas tautas tērpa daļas – pārsimt gadu vecu lindroku (attēlā pa kreisi), divus kreklus un vadmalas vesti. 2002. gads.

RUCAVAS ETNOGRĀFISKĀ MATERIĀLA – RUCAVNIEKU MANTOTO PŪRU APZINĀŠANA UN IZRĀDĪŠANA

Rucava ir unikāla ar to, ka gandrīz katram mājās ir saglabājusies kāda sena lieta no veciem laikiem: ap 100–200 gadu veci tautas tērpa krekli, lindruki, cimdi, lina dvieļi, rakstainas segas. RTK darbības sākumā vienojāmies, ka nodarbībās katrs dalībnieks ņems līdzi šīs senās lietas, stāstīs un rādīs savu mantojumu. Bagātākā no visām bija **Gunta Timbra** – viņa dižojās ar vecmamma mantojumu: tautas tērpu – kņroceni, lina drelliēm, segām un rakstainiem cimdkiem. **Olgai Dūrējai** mājās bija vairāki ap 150 gadu veci krekli un dubulteņi. **Laurai Liniņai** – ap 200 gadu vecs tautas tērpa lindruks, veste un pāris senu krekli.

Pirmo reizi pūrus izrādījām Annas dienā Papē (2002), par ko ciemiņiem bija ļoti liela interese.

Kad 2003. gadā notika Rucavas jubilejas pasākumi, aicinājām rucavniekus atnest un parādīt mantotās lietas, sarīkojām “Zvanītājos” **mantoto pūru izstādi**. Interesanta bija saruna ar **Annu Tapiņu** – viņa vaicāja: *Vai tās pūra lietas vest tāpat vai ar visu lādi?* Jā, tas bija pārsteigums, ka tās mantas var būt tik daudz – vesels pūrs! Vēlāk jau Anna Tapiņa kļuva slavena ar savu pūru – vēdinājām pūru gan viņas pašas mājās “Sileniekos” Rucavas konferences laikā (2004), gan pūru ar visu lādi vedām uz Brīvdabas muzeju, lai to izrādītu Rucavas dienā (2005) un Kurzemes dienā (2008).

ANNA TAPIŅA

Annai 67 gadi, māte dzimusi rucavniece, nākusi no Sudargiem, vīra māte no Sventājas. - dzīvojuši Nīdā. No saviem priekšgājējiem Anna mantojusi bagātu pūru. Var jau teikt, ka to ir divi- viens dziesmu pūrs, bet otrs klētē, lādē. To grūti pacelt. Un tajā ir viss, - sākot ar zeķēm, cimdkiem un lakatiem, beidzot ar tautas tērpa kreklēm, līndrukkiem, villainēm, segām un līnu audekļiem.

Cits žēlojas, ka pūra lietas atdotas muzejam, bet Tapiņu Annai meitas stingri pieteikušas, ka nevienam šīs lietas nav atdodamas. Un katrai lietai ir savs stāsts. To mazā bērna cepurīti Šliserā Margrieta saviem bērniem galvā likusi. Melni zaļās ziemas zeķes ir mammaš aditas, bet garās baltās - meita darinājusi. Dubultniekus vīrs no bērēm pāmesis, arī daļa dresļu vīra nopelnīti. Pelēkā veste ir vīramātes, bet tā samīla - vecāsmātes. Rucavnieku mājās atstāt pa rakstainam cimdām vai zeķei nav, grūti, tostarp arī ap 150 - 200 gadus vecus kreklus. Toliņš tāds bagātīgs pūrs ne katrā mājā rodams. Nu pūrs kļuvis ne tikai par Tapiņu dzimtas lepnumu. Savu „aldzīmšanu” tas pirmo reizi piedzīvojis „Zvanītājos” rucavnieku pūru vēdināšanas reizē. Tas rādīts Rīgā un Papē Rucavas dienās. Pūrs priecējis un ieinteresējis daudzus Rucavas ciemiņus - gan etnogrāfijas speciālistus un folkloristus, gan Liepājas un Rīgas studentus un pētniekus.

Aizbrauksi pie Annas, liksi padziedāt, - daudz dziesmu neizvilināsi, bet pulciņā raisās ne viena vien senāk dzirdēta dziesma, un iekarstot nāk prātā pa dažai labai divdomīgai, pat krietni piparotai dziesmai, ko savulaik, vēl meitene būdama, dzirdējusi no teicējas Bukas Annas.

Kopā ar meitām „Zvanītājos” rucavnieku pūru vēdināšanas reizē

Vīra māte lieljās(i)	Ko tie mūsu cāļi lasa
Uz adatas dancināt(i).	Pa pagaldi staigājot?
Pietaupies(i) adatiņu,	Vedējīņu tēviņam(i)
Dēlam bikses satāpīt.	Utu kule pabirusi.

Nu jau par „Zvanītāju” „klasiku” kļuvusi	Puiši mani jaunu meitu
Annas teiktā dziesma:	Šķūni veda ēvelēt.
	Es meitīņa cieta koka,
	Nolauž puiša ēvelīti.

Annas pūrs Latvijas Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā Rucavas dienās 2005. g.

Stāsts par Annu Tapiņu - lielākā pūra glabātāju - bukletā „Rucavas Annas”, 2006. gads.

Tāda lielāka rucavnieku mantoto pūru vēdināšana notiek Annās. Tad visu, kas ir sabiedriskajās krātuvēs - „Zvanītājos”, Novadpētniecības krājumā - un privātajās kolekcijās (Vītolu dzimta, Arta Vecbaštika u. c.), pieaicinot arī sventājniekus, vedam uz Papes „Vītolniekiem”. 2012. gada Annās rucavnieki tika aicināti izrādīt savus mantotos goda tērpus, par ko balvā saņēma priekšautus ar uzrakstu „Rucavas mantojuma glabātājs”.

Rucavnieku pūru vēdināšana. „Zvanītāju” kolekcija. No kreisās - RTK dalībniece Rasma Trumpika ar vedeklu Sanitu Trumpiku. 2012. gada Annās Papes „Vītolniekos”.

Rucavnieku pūru vēdināšana. Novadpētniecības ekspozīcijas krājums. 2012. gada Annās Papes „Vītolniekos”.

Mantoto Rucavas goda tērpu izrādīšana. Mārīte Liepa (2. no kreisās) un Jānis Liepa kopā ar mantotā tērpa valkātāju Ritu Davidaiti (3. no kreisās) un tērpa atjaunotāju Zaigu Davidaiti (1. no kreisās). 2012. gada Annās Papes "Vītolniekos".

Mantoto Rucavas goda tērpu izrādīšana. Lilija Vītola izrāda savu mantoto kņoceni, villaines un rotas. 2012. gada Annās Papes "Vītolniekos".

Mantoto goda tērpu glabātāju godināšana, apsienot priekšautu ar uzrakstu "Rucavas mantojuma glabātājs". 2012. gada Annās Papes "Vītolniekos".

RUCAVNIEKU ĒDIENU GATAVOŠANA UN IZRĀDĪŠANA

Droši var teikt, ka ēdienu gatavošana atšķirībā no citām interesēm un vaļas priekiem ir tas, kas tuvs vai ikvienai Rucavas sievai. Jau no pašiem folkloras kluba darbības pirmsākumiem "Zvanītājos" tika gan runāts par ēdieniem, stāstītas ēdienu receptes, gan gatavoti ēdieni – kā "Zvanītāju" vasaras skoliņai, tā viesu cienāšanai kultūras programmā "Rucavas goda mielasts". Bet gana daudz nācies stāstīt un rādīt arī preseī, radio, televīzijai, kam bija liela interese par vietējiem rucavnieku ēdieniem – ko rucavnieki ēd, kādu ēdienu receptes mantojuši no senčiem, ko no tā visa prot paši gatavot.

Kādi ir tie rucavnieku ēdieni, par kuriem stāstām un kuru gatavošanu rādām? Vispirms jau tas ir **Rucavas baltais sviests** jeb **leitis**. Tad iecienītie kartupeļu ēdieni – **rīvētu kartupeļu kukulīši** ar sātīgu ceptas krūtiņas un krējuma mērci un **riezis** (arī **riežuks**, **rieziks**, **kuģelis**, **pezaks**). Par visiem šiem ēdieniem var teikt, ka tie nav rucavnieku izgudroti. Līdzīgi ēdieni – kastinis jeb baltais sviests, cepelīni un kuģelis – ir arī Lietuvā, un tos gatavojuši mūsu senči pierobežā ne tikai Kurzemē, arī Zemgalē un pat Latgalē. Ļoti iecienīts ēdiens vasaras sezonā ir **bimbalu tīre** (arī **šutīne**) – no jauniem kartupeļiem gatavots grūdenis kopā ar labu tiesu saceptiem kūpināta cauraudža gabaliņiem, krējumu un zaļumiem. Viesiem saistošs ir arī stāsts par šo ēdienu, tulkojumā no rucavnieku valodas *bimbalu tīre* nozīmē *dunduru putra*. Reklamējam arī **lauku rupjmaizi** (ko kādreiz cepa Sandra Aigare, bet šodien – jaunā maizes cepēja **Gunita Pričina**) un saldus ēdienus, no rupjmaizes gatavotus – **vecu laiku maizes zupu** (ar kaltētiem āboliem un ķilķeņiem vai makaroniņiem), **rupjmaizes kārtojumu** (ar dzērveņu biezeni un putu krējumu), **Kurzemes skābputru** un **Rucavas cieto (lieso) sieru** bez olām un sviesta, kas ir vissenākais siers ne tikai Rucavā, bet visā Latvijā.

Pirmais Rucavas tradicionālo ēdienu popularizētājs bija laikraksts

Kursas Laiks, kas sestdienas pielikumā “Padomnieks” publicēja **Valijas Beluzas** rakstu par balto sviestu jeb leiti un **Mirdzu Ārentu** – sviesta gatavotāju (“Baltais sviests tiešām ir gards!”, 2003). Tajā pašā gadā baltais sviests tiek gatavots LTV programmas “Klētis” filmai “**Kurzemes valoda**” (2003), kad galdā ceļam ar mizu vāritus, skaldītus (uz pusēm pārgrieztus) rāciņus (kartupeļus), kurus mizojam ar koka karotēm, un pirmo reizi klāt pie kartupeļiem ēdam balto sviestu. Tas kļūst atpazīstams visā Latvijā pēc žurnāla **Ievas Māja** viesošanās Rucavā (2007). Žurnālam secīgi tika gatavots un fotografēts baltais sviests, par ko Mirdzai tika **Ievas Mājas** īpašais priekšauts.

Plašāka interese par rucavnieku ēdieniem ir 2008. gadā. Žurnāls **Praktiskais Latvietis** (11.08.2008.) rubrikā “Saimnieces gudrības” publicē ilustratīvu **Daces Deksnas** rakstu “Kurzemnieku maltīte”, kurā ir vairākas rucavnieku tradicionālo ēdienu receptes.

Kvass
(20 – 25 l)
3 kg kaltētas rupjmaizes gabaliņi vai biezpiena garoza,
30 l ūdens,
1,5 kg cukura,
1,5 paciņas ārstnieciskā rauga.
Kvassam ieteicama lauku rupjmaize: paku cepst vai sautētva zirdā lācīgo. Labi noder kubiņos sagriezt un cepelkrāšanai apgriezti pārpolkumi pēc maizes cepšanas. Leber apmēram 40 l lielā emaljētā katlā (aizpilda ceturto daļu trauka). Pārlej ar verdošu ūdeni. Var izmantot 15 l katlu, kurā ūdeni uzlieta un maizi pārlej divās reizēs. Uzliek vāku. Kad uzlējis atdzisis, to izkoka, lai būtu pavisam tīrs. Katlā ieliek sālītu ūdeni.

Rievētu kartupeļu kukuliši
Spainis kartupeļu, 700 – 800 ml piena, sāls, mērcei: 1/2 kg kūpināta speķa, 1/2 kg sīpolu, 500 – 700 ml vidēji biezas lauku krējuma (to var aizstāt ar veikālā pirktiem 500 ml 25% skābā krējuma un 200 – 400 ml salda krējuma maisījuma), sāls.
Sartvē kartupeļus, izturīgā līnu divēlī izspiež pavisam sausus, liek blāvē un pielej vārošu pienu, pievieno sāli. Lai kukuliši kurettos kopā un netūkstu, piešķie stieģiņus no izspiestā šķidruma. Ja tās par maz, var pievienot pirktu kartupeļu cieti.

Skābputra
(apmēram 20 l)
10 l ūdens,
0,5 kg putrainu,
7 l rūgpiena,
1 ēdamkarote sāls.
Maudzēt ūdeni labi un sāli.

Riezis (riežuks, kuģelis, pezaks)
(apmēram 3 – 4 kg)
Pospajinis kartupeļi, 800 – 900 g kūpināta speķa, 3 – 4 vidēji sīpoli, 3 – 4 daiviņas ķiploka, 1 piens, 200 ml salda krējuma, pēc izvēles: sāls, pipari.
Kartupeļus nomizo un sarīvē uz smalkās rīves. Ieliek ar marli vai labāk – līnu drānu izklātā caurdur un atdala no sulas. Tad biežumu stingri nospiež, līdz tie kļūst sausi (labāk lauku). Samoisa, iznāk biezs putra.

Ēdienu receptes un baltā sviesta gatavotāja **Mirdza Ārenta** žurnālā **Praktiskais Latvietis** (11.08.2008.).

Tajā pašā gadā apjomīgs un ilustratīvs **Dinas Beltes** raksts “Tradicionālās gudrības Kurzemes sievu virtuvēs” atrodams laikraksta **Kurzemes Vārds** atvērumā “Kultūras pulss” (22.01.2008.). Tiek intervētas saimnieces arī Nīcā un Otaņķos, bet Rucavā – **Sandra Aigare** un **Margrieta Timbra**.

Margrieta Timbra auzu ķīseļa žūres recepti atminās no bērnības.

Margrieta Timbra rāda, kā gatavojama žūre jeb auzu ķīselis. Fotografija no laikraksta **Kurzemes Vārds** (22.01.2008.).

Mūsdienās rucavnieku ēdienus popularizējis arī žurnāls **OK!**, rubrikā “Garšīgi” publicējot rakstu “Īsts un paties” (18.07.2014.), kurā ir stāsts par “Zvanītāju” tūrisma piedāvājumu – ko var nobaudīt “Zvanītājos”, arī par nama saimniecēm, kultūras programmu vadītājam **Dzintru Skrubi** un **Sandru Aigari** un ēdienu gatavotājam **Rutu Ķesteri** un **Viju Vārnu**.

Rucavnieku godu pārzinātājas
Sandra Aigare un Dzintra Skrube.

Tradicionālās kultūras programmu “Rucavas goda mielasts” vadītājas (no kreisās)
Sandra Aigare un
Dzintra Skrube.
Fotogrāfija no žurnāla
OK! (18.07.2014.)

Zvanītāju saimnieces
Vija Vārna un Ruta Ķestere.

“Zvanītāju” saimnieces (no kreisās) Vija Vārna un Ruta Ķestere. Fotogrāfija no žurnāla OK! (18.07.2014.)

Kukulišu
recepte
žurnālā OK!
(18.07.2014.)

Tāds īsts simpozījs “Zvanītājos” bija, kad savā ekspedīcijā ēdienu recepšu meklējumos bija devušās **Liepājas Tūrisma un tekstila vidusskolas** pasniedzējas **Velta Cīpa** un **Agriņa Šulce** kopā ar savām audzēknēm (2009). “Zvanītājos” saaicinājām visas sievas, kas vien ko zināja par rucavnieku senajām receptēm. Tas bija vārdiem neaprakstāmi, kā viņas atdzīvojās, mēģinot atcerēties, ko bērībā ēdušas un kā ēdiens gatavots, un galvenais – kā garšojis! Sarunas ierakstījām magnetofonā, un vēl šodien, paklausoties ierakstu, gribas teikt, ka tas ir labs materiāls radio raidījumam – tik dzīvi un interesanti bija šie stāsti! *Kursas Laiks*, kas veidoja fotoreportāžu, rakstu nosauca “Māca putru vārīt gultā” (no Lūcijas Jaunciemas stāstītās receptes par grūbu biežputras vārīšanu. Tas patiešām ir sens paņēmieni, ko pielieto arī krievu tautības cilvēki, vārot biežputru. Pati to piedzīvoju, uzturoties Kaļiņinā pie Maskavas mācību laikā aspirantūrā). Sākumā šī skola izdeva brošētu grāmatu dažos eksemplāros, kurā bija visas Rucavā un Pāvilstā pierakstītās receptes, bet 2015. gadā – jau kā Liepājas Valsts tehnikums – krāšņu grāmatu “**Kulinārais mantojums. Lejaskurzeme**”. To atvēra Līvas ciema svētkos, kur bija iespējams apmeklētājiem nobaudīt rucavnieču Veltas Oļeņikas un Intas Jaunzemes ieteikto saldo zupu – kunkelīni (šī recepte ir arī šodienas Liepājas restorānu piedāvājumā). Receptes grāmatai stāstījušas teicējas **Kate Vilma Pērkone, Anna Timbra, Lūcija Jaunzeme, Inta Jaunzeme, Velta Oļeņika, Zelma Atte, Anna Veita, Austrā Ūdre, Vilma Hehte, Mirdza Ārenta, Sandra Aigare, Aija Dejus, Liliņa Vītola, Māra Tapiņa, Olga Dūrēja.**

“Zvanītājos” saaicinātās rucavnieces dalās savās bērnības dienu receptēs. No kreisās 1. – Anna Timbra, 2. – Velta Oļeiņika, 3. – Lūcija Jaunciema, 4. – Kate Vilma Pērkone, 5. – Austra Ūdre, 6. – Anna Veita. Galda galā skolas pasniedzēja Agrita Šulce, viņai blakus pa kreisi – skolas audzēknes. 2009. gada 16. februārī.

Veltas Oļeiņikas un Intas Jaunzemes teiktā recepte kunkelīnei grāmatā “Kulinārais mantojums. Dienvidkurzeme” (2015).

Liepājas Valsts tehnikuma izdotā grāmata “Kulinārais mantojums. Dienvidkurzeme” (2015).

Lūcijas Jaunciemas teiktā biezputras recepte grāmatā “Kulinārais mantojums. Dienvidkurzeme” (2015).

Gultā vārīta biezputra

Grūbas iepriekšējā dienā iemērc, lai vārot ātrāk gatavas. No rīta mērcētās grūbas liek vārīties ūdenī (1 kg grūbu, 1 l ūdens), vāra uz lēnas uguns 5 minūtes. Tad karsto katlu satin avīzēs un dvieļos, liek zem spilveniem un vatētas segas gultā. Pēcpusdienā biezputra būs gatava, un tā būs īrdena. Grūbu biezputra jāēd katru dienu, jo tā attīra zarnu traktu.

Lūcija Jaunciema

Ir gatavoti ēdieni un stāstītas receptes gan radio raidījumiem, gan TV (“TE jaunatklāšanas raidījums”, “Iekodies Kurzemē!” u. c.), gan rīkotas meistarklases sadarbības partneriem: Latvijas lauku tūrisma asociācijai (LLTA) “Lauku ceļotājs”, biedrībai “Siera klubs” u. c.

“Lauku ceļotājam” ir īpaša loma “Zvanītāju” tūrisma piedāvājuma reklamēšanā. Jau 2011. gadā, kad “Mikjāņos” (Papes Ķoņu ciemā) bija Eiropas kultūras mantojuma diena, “Lauku ceļotāja” vadītāja **Asnāte Ziemeļe** bija atvedusi tūristu grupu no Rīgas un mums pasūtīja galdu ar vietējiem ēdieniem. Galdā cēlām rupjmaizi ar medu un balto sviestu, skābputru un citus vietējos gardumus. Kvalitatīvas šo ēdienu fotogrāfijas joprojām glabājas “Lauku ceļotāja” arhīvā un tiek izmantotas tūrisma bukletos. RTK no pašiem pirmsākumiem ir iesaistījies visos “Lauku ceļotāja” organizētajos bezmaksas semināros, pieredzes braucienos (2 – 3 dienu braucieni pa Latviju un Igauniju), kas ir ļoti kvalitatīvi un no kuriem gūstam ļoti daudz, piedalāmies arī biedrības gada atskaišu un pārvēlēšanu sapulcēs

(no 2019.gada esam oficiāli biedri). 2013. gadā “Lauku ceļotājs” kopā ar Kultūras ministriju iedibina zīmi “**Latviskais mantojums**”. RTK bija vieni no pirmajiem 12, kam šī zīme tika piešķirta, pie kam visās 3 nominācijās: par latvisku vidi, par latvisko tradīciju uzturēšanu, par iespēju nobaudīt Kurzemes ēdienus (uz šo brīdi zīme piešķirta 67 tūrisma objektiem). Grafisko zīmi “Latviskais mantojums”, ko izstrādājis “Lauku ceļotājs” esam iekļāvušas “Zvanītāju” krekliņu noformējumā. Esam iesaistījušies divos “Lauku ceļotāja” organizētos un reklamētos tūrisma maršrutos: “**Livonijas ceļš**”, “**Rudzu grauds**” un “**Mājas kafejnīcu dienas**”.

Rucavas sievas, “Zvanītāju” saimnieces (no kreisās): Ruta Ķestere, Sanita Trumpika un Vija Vārna, tērpušās “Zvanītāju” krekliņos ar zīmi “Latviskais mantojums” “Lauku ceļotāja” organizētajā “Kartupeļu festivālā” Rīgā, Kalnciema ielas tirdziņā. 2017. gads.

Otrs mūsu vietējo ēdienu, it īpaši Rucavas baltā sviesta reklamētājs ir “**Siera klubs**”, kuru vada tā enerģiskā vadītāja **Vanda Davidanova**. Vienmēr tiekam aicinātas uz “Siera kluba” vadītajiem semināriem ēdienu gatavošanā no vietējām izejvielām, kas notiek augstas klases restorānu

šefpavāru vadībā un “Siera kluba” organizētiem izsmalcinātu ēdienu konkursiem, kādi nu jau kuro gadu notiek Skrundas pilsētas svētkos. Tieši ar Vandas gādību un iniciatīvu mēs – Eiropā atzīto produktu ražotāji esam pabijuši Lietuvā ministriju līmeņa (abu valstu Zemkopības ministrijas) 3 dienu pieredzes apmaiņas braucienā un esam radījuši bukletu “**Eiropas aizsargātie Latvijas īpašie produkti**”.

Inga Tapiņa gaida žūriju Rucavas sievu gatavotās sālās tortes prezentācijai. “Siera gardumu konkurss” Skrundā, 2015. gads.

Rucavas sievu gatavotās sālās tortes (krēmā iestrādāts Rucavas baltais sviests) gabals nodots vērtēšanai žūrijai. “Siera gardumu konkurss” Skrundā, 2015. gads.

Žūrija ar “Siera kluba” vadītāju Vandu Davidanovu priekšgalā (vidū) paziņo konkursa rezultātus un apbalvo uzvarētājus un dalībniekus. Siera gardumu konkurss Skrundā, 2015. gads.

Īpašs stāsts ir par **Rucavas balto sviestu**. Bija laiks, kad Rucavas domē bija patriotiski noskaņoti deputāti (**Līga Stendze, Guntis Rolis, Irēna Šusta** – vēlāk **Riežniece, Lieta Trumpika**), kuriem šķita, ka baltais sviests būtu Rucavai laba vizītkarte, nodrošinātu tās atpazīstamību, tādēļ tika nolemts virzīt Rucavas balto sviestu iekļaušanai ES aizsargāto produktu ģeogrāfiskas izcelsmes norāžu reģistrā. Tradīciju klubs sākotnēji palīdzēja sagatavot pieteikuma materiālus, atbildēt uz jautājumiem. Pieteikumā bija jāieraksta potenciālie ražotāji. Tā kā citu nebija, ierakstīja mūs – **Rucavas tradīciju klubu** – un vēl **zemnieku saimniecību “Timbras”** (viņi joprojām ir vienīgie izejvielu – krējuma un rūgušpiena – piegādātāji). Un tad tikai sākās! Vajadzēja izturēt un apmaksāt PVD pārbaudes (lai iegūtu sertifikātu, ka produkts atbilst PVD prasībām un “Zvanītājos” ir nepieciešamie apstākļi tā ražošanai). Pēc 4 gadu ilgās sarakstes ar Eiropu 2018. gadā Rucavas baltais sviests tiek iekļauts ES AĢIN (aizsargātas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes) reģistrā. Jā, esam kļuvuši atpazīstami, bet reizē ar to gan Rucavas pašvaldība kā pieteikuma iesniedzēji, gan Rucavas tradīciju klubs kā ražotāji ir uzņēmušies zināmas saistības, ka produkts tiks popularizēts, ka tiks nodrošināta tā kvalitāte, ceļot gatavotāju meistarību, ka ražošana tiks paplašināta, iesaistot jaunus ražotājus un ražojot lielākus apjomus. Tas nebūt nav vienkārši. Sāksim kaut vai ar izejvielu ražotājiem. Piena ražotājiem ir daudz ērtāk nodot pienu, nekā mašīnēt un piegādāt labu lauku krējumu. Pat tie, kas taisa sieru, izmanto saldo pienu, to skābinot, tātad nav nepieciešamība mašīnēt. Un tā nu mūsu vienīgie piegādātāji ir z/s “Timbras”, kur saimnieko mūsu pašu tradīciju kluba sievas, māte un meita – **Aija Dejus** un **Maija Vajevska**. Esam sapratuši vienu – Rucavas baltais sviests vislabāk garšo, tikko svaigi kults, ar vārītiem kartupeļiem vai īstu lauku rupjmaizi, tādēļ piedāvājam to kā ekskluzīvu produktu baudīšanai “Zvanītājos”. Jā, dodam arī līdzī, ieliktu kārbīnā, ietītu folijā, lai uzturētu kulšanas temperatūru, tādu var glabāt arī ledusskapī kādas dienas trīs. Tāpat mūsu produkts ir gaidīts dažādos tirdziņos. Bet lielražošanai gan sakām “nē”!

Zemkopības ministrijas un iesaistīto ražotāju kopīgi radītais buklets “Eiropas aizsargātie Latvijas īpašie produkti” (2021) – vāks un iekšlapa.

Rucavas baltā sviesta gatavošanu mājās pieprot daudzi, bet lai to ražotu tirgum vai demonstrētu, ir nepieciešama augsta meistarība. Ilgu laiku (līdz 2019. gadam) **Mirdza Ārenta** bija vienīgā sviesta gatavotāja, ieguvusi **Vecmeistares diplomu** (85 gadu vecumā), viņa vēl līdzēja ar padomu.

Šobrīd viņas vietā nākušas jaunās meistares, kas ieguvušas **Meistara diplomu**. Tās ir **Ruta Ķestere, Māra Tapiņa** un **Aija Dejus**. Meistara diplomu var iegūt tikai tas, kurš patstāvīgi spēj pagatavot (un viņam tas izdodas vienmēr!) vai pat novadīt meistarklasi – iemācīt gatavot citiem. Lai rosinātu rucavnieces iegūt Meistara diplomu un lai popularizētu Rucavas balto sviestu, tiek rīkotas **meistarklases**. Ir iecere ik pa pāris gadiem Papes “Vītolniekos” Annās rīkot **Rucavas baltā sviesta festivālu** (tāds pirmais mēģinājums bija pērn – 2021. gadā).

Pirmās meistarklases dalībnieki ar pašu pagatavoto balto sviestu kopā ar meistarklases vadītāju Rucavas baltā sviesta meistari Māru Tapiņu (4. no labās). Pārējie dalībnieki no labās 1. – Rucavas novada domes priekšsēdētājs Jānis Veits un Rucavas sievas: 2. – Aija Cinkmane, 3. – Lilija Vītola, 5. – Ruta Ķestere, 6. – Vija Vārna, 7. – Dace Zeme-Smiltneiece, 8. – Aija Cvībele. Meistardiena, 2019. gads.

Meistarklases kopskats. Vecmeistare Mirdza Ārenta (vidū) izlīdz ar padomu māceklēm, gatavojot Rucavas balto sviestu. Meistardiena, 2019. gads.

Rucavas baltā sviesta meistare Ruta Ķestere (no kreisās pirmā) vada meistarklasi Kuldīgas tehnikuma audzēkņiem – topošajiem pavāriem. 2019. gads.

Latvijas Valsts prezidents Egils Levits kopā ar meistari, “Zvanītāju” saimneci Rutu Ķesteri un paša gatavoto Rucavas balto sviestu. Prezidenta vizīte “Zvanītājos” 2020. gada martā. Ilmāra Znotiņa foto.

Māra Tapiņa (2. no kreisās) vada Rucavas baltā sviesta meistarklasi. Intervē Selga Dreimane (Aizputes TV). 2019. gada Annās Papes "Vītolniekos".

Annu goda mielasta galdā šoreiz rāciņi ar Rucavas balto sviestu, skābputra un siļķe. Rucavas baltā sviesta festivāls Papes "Vītolniekos" 2021. gada Annās.

RUCAVAS AMATNIECĪBAS ATTĪSTĪBA. RUCAVAS AMATNIECĪBAS KOPAS IZVEIDE

2004. gadā tika īstenots VKKF projekts "Rucavas amatniecības kopas izveide". Tika aizsākti atsevišķi amatniecības virzieni, čakli strādāja adītājas **Genovaite Grauduža, Mirdza Ārenta, Ieva Būdele, Valda Volkova, Olga Dūrēja** (adot cimdus un zeķes) un audējas **Anna Rolle** (projekta laikā uzauza 6 segas), **Mirdza Ārenta** (uzauza 4 lupatu celiņus), **Ligita Freimane** (auda mājās savās stellēs lupatu celiņus, spilventiņus un somiņas), **Anna Strautmale, Ruta Grauduža** un **Gunta Timbra** mācījās aust Rucavas kabatas lakatus. Kreklus izšuva **Agita Laugale** un **Kate Vilma Pērkone**. Projekta beigās notika Rucavas amatniecības kopas krustūbas, kurās par dižajām kūmām tika aicināta etnogrāfe **Lia Ģibiete** un Bārtas TLMS "Kamolītis".

Adītāju pulciņa nodarbība. Savā pieredzē dalās Mirdza Ārenta (vidū). Pulciņa dalībnieces no labās 1. – Valda Volkova, 2. – Anna Strautmale, no kreisās 1. – Olga Dūrēja, 2. – Vilma Hehte. Projekts "Rucavas amatniecības kopas izveide", 2004. gads.

Dzimusi Rucavas „Šūnās” 1931.gadā, Anna lepojas ar savu tēvu, kurš Pirmās Latvijas brīvvalsts laikā ir bijis visai brāšs dejotājs un kopā ar citiem dejotājiem pabijis Stokholmā – zviedru ķēniņa pilsētā. Kā Anna, tā viņas māsa Austrā Krīgena gājusi savas mātes Kērstas Rolles pēdās – abas pārņemtājušas aušanas un rucavniekus, gan tās vietas – krāšņajām segām priecējušas gan rucavniekus, gan tās vietas – blakus esošajā vecvecāku mājā „Ģībiešos”, etnogrāfiskajā mājā „Zvanītāji”, Rīgā, Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā, Papes zvejnieku sētā „Vilcnieki” un citur.

Kā mātai Austrai savulaik, tā arī Annai rūp, lai audēju amats neiznīkst. Ir bijušas ieceres „Ģībiešos” iekārtot nelielu austeri, kur apmācīt jaunos. Ar savu padomu un darbu Anna līdzējusi, cik vien spēdama, īstenoties „Zvanītāju” vasaras skolīju plāniem, pielikusi plecu Rucavas amatniecības kopas izveidei un projektam „Rucavas dreļļi”. Neviena lupatu sega „Zvanītājos” netiek noauta bez Annas līdzdalības.

Ir tik ļoti jūtams, ka Rolles dzimtā tradīcijām un darba tikumam bijusi liela vieta. Pavisam nemanot meitas pieradinātas pie darba. No vecākiem mantota spēja pacietīgi skaidrot, lemācīt, parādīt, kas ir tik ļoti svarīgi, skolojot jauno paaudzi.

Stāsts par Annu Rolli – Rucavas audēju vairākās paaudzēs bukletā „Rucavas Annas”, 2006. gads.

Mirdzas Ārentas projekta laikā uzaustie lupatu celiņi. Projekts „Rucavas amatniecības kopas izveide”, 2004. gads.

Annas Rolles austās segas. Projekts „Rucavas amatniecības kopas izveide”, 2004. gads.

Ievas Būdeles (Sandras Aigares vīramāte) projekta laikā uzadītie cimdi. Projekts „Rucavas amatniecības kopas izveide”, 2004. gads.

Turpmāk – 2005. gadā un 2012. gadā – tika izveidoti saraksti ar amatniekiem dažādos virzienos. Kad 2020. gadā notika Rucavas amatnieku saiets un Rucavas amatniecības kopas jubileja, daudzi tā arī nevarēja saprast: *Kas tā par amatniecības kopu? Kur tāda radusies?* Bet svarīgi jau bija šie cilvēki, kas kaut ko prata, un saraksti bija noderīgi, kad īstenojām projektus. Bija projekti adītājām (“Rucavas cimdi”, 2007, “Rucavas adītā jaka” 2012/2013), audējām (“Rucavas dreļļi”, 2005), izšuvējām (“Rucavas baltā villaine”, 2015).

Pavisam drīz sapratām, ka Rucavas lielākā bagātība ir **Rucavas cimdu mantojums** – Rucavas cimdi ir gan Latvijas Nacionālā Vēstures muzeja Etnogrāfijas nodaļas fondos, gan Liepājas muzejā, gan vietējās sabiedriskajās krātuvēs – “Zvanītājos”, Novadpētniecības ekspozīcijā, Ausmas Padalkas privātmuzejā “Lauksargi” (Dunikā) un vēl ļoti daudz, mantotu no paaudzes paaudzē, rucavnieku mājās. Tas ir vērtīgs materiāls, no kā adītājām mācīties un mācīties, tādēļ likumsakarīgi, ka vairāki tā laika projekti tika veltīti Rucavas cimdu izpētei un adīšanai. Sagādījās tā, ka uzrakstījām pāris šādu projektus, bet tie VKKF netika atbalstīti (2004, 2005).

Tādu lielu atspērienu guvām, kad toreizējā Tautas Mākslas centra (TMC) eksperte **Linda Rubena** uzrakstīja projektu Rucavas cimdu adītāju atbalstam, ieguvām labu finansējumu, lai Latvijas Nacionālā Vēstures muzeja Etnogrāfijas nodaļas fondos safotografētu ap 50 cimdu (tai skaitā, Rucavas baltos derību cimdu – pirkstaiņus), pagatavotu 16 lielformāta fotogrāfijas ar šiem cimdiem, ko joprojām izliekam izstādēs, un noorganizētu semināru, kad uz Rucavu atbrauca muzeja fondu glabātājas **Ilze Ziņģīte** un **Inita Heinola** un atveda šos retos muzeju dārgumus uz Rucavu – stāstīja un rādīja. Tā bija pirmā reize, kad rucavnieki varēja iepazīt savu krāšņo cimdu mantojumu. Bet pats galvenais, ka no projekta finansējuma varējām sapirkt dziju adīšanai, maksāt skolotājiem – meistariem. Projekta noslēgumā Ziemassvētkos ar uzadītajiem cimdiem izrotājām eglīti, kas lieti noderēja Lielās Folkloras gada balvas pasniegšanas ceremonijā. Ņēmām cimdoto eglīti līdzī, ļāvām izvēlēties cimdu tiem, kuriem gribējām pateikties par balvu, arī Ilgai Reizniecei, kura arī togad ieguva Lielo folkloras gada balvu.

Latvijas Nacionālā Vēstures muzeja Etnogrāfijas nodaļas fondos esošie Rucavas pirkstaiņi, kas tika atvesti uz Rucavu un izrādīti seminārā. 50 cimdi tika safotografēti muzeja fondos, salikti 16 lielformāta fotogrāfijās izstādē. Lindas Rubenas projekts, 2006. gads. Ziedoņa Safronova foto.

Rucavas adītājas projekta noslēgumā. Priekšā no labās – Rasma Paupere, Rasma Trumpika, Aija Cinkmane. Ap galdu no labās – Velta Buka, Mirdza Ārenta, no kreisās – Valda Volkova, Velga Līce, Lūcija Jaunciema. Stāv – RTKC vadītāja Sandra Aigare. Lindas Rubenas projekts, 2006. gads.

Mirdza Ārenta –
čaklākā Rucavas adītāja
ar saviem projekta laikā
uzadītajiem cimdiem.
Lindas Rubenas projekts,
2006. gads.

Atsaucāmies pirmajam Vislatvijas pasākumam “**Satiec savu meistarū!**” (2009). Toreiz tas notika tikai četrās Latvijas vietās, un viena no šīm vietām bija Rucava, tikām atbalstīti arī finansiāli. Organizējām **Rucavas cimdu adīšanas skolu (RCAS)** četrās nedēļas nogalēs. Arī šis ir tāds pasākums, kuru nevar atkārtot. Skoliņa notika četrās klasēs (iesācēju, dūraiņu adīšanas – divkrāsu un daudzkrāsaino – un pirkstaiņu adīšanas). Tajā piedalījās ap 20 dalībnieku. Katra nedēļas nogale bija ar atšķirīgu ievirzi, bez adīšanas nodarbībām bija izstādes, lekcijas, skoliņas atklāšana un noslēgums, tādēļ katrai tikšanās reizei bija atšķirīgs nosaukums: “Cimdu godi Rucavā”, “Cimdu godi Dunikā”, “Rakstu godi” un “Adītāju godi”. “Cimdu godos” notika skoliņas atklāšana ar bērnu dārzu (Rucavas un Sikšņu) izrādi “Vectēva cimdiņš”, dziedājām kopā ar Rutu un Dzintaru. Aicinājām rucavniekus un dunicniekus atnest un izrādīt savus mantotos cimdu. Tad arī pirmo reizi apjautām, cik bagāti ir rucavnieki – safotografējām visas kolekcijas, ieguvām “Zvanītāju” krājumā **Lūcijas Jaunciemas, Mirdzas Ārentas, Ārijas Slēzes un Vijas Vārnas** cimdu. “Rakstu godos” skoliņā ciemojās pētniece **Aija Jansone**, kura iepazīstināja adītājas ar Pēterburgas muzejā esošo Rucavas kolekciju, mazie bērni no pupām veidoja latvju rakstus, pārtraukumā dancojām rakstā. Savukārt projekta noslēgumā

“Adītāju godos” adītājām bija kārtīgs eksāmens ar apliecību izsniegšanu, viesojās Palangas etnokluba adītājas, kuras izrādīja savus adītos maučus.

Meistardienas noslēgums bija Rīgā, kur labākajiem izsniedza **Meistara diplomu** (pēc tam par katru meistarū arī uzņēma filmu). Tādu diplomu ieguva arī rucavniece **Mirdza Ārenta**. Var tikai apbrīnot Mirdzu – ko var paveikt cilvēks ar centību, čaklumu, darot to darbu, kas patīk. Ilgus gadus Mirdziņa bija strādājusi fermā. Tas laiks, kad sākām savu darbošanos “Zvanītājos”, sakrita ar to, ka Mirdza no Kalnišķiem bija pārcēlusies uz dzīvi Rucavas centrā “Šulcos”, kas atradās teju pretim “Zvanītājiem”. Kad pirmo reizi ar Mirdzu satikāmies 3 x 3 Saietā, viņa tirgoja Saieta dalībniekiem baltas vilnas zeķītes ar rozā vai violetiem auseklišiem. Tā bija visa viņas adīšanas māka. Interese par adīšanu un aušanu tā īsti aizsākās “Zvanītāju” vasaras skoliņā, kad pie Mirdzas nākšoja mūsu rokdarbu skolotāja **Velta Stepko**, kas nelikās mierā – teica, ka Mirdziņai jānācās adīt rakstainie Rucavas cimdi. Mirdziņa sākumā tikai noteikusi: *Ko nu es? Man acis par švaku tādiem sarežģītiem cimdu rakstiem.* Bet skolotāja neatlaidusies un pa vakariem (pa dienu Mirdzai laika nebija, jo bija jāgatavo pusdienas skoliņas dalībniekiem, arī skolotāja pa dienu aizņemta skoliņā) tā maz pamazām visu to māku ierādījusi.

Rutas Graudužas, Olgas Dūrējas,
Annas Strautmales mantoto cimdu kolekcijas.
RCAS, “Cimdu godi Rucavā”, 2009. gads.

Uz "Cimdu godiem Dunikā" pulcējušies gan lieli, gan mazi.
RCAS, 2009. gads.

Pusdienas Rucavas cimdu adīšanas skolā. Galda galā skolas
viesi – Aija Jansone un Pūža Jānis. RCAS, 2009. gads.

Rucavas cimdu adīšanas skolā "Rakstu godos" ar lekciju viesojas
etnogrāfe un pētniece Aija Jansone. RCAS, 2009. gads.

Adītājas pulcējušās uz noslēguma eksāmenu ar pašu
uzadītajiem cimdiem. Rucavas adītājas no labās
1. – Velta Pričina, 2. – Mirdza Ārenta, 3. – Vilma Pričina,
4. – Anna Rozenbaha, tālāk – skolas dalībnieces no Saldus un
Liepājas. Eksaminē Ilma Rubene – Liepājas TLMS "Kursa"
vadītāja (galda galā). RCAS, "Adītāju godi", 2009. gads.

Mirdza Ārenta ar mantotajiem cimdiem. RCAS, 2009. gads.

Mirdza Ārenta ar pašas adītajiem cimdiem. RCAS, 2009. gads.

Top filma par Rucavas robiņu adīšanas meistari Mirdzu Ārentu (1. no labās). No kreisās – Rucavas amatniecības kopas adītājas Vilma Pričina (Mirdzas meita), Rasma Trumpika, Rasma Paupere, Rasma Kleina, Velta Pričina. 2009. gads.

Adītāju pulciņš ir mainīgs. No pirmajām adītājām Mūžībā devušās **Valda Volkova, Velga Līce, Velta Buka, Lūcija Jaunciema, Austrā Irma Trumpika, Ieva Būdele** (Sandras Aigares vīra māte). Ilgus gadus adītāju un audēju pulkā čakli strādāja **Velta Pričina** un **Mirdza Ārenta**. No pašiem pirmsākumiem un joprojām adītāju pulkā ir **Rasma Paupere, Vilma Pričina** (Mirdzas Ārentas meita) un **Rasma Kleina**. Šobrīd adītājām piepulcējušās jaunas un prasmīgas adītājas: **Aleksandra Maksakova** (Rucavas amatniecības kopas vadītāja), **Dace Liparte, Irina Riežniece, Velta Kūpele** un **Zane Eltermane, Inga Tapiņa, Dace Tapiņa** un **Māra Tapiņa**.

Adītājas ir bijušas gatavas lieliem izaicinājumiem. Tā tas bija 2014. gadā, kad 3 x 3 Saietam Rucavā īsā laikā vajadzēja uzadīt 80 (!) Rucavas rakstaino cimdu pāru. Savukārt 2019.–2020. gadā Rucavas adītājas īstenoja vērienīgu VKKF projektu “**Rucavas cimdu adīšanas skola**” (EUR 3000). Ieguvumi bija necerēti lieli: auga adītāju pulks, tika uzadītas Aijas Jansones grāmatā “Rucavas rakstaino adījumu mantojums” publicēto 120 Rucavas mantoto cimdu kopijas, tika sagatavoti cimdu rakstu zīmējumi, ieguvām jaunas mantoto cimdu kolekcijas – rucavnieki no mājām atnesa vēl 160 vecos cimdus! – tikpat, cik jau bija Aijas Jansones grāmatā. Tie visi ir safotografēti un digitalizēti, izveidots mantoto cimdu kolekciju katalogs. Šobrīd tiek gatavota grāmata adītājām (VKKF projekts “**Grāmatas Rucavas cimdu mantojums sagatavošana**”), kurā būs veco cimdu fotogrāfijas un blakus cimda raksta zīmējums, pētnieces Aijas Jansones ievadraksts par Rucavas bagāto cimdu mantojumu un Ziedītes Muzes raksts par Rucavas cimdu adīšanu. Taču galvenās darītājas ir pašas adītājas: **Dace Liparte** un **Aleksandra Maksakova**. Cimdi tiek atlasīti, sakārtoti publicēšanai grāmatā. **Inga Tapiņa** zīmē cimdu tehniskos zīmējumus.

Rucavas amatniecības kopas vadītājas Aleksandras Maksakovas projekta laikā uzadītie cimdi. Projekts “Rucavas cimdu adīšanas skola”, 2019.–2020. gads.

Rucavas amatniecības kopas adītājas Irinas Riežnieces daļa no projekta laikā uzadītajiem cimdiem. Projekts “Rucavas cimdu adīšanas skola”, 2019.–2020. gads.

Nr.1. A.J. – 100. / I

Nr.2. A.J. – 101. / II

Nr.3. A.J. – 125. / II

Nr.4. A.J. – 116. / I

Nr.5. A.J. – 136. / II

Nr.6. A.J. – 123. / II

Nr.7. A.J. – 150. / II

Nr.8. A.J. – 97. / II

Mirdzas Ārentas mantoto cimdu kolekcija “Cimdu kolekciju katalogā”. Zem katra cimda kārtas numurs kolekcijā un norāde, kurā lapaspusē cimdi meklējami A. Jansones grāmatā “Rucavas rakstaino adījumu mantojums”. Projekts “Rucavas cimdu adīšanas skola”, 2019.–2020. gads.

Latvijā ir populāras tā sauktās starptautiskās adītāju tūres – SIA “Pūrs” (Rīga) organizē interesentiem no dažādām valstīm ceļojumu pa Kurzemi, reizē nodrošinot apmācību dažādās adīšanas tehnikās. Nu jau ceturto gadu, reizēm pat 2–3 reizes gadā adītājas no visas pasaules brauc uz Rucavu (tālāk – uz Liepāju un Kuldīgu), lai mācītos adīt Rucavas robiņus un daudzkrāsainos dūraiņus. Vispirms “Zvanītājos” viešņām izrādām bagātu cimdu mantojumu, cienājam ar maizi, medu un sviestu (vēlāk dodam arī pusdienas), tad seko adīšana viesu mājā “Bajāri”, kur ar savu padomu līdz prasmīgās adītājas **Aleksandra Maksakova, Dace Liparte, Rasma Kleina un Vilma Pričina.**

Aleksandra Maksakova (galda galā) palīdz ar padomu viešņām. Starptautiskā adītāju tūre Rucavā, 2017. gads.

2020. gada maijā amatnieki pulcējās savā pirmajā **Rucavas amatnieku saietā.** Tā paša gada decembrī **Rucavas amatniecības kopa (RAK) reģistrējās kā biedrība.**

RAK vadītāja Aleksandra Maksakova (no labās) un adītāja Dace Liparte priecējas par pašvaldības atbalstu Rucavas amatniecības kopai – pītajām kastēm, kas iegādātas par RTK projekta “Atbalsts Rucavas amatniecības kopai” finansējumu. Rucavas amatnieku saiets, 2020. gads.

VISLATVIJAS KONFERENCE RUCAVĀ. LATVIJAS TRADICIONĀLĀS KULTŪRAS ASOCIĀCIJAS IZVEIDE

Tā bija liela uzdrīkstēšanās, no šodienas skatu punkta varētu pat teikt – avantūra! Zināmā mērā tas bija pārmaiņu laiks. Kultūras ministrijā gatavoja Tautas mākslas koncepciju, izglītības sistēmā diskutēja, ar ko audzināt bērnos garīgumu – ar tradicionālo vai kristīgo.

Tradicionālās kultūras mantojumu sāka apgūt sabiedriskā kārtā – radās biedrības, izveidojās sabiedriskie tradicionālās kultūras centri: Rucavā – Rucavas tradīciju klubs “Zvanītājos” (vadītāja Sandra Aigare), Liepājā – “Namīns” (vadītāja Ināra Kalnarāja), Kuldīgā – “Kūrava” (Ina Celitāne), Alsungā – Suitu etniskās kultūras centrs (vadītāja Lidija Jansone). Bija samilzuši vairāki būtiski jautājumi. 2004. gadā, lai šos jautājumus mēģinātu risināt, sākotnēji folkloristi un tradīciju kopēji pulcējās Kuldīgā, kur visus aicināja biedrības “**Kūrava**” vadītāja **Ina Celitāne** ar domu, ka jāapvienojas kopīgam darbam, jādibina biedrība. Tad radās labāka doma – vispirms tikties un visu izrunāt konferencē, un tikai tad ķerties pie dibināšanas. **Sandra Aigare** uzrakstīja projektu 3 dienu konferences “**Tradicionālā kultūra mūsdienu kultūras un izglītības kontekstā**” organizēšanai

Rucavā. Piešķīra 700 latu. Sabrauca 70 pētnieki, skolotāji un tradīciju kopēji no visas Latvijas – visus izmitinājām, pabarojām, katru vakaru bija kultūras programma, visas runas ierakstījām audiokasetēs, kultūras programmas filmējām. Konferencē rezultātā tika izstrādāta **“Stratēģija un taktika tradicionālās kultūras ietekmes palielināšanai sabiedrībā”** (kura savu nozīmi nav zaudējusi vēl šodien) un tika nodibināta **Latvijas tradicionālās kultūras asociācija (LTKA jeb RITAVA)**, par kuras prezidenti sākotnēji tika ievēlēta **Sandra Aigare**. Tajā pašā gadā (2004) LTKA tika reģistrēta kā biedrība ar juridisko adresi Rucavas “Zvanītājos”.

Latvijas tradicionālās kultūras asociācijas biedri 1. rindā no kreisās
 1. – Gunta Neretniece (asociācijas vadītāja), 2 – Lia Ģibiete (Liepāja),
 3. – Dace Martinova (suišu EKC vadītāja), Solvīta Lodiņa (esošās valdes locekle, Vaidava). 2. rindā no kreisās 1. – Aija Cinkmane (Rucava),
 2. – Gunta Atiķe (Liepāja), 3. – Staņislava Skudiķe (Rucava),
 4. – Sandra Aigare (valdes locekle, Rucava), 5. – Dace Nasteviča (suišu),
 6.- Lauma Veita (ilggadējā valdes locekle, LiepU). Aizmugurē viesis no Somijas (no kreisās) – Eero Peltonens un Gunta Timbra (Rucava).
 LTKA seminārs Rucavā, 2013. gads.

Asociācijas locekles (no labās) – Sandra Aigare un Dace Martinova kopā ar Andri Slišānu, trīs kultūrtelpu: Rucavas, Suišu un Upītes mantojuma glabātāji, visi trīs ar augstāko valdības apbalvojumu: Triju zvaigžņu ordeni pēc ceremonijas Prezidenta pili 2021. gada 19. augustā.

Šī paša gada (2004) sākumā tika izveidots **Rucavas tradicionālās kultūras centrs (RTKC)**, ko vienpersoniski, sabiedriskā kārtā vadīja S. Aigare (līdz pat 2019. gadam), īstenojot vairāk kā 50 projektu un piesaistot tradicionālās kultūras aktivitātēm ap 70 000 eiro, un tā mītne sākotnēji bija bērnu dārza (PII “Zvaniņš”) ēkas II stāvā virs ambulances. Konferencē laikā tur tika iekārtota un atklāta pirmā Rucavas mantojuma izstāde. Konferencē dalībnieki sveica centra vadītāju Sandru Aigari un pie bērnu dārza (ambulances pusē) iestādīja Andas Ābeles un folkloras kopas “Laiva” dāvēto egli. Nu egle ir izaugusi gana liela un skaista – ir cerība, ka arī RITAVA sakopos spēkus un vēl spēs sevi parādīt Latvijas kultūrpolitikas veidošanā, kā tas bija asociācijas pašos pirmsākumos (šobrīd visu biedru spēki un enerģija tiek atdotam darbam katram savā vietā).

Rucavas tradicionālās kultūras centram (S. Aigarei) folkloras kopas “Laiva” dāvētā egļu, ko konferences dalībnieki iestādīja pie bērnudārza ēkas ambulances pusē pretim izejai konferences noslēgumā 2004. gada 15. augustā. Egļu fotografēta 2021. gada 1. decembrī.

Izstādes kopskats. Pirmā Rucavas tradicionālās kultūras mantojuma izstāde jaunizveidotajā Rucavas tradicionālās kultūras centrā. Projekti: “Reģionāla tradicionālās kultūras centra izveide Rucavā”, 2003–2004 (EUR 400), “Konferences organizēšana Rucavā”, 2004 (EUR 700), “Rucavas tradicionālās kultūras ekspozīcijas izveide”, 2004 (EUR 400).

Konferencē bija tālejoša nozīme. To noorganizēt līdzēja un konferences darbā aktīvi piedalījās **Liepājas pedagoģiskā institūta (LPI)** mācībspēki: **Gita Girņus** un **Lauma Veita**. Līdz ar asociācijas izveidi tika noslēgts sadarbības līgums ar LPI. Pavisam drīz (2006. gadā) kopīgi tika īstenots iepriekšminētais projekts “Rucavas Annas”, tika veikti mērķtiecīgi Rucavas valodas un folkloras pētījumi, kuros piedalījās atzītas LPI valodas pētnieces, zinātņu doktores un profesores **Benita Laumane**, **Ieva Ozola**, **Liene Markus – Narvila** un **Gita Girņus**. Darbs vaiņagojās ar panākumiem – 2006. gadā tika izdots iepriekšminētais buklets “**Rucavas Annas**”, kurā ar spilgtiem Rucavas valodas paraugiem sevi pārstāvēja **Anna Šmite** un **Anna Roga**. 2008. gadā klajā nāca tolaik jau Liepājas Pedagoģijas akadēmijas Kurzemes humanitārā institūta sagatavotā grāmata “**Rucavā, tur Paurupē**”, kas ieguva **Lielo Folkloras gada balvu**, nepieredzēti lielu rucavnieku apmeklējumu grāmatas atvēršanā un pieprasījumu pēc šīs grāmatas (grāmata ir piedzīvojuši atkārtotu izdevumu, un arī tas jau ir izpirkts).

Grāmatas “Rucavā, tur Paurupē...” vāks, 2008. gads.

Rucavnieki stāv rindā pēc grāmatas un autogrāfiem. Grāmatas “Rucavā, tur Paurupē..” atvēršana Rucavas kultūras namā. 2008. gads.

- Kad paliek slims, kad klepus nāk virsū,- kādas tējas vislabāk dzert?
- Es dzeļu kumelīšu tēju. Un mētru tēju. Un es ķimenes beļu. Visas trīs es saberu grāpē. Un es savāru un izkāšu. Un es tādu tēju dzeļu.
- Un alvejas?
- Alvejas arī!
- Tās te par logu dadziem nesauc?
- Logu dadži. Tas ir loga dadzis! To,- kad akal dīgulis duŗ un kad plaušu karsonis ir,- Kas ir?
- Dīgulis. Kad tu nevari elpu atvilkt un duŗ iekšā.
- Un jānomizo vai ar visu mizu?
- Jānomazgā visi tas dīglis. Un smalki jāsagraiza un jāsakapā ir kaut kur burkā vai kur nāris. Un tad ar medu. Un tad jāsamaisa un jāēd.

Annas Šmites valodas paraugs bukletā “Rucavas Annas”, 2008. gads.

”Tie visumetis bijuši cienījami cilveki, diži strāzdīgi, bijuši i lieli dziedātāji, a cieminis labi sagājuši, ja trāpījīs kādc atiet, nekad bes cienasta nav islaisc, ticis mieloc, kas jau tas labākaš mājās turis. Godos iedami šmuki ģerbušies, lustīgi bijuši, katram godam bijusas sava dziesmas, i kāzamis i krustūbamis, gan i linu mīstamis sava. Bernus jau no maģamis dienamis pie darba radinājuši, pašamis maģājamis jau vaidzējis citamis citu vākt, kāc jo pasprucis, lig kadu trētu gadēnu iesēdināc šūpula galā, lai šūpin to visu maģo, ja jau gājis pie kadu sešu gadu, ta jau vaidzējis ganīt gūžas, pēdis jau isataisijis pa govu ganu, skolā raidīti maģ, mājā bijis daug darba. Cilveki bijuši izpalīdzīgi. Cic citam talkā iedami, lig Mārtinu jau visi rudiņa darbi bi padarīti, i racinī norauti, i apsakulusi, ta sakas tas linu mistas. Ta jau naktes piesajemdami pa tamis talkamis gājuši. Ziemu vīri mežā braukuši, vakaris pinuši ķoņus, va pineklus, va riktējuši tamis zirgamis tos pabūklus. Mātes verpušas va adijušas. Vel ka nav bijuse tā dabuinama tā petrolija, visi vakara darbi pie skalu gaismas darīti. Maģājamis bernamis vaidzējis tos skalus pieskatīt, lai gaiši deg, vaidzējis nobriešt to ogli. I tā ziemu laisdami, gaidijuši akal pavasari.”

Annas Rogas valodas paraugs – stāsts rucavnieku valodā bukletā “Rucavas Annas”, 2008. gads.

Pati pirmā Rucavas konferencei referātu pieteica un konferencē piedalījās *Dr. hist. Aija Jansone*, kurai ar Annas Tapiņas pūra izrādīšanu bija *āķis lūpā* – pētniece aizvadīja 5 vasaras ekspedīcijā Rucavā, kur sabildēja visu iespējamo Rucavas tautas tērpu materiālu, mantotos cimodus un zeķes. Tā rezultātā tapa divas unikālas monogrāfijas – “**Rucavas rakstaino adījumu mantojums**” (2010) latviešu – angļu valodā, kura šobrīd jau ir kļuvusi par bibliogrāfisku retumu un “**Rucavnieku apģērbs cauri laikiem**” (2019). Aija Jansone ir Rucavas tautas tērpa labākā eksperte un ir daudzkārt līdzējusi rucavniecēm ar padomu tērpa darināšanā konsultācijās, semināros un konferencēs.

Aijas Jansones grāmata “Rucavas rakstaino adījumu mantojums” atvēršana Rucavas kultūras namā. Pie galda grāmatas autore Aija Jansone. 2010. gads.

Tāpat konferencē tika aizsākta sadarbība ar **Latvijas Nacionālā Vēstures muzeja** (LNVM) Etnogrāfijas nodaļas (tolaik) krājuma vadītāju, etnogrāfi **Ilzi Ziņģīti**, no kuras uzzinājām, ka muzeja fondos glabājas vairāk kā 500 vienību (!) Rucavas tautas tērpa daļu. Ļoti daudzus turpmākajos projektos iekļāvām šo priekšmetu fotografēšanu un izpēti. Šobrīd var teikt, ka gandrīz viss muzejā esošais Rucavas materiāls ir safotografēts, nākotnē varētu tikt veidots Rucavas un LNVM kopkatalogs par Rucavas tautas tērpa materiālu minētajā muzejā.

LNVM etnogrāfijas nodaļas krājuma vadītāja Ilze Ziņģīte (ap galdu 1. no kreisās) izrāda Rucavas sievām: (no kreisās) 2. – Irēnai Šustai (Riežniecei), 3. – Mārai Tapiņai, 4. – Ainai Antonijai, 5. - Aleksandrai Maksakovai un 6. – Guntai Atiķei bagāto, muzejā esošo Rucavas tautas tērpu mantojumu. Projekts “Dzīveskolas organizēšana Rucavā”, 2012. gads.

RUCAVAS SIEVU PIRMAIS SAIETS. TRADĪCIJU KOPAS “RUCAVAS SIEVAS” IZVEIDE

Ilgi bija Rucavas tradīciju kluba sievas vilkušas smago vezumu pavisam mazā sastāvā (6–7)! Jau sen sievas teica: *Sandra, mēs to vairs nespējam turēt – tās grupas, to ēdināšanu!* Un tad nāca tādu apstākļu sakritība. Pie varas Rucavā nāca bābas, kā mēdza teikt vīriešu kārtas deputāti. Par priekšsēdētāju iecēla **Līgu Stendzi**. Viņa bija gudra meitene, ātri saprata, ka tieši Rucavas mantojums un tradīcijas ir tas, kas Rucavu atšķir no citām vietām. Viņa ietērpa savas sekretāres Rucavas tautas tērpos, rīkoja fotosesijas, par ko iedzimtās rucavnieces piktojās: *Kaut kādas špidrilkas, atbraukušas no Liepājas, neko nejdz no Rucavas tautas tērpa un tradīcijām, bet Stendze šās ietērpj tautas tērpos!* Ap to laiku “Zvanītājos” arvien biežāk iegriezās **māsa Tapiņas – Inga, Dace un Māra** (kā vēlāk uzzinājām – visas trīs dzīvo Rīgā, bet rucavniecisko pārzina labi un ar to lepojas!), vezdamas pie sevis uz “Sudargiem” un arī uz “Zvanītājiem” savus Rīgas draugus un kolēģus. Vārds pa vārdam – kā tad mums te “Zvanītājos” iet, ka viņas arī varētu savu roku pielikt. Tā arī radās ideja par **Rucavas sievu pirmo saietu**. Datums bija nolikts zīmīgs – 11. novembrī, Lāčplēša dienā (**11.11.11.**). Varbūt sagādīšanās, bet noliktajā datumā sanāca tikpat sievu, cik Rucavas tradīciju kluba dibināšanas reizē dalībnieku – 21! Tad nu sievas sprieda, ka neviens cits jau tās Rucavas tradīcijas neuzturēs, ka pašām vien tas jādara. Tad sprieda, ar ko rucavnieki atšķiras no citiem – ar valodu, dziedāšanu, tautas tērpu. Ievēlēja 9 gudro sievu padomi, kuras priekšgalā stājās **Māra Tapiņa**. Nolēma, ka gada laikā pa visām jātiek pie viena kopīga tautas tērpa – vestes, lindruka un krekla. Un lai to visu un vēl daudz ko citu izdarītu, jāmacās – vienai no otras un no citiem gudriem ļaudīm. Tā tapa ideja par **Dzīveskolu**, kas sākumā notiks reizi mēnesī. Vēl Māra ieteica par katru lielu notikumu taisīt **fotogrāmatas**. Bet tāds īstens Rucavas sievu un tradīciju kluba darbības reklamētājs bija un ir **Aizputes TV** (producente **Selga Dreimane**, operators **Edvīns Sveilis**), radot un rādot šīs filmas

RE TV (tās bija skatītākās filmas visā Latvijā ar ļoti augstu reitingu). 2012. gadā tika radītas pat vairākas filmas par Rucavas sievu darbošanos: “Rucavas sievu rokdarbu skola”, “Rucavas sievu Ziemassvētku skola” u. c.

Vāks fotogrāmatai “Rucavas sievas darina tautas tērpu”, 2012. gads.

Vāks fotogrāmatai “Rucavas sievu maizes un gaļas dienas”, 2012. gads.

Iekšlapa fotogrāmata “Rucavas sievu vasara”, 2012. gads.

Aizputes TV operators Edvīns Sveilis filmē stāstnieku un Rucavas – Sventājas valodas zinātāju Miķeli Balču Sventājā, pie Būtiņģes baznīcas. Projekts “Prasmju skola 2016”.

Pirmā Dzīveskola notika pavisam drīz – 2011. gada Ziemassvētkos. Tad sievas sanāca “Bajāros” (viesu mājā, Rucavas sieva – Elga Ozola ir šī nama īpašniece), mācījās rotāt telpu ar puzuriem, rotājās pašas (katra pirmo reizi uzsēja nāmatu – simbolisko Rucavas sievu galvas rotu), taisīja vaska sveces, cepa cepumus un visbeidzot svētīja Ziemassvētkus. 2012. gadā bija vesels projekts “Dzīveskolas organizēšana Rucavā”. Pie Sandras mājās mācījās maizes cepšanas gudrības, pie Dzintras apguva puķu dārza iekārtošanu, daudz nodarbību tika veltītas tautas tērpa izpētei un darināšanai, bet gadu noslēdza ar “Cūku bērēm” un bagātīgu Ziemassvētku galdu.

Rucavas sievas mācās maizes gudrības mājās pie maizes cepējas, arīdžan Rucavas sievas – Sandras Aigares. Ap galdu no kreisās – Olga Dūrēja, Rasma Paupere, Dace Zeme - Smiltiece, Dace Liparte, Aija Cinkmane, Sandra Roze (vēlāk Vītola), Rasma Trumpika, Māra Tapiņa, Dace Tapiņa, Aija Dejus, Maija Vajevska, Inga Tapiņa, Vija Vārna. Dzīveskola, “Maizes diena”, 2012. gads.

Ruta Ņestere gatavo ruleti. Dzīvēsskola, "Cūku bēres", 2012. gads.

Vija Vārna maļ gaļu desām. Dzīvēsskola, "Cūku bēres", 2012. gads.

Māra Tapiņa (no kreisās) un Inga Tapiņa bāž desas. Dzīvēsskola, "Cūku bēres", 2013. gads.

Nākamajos gados klāt nāca projekti "Rucavas sievu Dzīvēsskola 2013", "Prasmju skola" (2016 un 2017), "Rucavas adītā jaka" (2013) "Rucavas baltā villaine" (2015) un "Krustūbas Rucavā" (2013).

Sievas mācās gatavot sveces Natālijas un Gata Graudužu vadībā. Pie galda no kreisās 1. – Elga Ozola, 2. – Aleksandra Maksakova, 3. – Rasma Paupere, 4. – Ausma Ašmane. Stāv no kreisās 1. – Ruta Ņestere, 2. – Rasma Trumpika. Dzīvēsskola, 2013. gads.

Sievas pulcējās uz Liepājas muzeja speciālistes Lias Ģibietes vadīto semināru par Rucavas tautas tērpa darināšanu. No kreisās 1. – Māra Tapiņa, 2. – Dace Tapiņa, 3. – Aleksandra Maksakova, 4. – Rasma Kleina, 5. – Inga Tapiņa, 6. – Rasma Paupere, 7. – Aina Antonija. Projekts "Prasmju skola 2016".

Rucavas sievas no kreisās 1. – Dace Zeme - Smiltneiece, 2. – Rasma Paupere, 3. – Sanita Trumpika, 4. – Natālija Grauduže (aiz muguras vīrs Gatis Graudužis), 5. – Elga Ozola, viņai aiz muguras – Dace Liparte. Kopā ar rotu kalšanas meistarū Andri Garokalnu (galda galā) un pagatavotajām kuršu rotām (uz galda). Projekts “Prasmju skola 2016”.

Sievas gatavojas villaiņu izšūšanai, pēta un izvēlas rakstus savai villainei. No kreisās – Rasma Trumpika. No labās 1. – Elga Ozola, 2. – Dace Liparte, 3. – Aleksandra Maksakova. Projekts “Rucavas baltā villaine”, 2015. gads.

Villaiņu izpēte un fotografēšana Latvijas Nacionālā vēstures muzeja fondos. Darbu vada etnogrāfe Aija Jansone. Piedalās Rucavas sievas – no labās Dace Liparte, Ruta Ķestere, Inga Tapiņa un Skaidrīte Zeme. Projekts “Rucavas baltā villaine”, 2015. gads.

Rucavas sievas ar pašu darinātajām villainēm. No kreisās 1. – Māra Tapiņa, 2. – Skaidrīte Zeme, 4. – Ruta Ķestere, 5. – Lilija Vītola, 6. – Elga Ozola, 7. – Dace Liparte, 8. – Aleksandra Maksakova, 9. – Irēna Šusta (Riežniece), 10. – Rasma Paupere, 11. – Inga Tapiņa, 12. – Rasma Kleina. 3. no kreisās – meistare Ilma Rubene. Projekts “Rucavas baltā villaine”, 2015. gads.

Rucavas sievas atsaucās Latvijas Radio raidījumu vadītājam **Ivetai Medenei**. Tapa divi pamatīgi radio raidījumi par Rucavas kāzu un krustūbu tradīcijām ar apsolījumu, ka Rucavas sievas sagatavos arī attiecīgas dziesmu programmas. Ja labi iedziedās, taps diski. Tā arī notika, un pašas sievas nesaprata, vai tiešām viņas tur dzied – tik laba bija ierakstu kvalitāte! Un, jā! Rucavas sievas var lepoties ar diviem CD – “**Rucavas sievas dzied Rucavas kāzu dziesmas**” un “**Rucavas sievas dzied Rucavas krustūbu un bērnu dziesmas**”.

Vāka fotogrāfija (Rucavas sievas) kompaktdiskam “Rucavas sievas dzied Rucavas kāzu dziesmas”, Arnolda Aigara foto. 2012. gads.

Vāka fotogrāfija (Rucavas sieva Maija Vajevska ar saviem trim bērniem – Līvu, Zandu un Jāni) kompaktdiskam “Rucavas sievas dzied Rucavas krustūbu un bērnu dziesmas”, Sandras Aigares foto. 2013. gads.

Rucavas balsu apguve, krustūbu dziesmu dziedāšana kūmu balsos un katrai sava tautas tērpa darināšana vainagojās “Balticā” tautas tērpu skates koncerta laikā Ķīpsalā (2015). Rucavas sievas pēc Aijas Jansones ieteikuma

tika uzaicinātas demonstrēt savus krāšņos tērpus un didīt pādi nelielajā krustūbu ainā, par ko izbaudīja daudzu ekspertu un koncerta klausītāju atzinību.

Īpaša vieta Rucavas sievu nodarbībās tika ierādīta Rucavas senās valodas vārdu apzināšanai un lietošanai ikdienas saskarsmē. Katrā Dzīveskolas nodarbībā valodas zinātnieciņa – **Dzintra Skrube, Olga Dūrēja, Inga Tapiņa** un **Dace Tapiņa** pierakstīja norisi, mēģinot valodā iekļaut senos Rucavas vārdus un gramatiskās formas. Tā tapa stāsti, konsultējoties ar Rucavas valodas labu pārzinātāju **Annu Rogu**. Ar domes priekšsēdētājas, arīdzan Rucavas sievas **Līgas Stendzes** atbalstu *Duvzares vēstis* tapa atsevišķa – **Rucavas sievu lapa**, kurā ielika stāstus par iepriekšējo Dzīveskolas nodarbību un fotogrāfijas. Nu visi Rucavas sievu stāsti kopā ar bildēm ir sakārtoti un gaida izdošanu grāmatā!

4 **DUVZARES VĒSTIS**
2012. gada janvāris

Rucavas sievu lapa

Janvāris Nr. 1

Māra Tapiņa.

Rāni, gudri, vērtīgi, stipri – tā var teikt par notiekošo Rucavā vecā gada nogalē. Rucavas sievas ir sanākušas kopā un sapratušas, ka tikai no pašām ir atkarīga, vai Rucavas vērtības saglabāsim, vai Rucavas tradīcijas turpināsim un vai mēs paši kā rucavnieki pastāvēsim. Par Rucavas sievu kļūst ikviens, kas jūtas kā īsta rucavniece vai par tādu grib kļūt un kas pievienojas Rucavas sievu pulkam to rīkotajos pasākumos. Kopības zīme – saņemtais dzīpars no kopīgā dzijas kamola un sievas galvasrotas – nāmata apriekšana. Šobrīd tādu mūsu pulkā ir 20!

Aleksandra Maksekova.

Tas ir rucavnieku goda tērps, rucavnieku valoda, rucavnieku dziesmas un dziedāšana, arī ēdiens un daudzas citas lietas. **DZĪVESKOLA** būtu tā vieta, telpa un laiks, kurā notiks šo un daudz citu gudrību apguve. Tā mācīties un izzinot, iecerēts pašu spēkiem tepat uz vietas Rucavā radīt vienu pilnīgu **RUCAVAS TAUTAS TĒRPU**, sagatavot **RUCAVAS VALODAS ABC** un **RUCAVAS SIEVU GUDRĪBU GRAMATU**.

Ar Rucavas novada domes atbalstu lasīšanai un vērtēšanai tiek nodota pirmā Rucavas sievu lapa, kurā lasītāji

Irēna Šusta.

Te ir tas viss, ko Rucavas sievas “Bajāros” sadarīja un sarunāja, ko Skrubja Dzintra saklausīja un pierakstīja un ko Rogas Anna un Tapiņa meitas papildināja. Ja kādam ir vēl kas teicams, lai piebilst. Lai mūsu – rucavnieku valoda atdzimst, plaukst un zel!

Dace Tapiņa.

Elga Ozola.

Ziem'ssvētku dzīveskola "Bajāros"

Priekšzīm'ssvētku laiks "Bajāros" bija noslēpuma un darbošanās priekšpils. Iesākumā Irēna izdala lapas ar visām prasībām, kas jāapgūst. Pāriem jāskatās līdzi un jāievēl krustiņi, lai redz, kas padarīts. Pirmais darbs – kopā ar saimnieci Elgu cept cepamais. Katrai māmiņai Elga aiztapsina

ūda i prasa, vai nu īsta rucavniece. Arī "Bajāru" saimniecece novar nosaukt, kamēr tiks piete pie sava stātos, lieti iekšā Ingas lindrakos, pa plēsti prasīne, galvā nāmata. Nu rucavniece kas rucavniece, īsta Bajārine – gan šmuka no svīgas, gan ar saimnieces izziņību un treju dēlu mātes lepamul! Irēna arī – staiģā

pāli), zirgus un spēja mērci. Mērces nepahēk parādā, dziedot: "Visi manica bērni brīvē, kad makšķeres kalādināja", un vel liok us galdā brangos kōrpus (Pēdīs vīsmāis tieh pa sievā zēni, ko likti makā, lai turis nandā!). Rieša no Vilmas, pupiņas no Dāntrivs, a lietas no Vēlās! Galdā nākpāns a pīrģis – tur spēkārūsā, ķem-

Pirmā Rucavas sievu lapa vietējā avīzē *Duvzares vēstis* 2012. gada janvārī.

Rucavas sievu lapa

Marts Nr. 3

30. 31. marta un 1. aprīlī /154. Eiropas notiek
EIROPAS AMATU PRASMJU DIENAS - 2012.

Kopīgajai idejai plānotajai pievienoties Francijas, Spānijas, Portugāles, Ungārijas, Slovākijas, Itālijas un Igaunijas meistari. Latvijā šo projektu vada Kultūrtalantības un nemateriālo mantojuma centrs. Piedalās tieši 50 kolektīvi, arī Rucavas sievas ar savu izlooto "Dzīvesskolu".

Ko tas mums doš? Naudas izteiksmē neko! Rucavas sievas domā, dziedā, dziedā "Tema dzied", "Arpuzes" TV šīs arvi ieguldījums, lai pasaulē tiktu kvalitatīvi radīti, bet KNMC gadā, lai tie tiktu reklamēti kā Latvijas vadotājos meciņos, tā arī dažādās Eiropas vietās, mūsu meistari tiks serakotīti Latvijas kultūras kartē. Rucavniekiem tā ir lieliska iespēja parādīt pasaulē ne tikai savu bagātu un unikālo mantojumu, bet arī tradīcijas dzīvotspēju. Mums ir vairāki adīšanas, arī izšūšanas meistari, Rucavas valodas prātīgi un savdabīgi Rucavas dzimšanas tradīcijas turpinātāji – Rucavas sievas! Šo prasmju dienu nosaukums "Arīvi savs meistars". Tas nozīmē, ka mēs nākam kopā, vērojam, apmēram, ieklausāmies viļņos, meģinām atkārtot, vingrināties tajā, ko līdz šim esam maz pratuši. Un vēl mums ir iespēja parādīt mūsu veiksmīgo sadarbību ar patērētājiem valodas, dzimšanas un etnogrāfijas jomā, par ko daudz sarakstīti un runā.

RUCAVAS DZĪVĒSSKOLA
notika 3 dienu garumā – 30. un 31. marta,
un 1. aprīlī no pulksten 14.

Piektdien, 30. martā, no pulksten 14
Rucavas pamatskolas mājdarbības klasē
SIEVU ROKDARBU DIENA

Paralēli notiek

● Rucavas sežu, rakstu un robiņu ADĪŠANA
Mādaru Mirdza Ārenta, Aleksandra Maksakova, Rasma
Kicinska u.c. vadīta vienotā kvalitatīvu adīšanu kolektīva

Lilija Vītola
(vidū) izrāda
savu mantojuma
tautas tērpus.

Neredzēti kroku raksti.

ko adīsim, ko darīsim, kas būs
tautas tērps.
Kad tie tautas tērpi izšūti,
izpildīti un izrādīti.

Rucavas sievu lapa Nr.3 vietējā avīzē Duvzares vēstis, 2012. gada marta.

Dace Tapiņa (vidū) kopā ar
māsām – Ingu (1. no kreisās)
un Māru (1. no labās) "Balticas"
stāstnieku koncertā. 2015. gads.

Rucavas sievu vidū ir arī savas
stāstnieces. Tās atzīstamākās ir
Dzintra Skrube, Skaidrīte Zeme
un Dace Tapiņa. 2016. gada
"Prasmju skolā" sievas vingrinājās
stāstīt stāstus. Braucām arī uz
Sventāju – pie Rucavas valodas
zinātāja un izcila stāstnieka **Miķeļa
Balčus**, projekta noslēgumā
Rucavas kultūras namā ar stāstiem
uzstājās tikai izcilnieki – mūsu pašu
Dace un viešņas no Kuldīgas –
Liesma Lagzdiņa un **Ina Celitāne**.
Dace Tapiņa kopā ar savām abām

māsām ar stāstu "Lēnas krēsla stāsts" ir piedalījusies arī festivāla "Baltica" stāstnieku koncertā (2015).

Līdz ar Rucavas sievu darbību Rucavas tradīciju klubs iegūvis varenu papildspēku, šobrīd biedrībā ir 35 biedri – sievas un pa kādam vīram arī. Ir sievas – aktīvas tradīciju kluba biedres –, kuras savu darbošanos tradīciju klubā saista tieši ar Rucavas sievu kustības aizsākumiem. Tās ir **Aija Dejus, Maija Vajevska, Dace Zeme-Smiltniece, Aleksandra Maksakova, Ruta Ķestere, Vija Vārna, Dzintra Skrube, Elga Ozola, Lilija Vītola, Dace Liparte, Aija Cinkmane, Irēna Šusta (Riežniece), Sanita Trumpika, Skaidrīte Zeme, Rasma Paupere** un, protams, visas trīs māsas – **Inga, Māra** un **Dace Tapiņas**.

Tieši ar "Rucavas sievām" kvalitātes latiņa ir pacelta visai augstu. Sievas seko līdzi, kā tiek darināts un nēsāts tautas tērps. Kad Latvijā aizsākās akcija "**Katram savu tautas tērpu!**", sievas smējās: mēs Rucavā jau kopš pirmās "Rucavas sievu" pastāvēšanas dienas dzīvojām ar domu: katrai tikt pie sava goda tērpa! Nevajag nemaz sapņot, bet maz pamazām ar čaklu darbu Rucavas sievas (un "Rucavas sievu" 5. jubilejā 2016. gadā tādu bija 18!) ir tikušas pie sava tērpa. Pašu darinātos un (vai) sev sagādātos tērpos dižojas (dižojās): **Sandra Aigare, Olga Dūrēja (Mūžībā), Vilma Hehte (Mūžībā), Mirdza Ārenta, Anna Strautmale, Ruta Grauduža, Rasma Trumpika, Valda Volkova (Mūžībā), Rasma Paupere, Liesma Grauduža, Ausma Ašmane (Mūžībā), Skaidrīte Zeme, Māra Tapiņa, Dace Tapiņa, Inga Tapiņa, Aleksandra Maksakova, Dace Liparte, Aija Dejus, Maija Vajevska, Elga Ozola, Lilija Vītola, Irēna Riežniece, Dzintra Skrube, Ruta Ķestere, Sanita Trumpika, Dace Zeme-Smiltniece, Aija Cinkmane, Valda Pāvelskopa un Agrita Kaire** (abas jaunpienācējas).

Tieši ar Rucavas sievu kustību ir augusi amatnieku meistarība. Ne par velti otrajā **3 x 3 Saietā**, kas Rucavā notika 2014. gadā, rucavnieki vairs nebija tikai skatītājos, klausītājos un mācekļos. Rucavas sievas pašas vadīja meistarklases: **Māra Tapiņa** – tradicionālo ēdienu gatavošanas, **Dace Tapiņa** – vēdināja rucavnieču pūru, stāstīja visu, ko zināja par Rucavas

tautas tērpu, **Sandra Aigare** vadīja tradicionālās dziedāšanas meistarklasi, **Aleksandra Maksakova** – adīšanas, **Inga Tapiņa** un **Vilma Pērkone** – izšūšanas meistarklasi. Rucavas sievietēm ir pa spēkam lielu pasākumu organizēšana un vadīšana. Tā Rucavas dienā Liepājas Kungu ielas kvartālā (pēc tam arī Annās Papes “Vītolniekos”) māšas **Inga** un **Dace Tapiņas** izdziedāja, izstāstīja un izrādīja, kā ietērt rucavnieci goda tērpā.

Māšas **Inga Tapiņa** (1. no kreisās) un **Dace Tapiņa** (1. no labās) izstāsta, izdzied un izrāda, kā apģērbt Rucavas sievu goda tērpā. 2. no kreisās – **Skaidrīte Zeme** – bagātākā un greznākā Rucavas tautas tērpa īpašniece. 2. no labās - no publikas pieaicināta modele, kura tika apģērbta Rucavas sievu goda tērpā. Rucavas diena Liepājas Kungu ielas kvartālā, 2016. gads.

Līdz ar Rucavas sievu darbošanos audzis “**Zvanītāju**” saimnieču pulks. Tās atzītākās un prasmīgākās saimnieces Rucavas sievu vidū ir **Mirdza Ārenta** (pirmā “Zvanītāju” saimniece līdz pat 2012. gadam), **Ruta Ķestere**, **Vija Vārna**, **Dace Smiltņiece-Zeme**, **Dace Liparte**, **Sanita Trumpika** (šobrīd aktīvākās “Zvanītāju” saimnieces, viņām piepulcējušies **Agrita Kaire**), **Skaidrīte Zeme**, **Aija Dejus** un **Maija Vajevska** (māte un meita – piena pārstrādātājas, šobrīd vienīgās Rucavas cietā/liesā siera sējējas, **Maija** – arī medalus darītāja), **Lilija Vītola** (prasmīga gaļas ēdienu

gatavotāja un godu rīkotāja kopā ar savu meitu **Elgu Ozolu** viņas vadītājā viesu mājā “**Bajāri**”), **Olga Dūrēja** (saldskābmaizes cepēja un Rucavas cietā / liesā siera sējēja – nu jau Mūžībā), **Sandra Aigare** (izbijusi maizes cepēja un kvasa darītāja), **Aleksandra Maksakova** (cepelīnu un zivju zupas vārītāja), **Sandra Roze (Vītola)** un **Rasma Trumpika**. Kad jāgatavojas kādām skatēm vai jāriko lielāki godi, tad talkā nāk **Inta Pērkone**, **Sarmīte Reine** ar savu meitu **Artu**, arī skolas saimniece **Dace Šķēle**, Rucavas labākā raušu cepēja **Agrita Vorobjova**. Ne tikai sievietes – dažādos saimnieču konkursos Annās Papes “Vītolniekos” atzīstami startējis dunicnieks **Renārs Juzups**, kurš nu jau ir kļuvis slavens ar toršu cepšanu.

Pirmais lielais izaicinājums Rucavas sievietēm bija piedalīšanās Rīgā **Saimnieču dienā** (2013), kur bija izdevies “izgriezt pogas” latgaļu saimniecēm, kuras parasti esot guvušas pirmo vietu, bet šajā reizē to nācies dalīt ar kurzemniecēm. Tāpat Rucavas sievietes atsauca “Siera kluba” vadītājas **Vandas Davidanovas** aicinājumam piedalīties siera gardumu konkursos.

Rucavas sievietes – saimnieces. Priekšā zemē no kreisās **Aija Cinkmane** un **Maija Vajevska**. 1. rindā no kreisās 1. - **Skaidrīte Zeme**, 2. – **Rasma Trumpika**, 3. – **Mirdza Ārenta**, 4. – **Olga Dūrēja**, 5. – **Vija Vārna**, 6. – **Lilija Vītola**. Aizmugurē no kreisās 1. – **Dace Zeme-Smiltņiece**, 2. – **Sandra Aigare**, 4. – **Sanita Trumpika**, 5. – **Ruta Ķestere**. 3. no kreisās – programmu vadītāja **Dzintra Skrube**. Rindas galā **Pūža Jānis**. Saimnieču saiets “Zvanītājos”, 2013. gads.

Rucavas sievas Saimnieču godos Rīgā. Priekšā no kreisās Rucavas sievas: 1. – Maija Vajevska, 2. – Ruta Ķestere, 4. – Dace Tapiņa. Aiz uzraksta no kreisās 1. – Inga Tapiņa, 2. – Olga Dūrēja, 3. – Inta Pērkone. No labās 1. – Māra Tapiņa, 2. – Sarmīte Reine. Rīga, Saimnieču godi, 2013. gads.

“Zvanītāju” saimniece Ruta Ķestere kopā ar jauno, diplomēto pavāri Artu Reini spriež, kā labāk izrotāt sāļo torti ar Rucavas baltā sviesta krēmu pildījumā Siera gardumu konkursam Skrundā. 2015. gads.

Torte gatava konkursam. Skrunda, “Siera gardumu konkurss”, 2015. gads.

Bez Rucavas sievu aktīvas dalības šodien nav iedomājami ne Jāņi, ne Annas Papes “Vītolniekos”. Tāds savas meistarības pārbaudījums Rucavas sievietēm bija dalība projektā “**Talku godi Rucavā**”. Tā ir tāda laba un sena tradīcija – pēc talkas sanākt visiem talciniekiem kopā un pie bagātīgi klātiem galdiem svētīt talku godus. Lai tiktu pie godiem, jāriko talka. Tāds īsts piedzīvojums Rucavas sievietēm un viņu ģimenēm bija kulšanas talka. Vīri sagādāja “Ērpi” (kuļmašīnu), pirms tam rudzi tika sasieti kūlīšos un salikti statiņos, izkaltēti un atvesti uz “Bajāru riju”, un tad notika lielā kulšanas talka. Savukārt, lai galdi talku godos būtu bagātīgi klāti, tika rīkotas meistarklases: “Alus darīšanas”, “Kvasa darīšanas”, “Gaļas ēdienu meistarklase”, “Raušu meistarklase”. Atsevišķa meistarklase bija dzīru dziesmu apgūvē. Projekta noslēgumā bija “Bajāru rijas” sakopšanas talka ar talku godiem noslēgumā, uz kuriem sabrauca ap 100 dalībnieku – folkloristi un citi interesenti. Galdi vai lūza no konkursam gatavotajām gaļas uzkodām – cepešiem, ruletēm, viltotiem zaķiem, raušiem un sieriem. Dzīru dziesmas aizrautīgi dziedāja folkloras kopas “Atštaukas”, “Vēlava”, “Avots”, “Rucavas sievas” un mūsu pašu etnogrāfiskais ansamblis.

Talcinieki pēc labi padarīta darba. Blakus kuļmašīnai no labās – Ruta Ķestere un Valda Pāvelskopa. Zemē salmos – Liesma Grauduža ar saviem 5 bērniem (aizmugurē Liesmas vīrs – Jans van der Vēns). Pirmajā rindā no kreisās Elgas dēls Ritvars Ozols, Dace Zeme-Smiltneiece, Elga Ozola, Lilija Vītola, aiz Lilijas pa labi vīrs Kārlis Vītols (nu jau Mūžībā), no Lilijas pa labi priekšā meitas Elgas vīrs Otomārs Ozols. 2. rindā no kreisās Skaidrīte Zeme, Aija Cinkmane, Dace Liparte. Kulšanas talka. Projekts “Talku godi Rucavā”, 2018. gads.

Lilijas Vītolas vadītā “Gaļas ēdienu meistarklase”. No labās – meistare Lilija Vītola, mācekles – Ruta Ķestere un Vija Vārna. Projekts “Talku godi Rucavā” 2018. gads.

Galdi vai lūst no konkursa dalībnieku gatavotajiem gardumiem. Projekts “Talku godi Rucavā”, 2018. gads.

Vispirms dziesma galdam, pēc tam visas jestrās dzīru, galda un apdziedāšanas dziesmas. Projekts “Talku godi Rucavā”, 2018. gads.

LEADER PROJEKTI

Tāda kārtīga uzvara mums, tradīciju kluba seniorēm, bija uzdrīkstēšanās, projektu rakstīšana un startēšana LEADER projektu konkursā. Tolaik Liepājas rajona partnerība ļoti atbalstīja sabiedriskās organizācijas, visādi mudināja rakstīt projektus. Tā bija iespēja dabūt Eiropas naudu infrastruktūras uzlabošanai, būvniecībai, remontiem. “Zvanītāji” bija kritiskā stāvoklī. Bija skaidrs, ka tikai remonts var paildzināt “Zvanītāju” mājas mūžu. Projektu rakstīšana padevās. Tapa projekts **“Zvanītāju rekonstrukcija/renovācija par Tradīciju namu”** (14 000 latu). Nobijušās bijām gan ne pa jokam: tā taču ir būvniecība, un zināma lieta, ka tur visādas šmaukšanās iespējamas, vai mēs – sievas solidos gados un bez pieredzes būvniecībā – varēsim visam izsekot līdzī. Visvairāk nobijusies bija toreizējā kluba vadītāja Anna Strautmale, viņa tādu atbildību neuzņemšoties. Viņai bija iespēja pārcelties dzīvot tuvāk dēlam uz savu dzimto pusi Latgalē, un tā Anniņa vienu dienu paziņo, ka viņa izstājas no biedrības. Bet tieši tad bija jāparaksta un jāiesniedz projekts. Ja nomainām vadītāju, VID-ā vēl nebūs jaunais vadītājs apstiprināts, bet vecajam nav vairs paraksta tiesības. Situāciju glāba otra valdes locekle **Valda Volkova** (nu jau Mūžībā), viņa nebaidījās likt parakstu zem projekta, un viņai arī bija paraksta tiesības. Projekta rezultātā tika apšūti un nokrāsoti “Zvanītāji” no ārpuses, šifera jumtu nomainīja šindeļu jumts, visai mājai nomainījām sešrūšu logus pret tādiem pašiem, tikai dubultajiem, maizes krāsni savedām lietošanas kārtībā, izremontējām abas gala istabiņas, vienā no tām ierīkojām labiekārtotu tualeti. Tajā pašā gadā iesniedzām otru projektu **“Virtuves aprīkojuma iegāde tradīciju namam Zvanītāji”** (3400 latu). Liepājas Partnerības toreizējā vadītāja **Inīta Ate** gan uz to raudzījās skeptiski, diez vai došot naudu otram projektam vienā un tai pašā gadā. Teicu: *Uzrakstīsim labu projektu, iegūsim maksimālo punktu skaitu – kā var nedot?* Tā arī bija. 2012. gada beigās Ziemassvētku laikā aukstos “Zvanītājos” svinējām abu projektu noslēgumu.

Izremontētie “Zvanītāji” 2012. ziemā.

Saimes istaba pēc remonta. 2012. gads.

Virtuves un ģērbtuves
iekārtojums "Zvanītājos"
divu projektu
noslēgumā, 2012. gads.

PĒCVĀRDA VIETĀ

Šobrīd "Zvanītājos" saimnieko vai/un ir reģistrētas 4 sabiedriskās organizācijas:

- RUCAVAS TRADĪCIJU KLUBS (RTK) no 2001. gada, kā biedrība no 2004. gada;
- RUCAVAS AMATNIECĪBAS KOPA (RAK) no 2004. gada, kā biedrība no 2020. gada;
- LATVIJAS TRADICIONĀLĀS KULTŪRAS ASOCIĀCIJA (LTKA jeb RITAVA), kā biedrība no 2004. gada;
- RUCAVAS SIEVAS – tradīciju kopa, neregistrēta sabiedriska organizācija, no 2011. gada.

Rucavas sievietes pārstāv Latviju ģājienu Klaipēdā. Priekšā 1. no kreisās – Ruta Ķestere, aiz viņas pa labi – Dace Zeme-Smiltniece. Vidū priekšā – Aija Cinkmane, aiz viņas pa labi – Rasma Trumpika. Priekšā 1. no labās – Dace Liparte, aiz viņas – Aleksandra Maksakova, aiz viņas Lāsma Ceplene. Klaipēdā, Karaļa Mindauga kronēšanas svētki, 2018. gads.

SATURS

Priekšvārds. Janīna Kursīte	
JAURU DZIMTAS “ZVANĪTĀJI” I daļa. Anna Ilona Roga	
Minējums. Annas Ilonas Rogas dzejolis	
Jauru dzimtas aizsākumi	8
Muižas	11
Paurupe.....	12
Skološanās. Jaura dēli – telegrāfisti	16
“Zvanītāji”	24
Jaura Miķelis	25
Jaura Anna un Jānis Šēperis	29
Jaura Juris un Ķērsta Fogle.....	30
Tomasa mājas liktenis.....	35
Jaura Ķērsta un Miķelis Šlampe.....	38
Jaura Katrīna – Šlampja Katrīnas audžumamma.....	40
Katrīna ar mazo Katiņu saimnieko “Šlampjos”	42
Katrīnas Šlampes dzīve	43
Katrīna un Miķelis Roga	46
Mana bērnība.....	47
Izvešanas	54
Kara gadi	55
Pēckara gadi. Padomju laiks	65
Kolhozu laiki.....	72
Izvestie atgriežas no Sibīrijas	76
Darba un sabiedriskā dzīve.....	79
Liepājas laiks	87
Māsas Elgas dzīve	94
Jaura Jura dzimtas turpinājums.....	104
Jaunie laiki – Jauru dzimta turas.....	116
Annas Rogas dzejoļi	130
Brīnumroze.....	130
No mājām aizejot.....	131

Svētavots jeb Balāde par Rucavas muižu.....	132
Nebēdnis vējš.....	133
Rudens noskaņa.....	134
Dzīparu groziņš.....	134
Ziemsvētku vakars.....	135
Pēcvārds.....	136
JAUNIE LAIKI “ZVANĪTĀJOS” II daļa. Sandra Aigare.....	139
Priekšvārds.....	141
Aizsākumi.....	142
Gadskārtu svētku svētīšana.....	154
“Zvanītāju” vasaras skoliņa	171
Tradicionālās kultūras programma “Rucavas goda mielasts”.....	190
Rucavas teicēju apzināšana. Rucavai raksturīgo balsu un bagātā dziesmu pūra apguve un praktizēšana.....	196
Rucavas etnogrāfiskā materiāla – rucavnieku mantoto pūru apzināšana un izrādīšana.....	208
Rucavnieku ēdienu gatavošana un izrādīšana.....	213
Rucavas amatniecības attīstība. Rucavas amatniecības kopas izveide.....	227
Vislatvijas konference Rucavā. Latvijas tradicionālās kultūras asociācijas izveide.....	241
Rucavas sievu pirmais saiets. Tradīciju kopas “Rucavas sievas” izveide.....	249
LEADER projekti.....	266
Pēcvārda vietā.....	269

Bez nenogurstošās **Sandras Aigares**, viņas enerģijas un ieguldījuma “Zvanītāji” nebūtu “Zvanītāji”, kādi tie ir šobrīd ar tur notiekošo. Liels paldies Sandrai par palīdzību grāmatas tapšanā un ārzemēs dzīvojošo Jauru pēcteču apzināšanā.

Ļoti pateicos **Guntai Timbrai** par atbalstu un tehnisko palīdzību tekstu pārrakstīšanā, datu precizēšanā un vēsturisko fotogrāfiju un publikāciju piemeklēšanā.

Anna Ilona Roga

PALDIES **Annai Rogai** par iniciatīvu un uzticēšanos, kā dēļ tapa iespējams Jauru dzimtas stāsts divu gadsimtu garumā un Rucavas un visas Latvijas vēstures konkretizācija caur viena cilvēka – Annas Rogas – dzīves pašvērojumu 80 gadu garumā.

PALDIES grāmatas veidotāju radošajai komandai: **Guntai Timbrai, Anitai Helvigai, Andim Aigaram, Samantai Kalējai** un **Gitai Vanagai** – par atsaucību, ieinteresētību un atbildību šīs grāmatas tapšanā.

PALDIES **Janīnai Kursītei** par pamudinājumu un morālo atbalstu šīs grāmatas tapšanā.

PALDIES **Ingrīdai Segliņai** par vērtīgajiem padomiem iesācējiem izdevējdarbībā.

Grāmata veltīta manam ieroču nesējam **Rasmai Trumpikai** – Rasmiņa grāmatā maz pieminēta, bet klusa un nemanāma bijusi man blakus no pašiem manas darbības pirmsākumiem, bijusi uzticama visos mūsu kopīgajos izaicinājumos, kādi vien nākuši priekšā, bijusi kopā ar mani, kad šķita: Rucavā esmu viena ar savām idejām un darbiem, lūgusi par mani Dievu, kad man bijis visgrūtāk.

Un manai Ģimenei: vīram **Arnoldam** un meitiņai **Ilzei** – viņiem es pietrūku visvairāk, pārāk maz es varēju būt mājās, varbūt tieši tad, kad mani visvairāk vajadzēja.

Sandra Aigare

RUCAVAS
TRADĪCIJU
KLUBS

**Grāmatas izdevēji pateicas Valsts Kultūrkapitāla fondam,
Rucavas novada domei un Rucavas tradīciju klubam
par šī izdevuma finansiālo atbalstu.
Sīrsnīgs paldies visiem nesavtīgajiem ziedotājiem.**

